

WOOL INNOVATION • THE REVIVAL OF HERITAGE WOOL

Villa
PERINNEVILLAN
Inno
UUSI AIKA

Toim. Minna Kovero • Maria Huhmarniemi • Elina Luiro

2026

Villa

PERINNEVILLAN

Inno

UUSI AIKA

Toim. Minna Kovero • Maria Huhmarniemi • Elina Luiro

2026

VillaInno: Perinnevillan uusi aika / Wool Innovation: The Revival of Heritage Wool

Toim. Minna Kovero, Maria Huhmarniemi ja Elina Luiro

2026

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta

Lapin yliopisto taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C, katsauksia ja puheenvuoroja

Publications of the Faculty of Art and Design of the University of Lapland. Series C, Overviews and discussion
Rovaniemi

Ulkoasu: Pia Alahuhta

Taitto: Pia Alahuhta ja Elina Luiro

Takakannen kuvat: Minna Kovero, 2023; Elina Luiro, 2024; Tatiana Kravtsov, 2025; Elina Luiro, 2025;

Tatiana Kravtsov, 2025; Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

Painatus: PunaMusta Oy, Joensuu

Sähköinen julkaisu

ISBN 978-952-337-541-3

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C, katsauksia ja puheenvuoroja, 80

ISSN 2737-3495

Julkaisun pysyvä osoite

[https://urn.fi/URN:ISBN: 78-952-337-541-3](https://urn.fi/URN:ISBN:78-952-337-541-3)

Painettu julkaisu

ISBN 978-952-337-542-0

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C, katsauksia ja puheenvuoroja, 83

ISSN 1236-9616

CC BY 4.0

**Euroopan unionin
osarahoittama**

VillaInno

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

LAPIN LIITTO

VillaInno

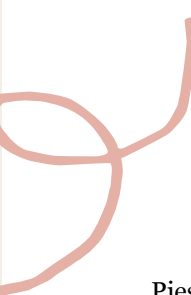
PERINNEVILLAN UUSI AIKA

Wool Innovation

THE REVIVAL OF HERITAGE WOOL

Piessan lammastilalla on ollut ilo olla mukana Villa-Inno-hankkeessa. Hanke on ansiokkaasti uudistanut lappilaista villakäsityöperinnettä kohti kestävää, villaista liiketoimintaa punomalla yhteen perinteen, modernin muotoilun ja palveluliiketoiminnan.

Hankkeen tavoitteena oli innovoida ja tuotteistaa paikalliseen villaan perustuvia tuotteita ja palveluja kehittäen koko arvoketjua aina raaka-aineen lähteiltä eli lappilaisilta lammastiloilta alkaen. Suurella mielihyvällä sain seurata, kuinka villan lumous levittäytyi ja valtasi tilaa innostavan hanketiimin välityksellä. Hankeyritysten ja hanketiimin lisäksi lukemattomat käsityöalan yrittäjät, harrastajat ja villantuottajat Lapista ja Lapin ulkopuolelta paneutuivat tuotteistukseen suurella sydämellä ja intohimolla. Erityisen palkitsevaa oli huomata, kuinka merkittäväksi koettiin villan luonnollisuus, voimaannuttava kosketus sekä laajat mahdollisuudet kestävään liiketoimintaan myös perinteisiä käsityöaloja laajemmin matkailu- ja sosiaalipalveluissa. Alan uudistumisen näkökulmasta mielenkiintoisia uusia ja raikkaita näkökulmia tarjosivat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan lahjakkaat opiskelijat ja tutkijat. Yrittäjänä arvostan sitä, kuinka moni hankeinnovaatioista on melko matalalla kynnyksellä otettavissa myös kaupalliseen tuotantoon.

Villan juuret ovat syvällä suomalaisessa perinteessä. Meillä kaikilla on omat muistomme villasukkia kutovista mummoista – vai onko? Yksi hankkeen tavoitteista olikin villakäsityöperinteen revitalisaatio eli elvyttäminen. Hankkeen aikana kerättiin ja dokumentoitiin laajasti tietoa eri villakäsityötekniikoista ja -malleista myöhemmää käyttöä

varten. Tietoa villan käyttömahdollisuuksista sekä vietiin että haettiin ulkomaita myöten. Perinteisiä tekniikoita hyödynnettiin uusilla tavoilla, joista mielestäni erityisen kiinnostavaa oli käsityön yhteiskunnallinen vaikuttavuus alkaen perusopetuksen taide- ja kestävyyskasvatuksesta aina kantaaottavaan käsityöaktivismiin saakka.

Parhaimmillaan kotimaiseen villaan perustuvissa tuotteissa ja palveluissa ekologisuus ja kestävyys yhdistyvät kaupallisuuteen tavalla, joka luo lisäarvoa koko villan arvoketjulle sekä myös loppukäyttäjälle eli asiakkaalle. Tarvitaan kuitenkin paljon työtä, jotta ketju saadaan toimimaan saumattomasti, mutta samalla arvoista tinkimättä. Nykyisessä globaalissa ajattelutavassa on havaittavissa selkeä muutos kohti kokonaisvaltaisempaa ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä, joka korostaa paikallisen identiteetin säilyttämistä osana laajempaa kokonaisuutta. Tiedon lisäksi tarvitsemme myös tekoja; vaikuttamista ja vastuullisia päätöksiä. Tässä kontekstissa Villa-Inno-hanke on kiitettävästi avartanut näkemyksiämme siitä, kuinka lappilainen villa avaa meille loputtomasti uusia mahdollisuuksia, jotka vain odottavat löytäjänsä.

Villanpehmeät kiitokset kaikille hankkeessa mukana olleille!

Torniossa 6.3.2026

Kirsi Ylipiessa
Piessan lammastila

- 7 KIRSI YLIPIESSA
Esipuhe
- 10 MINNA KOVERO JA MARIA HUHMARNIEMI
Kohti kestäväää villa-alaa: taustat, tavoitteet
ja avaukset

Osa 1 – Perinnevilla ja sen avautuvat ulottuvuudet / Heritage Wool and Its Unfolding Dimensions

- 20 MINNA KOVERO JA MARIA HUHMARNIEMI
Perinnevilla ja sen merkitys käsityössä, taiteessa
ja muotoilussa
- 38 LINNEA MOEN
Villan tunteminen osana oppimista
- 40 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Opintomatka Taalainmaalle ja Värmlantiin
- 42 TATIANA KRAVTSOV
Oppimismatka Färsearille
- 44 MINNA KOVERO, TATIANA KRAVTSOV, FABIOLA
HERNÁNDEZ CERVANTES, MARIA HUHMARNIEMI
Villaoppeja elinvoimaisesta perinnevilla-
kulttuurista

Osa 2 – Yhteissuunnittelua villan äärellä: villapohjaiset tuotteet, palvelut ja konseptit / Co-Designing through Wool: Wool-Based Products, Services and Concepts

- 62 TATIANA KRAVTSOV
Villainen Design Workshop
- 66 TATIANA KRAVTSOV AND MINNA KOVERO
Rooted-Wool-Being Workshop
- 70 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Wool Thinking Workshop
- 74 TATIANA KRAVTSOV, FABIOLA HERNÁNDEZ
CERVANTES JA MINNA KOVERO
Villan kanssa yhteissuunnittelun – visioita tulevaan
- 78 CHIA-CHEN CHANG
Woo!Box: Making is Connecting
- 80 TATIANA KRAVTSOV
Weaving with the Lamb – Begin Crafting
with Local Wool
- 82 TATIANA KRAVTSOV AND MINNA KOVERO
Sleep Catcher: Soft Stories about
Finnish Heritage Wool
- 84 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Wool, Lights, Action!
- 86 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Mycorest: Wool Biorituals
- 88 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Felted Futures: Service and Architectural Concept
- 90 TATIANA KRAVTSOV AND MINNA KOVERO
Aspen Diamond: Echoes from Nature Patterns
- 92 TATIANA KRAVTSOV AND MINNA KOVERO
Mielikki – Forest Spirit Doll: A Craft Workshop
Rooted in Finnish Folklore
- 94 MIIA AALTONEN
Elämyksellinen käsityöpalvelu Tonttulaan
– tarina Felt’n’Love -konseptin takana
- 98 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES AND LINNEA
MOEN
Fungi Felt: Mushroom Kit and Workshop Service
- 100 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Katjamaarit: Collaborative Branding
Beyond Borders
- 104 TATIANA KRAVTSOV, ELINA LUIRO, MINNA
KOVERO AND FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Collaborative Development of DIY Wool
Embroidery Kits
- 108 ANNA VASKO
Ohuita kirjailulankoja luonnonvärein

Osa 3 – Villaiset kuviot ja juurtuneet muotoiluprosessit / Woollen Patterns and Rooted Design Processes

- 114 MINNA KOVERO
Joutsenen ja auringon tarina
- 118 ELINA LUIRO
Kimalaisen tarina
- 120 TATIANA KRAVTSOV
Story of the Zigzag Clover
- 122 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Story of the Swallow
- 124 ELINA LUIRO
Perinnepukua puikoilla: Rova-kirjoneule-
kuvion suunnitteluprosessi
- 130 TATIANA KRAVTSOV
Heather Goddess
- 134 REEMA
Chashm e Bulbul: A Baby Step to Revive
Mountain Heritages
- 138 MAYELI MORENO OSEGUERA
¿Me da mi calaverita?
- 141 AADA MÄKINEN
Till Hem – Tihemin
- 144 MARIKA KORKEASAARI
Traditions from a Small Place

Osa 4 – Villakäsityöperinteiden uudistaminen / Revitalisation of Wool Craft Traditions

- 150 MARIA HUHMARNIEMI, FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES, TATIANA KRAVTSOV, ELINA LUIRO AND MINNA KOVERO
Embroidery: From Heritage Craft to Contemporary Art and Design
– From Participatory Art to DIY Kits
- 154 MINNA KOVERO
Patterns of Belonging: Revitalising Craft as a Symbolic Language
- 158 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Felting in Raw: Revitalising Ancestral Wool Craft
- 160 TATIANA KRAVTSOV
Weaving with Trees: Revitalising Traditional Crafts and Nature Bonds
- 164 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES AND JUAN AURELIO CARRILLO RÍOS
Crafting with Heritage Knowledge
- 166 ELINA LUIRO
Digital Tools, Wool Traditions – Digital Fabrication for Heritage Revitalisation
- 174 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES, MARIA HUHMARNIEMI, TATIANA KRAVTSOV, MINNA KOVERO AND ELINA LUIRO
Natural Dyeing of Wool: Revitalising Connections to Land, History, and Heritage
- 180 MARIA HUHMARNIEMI
Villa elävänä perintönä: käsityön ja ekokulttuurin elvyttäminen

Liitteet / Attachments

- 188 FABIOLA HERNÁNDEZ CERVANTES
Wool Mapping: VillalInno Networks
- 190 MINNA KOVERO JA TATIANA KRAVTSOV
Mielikki-flaijeri
- 192 ELINA LUIRO
Rova-tuubihuivi
- 194 MINNA KOVERO
Kotokäärme-neulekuvio näyttelyssä
- 196 TATIANA KRAVTSOV, MINNA KOVERO AND ELINA LUIRO
VillalInno: Connecting through Workshops, Presentations, and Exhibitions
- 200 Kiitokset / Acknowledgement

Kohti kestäväää villa-alaa

taustat, tavoitteet ja avaukset

Minna Kovero ja Maria Huhmarniemi

Lapissa syntyi 1800-luvun lopulla villaan liittyvä innovaatio, joka on tänäkin päivänä tärkeä perinne ja osa pohjoista identiteettiä ja kulttuuria. Tämä Lapin kulttuuriperinnöksi tullut keksintö on lovikkaat: pohjoisen kylmiin olosuhteisiin sopivat talvikintaat eli huovutetut tiiviit lapaset. Lovikkaat kehitti Torniolaakson Lovikassa meänkielinen perheenäiti Erika Aittamaa, jonka käsityöläisyys oli alkanut tarpeesta tienata neulomisella lisätuloja vähävaraiselle perheelleen. Hänestä tuli kuuluisa keksinnöstään, sillä hänen kehittämänsä valmistustapa teki villalapasista huomattavasti lämpimämmät ja kestävämmät, ja ne levisivät nopeasti laajaan käyttöön erityisesti maaseudun kylmissä olosuhteissa työtä tekevien ihmisten keskuudessa (Sjöman, 2022). Lovikkaiden uutuusarvo perustui siihen, että ne olivat ominaisuuksiltaan hyvät tiettyyn tarpeeseen ja niiden valmistuksessa oli uudenlainen yhdistelmä langan löyhää kehräystä, väljää neulon-

taa, kevyttä huovutusta ja pinnan harjausta. Lovikkaisiin tulevat koristeet, kirjonnat ja tupsut myös lisäsivät niiden tunnistettavuutta, jolloin niistä tuli alueellisen identiteetin symboli.

Lovikkaiden tarina valottaa *VillaInno: Villakäsityöperinteen uudistaminen* -hankkeen ydintä, joka kietoutuu villaisiin perinteisiin ja innovaatioihin sekä niiden suhteisiin. VillaInnossa toimiville suunnittelijoille ja suunnittelijatiimeille, kuten myös aikoinaan Erika Aittamalle, on tuttua innovaatioille tyypillinen prosessi: luovan toiminnan kautta muotoillaan jotain uutta, jolla on arvoa käytännössä ja joka ratkaisee ongelman ja parantaa jotain toimintaa. Lovikkaiden innovaatioprosessi alkoi epäonnistista, tilaajalle kelpaamattomista koviksi menneistä lapasista, joiden pohjalta Erika kehitti lapasista uudenlaiset, pehmeämmät ja ominaisuuksiltaan paremmat (Sjöman, 2022). Uudistukseen vaikuttivat yhdessä materiaali, valmistustekniikka ja käyttötarkoitus, ja niiden kehittäminen johti paremman kokonaisratkaisun löytymiseen.

◀ **KUVA 1.** Lovikkaat-lapasten pintaa, jossa näkyvät pohjoiset perinteet ja niiden uudistuminen: kylmään ilmastoon sopiva paksu huopunut neulepinta ja koristeosat, joiden värien ja kuvioiden varioinnilla lapaset elävöitetään itsellesopivaksi. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

VillaInno-hankkeen prosesseissa nämä vaiheet etenevät materiaalikokeiluista ja asiakkaiden tarpeiden ymmärryksestä kohti tuotesuunnittelua, johon liittyi ideointia, konseptointia, prototypointia, pilotteja ja arviointia parhaiden suunnitteluratkaisujen löytymiseksi.

Lovikkaat ovat myös uudistuvaa ja uudistavaa perinnettä, sillä Lapin lovikkaiden koristeosa ja sen värimaailma on elänyt ja muovautunut ympäröivien kulttuuristen vaikutusten ja persoonallisten mieltymysten mukaan. Lovikkailla on selkeästi tunnistettava muoto: luonnollisen villan sävyiset huopuneet ja harjatut pinnat sekä paksut ja värikkäästi kirjailut ranneosat, joissa on tupsu (kuva 1). Niiden olemus sekä tukee toiminnallisuutta että välittää viestejä ja toimii symbolisesti. VillaInno-hankkeen yksi keskeinen tavoite on ollut ideoida ja suunnitella villaan perustuvia tuotteita ja palveluita, joilla myös on potentiaalia toimia identiteetin symboleina. Tässä hankkeessa onkin muotoiltu lappilaista identiteettiä vahvistavia villatuotteita, -palveluja ja -konsepteja. Kun koko Suomi ja Lapin maakunta on jatkuvasti kansainvälistyvä ja monikulttuurinen, tähän tavoitteeseen liittyvät myös fuusiokulttuuriset suunnitteluprosessit ja tulokset. (Kuva 2.)

Tuote-, palvelu-, prosessi- ja konsepti-innovaatiot tulevat näkyväksi juurtuessaan käytäntöön ja levitessään käyttöön. Siksi VillaInno-hankkeen anti, jota tässä julkaisussakin esittelemme, tulee käytäntöön villaverkostoissa: lappilaisten villaan liittyvien yhteisöjen ja sidosryhmien, kokijoiden ja tekijöiden kautta. Parhaimmillaan innovaatioiden ympärille syntyy perinne ja erilaisia perinteiden muotoja ja kulttuurin ilmentymiä. Lovikkaat-lapasta on kasvanut kokonaisuus, joka pitää sisällään tuotteiden lisäksi käsityöohjeita, lauluja, tarinoita ja esiintymiä postimerkistä muistomerkkiin, Lovikan kylän suureen lapaseen, sekä paljon yhteistoimintaa

tämän pohjoisen käsityöperinteen ympärille. Kysymys ei ole pelkästään villasta ja materiaalisuudesta, vaan kulttuurista ja sen kautta myös sosiaalisesta ja taloudellisesta toiminnasta, johon ekologiset arvot kytkeytyvät. Siksi olemme myös hankkeessamme kantaneet mukanaamme kaikkia neljää kestävän kehityksen pilaria, sillä villa koskettaa ekologista, kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä. Kotimaisen villan käytön edistämismahdollisuuksia on tarkasteltu kestävyuden eri näkökulmista pyrkien tasapainoon niiden välillä.

Paikallinen ja kansainvälinen tarve kestävän villan käyttöön

Voiko hajautettu lammastalous ja kestävästi tuotettu villa olla yksi osavastaus nykyisiin globaaleihin ja paikallisiin kestävyyshaasteisiin? Ilmasto- ja ympäristökriisi, tekstiiliteollisuuden saasteet ja jätteet, ylikulutus sekä globaalien tuotantoketjujen haavoittuvuus ovat syitä materiaalien kestävyyspunnintaan: mistä tekstiilimateriaalit tulevat, miten tekstiilituotteet valmistetaan ja millaisia suhteita ne rakentavat ihmisten, eläinten ja ympäristöjen välille. Tässä tarkastelussa kestävästi tuotettuun villaan kohdistuu kiinnostusta. VillaInno-hankkeen taustalla vaikuttavatkin moninaiset paikalliset ja alueelliset tarpeet, jotka kytkeytyvät laajempiin eurooppalaisiin kehityskulkuihin. Luonnon monimuotoisuus on heikentynyt monin paikoin laidunnuksen vähentyessä: hallittu laidunnus voisi tukea perinnebiotooppien säilymistä. Samanaikaisesti villaa tuodaan Eurooppaan maista, joissa teollisen mittakaavan laidunnus aiheuttaa maaperän eroosiota ja muita ekologisia ongelmia.

Niin sanottujen villarotujen kasvattamiseen keskittyvä villantuotanto synnyttää ilmastopäästöjä, kun taas lihantuotantoon integroitunut villa on sivutuote, jonka hyödyntämättä jättäminen merkitsee resurssihukkaa. Ekologista kestävyyttä tukeva pienimuotoinen ja alueellinen villatalous kohtaa kuitenkin taloudellisia haasteita. Kun villan keräämiseen, lajitteluun ja pesuun liittyvä infrastruktuuri on puutteellinen, käyttökelpoista villaa päätyy sekajätteeseen. Lappi erityisenä toimintaympäristönä tuo lisähaasteita arktisten olosuhteiden ja pitkien välimatkojen vuoksi: esimerkiksi villan keräys- ja kuljetusmaksut ovat täällä korkeammat.

▲ **KUVA 2.** Levin Taivaanvalkeissa valmistaudutaan Lovikkaat-esitelmän kautta yhteissuunnittelutyöpajaan, jossa monialainen ja monikulttuurinen ryhmäideoi villaan liittyviä matkailupalveluita. Valokuvat: Elina Luiro (vas.), Minna Kovero (oik.), 2023.

Samaan aikaan globaali tekstiiliteollisuus on kasvanut yhdeksi merkittävimmistä ympäristökuormittajista. Näiden toisiinsa kietoutuvien ekologisten, taloudellisten ja rakenteellisten syiden vuoksi villaan liittyviä kehittämishankkeita on käynnistetty eri puolilla Eurooppaa, ja myös Euroopan unioni rahoittaa useita alan innovaatio- ja kestävyyspyrkimyksiä tukevia hankkeita. VillaInno asemoituu osaksi tätä laajempaa eurooppalaista kehitystyötä kiinnittymällä paikallisiin olosuhteisiin ja mahdollisuuksiin.

Ekologisen ja taloudellisen kestävyysnäkökulmasta villa on uusiutuva ja biohajoava raaka-aine, jonka paikallinen jalostus voi vähentää kuljetuksia ja lisätä alueellista omavaraisuutta. Villan arvon osoittaminen esimerkiksi brändäyksen, tarinallisuuden ja matkailukäytön keinoin on keskeistä sen käytön lisäämisessä. Villan sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys puolestaan ilmenevät siinä, miten villan tuotanto tukee lampureita, käsityöläisiä sekä monipuolista, huolenpitoon perustuvaa kumppanuutta lampaan, ihmisen ja laidunten välillä.

VillaInno-hankkeen tavoitteena on lisätä kestävyttä innovaatioiden avulla, elvyttämällä ja uudistamalla lampaisiin ja villoihin liittyviä perinteitä ja hyviä käytäntöjä. Vaikka ongelmat ovat maailmanlaajuisia, kuten Euroopan villayhdistyksen toiminnassa mukana ollessa olemme oppineet, ratkaisut ovat osittain paikallisia. Niin Pohjoismaihin suunniteltu villan pesula, neuleohje lähilampaan

villalle kuin perinnevilla valikoimassaan pitävä lankakauppa auttavat paikallista lampuria ja siten elinkeinon kestävyttä. Hankkeemme onkin yksi monista, jotka pyrkivät antamaan oman panoksensa alueellisen villantuotannon jatkuvuuden turvaamiseen ja sen arvostuksen kasvattamiseen. Kokonaisvaltainen lähituotannon ja villa-alan pelastaminen on kuitenkin monitasoista työtä aina villan lajitteluosaamisesta sen brändäykseen ja myyntiin. Villa-alan jatkuvuus ja kukoistus edellyttävät toimijoiden yhteistyötä sekä rinnakkaisia ja peräkkäisiä kehittämishankkeita.

Lappi villa-alan toimintaympäristönä

Kuten muuallakin Suomessa ja Euroopassa, lampaat ja villa kytkeytyvät Lapissa paikallisiin elinkeinoihin, maisemaan, eläinsuhteisiin sekä käsityön ja omavaraisuuden perinteeseen. Suomalainen – ja erityisesti lappilainen – villa on kuitenkin jäänyt alihyödynnetyksi resurssiksi, vaikka se on ekologisesti uusiutuva ja pohjoisen kylmiin olosuhteisiin erinomaisesti soveltuva tekstiilimateriaali. VillaInno-hanke on tarttunut tähän ristiriitaan: kestävyyspotentiaalin ja villan vähäisen hyödyntämisen väliin kuiluun.

VillaInnossa olemme keskittyneet tukemaan lappilaisen villan käytön ja käsityöperinteiden uudistamista sekä elävöittämistä nykyajan tarpeisiin. Villan ja käsityötaitojen historiallinen merkitys Lapissa liittyy omavaraistalouteen ja kulttuuri-identiteettiin. Teollistuminen ja globalisaatio ovat kuitenkin muuttaneet villaperinteitä ja heikentäneet sekä perinnevillan käyttöä että siihen liittyvää osaamista. Samalla olemme havahtuneet suomalaisen villan alihyödyntämiseen.

Hankkeen aikana olemme kuitenkin kohdanneet myös uutta villainnostusta: kasvavaa kiinnostusta kestävyteen, ekologiin materiaaleihin, paikallisuuteen, lähituotantoon sekä hitaaseen muotoiluun ja käsityöhön. Suomessa ja muualla Euroopassa kiinnostus paikalliseen villaan ja villakäsittöihin on lisääntynyt, ja tietoisuus lampaiden laiduntamisen merkityksestä kulttuurimaisemalle ja luonnon monimuotoisuudelle on vahvistunut. Matkailijat näyttäytyvät yhtenä potentiaalisena asiakasryhmänä, joka voi luoda kysyntää perinnevilla sekä villaan perustuville tuotteille ja palveluille.

Lapissa elävät samat suomalaiset perinnerodut kuin muuallakin maassa, mutta arktiset olosuhteet ja paikalliset perinteet voivat synnyttää omaleimaisia ratkaisuja perinnelampaiden kanssa toimimiseen. Yhdistämällä villa-alaa matkailuun voidaan rakentaa alueellista vetovoimaa. Esimerkiksi Ranualla toimiva Kairantapuli kehittää toimintaansa siten, että matkailijat voivat vierailla tilalla, jossa uhanalaiset ahvenanmaanlampaat elävät luonnonlaitumilla tai talvisessa maisemassa ja jossa lampuri valmistaa villasta käsitöitä perinteitä kunnioittaen (kuva 3). Tällaiset kokonaisuudet liittävät yhteen eläinsuhteen, maiseman, käsityötaidon, elämyksellisyyden ja taloudellisen kestävyys-

Lisäksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä arktisen taiteen konteksti tekevät Lapista erityisen toimintaympäristön villa-alan kehittämiseksi. Arktista taidetta on pitkäjänteisesti suunnattu tukemaan ekologisesti kestävästä kulttuurista ja elinkeinoelämästä (Jokela, 2020; Jokela & Huhmarniemi, 2025). Myös perinteitä uudistavaan innovointiin (Jokela, Coutts & Huhmarniemi, 2020) on alueella sekä kiinnostusta että kokemusta. Tämä yhdistelmä paikallista materiaalia, kulttuuriperintöä, matkailua ja luovaa pääomaa luo Lapissa ainutlaatuisen alustan villa-alan kestäväälle uudistumiselle.

Tavoitteista toimiin, tuloksiin ja juurtuviin vaikutuksiin

VillaInnon keskeinen tarkoitus on ollut tukea uudistuvaa liiketoimintaa käsityö-, muotoilu-, lammas-tila- ja matkailualalla. Tavoitteena on ollut lähi-villan ja suomalaisen villan arvon tuominen esiin sekä käsityöperinteiden elävöittäminen Lapissa esimerkiksi maatila-, kulttuuri- ja käsityömatkailussa (kuva 4). Hankkeen aikana olemme todenneet, että kyse on perinnevilasta: suomalaisista alkuperäisrotuisten lampaiden villoista sekä niihin liittyvistä käsittelytavoista ja kulttuuriperinnöstä.

Hankkeen konkreettinen tehtävä oli suunnitella villaan perustuvia tuotteita ja palveluita yrityselämän kasvun tueksi. Hankkeessa kehitimmekin neljälle hankepartnerillemme uusia tuotteita, palveluita ja konsepteja ja tuimme villaan liittyvien toimintamallien ja osaamisen syntymistä. Alueellista

verkostoitumista edistimme kolmessa eri puolilla Lappia toteutetussa yhteissuunnittelutyöpajassa, jotka eri teemojen myötä virittivät osallistujat ideoimaan pohjoisen villankäytön mahdollisuuksia ja tulevaisuutta.

VillaInno-hanke toteutui heinäkuun 2023 ja huhtikuun 2026 välillä. Toimimme pääosin Lapin alueella, mutta verkostoiduimme myös muiden suomalaisten ja pohjoismaisten villa-alan toimijoiden kanssa ahkerasti. Vierailimme lähilammastiloilla sekä eri puolilla Suomea lampureiden luona, kehäämässä ja tapahtumissa. Kävimme myös oppimassa kahdella benchmarking-matkalla, joissa tapasimme eurooppalaisia ja erityisesti pohjoismaisia kestävä villa-alan kehittäjiä ja uranuurtajia. Olemme esitelleet suomalaista villaa kansainvälisesti esimerkiksi osana North Atlantic Native Sheep and Wool -konferenssia Färssarilla sekä kotimaiselle yleisölle niin taiteellisin kuin tieteellisin näkökulmin: näyttelyissä, työpajoissa, luennoilla, seminaariesityksissä, tapahtumissa, markkinapöydissä ja henkilökohtaisissa kohtaamisissa lampureiden ja käsityöläisten kanssa.

Hankkeen kehittämistyön keskeiset toimintamuodot ovat olleet työpajat, materiaalikokeilut, yhteiskehittäminen, pilotointi, prototypointi, osaamisen dokumentointi ja tiedon mallintaminen. Kehittämisessä on huomioitu käytännön tasolla kestävyys ulottuvuuksia, kuten tietyn villan alkuperän eettisyys ja sen tuotannon ekologisuutta, sekä villatuotteen laatua, käyttöikä ja jatkohyödyntämistä. Keskiössä on ollut paikallisen raaka-aineen arvostuksen ja käytön lisääminen sekä villan arvoketjun kehittäminen. Myös Lapin alueen toimijoiden yhteistyön huomioiminen ja tukeminen sekä heidän osaamisensa uudistaminen ja näkyväksi tekeminen on ollut tärkeää työtä villaverkostojen voimallisuuden hyväksi. Lampaiden arvon ja perinnemaisemien tärkeyden esille tuonti keskusteluissa on tuonut myös nämä toimijat näkyviksi villaverkoston jäseniksi.

VillaInno-hankkeen työpajoissa on luotu mahdollisuuksia yhteistyölle eri alojen välillä innovaatiopotentialin vahvistamiseksi. Jokela ja Stöckell (2020) pitävät tärkeänä soveltavan taiteen konseptien monialaista kehittämistä, joka yhä useammin sisältää aineettomiin arvoihin pohjautuvia kulttuu-

KUVA 3.
Kairan Tapulin
lampaita ja niiden
villasta tehtyjä tuotteita.
Valokuvat: Chia-Chen
Chang (vas.), Minna
Kovero (oik.), 2024.

risesti kestäviä innovaatioita: yhdistelmiä, jotka liittyvät pohjoisen kulttuurin omaleimaisuuteen ja sen esteettis-visuaalisiin merkityksiin sekä luontoon ja hyvinvointiin. Tämän kaltaisia konsepti-ideoita nousi esiin VillaInnon *Rooted-Wool-Being* -työpajassa, jossa tutkimme luonnon ja villan hyvinvointivaikutuksia sekä perinteisten käsitöiden pohjoisia symboleja ja värejä. Työpajan sisältöjen myötä pääsimme kiinni ideoihin siitä, että villan kuviot ja värit eivät ole vain koristelua vaan kulttuuria ja villakäsityöt eivät ole vain toimintaa vaan henkisen ja kulttuurisen hyvinvointikokemuksen tukemista.

Tällaisen laajennetun yhteistyöverkoston hahmottamisen avulla voimmekin todeta, että hankkeemme sisältö sopii yhteyden luomiseksi soveltavan taiteen ja villa-alan puolelta kohti hyvinvoinnin ja luonnon parissa toimivia aloja. Paikallisen villan käyttö voisi olla laajemminkin osa näitä aloja, kuten koimme Muonion metsässä VillaInnon työpajan osuudessa, jossa Keimiötunturin luonto ja lappilainen raakavilla kohtasivat hyvinvointipalvelussa, eräänlaisessa rentoutuskävelyssä. Innovaatiotoiminnan näkökulmasta hankkeen kohderyhmää ovat monialaiset toimijaverkostot kehittäjiineen ja kokeilijoineen. VillaInno-hankkeen ensisijaiset kohderyhmät ovat käsityöläiset, muotoilijat, lampurit, pienryttäjä ja taidealojen opiskelijat, ja toissijaiset kohderyhmät ovat matkailu- ja kulttuuritoimijat. Laajempina hyödynsaajina voidaan nähdä Lapin aluekehitys paikallistaloudesta kulttuuriperintöön ja kestävyteen sekä kulttuurikentän toimijoista paikallisyhteisöihin. Myös matkailukentän yhteys hankkeeseemme on kiinteä, ja erityisesti hankepartnereiden kanssa yhteistyötä

tehdessämme olemme pohtineet villaperinteen mahdollisuuksia matkailupalveluiden sisältöjen elinvoimaistamisessa.

Hankkeessa uudistettiin villakäsityöperinteitä tuomalla perinteitä nykyaikaan sekä omaksumalla vaikutteita kulttuurienvälisesti. Tavoitteena oli niin sanottu fuusiokulttuurinen ilmaisu, jossa eri alueiden perinteet ja estetiikat sekoittuvat. Tämä toteutui muun muassa neulekuvioiden suunnittelussa, jossa esimerkiksi meksikolainen, pakistanilainen ja ukrainalainen kuvio tai väriyhdistelmä sulautuu osaksi lappilaista lapasta. Tällainen suunnittelu voi ilmentää uudenaikaisia kulttuuri-identiteettejä kansainvälistyvässä maailmassa ja auttaa ylläpitämään juurtuneisuuden kokemusta useisiin maantieteellisiin ja kulttuurisiin alueisiin. Fuusiokulttuurisille käsityötuotteille voi olla kysyntää myös matkamuistoina, mikä oli yksi hankkeen lähtökohdista.

Perusta pohjoisen taiteeseen ja käsityöhön kiinnittyvissä kehittämishankkeissa

VillaInnon taustalla on useita aiempia Euroopan unionin osarahoittamia hankkeita, joita Lapin yliopisto on toteuttanut yhteistyökumppaneidensa kanssa pohjoisen taiteen, käsityön, matkailun sekä luonnon ja kulttuurin rajapinnoilla. Nämä hankkeet, niihin liittyneet julkaisut ja verkostot ovat muodostaneet keskeisen perustan VillaInno-hankkeelle.

Hankejulkaisu *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* jäsensi taiteen mahdollisuuksia Lapin matkailukontekstissa erityisesti paikkalähtöisyyden, yhteisöllisyyden ja kestävän kehityksen näkökul-

mista. Julkaisu teki näkyväksi taiteen roolin matkailuympäristöjen kehittämisessä ja rakensi toimintamalleja taiteilijoiden, matkailutoimijoiden ja paikallisyhteisöjen yhteistyölle. (Jokela ym., 2018.)

Luontovalokuvauksen koulutushankkeeseen liittynyt teos *Luontokuvaus soveltavana taiteena* syvensi ymmärrystä taiteellisesta toiminnasta ympäristösuhteen, kokemuksellisuuden ja alueellisen identiteetin rakentajana (Jokela, Huhmarniemi & Paasovaara, 2020). Kolmas julkaisu, *Taide avartaa matkailualaa Lapissa*, kokosi yhteen taiteen ja matkailualan rajapinnassa toteutettuja kehittämishankkeita, joista osassa hyödynnettiin myös villaa, ja konkretisoi taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia elinkeinoelämään (Jokela ym., 2021). Julkaisu vahvisti käsitystä taiteesta innovaatiotoiminnan, palvelumuotoilun ja alueellisen elinvoiman edistäjänä.

Näissä hankkeissa taide on ymmärretty laajasti: käsityönä, yhteisötaiteena ja taideperustaisina palveluina. Yhdessä ne ovat rakentaneet VillaInnolle perustan, jossa taide nähdään paikkasidonnaisena, soveltavana ja yhteiskehitettävänä toimintana. Hankkeet ovat tuottaneet sekä teoreettisia käsitteitä että käytännön toimintamalleja, joiden varaan VillaInnossa on kehitetty innovaatioympäristöjä Lapin matkailun, pienyrittäjyyden ja aluekehittämisen kontekstissa.

Myös käsityömatkailun kehittäminen on taustoitannut VillaInnoa. Erityisesti Lapista käsin -hanke (Kugapi ym., 2020; Kilpimaa ym., 2021) koulutti käsityöläisiä laajentamaan elinkeinotoimintaansa matkailun suuntaan. Käynnissä oleva *Colour4CRAFTS*-hanke on puolestaan toiminut rinnakkain VillaInnon kanssa yhdistäen luonnonvärien ja värjäyksen kulttuuriperinteet nykyaikaan ja teknologiaan. Hankkeessa on tutkittu tekstiilien historiallisia värjäysperinteitä sekä kehitetty uusia värjäysteknologioita ja biopohjaisia väriaineita. *Colour4CRAFTS*-hankkeen työntekijät ovat myös osallistuneet villan värjäykseen ja tukeneet VillaInnon tiimin kehittämistyötä.

Monialainen hanketiimi ja tutkimus

VillaInno-hankkeen työntekijöillä on ollut vahva ja monialainen tausta hankkeen onnistuneeseen toteutukseen. Projektipäällikkönä työskennellyt

Minna Kovero on tekstiili- ja korusuunnitteluun keskittynyt muotoilija, jolla on syvä kiinnostus perinteisiin ja niiden uudistamiseen. Suunnittelijoista Fabiola Hernández Cervantes on muotoilija-käsityöläinen, joka on keskittynyt kestävyys eri ulottuvuuksien edistämiseen työssään. Tanya Kravtsovilla on puolestaan osaamista soveltavan taiteen tuote- ja palvelusuunnittelusta, erityisesti liittyen luonnonmateriaaleihin perustuviin käsityökäytäntöihin.

Kaikki kolme ovat taiteilijoita ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan väitöskirjatutkijoita. He ovat käsitelleet VillaInno-hankkeeseen liittyviä teemoja myös tutkimusjulkaisuissaan. Hankkeeseen integroituneessa tutkimuksessa Kovero ja Kravtsov (2024) ovat tarkastelleet villakirjontaa kulttuurisia siltoja vahvistavana toimintana. Hernández Cervantes on analysoinut meksikolaisten juuriensa vaikutteiden sisällyttämistä paikalliseen käsityökulttuuriin Lapissa (Hernández Cervantes 2025a; Hernández Cervantes & Huhmarniemi, 2023) sekä villaa kulttuurisesti kestäväksi käsityön ja taiteen materiaalina (Hernández Cervantes, 2023; 2025b). Suunnittelijoiden omakohtainen kokemus sekä kiinnostus monikulttuurisuuteen ja kulttuurienvälisyyteen ovat tukeneet fuusiokulttuurista suunnittelua.

Hankkeen asiantuntijoina ovat toimineet taiteilija, teollinen muotoilija ja yliopisto-opettaja Elina Luiro sekä villakäsintöihin perehtynyt yliopistonlehtori Elina Härkönen. Hankkeen johtajana ja asiantuntijatehtävissä on toiminut Maria Huhmarniemi, joka on käsitellyt käsityöperinteiden kestävä uudistamista pohjoisen taiteen ja kulttuurin kontekstissa jo ennen hanketta ja sen aikana (Huhmarniemi, 2021; Huhmarniemi ym., 2025; Huhmarniemi & Jokela, 2020; Härkönen ym., 2018). Tutkimus kytkeytyy myös käsityöhön osallistavan ja luovan matkailun kontekstiin (Huhmarniemi ym., 2021; Huhmarniemi & Kugapi, 2022; Kugapi ym., 2020).

Hankkeeseen on osallistunut muun muassa soveltavan taiteen ja kansainvälisen Sustainable Art and Design -maisteriohjelman opiskelijoita. Moni heistä on laatinut pro gradu -tutkielmansa osana hanketta (Abolfazli, 2025; Ahmadi, 2025; Arrafiani, 2025; Ekhafe, 2025; Nahar, 2025).

Julkaisun tarkoitus

Tämän julkaisun tavoitteena on jakaa VillaInno-hankkeen opit, esimerkit ja innovaatiot sekä tehdä näkyväksi sen tulokset ja ehdotetut kestävät käytännöt. Julkaisu toimii kehittämistyöhön pohjautuvana käsikirjana ja inspiraation lähteenä käsityöalan, soveltavan taiteen ja kulttuurikentän toimijoille sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Painotus on käytännönläheisessä tiedossa, prosessien kuvauksissa ja kokemuksissa, joita olemme täydentäneet teoreettisemmilla näkökulmilla, jotka liittyvät esimerkiksi perinteiden uudistamiseen ja kestävään kehitykseen. Nämä teemat läpileikkaavat koko julkaisun.

Luvut etenevät taustoituksesta hankkeen toteutukseen ja tuloksiin. Seuraavissa luvuissa kuvaamme hankkeen toteutusta, kokeiluja ja innovatiivisia ratkaisuja. Mukana on esimerkkejä, tarinoita ja käytännön kokeiluja sekä reflektointia onnistumisista ja haasteista. Lopuksi tarkastelemme tulevaisuuden mahdollisuuksia villan ja käsityöperinteen näkökulmasta Lapissa sekä pohdimme kestävän ja paikallisen villa-alan jatkuvuutta alueella. Osa julkaisusta on kirjoitettu suomeksi ja osa englanniksi heijastellen sekä VillaInno-tiimin kansainvälisyyttä että villa-alan kansainvälistymistä. Hankkeen kohderyhmään sisältyy muun muassa kansainvälisiä matkailuyrittäjiä, jotka toimivat oppaina paikalliseen kulttuuriin.

Hankkeen kautta olemme tehneet avauksia kohti kestävää, paikallista villa-alaa. Tässä julkaisussa kokoamme nämä avaukset yhteen ja tarjoamme ne yhteiseksi keskustelun ja kehittämisen pohjaksi. Julkaisun tarkoituksena on toimia siemenenä kestävän villa-alan vahvistumiselle niin Lapissa kuin sen ulkopuolellakin. VillaInno osoittaa, että villaan perustuva kulttuurinen innovaatiotoiminta voi toimia alueellisen kestävyysalustana.

Lähteet

- Abolfazli, D. (2025). *From wool to action: Reviving traditional practices for sustainable futures*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060460739>
- Ahmadi, H. (2025). *Designing a multi-functional yurt as a cultural landmark and tourist attraction*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66618>

KUVA 4.

Elämysmatkailuun keskittyneessä Tonttulasassa on tavattavissa lampaita sekä nähtävissä monenlaisia villaperinteisiin liittyviä työvälineitä ja tekstiilejä. Valokuvat: Elina Luiro (vas.), Minna Kovero, (kesk. & oik), 2023.

- Arrafiani, F. R. (2025). *Living wool: Co-creating with mycelium and wool in sustainable practice*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66879>
- Ekhafe, A. (2025). *Transforming heritage through sustainable craft: Adinkra symbols with Arctic material*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lapin yliopisto. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66590>
- Hernández Cervantes, F. (2023). Arctic Wool: Perspectives on Sustainable Craft Practices. *Research in Arts and Education*, 2023(2), 85–98. <https://doi.org/10.54916/rae.131750>
- Hernández Cervantes, F. (2025a). Weaving wisdom: Community learning through wool crafts. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, 22. <https://doi.org/10.22501/ruu.2410897>
- Hernández Cervantes, F. (2025b). Mapping Mindscapes. *IMAG*, (18), 26–30. <https://doi.org/10.24981/2414-3332-18.2025>
- Hernández Cervantes, F., & Huhmarniemi, M. (2023). Stitching for material sensitivity: From traditional to activist embroidery. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, 20. <https://doi.org/10.22501/ruu.1927154>
- Huhmarniemi, M. (2021). Arctic craftivism and revitalisation of crafting. *In VISIBILIDADES. Ibero-American Journal of Research in Education, Culture and Arts*, (15), 54–63. <https://doi.org/10.24981/16470508.15.6>
- Huhmarniemi, M., Hernández Cervantes, F., & Ahmadi, H. (2025). Felted futures: Crafting transformative learning experiences in the Arctic. *Education in the North*, 32(3). <https://doi.org/10.26203/ehk3-1b93>
- Huhmarniemi, M.; Kugapi, O.; Miettinen, S. & Laivamaa, L. (2021). Sustainable future for creative tourism in Lapland. In N. Duxbury; S. Albino & C. Pato Carvalho (Toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers* (s. 239–253). Cabi International.
- Härkönen, E., Huhmarniemi, M. & Jokela, T. (2018). Crafting sustainability. Handcraft in contemporary art and cultural sustainability in Lapland. *Sustainability* 10(6), <https://doi.org/10.3390/sui0061907>

Jokela, T. (2020). Viisi teemaa arktiselle taiteelle ja muotoilulle. In T. Jokela, S. Nikula, & J. Häkkinä (Toim.), *Puheenvuoroja arktisesta taiteesta ja muotoilusta* (s. 13–24). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-220-7>

Jokela, T., Coutts, G., & Huhmarniemi, M. (2020). Tradition and Innovation in Arctic Sustainable Art and Design. *Human. Culture. Education*, 35(1), 84–99. <https://doi.org/10.34130/2233-1277-2020-1-84-99>

Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2025). Arktinen taide avauksena kulttuuriseen kestävyysmurrokseen. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja*, 8(1). <https://doi.org/10.17409/kpt.145550>

Jokela, T.; Huhmarniemi, M.; Haataja C. & Issakainen T. (Toim.). (2018). *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun*. Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Jokela, T.; Huhmarniemi, M. & Paasovaara, J. (Toim.). (2020). *Luontokuvaus soveltavana taiteena*. Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-202-3>

Jokela, T., Kovero, M., & Huhmarniemi, M. (Toim.) (2021). *Taide avartaa matkailualaa Lapissa*. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-300-6>

Jokela T. & Stöckell A. (2020). Sulavesiä ja uusia lumia: näkökulmia lumirakentamisen ja talvitaiteen kehittämiseen. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (Toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 137–147). Lapin yliopisto.

Kilpimaa, P., Kugapi, O., Laivamaa, L., (Toim.) (2021). *Käsityömatkailun polulla: Miten teet luovuudesta elämyksen?* Lapin yliopisto.

Kugapi, O., Laivamaa, L., Huhmarniemi, M. & Kilpimaa, P., (2020). Käsityöistä vetoa matkailuun. Teok-

sessä J. Talvela, H. Hyypä, M. Ahlavo & M. Kurkela (Toim.). *Luovien alojen nykytila, näkymät ja kasvupotentiaali – Creve 2.0* (s. 49–53). Aalto-yliopisto.

Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 114–135). InSEA Publications.

Huhmarniemi, M., & Kugapi, O. (2022). Co-designing creative tourism activities for preserving and promoting local cultural traditions. Teoksessa J. Edelhaim, M. Joppe, & J. Flaherty (Toim.), *Teaching tourism: Innovative, values-based learning experiences for transformative practices* (s. 165–167). Edward Elgar. <https://doi.org/10.4337/9781800374560>

Kugapi, O., Huhmarniemi, M. & Laivamaa, L. (2020). A Potential treasure for tourism: Crafts as employment and a cultural experience service in the Nordic North. Teoksessa A. Walmsley, K. Åberg, P. Blinnikka, G.T. Jóhannesson, G.T. (Toim.), *Tourism employment in Nordic countries: Trends, practices, and opportunities* (s. 77–99). Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-47813-1>

Nahar, N. (2025). *Wool innovation - Punch needle embroidery: Participatory art-workshop incorporated with Arctic region's sustainability and tourism*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lapin yliopisto. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66670>

Sjöman, A. (2022, 10. toukokuu). *Erika Aittamaa, Lovikka (1892)*. Företagskällan. <https://foretagskallan.se/erika-aittamaa-lovikka-1892>

Osa 1

Perinnevilla ja sen avautuvat ulottuvuudet

*Tämä osio johdattaa lukijan perinnevillan maailmaan – villa-
tuntemukseen ja -perinteisiin, villaketjuihin ja -verkostoihin sekä
villan moninaisiin mahdollisuuksiin. Keskiössä on paikallisen
villan tuntu ja villasuhteiden ymmärtäminen erityisesti taiteen,
muotoilutuotteiden sekä käsityöpohjaisten palveluiden näkökul-
mista. Villan tuntemiseen liittyy kehollinen kokemus: kosketuksen
ja tunnun kautta välittyvä materiaalinen tieto on olennainen osa
villan käyttöä ja arvostusta.*

*Perinnevillaan punoutuu laaja kulttuuristen, historiallisten ja käy-
tännöllisten yhteyksien verkosto. Villassa kohtaavat paikallinen
luonto ja eläimet, ihmisten työ ja käsityötaidot, käyttöesineiden
estetiikka sekä sukupolvelta toiselle siirtyvä hiljainen tieto. Näin
perinnevilla näyttäytyy enemmän kuin pelkkänä raaka-aineena:
se on yhteisöjen, paikkojen ja elämänmuotojen kantaja sekä alu-
eellisen identiteetin ja kulttuurisen jatkuvuuden merkki.*

*Hankkeen aikana toteutetut oppimismatkat laajensivat tätä ym-
märystä entisestään. Ne avasivat näkymiä villan tuotannon,
jalostuksen ja käytön erilaisiin käytäntöihin sekä syvensivät käsi-
tystä villakentän tilanteesta ja monimuotoisuudesta. Samalla ne
kasvattivat ymmärystä lähivillan merkityksistä erityisesti taiteen
ja muotoilun konteksteissa sekä toivat esiin uusia tapoja hahmot-
taa sen arvoa osana sekä paikallisia että laajempia verkostoja.*

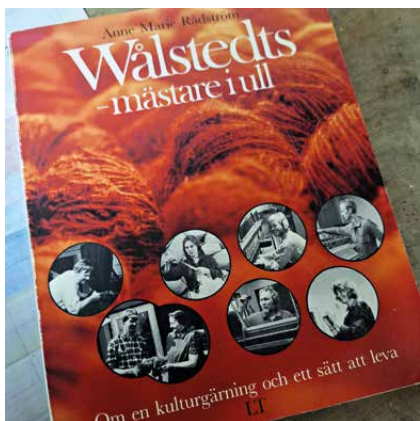
Perinnevilla ja sen merkitys käsityössä, taiteessa ja muotoilussa

Minna Kovero ja Maria Huhmarniemi

Perinnevilla tarkoittaa alkuperäislammasrotujen villaa, jonka tuotanto perustuu käsityövaltaisiin menetelmiin ja joka on yhteydessä kulttuuriperintöön. Sillä viitataan läpinäkyvän prosessin kautta tuotettuihin villamateriaaleihin ja -tuotteisiin, joiden ominaisuudet, arvoketju ja ympäristövaikutukset poikkeavat teollisesti tuotetuista ja käsitellyistä villoista sekä villasekoitteista. Paikalliset ja alueelliset villaperinteet kytkeytyvät perinnevillaan: kestävästi pientuotettu villa soveltuu hyvin perinteisiin käyttötarkoituksiin ja perinne käsityön materiaaliksi. Samalla se välittää kulttuuriperintöä luoden juurevia kokemuksia. VillalInno-hanke työskenteli suomalaisten alkuperäislampaiden villan parissa ja kehitti perinnevillan käyttömahdollisuuksia pohjoisessa taiteessa ja muotoilussa. Näin hanke loi arvoa sekä perinnevillalle että siihen liittyvälle kulttuurille.

Tämän artikkelin näkökulmat painottuvat suomalaisen perinnevillan tuntemisen ja tunnun merkityksiin sekä pohjoisten villaperinteiden mahdollisuuksiin villaisissa taideteoksissa, villatuotteissa ja villaan perustuvissa palveluissa. Tuomme esille näkökulmia suomalaisten alkuperäislampaiden villoista ja niiden sopivuudesta eri käyttötarkoituksiin. Käymme läpi VillaInno-hankkeen aikaisia kokemuksia ja oivalluksia villasta sekä suunnitteluprosessien vaiheita ja tuloksia liittyen villatuotteisiin ja villaan perustuviin palveluihin. Välillä liikumme pohjoismaisissa villaverkostoissa, jotta ymmärtäisimme oman alueemme kehityskohteet ja erityisyydet paremmin. Pohdimme villaketjua, jotta ymmärrämme perinnevillan arvoketjun vaiheet ja niiden merkitykset. Samantyyllisesti hahmottelemme villaperinteiden arvoketjun muodostumista, kuten jäljitettävän villan avoimen tarinan merkitystä villatuotteen arvolle. Tarkoituksena on luoda kuva mahdollisuuksista, joita Suomessa ja Lapissa on lähivillan kestäväan käyttöön ja perinteiden uudistamiseen villataiteen, -käsityön ja -muotoilun kautta.

Perinnevillalla tarkoitetaan alkuperäislampaiden villaa, joka liittyy alueellisiin kulttuuriperinteisiin. Termiä perinnevilla ei ole määritelty yhte-

KUVA 1.

Vierailimme EWAn Ruotsin opintomatalla Wålstedin kehräämöllä, jossa saimme kuulla paikan historiasta ja nykypäivästä. Perheyrityksen jäsenet esittelivät rya-lampaan villaa ja sen käyttöä taiteessa ja tuotteissa. Valokuvat: Minna Kovero (1–4), Fabiola Hernández Cervantes (5–6), 2024.

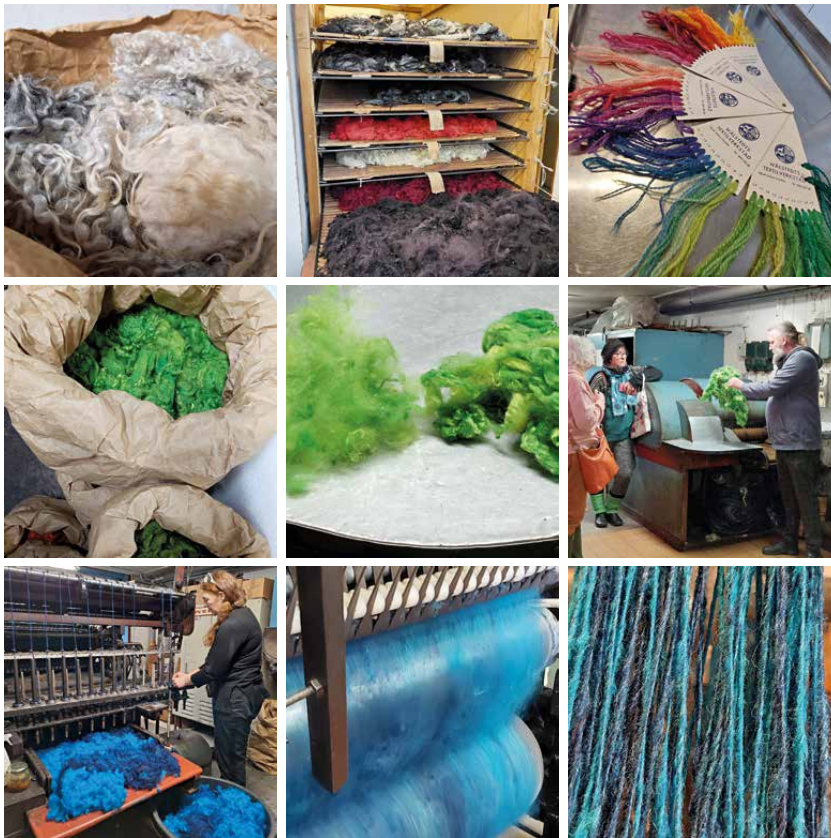
näisesti, vaan sitä käytetään kuvailevana käsitteenä viittaamaan maatiaisrotujen erilaisiin ja erityisiin villoihin, jotka ovat sidoksissa käsityövaltaiseen tuotantoon sekä paikallisiin tapoihin ja tarinoihin. Perinnevilla erottautuu omanlaiseksi villakategoriaksi suhteessa massatuotettuun ja teollisesti käsiteltyyn villaan (Morency & Lee, 2025).

Perinnevillan reitti maatilalta käyttäjälle on yleensä läpinäkyvä: pientuotannon kautta kulkevaa villaa ei sekoiteta muihin tuntemattomiin villoihin, vaan se on jäljitettävää tiettyyn maatiaisrotuun ja lammastilaan asti. Tällainen villa on myös laadultaan erilaista kuin teollinen villa, sillä se tuotetaan pienissä erissä huolellisella ja hellävaraisella käsityöllä. Villaketjuun liittyy paljon vaiheita, joissa villan laatua voidaan heikentää tai jopa pilata: villan laadukkaaseen käsittelyyn tarvitaan ammattitaitoa ja nyanssien ymmärrystä. Villan käsittely pienissä erissä tekeekin jokaisesta erästä omanlaisensa. Pienkehräämöiden valmistaman langan koostumus voi olla eloisa, jopa uniikki. Näin villalangalla voidaan nähdä olevan persoonallisuutta, joka tulee tietyn kehräämön jäljestä. Langalla voidaan kokea olevan myös vuosikertansa, kuten viineillä, sillä villan laadussa voi kokea tietyn vuoden sään sekä muiden vaihtelevien olosuhteiden vaikutuksen lampaaseen ja täten myös villaan (Morency & Lee, 2025).

Osa perinnevillasta tulee alkuperäislammasroduilta, jotka ovat olleet tai edelleen ovat uhanalaisia. Suomessa kainuunharmaksen ja ahvenanmaanlampaan kanta pelastettiin viime hetkellä 1980-luvulla (Vatanen & Repo, 2017). VillaInnon matkoilla olemme tavanneet ihmisiä, jotka ovat omistaneet

elämänsä alkuperäislammasrotujen ja niiden hukavillan pelastamiseen. Färsearilla *North Atlantic Native Sheep and Wool* -konferenssissa kuulumme pelastetuista perinneroduista ja niiden villan erityisyydestä. Konferenssin esityksissä ja näytteille asetteluissa saimme tietoa esimerkiksi skotlantilaisesta harvinaisesta Orkney Boreray -lampaasta ja siitä, miten yhden naisen käsityöharrastus johti villatutkimusmatkaan ja tämän uhanalaisen lampaan ja villaperinteen elvyttämiseen. Kuulumme myös norjalaisen villataiteilijan, kyseisen konferenssin ja foorumin perustajan, Karin Flatøy Svarstadin, tarinan norjalaisten alkuperäislampaiden hukkaan heitetyn villan muuttamisesta taideteosten arvostetuksi materiaaliksi. Hän käyttää taiteessaan villilampaiden, *villsau*, ja muiden vanhojen norjalaisten lammasrotujen villaa tuoden näin esille sen historiallista arvoa ja erityistä laatua (Opstad, 2018). Olemme siis kuulleet, miten taide ja käsityö voivat auttaa säilyttämään perinteisiä materiaaleja ja niihin sopivia taitoja.

Harvinaisten perinnevillojen käyttö käsitöissä ja taiteessa voi auttaa pelastamaan kokonaisia lammasrotuja. Monilla alkuperäislampaiden villoilla on erityinen laatu ja arvokkaita ominaisuuksia, jotka sopivat taiteelliseen ilmaisuun. Ruotsin villamatkalla vierailimme Taalainmaalla Wålstedin kehräämöllä, jonka matka on kulkenut yhdessä rya-lampaan kanssa (kuva 1). Kehräämö pelasti rodun jalostamalla sen villan taidetekstiilien materiaaleiksi. Pitkäkuituinen ja kiiltävä rya-villa on ollut taiteilija Helena Hernmarckin materiaalina 1960-luvulta asti, ja hän on käyttänyt sitä useissa sadoissa kuvakudoksissaan. Hän on tehnyt tiivistä

◀ **KUVA 2.** Wålstedin kehräämön työntekijät esittelivät meille, kuinka he tekevät raakavillasta värikästä lankaa. Tuotantoketjun vaiheisiin kuului mm. villan pesu, värjäys ja kuivatus sekä villan avaus ja asettelu heidän ainutlaatuiseseen kehruukoneeseensa, joka on tarkoitettu pitkien kuitujen kehräämiseen ja joka pystyy tekemään kaiken yhdellä kertaa, karstaamisesta kehruuseen. Valokuvat: Fabiola Hernández Cervantes (1 & 7), Minna Kovero (muut), 2024.

yhteistyötä kolmen sukupolven Wålstedtin kehräjien ja värjäreiden kanssa ja on työssään auttanut elvyttämään ja tekemään tunnetuksi tätä ruotsalaista perinteistä villaa. Yhdessä kehräämön kanssa Hernmarck on pelastanut tämän alkuperäisrodun taiteen ansiosta ja taidetta varten (LaBouff, 2016). Tarina kertoo, miten taide voi tukea sekä kulttuurista että taloudellista kestävyyttä. Samalla kertomus inspiroi lisäämään muidenkin alkuperäisrotujen villan käyttöä taiteen materiaalina. Vierailu Wålstedin kehräämöllä myös auttoi ymmärtämään ketjun lampaasta taiteeseen, sillä kertomusten lisäksi näimme ja koimme prosessin, miten raakavillasta tulee vaiheiden jälkeen värikästä villaa ja lankaa luovuuden materiaaliksi (Kuvat 2–3).

Villalla on merkitystä ja tarinoita liittyen sen historialliseen käyttöön. Ahvenanmaan laivoissa käytettiin vielä 1900-luvun alussa villaisia purjeita (Räisänen, 2019), jotka ovatkin keskiössä pohjoismaisen villankäytön historiassa. Viikingit eivät olisi olleet suuria merenkävijöitä ilman villaisia purjeita, jotka tehtiin norjalaisen *spealsau*-lampaan

villasta (Robson & Ekarius, 2011). Tämä vanha norjalainen lammas on pohjoiseurooppalaisten lyhythän-täisten lampaiden edeltäjä, josta monet nykyiset pohjoiset lammaserodut ovat kehittyneet. Suomen lammaseroduista sitä muistuttaa

eniten ahvenanmaanlammas, joka on säilyttänyt alkukantaiset piirteensä saariston eristyksissä. Sen kaksikerroksisen villan ominaisuudet avaavat suomalaisen villakulttuurin historiallisia käytäntöjä. Kaksikerroksisesta villasta on ollut mahdollista saada kudontaan sekä loimi että kude: pitkäkestävä peitinvilla on toiminut lujuuksi vaativassa loimessa, kun lyhyt ja pehmeä pohjavilla on puolestaan ollut sopiva kuteeksi. Tällaisen pitkälle menneisyyteen liittyvän käyttötarkoituksen takia joi-tain perinneviljoja voidaan kutsua muinaisvilloiksi. Ahvenanmaanlampaan villaa voidaankin kuvailla muinaisvillaksi, joka on monipuolista materiaalia nykykäsityöhön (Kairan Tapuli, n.d.).

Perinnevillasta valmistetuissa tekstiileissä yhdis-tyvät kestävä tuotanto ja paikallinen maatalous sekä alueellinen käsityötaito ja kulttuuriperintö. Perinnevillan käyttö auttaa lampureita säilyttämään alkuperäislammaserotuja ja niiden geeniperimän monipuolisuutta sekä tärkeää lammastalouden ja lampureiden osaamista. Samalla se tukee käsityö-läisiä ja taiteilijoita sekä heidän kauttaan kulttuu-

KUVA 3.

Wälstedin kehräämön kauppa, jossa myydään kehräämön tuotteita, kuten huovutusvillaa ja lankoja sekä käsinkudottuja asusteita ja paitoja. Valokuvat: Fabiola Hernández Cervantes (1), Minna Kovero (2–3), 2024.

▼ **KUVA 4.** Suomenlampaat ja kainuunharmakset ovat samankaltaisia, joten ne voivat elää suloisesti sekaisin, kuten Isokummun lammastilalla, jonka lampolassa vieraillessamme erotimme joukosta helpommin suomenlampaat (vas.). Isokummun kehräämön ulkopuolella pääsimme tutustumaan erikseen kyseisen tilan kainuunharmaksiin (oik.), jotka osallistuivat kanssamme EWA Wool Camp -tapahtumaan. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

▲ **KUVA 5.** Ahvenanmaanlampaita Kairan Tapulin lammastilalla. Vierailimme tilalla keväällä kesken kerinnän, joten näimme sekä juuri kerittyjä lampaita että todella pitkävillaisia. Valokuva: Chia-Chen Chang, 2024.

rista kestävyyttä. Monet käsityöläiset arvostavatkin perinnevillaa, koska se on sidoksissa perinteisiin työmenetelmiin ja paikalliseen käsityöperinteeseen sekä niihin liittyviin historiallisiin tarinoin. Perinteisten lammaskantojen villa on erittäin monipuolista ja soveltuu siksi hyvin monenlaisiin tekstiileihin. Näissä tekstiileissä käytetään ja niihin sovelletaan usein myös perinteisiä kuvioita ja malleja, jotka heijastavat kulttuurista identiteettiä. Viime vuosina tällaisten villatekstiilien suosio on kasvanut kestävä ja eettisen muodin sekä hitaiden käsityöiden arvostuksen myötä. Samalla myös perinteiset sisustustekstiilit, kuten ryijyt ja raanut, ovat nousseet uudelleen kiinnostuksen kohteeksi osana vintage-estetiikan ja vanhojen huonekalujen suosion kasvua.

Suomalaisen perinnevillan moninaisuus ja erityispiirteet

Suomalaista perinnevillaa on monenlaista, sillä Suomessa on kolme alkuperäislammaskantoa, joiden villa poikkeaa toisistaan. Suomenlammas, kainuunharma ja ahvenanmaanlammas ovat alkuperäisiä suomalaisia lammaskantoja (kuvat 4–5), ja ne kuuluvat pohjoiseurooppalaiseen lyhythäntäisten lampaiden roturyhmään. Niiden katsotaan polveutuvan varhaisimmista lammaskannoista, joita pidettiin kotieläimenä Suomen alueella tiedettävästi jo pronssikaudella (Vatanen & Repo, 2017).

KUVA 6.
Ranualla Kairan
Tapulin ahvenanmaan-
lampaita ja niiden villaa.
Valokuvat: Minna Kovero
(oik.), Chia-Chen Chang
(vas.), 2024.

Suomenlampaan ja kainuunharmaksen villa on ominaisuuksiltaan melko lähellä toisiaan, mutta ahvenanmaanlampaan villa poikkeaa täysin niiden villoista, sillä sen villassa erottuu selvästi kaksikerroksisuus: pehmeä lyhyt pohjavilla ja pitkät karkeat peitinkarvat (Puntila, 2010). Tämän lisäksi villoilla on yleistä vaihtelua laadussa yksilön ja rodun sisällä. Esimerkiksi kainuunharmaksen turkki on alkukantainen. Kaikessa pehmeudessaan sen villa on hyvin vaihtelevaa, kun taas jalostetun suomenlampaan villa on melko tasalaatuisesti keskihienoa. Jopa villan värillä voi olla vaikutusta villakuidun ominaisuuksiin: erivärinen villakuitu voi olla laadultaan erilaista, kuten suomenlampaalla, jonka valkoiset villakuidut ovat kiharampia kuin värilliset kuidut (Räsänen, 2019).

Ahvenanmaanlammas muistuttaa eniten perin-
nelampaistamme muinaislampaita (kuva 6), sillä
sen turkki on kaksikerroksinen: turkki on verratta-
vissa esimerkiksi islanninlampaan kaksoisvillaan,

jossa pehmeän alusvillan ja karkean päällysvil-
lan yhdistelmä suojaa lammasta kylmässä ja tuuli-
sessa maastossa. Erillistä alusvillaa voidaan käyt-
tää myös ihoa vasten käytettävissä villatuotteissa,
ja päällysvilla puolestaan sopii kestävyyttä vaati-
viin tarkoituksiin, kuten kudonnan loimiksi tai mat-
toihin ja köysiin (Smith, 2003). Karkean päällysvil-
lan perinnekäyttöön on kuulunut myös suojaavuus.
Viikingeillä on ollut ymmärrystä sen vettähylki-
vistä ominaisuuksista, ja he kutoivatkin lampai-
densa ulkovillan pitkistä kuiduista sadetakkeja.
(Visit Bergen, n.d.) Kahden villakerroksen lajittelu
on pääosin käsityötä, vaikka prosessissa käytettäi-
siin myös koneita. Siksi se soveltuu paremmin tai-
teen ja käsityön mittakaavaan, kun taas erottele-
maton villa mahdollistaa suuremman mittakaavan
tuotannon. Alusvilla ja päällysvilla on kehrättynä
yhteen esimerkiksi hyvin tunnettujen islantilais-
ten ulkoiluun sopivien villapaitojen Lopi-langassa.

Kainuunharmaksen villa on alkuperäislampai-
demme villoista pehmeimmän tuntuista (kuva 7),
ja olemmekin käyttäneet sitä VillaInno-hankkeen
työpajoissa havainnollistaaksemme suomalaisen
villan ihanaa pehmeyttä. Nimestään huolimatta
kaikkien kainuunharmasten villa ei ole harmaata,
vaikka monien yksilöiden kuohkea villa hehkuukin
helmiäisenhoitoisen harmaana. Kainuunharmak-
sen villan potentiaalia ei kuitenkaan ole vielä laa-
jasti hyödynnetty, vaikka sen ominaisuudet herät-
tävät suurta ihailua. Kyseessä on materiaali, joka
ansaitsisi laajemman tunnettavuuden ja käytön eli
lähtökohtaisesti myös kainuunharmasten laajem-
man ja tuetun kasvatuksen. Yksi tapa edistää tätä
olisi tuoda kainuunharmaksen villa vahvemmin
osaksi käsityön, taiteen ja muotoilun materiaaleja.
Villaan erikoistunut käsityöläistäiteilijä Hannele
Köngäs onkin esimerkillisesti tehnyt niin.

Suomenlammas on omaleimainen lammassrotu
(kuva 8), jonka villa on parhaimmillaan hyvin peh-
meää ja melkein merinovillan kaltaista (Vatanen &
Repo, 2017). Suomenlampaan villan laatuun on vai-
kutettu jalostuksella, sillä aikaisemmin sillä oli kak-
sikerroksinen villa, mutta nyt se on pääosin alus-
villatyypistä keskihienoa villaa (Räsänen, 2019).
Suomenlammas on siis pohjavillatyypinen rotu,
jolla voi myös olla peitinkarvoja, mutta niiden koh-
tuullinen esiintyminen ei vaikuta langan pehmeys-

◀ **KUVA 7.** Kainuunharmaslampaista ja niiden villaa eri muodoissa. Lampaat tapasimme Muoniossa Taulavuorten farmilla, jossa kasvatetaan pienimuotoisesti suomalaisia alkuperäisrotuisia eläimiä ja hoidetaan perinnemaisemaa. Isokummun kehräämön EWA Wool Camp -tapahtuman työpajassa työstimme kainuunharmasvillaa villakäsityöläisen Laurence Rouvierin johdolla: villan avaamisen ja karstaamisen jälkeen huovutimme neliön palasen. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

▼ **KUVA 8.** Tervolassa Vanhalan lammastilan suomenlampaista ja Louen ammattiopisto Lappialla raakavillaa sen keräyspisteessä. Valokuvat: Minna Kovero (vas.), Elina Luiro (oik.), 2024.

teen, vaan tuo lankaan vahvuutta (Puntila, 2010). Suomenlampaan villa onkin monipuolista, koska se on hyvä yhdistelmä kestävyyttä ja pehmeyttä: se on riittävän lujaa säilyäkseen hyvin käytössä, mutta usein tarpeeksi hienokuituista, jotta se sopii käytettäväksi ihoa vasten (Robson & Ekarius, 2011). Suomenlampaan nykyään harvinaiselta alkuperäisemmältä kannalta saadaan villaa muinaislankaan, mutta tasalaatuista yksikerroksista villaa suosiva valinta on vähentänyt näiden yksilöiden esiintymistä.

Suomenlampaan villa on arvostettua käsi- ja taideteollisuudessa sen ominaisuuksien takia, sillä sen villa on pehmeiden lisäksi kiiltävää, joustavaa ja eläväpintaista (kuva 9–10), ja laajan luonnollisen villan värikirjon ansiosta sävyjen sekoittamismahdollisuuksia on runsaasti (Suomen Lammasyhdistys ry, n.d.). Myös kainuunharmasten ja ahvenanmaanlampaiden villassa on värikirjoa, joka on suuri mahdollisuus käsityöläisille. Ahvenanmaanlampai-

den värit on hyvin vaihtelevaa, ja niiden turkki voi olla kirjava sisältäen mustaa, valkoista, ruskeaa, beigeä, eri harmaiden sävyjä ja siniharmaata (Kairan Tapuli, n.d.). Villan luonnollisten värien laajuus mahdollistaa kiinnostavan värikartan luomisen, kun värjätessä villan pohjasävy vaikuttaa värjättävään sävyyn. Suomen alkuperäislampaiden villojen sävy- ja laatuvalikoima on aarreaitta taiteilijalle, ja niiden muokattavuus ja huopuvuus ovat hyviä ominaisuuksia monenlaiseen muotoiluun.

Villamateriaalin tunnun merkityksellisyys

Villan tuntu on fyysinen, kehollinen ja aistimellinen ominaisuus, joka vaikuttaa ratkaisevasti villan arvostukseen. Suomalaisesta villasta ilmenee vielä kaikuja vanhempien sukupolvien villakokemuksista: karheudesta ja kutittavuudesta. Tämä juontaa

▲ **KUVA 9.** Vanhalan lammastilan karitsoja, joista näkee suomenlampaan luonnollisen mustan ja valkoisen, sekä heidän tilaputinsa lankoja ja asusteita, joista näkyy suomenlampaan villan sävyvalikoimaa. Valokuvat: Minna Kovero (1 & 3), Elina Luiro (2), 2024.

juurensa villankäsittelyyn, jota tehtiin kotikonstein maatalouden kiireiden keskellä, tilanteessa, jossa erottelua ja puhdistusta ei tehty kunnolla, sillä kaikki villa haluttiin käyttää hyödyksi, ja samaa villalaatua käytettiin myös herkkiä ihonkohtia vastaan (Laitinen & Vanhanen, 2021). Suomenlampaan villa on poikkeuksellisen pehmeää, jos se käsitellään oikein. Suomenlampaan villan tuntu on verrattavissa merinovillan tuntuun, ja näillä kahdella lammasrodun villalla onkin samankaltaisuutta: harvinainen villan ominaisuus, jossa kuidun suomet kääntyvät sisäänpäin (Laitinen & Vanhanen, 2021). Pehmeintä suomenlampaan villalankaa saa karitsan villasta, johon on jätetty lanoliinia ja jonka langankierto on tehty löyhäksi (Laitinen & Vanhanen, 2021).

Villanlajittelulla on myös suuri merkitys, kun halutaan saada korkealaatuista lankaa. Villanlajittelu on käsityötä, jota tehdään sekä lampaiden kerinnän jälkeen (kuva 11) että myöhemmin villan matkalla lajittelutiloissa. Englannissa on oma ammattikunta villanlajittelijoita, joista muutaman työskentelyä ja erityistä osaamista villan tunnistelussa saimme nähdä Ruotsin matkalla Värmlan-

▲ **KUVA 10.** Satu Kumpulainen esittelee Euroopan vil-layhdistyksen tapahtumassa Isokummun kehräämöllä suomenlampaan ja kainuunharmaksen villalaatuja. Suomenlampaan villoja on hyvin eri väreisiä ja kainuunharmasvilloissakin on variaatiota. Viimeisessä kuvassa kaikki muut villat ovat kainuunharmasta paitsi kirjava villa yhdessä pussissa. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

nin villafestareilla. Samalla pääsimme itse koskemaan ja tutkimaan erilaisia villalaatuja, jotka olivat mukana *The Golden Fleece* -kilpailussa (kuva 12). Kilpailun tuomarit valitsivat tunnustellen ja keskustellen erityisimmän villan, mutta tärkeintä kaikille oli, että kilpailun myötä lisättiin tietoisuutta villojen moninaisuudesta ja erityisistä ominaisuuksista. Saimme huomata, että jopa kokenut tuomari Ian Brooksbank, joka on tehnyt työtä villan tunnustelun parissa British Woolilla lähes 40 vuotta, saat-taa vielä yllättyä kohdatessaan uudenlaisia villoja. Tämä kertoo villan tunnun ja laadun loputtomista variaatioista sekä villan ihmeellisyydestä ja mahdollisuudesta moneen käyttöön.

Kun teollista villalankaa tuotetaan suuria määriä kerralla, siitä tulee tasalaatuista ja tavallaan ylikäsiteltyä. Suomessa jäljitettävät pienerät pestään sen sijaan hellästi kotimaassa, kun taas isommat erät lähetetään Englantiin pesuun. Esimerkiksi suomenlampaan villan laatu kärsii teollisesta pesuprosessista: se menettää elastisuutensa ja muuttuu tunnultaan kovaksi (Räisänen, 2019). Teollisessa tuotannossa käytetään myös paljon erilaisia kemikaaleja. Pientuotetulla perinnevillalla ei ole vas-

► **KUVA 12.** Ruotsin EWA-opintomatkalla Värmlannin Kilin Färfesteilla tutustuimme vilakilpailussa erilaisten ruotsalaisten alkuperäislampaiden villoihin ja ihmettelimme niiden laajaa kirjoa. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

KUVA 11. Sievissä Isokummun lammastilalla lampaan kerintää. Valokuva: Minna Kovero, 2024.

taavaa pimennossa olevaa kemikaalikuormaa. Muutenkin pientuotetun villan tunnistaa luonnomateriaaleille ominaisesta elävyydestä sekä erityisesti sen luonnollisesta tuoksusta ja tunnusta.

Vähän käsitellyn villan tuntuun liittyy rasvaisuus, eli villan lanoliinipitoisuus, jolla on positiivisia vaikutuksia iholle. Muutenkin aidolla villalla ja sen ominaisuuksilla koetaan olevan hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Olemme hankkeen aikana kuulleet monilta positiivisia kokemuksia varvasvillan käytöstä ja kerran myös raakavillan parantavasta vaikutuksesta hevosen jalkaan. Villan hoitavia vaikutuksia onkin tutkittu Lapissa aikaisemmissa villahankkeissa, joiden keskiössä on ollut lanoliinipitoinen hoitava villa ja siitä tehdyt terveyttä edistävät villatuotteet: lappilaisesta villahuovasta valmistetut keholle asetettavat lämmittimet, suojat, tuet ja pehmikkeet (Sipola, 2014; Tuovinen, 2008).

Villan tunnun kautta vahvistuu syvä ymmärrys materiaalin arvosta ja alkuperästä. Villan tuoksu, rasvaisuus ja elävä pinta muistuttavat sen eläinperäisyydestä ja paikallisesta alkuperästä, mikä voi vahvistaa käyttäjän kokemusta merkityksellisyydestä ja vastuullisuudesta. Villa voi tuntua paremmalta, kun tietää mistä ja miten se on tullut ja kun kokemus materiaalista on kokonaisvaltaisempi: villan vastuullisen tuotannon läpinäkyvyys kertoo eheän ja miellyttävän tarinan, joka yhdistyy kosketuksen kokemuksessa sen materiaaliin ominaisuuksiin (kuvat 13–14).

▲ **KUVA 13.** Nurmeksessa Idän kehräämöllä Anniina Nykänen esittelee pestyjä villoja sekä siellä valmistettuja topseja ja omia lankojaan Idän villafestareilla. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

Perinnevillan käyttömahdollisuudet eivät rajoitu vain tekstiileihin, vaan villaa voidaan käyttää myös hyvinvointipalveluissa ja kulttuurimatkailussa. Hankkeen aikana suunnittelimme matkailijoille palveluja, joissa on mahdollista päästä elämykselliseen kosketukseen villamateriaalin kanssa. Äkäslompolon Navettagalleriassa pilotoimme *Felted Futures* -konseptin, jonka keskiössä oli yhteisöllinen kokemuksellisuus työskenneltäessä lähivillan ja sen huovutuksen parissa. Levin Tonttulasessa pilotoimme *Felt'n'Love*-työpajan ja *Mielikki*-haltijannukkepalvelun, joissa lähestyimme villamateriaalia meditatiivisesti syventyen materiaalin tunnun kautta käsityöprosessiin.

VillaInno-hankkeen aikana purimme ennakkokäsitteitä suomalaisesta ja lappilaisesta villasta konkreettisten kokeilujen avulla. Työpajoissa ja seminaareissa koetut hetket, kuten kainuunharmaavillan halaaminen tai villameditaatio (kuva 15), muodostivat positiivisia kokemuksia villan tunnusta. Villan pehmeiden ja lämmön asettaminen suunnitteluprosessin lähtökohdaksi auttoi tarkastelemaan villaa käyttäjän näkökulmasta: millaista on elää, liikkua ja olla villan kanssa. Usein villan tuntuun liittyi ajatus hyvinvoinnista ja juurevuudesta, ja käsittelemekin tätä yhdistelmää *Rooted-wool-being*-työpajassamme. Monissa hankkeen aikaisissa keskusteluissa esiin on noussut myös villamateriaalin perinnekäyttö parantamisessa sekä sen symbolisuus pehmeiden arvojen ja hoivallisuuden ilmentäjänä.

Villataiteella voidaan välittää pehmeitä arvoja, kuten VillaInno-tiimissä toiminut Iida Järvenpää teki pehmeällä taideteoksellaan, *Lampaan muodossa* -villaveistoksella (kuva 16). Tutkielmassaan Järvenpää (2024) tuo esille, kuinka hänen käyttämänsä villat ja toimintatavat pohjaavat pehmeisiin arvoihin: vastuullisuuteen, ekologisuuteen, eettisyyteen ja esteettisyyteen. Hän pohtii myös villasuhdettaan seuraavanlaisesti: ”Kun opin tuotannon aikana tuntemaan villan perinteikkäänä moninaisena materiaalina, tulin läheiseksi villan kanssa. En voinut tietää etukäteen, miten voima-

◀ **KUVA 14.** VillalInnon tiimin suhde lähivillaan on muuttunut, kun olemme tutustuneet villan tuntuun paremmin ja tutustuneet lähituotantoon. Markkinoilla käymme koskettelemassa lappilaisten yrittäjien villatuotteita, esimerkiksi Wanhoilla markkinoilla Piessan lammastilan tuotteita. Valokuva: Minna Kovero, 2025.

kas tunnekokemus villa oikeasti on.” (Järvenpää, 2024, s. 20.) Tämä tunne, joka nousee villan tunnusta ja tuntemisesta, vaikuttaa olevan yhteydessä sekä villan haptisuuteen ja pehmeeseen että tietoon sen perinnearvoista ja pehmeistä arvoista. Villakokemuksessa aineelliset ja aineettomat arvot kietoutuvat yhteen. Samalla tavalla termi perinnevilla yhdistää perinteisen materiaalisuuden ja juurevat tarinat yhdeksi arvoa luovaksi kokonaisuudeksi.

Pehmeät arvot tulevat esille myös *Metsän kulku* -villateoksessa (kuva 17), joka on kiertänyt eri puolilla Suomea näyttelyissä saaden aina uuden muodon. Nornat-kollektiivi, joka koostuu hankkeemme kanssa toimineista Lapin yliopiston soveltavan taiteen opiskelijoista, on halunnut villateoksellaan luoda luonnontunnetta erilaisiin tiloihin ja tuoda luonnon positiivisia vaikutuksia sen kohtajille. Taidekollektiivin ideana on ollut herätellä villains-tallaatiollaan kokijan luontosuhdetta ja sen yhteen sulautuvien erilaisten käsityötekniikoiden kautta muistuttaa luonnon monimuotoisuudesta (Lapin yliopisto, 2024). Villan ominaisuuksien ja monenlaisten villapintojen yhdistelmä huokuu tunnetta luonnosta sekä välittää metsän merkityksellisyyttä ja pehmeitä luontoarvoja.

Lampaasta langaksi ja knidusta tuotteeksi: perinnevillan arvoketju

Perinnevillan arvo voi nousta koko villaketjun läpi, mutta niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa ketju on usein rikki tai puutteellinen ja villaa jää maatumaan maatiloille tai päättyy muuten hävitettäväksi. Villan matka lampaasta valmiiksi tuotteeksi koostuu useista vaiheista, joista jokainen vaikuttaa materiaalin ominaisuuksiin ja sen vastuullisuuteen. Taloudellinen kestävyys rakentuu jalostusasteen nostamisesta paikallisesta villamateriaalista käsityötuotteiksi ja -palveluiksi. Avoimuus villan alkuperästä lisää arvoa, ja tämän tarinan välittäminen villaketjun toiseen päähän on äärimmäisen tärkeää, jotta onnellisten lampaiden tunnelma välittyy villatuotteiden käyttäjälle.

► **KUVA 15.** Työpajojemme hali-villat ovat Isokummun kainuunharmaksista, ja ne on karstattu Isokummun kehräämössä (vas.). Villainen luontoretki ja läsnäoloharjoitus Meri Linnan opastuksella Muoniossa. Valokuvat: Elina Luiro (vas.), Minna Kovero (kesk. & oik.), 2024.

Villakuidun pituus, hienous ja kiharuus määrittävät sen soveltuvuutta erilaisiin käyttötarkoituksiin. Kehruu, langan rakenne ja viimeistely muokkaavat edelleen villan tuntua ja toiminnallisuutta. Teollisen villan kokonaisprosessia emme monestikaan pysty selvittämään, mutta voimme nähdä, että isoissa tuotantoketjuissa on eettisiä ja ekologisia haasteita. Perinnevillan tuotantoketju perustuu pienimuotoiseen toimintaan ja on läpinäkyvää, ja näin villan alkuperän voi jäljittää tiettyyn tilaan tai jopa lampaaseen. Suomessa eläinsuojelulainsäädännön seurantajärjestelmä luo mahdollisuuden tähän (Laitinen & Vanhanen, 2021).

Pienimuotoinen lampaanhoito on vahvuus ekologisen kestävyysnäkökulmasta, sillä lampaat tekevät hyvää työtä niittyjen ja hakamaiden laiduntamisessa: luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaiseman ylläpidossa. Maatiaislampaat sopivat myös hyvin kulttuuri- ja hyvinvointimatkailun osaksi, sillä ne ovat yleensä seurallisia ja uteliaita. Taustalla on se, että alkuperäisroduilla on säilynyt useita alkukantaisia selviytymisviitteitä, joten niitä on helpompi hoitaa verrattuna useisiin nykypäivän rotuihin (Allas & Sepp, 2013). Lampaiden näkemisen ja kokemisen merkityksellisyydestä kertoo se, miten innoissaan lampaiden luokse mennään tapahtumissa. Rovaniemen Wanhoilla Markkinoilla on näkynyt jatkuvia jonoja, kun lapset ja aikuiset ovat innolla menneet katsomaan lampaista, jotka ovat tulleet keskustaan posiolaiselta Heidin Mumola -matkailumaatilalta. Myös VillaInno-hankkeen aikana olemme nähneet monia kohtaamisia ihmisten ja lampaiden välillä (kuva 18).

KUVA 16. Lida Järvenpään Lampaan muodossa -villaveistos. Valokuvat: Minna Kovero, 2025.

Pientilojen lampaiden hyvinvointi ja hoitokäytännöt ovat keskeisiä villan laadun ja vastuullisuuden kannalta. Eläimen hyvä hoito, stressittömyys ja terveydestä huolehtiminen vaikuttavat kuidun tasaisuuteen sekä villan puhtauteen ja käyttöominaisuuksiin. Pientiloilla lampaat ovat myös lähellä ihmistä, joten niiden sairastuminen huomataan helpommin, ja Suomen oloissa loislääkitystä ja antibiootteja tarvitaan vähemmän (Laitinen & Vanhanen, 2021). Suomalaiset lammastilat kertovat myös toiminnastaan verkkosivuillaan, ja tilavierailuilla voi itse nähdä lammastilojen olosuhteet, kuten lampaiden onnen luonnonlaitumilla. Suomessa läpinäkyvyys voidaan kokea itsestäänselvyys, mutta kaikkialla ei voida seurata tuotantoketjua yhtä tarkasti maatiaisrotujen elinolosuhteista pienkehrämölle ja lankakauppaan, joten suomalainen villa voidaankin nähdä ulkomailla eettisenä luksustuotteena (Laitinen & Vanhanen, 2021).

KUVA 17.
Nornat-kollektiivin
Metsän kutsu -teoksen
yksityiskohtia.
Valokuvat: Minna
Kovero, 2024
& 2025.

Mitä alkuperäisempi lammaserotu, sitä enemmän sen villan käsittelyssä yleensä tarvitaan käsityötä. Villa voidaan lajitella puhtauden, värin, pituuden ja hienousluokan mukaan, mutta lajittelun aikaa vievän luonteen vuoksi tietyn rodun villat lajitellaan pääosin väreittäin sekä esimerkiksi karitsan villaan ja aikuisen lampaan villaan. Villan keruuseen, lajitteluun ja jalostukseen liittyviä käytännön haasteita on alettu ratkoa. Ruotsissa onkin nyt kehitetty järjestelmä, jonka avulla pyritään saamaan kaikki villa hyötykäyttöön sekä turvaamaan villaosaimisen jatkuvuus ja villaketjun eheys. Villan lajittelulle rakennetaan keskuksia, ja luokitteluun kuuluu erilaisia villatyypin-luokkia, joihin luokitellaan samantyyppiset villat. Villaa ei luokitella lammaserodun mukaan, vaan sen mukaan, miten kuitu käyttäytyy: kuinka hienoa, pitkää tai minkä väristä se on ja mihin käyttötarkoituksiin se soveltuu (Axfoundation, n.d.b).

Ruotsalainen villastandardi, villan teollinen luokittelumalli, ja siihen liittyvät toimet on suunniteltu ratkaisemaan rikkinäisen villaketjun rakenteelliset haasteet: perinneviljojen pienet tuotantomäärät sekä lajitteluosaamisen ja jalostusinfrastruktuurin puutteet. Ruotsin villaketjun toimijoilla on visio ruotsalaisen villan nollahukasta: he haluavat tehdä villasta paremmin hyödynnettävän materiaalin ja arvokkaan osan kiertotaloutta. (Axfoundation, n.d.a.) Tekstiili- ja muotiala on siirtymässä kohti kiertotaloutta, jossa villa nähdään arvokkaana resurssina, kestäväenä luonnonmateriaalina muo-

din, ulkoiluväätteiden ja kodintekstiilien valmistuksessa. Tuotteen kestävyys riippuu pitkälti materiaalien käsittelystä koko toimitusketjussa. Lisäksi tuotteen elinkaaren vaikutuksia voidaan vähentää ecodesign-periaatteilla, jotka huomioivat ympäristövaikutukset jo suunnitteluvaiheessa (Science Park Borås, 2024).

Villaketjun kehitystyö edellyttää monien toimijoiden yhteistyötä, investointeja ja paikallisen arvomuodostuksen vahvistamista. Parhaillaan rakennetaan käytännön ratkaisuja, joiden avulla pohjoismaista villaa voidaan kerätä ja tuoda saataville suuremmassa mittakaavassa. Ruotsiin rakennetaan teollista kapasiteettia villan keräämiseen, lajitteluun, pesuun ja käsittelyyn, jotta voidaan palvella Ruotsia ja pitkällä aikavälillä koko Pohjoismaita. Tapasimme Ruotsin villamatkalla heidän villahankkeidensa vetäjän Johan Sidenmarkin, jonka mukaan Pohjoismaissa tulisi ottaa todellinen askel eteenpäin villan hyödyntämisessä ja luoda edellytykset yhteiselle markkinalle. Tämä edellyttäisi esimerkiksi sopimuksia, joilla lampaanomistajat saisivat täyden korvauksen villastaan, sekä yhteistä pohjoismaista villastandardia ja investointeja oikeanlaiseen infrastruktuuriin (Axfoundation, 2026).

Ruotsissa on yhdistetty suurempien yritysten ja tekstiiliteollisuuden kestävyys haasteet kotimaisten villatoimijoiden tuotantoon ja tietotaitoon hankkeiden avulla. Tärkeää on ollut hahmottaa koko villan arvoketju ja miettiä sen toimivuutta. Tämän ajatuksen pohjalta Ruotsissa on panostettu villan luokitusjärjestelmän kehittämiseen, jotta on voitu edistää ruotsalaisen villan teollista hyödyntämistä. (Axfoundation, n.d.a.) Tapasimme Ruotsin villamatkalla *The Swedish Wool Initiative* -hankkeen projektipäällikön, Lina Sofia Lundinin, ja kuulimme, kuinka heillä on tehty töitä ruotsalaisen villan hyödyntämisen ja villaketjun kehittämisen puolesta. Lundin kiteyttää, että kyse on siitä, miten innovaatio ja yhteistyö voivat ratkaista konkreettisen ongelman. Villaa on ollut saatavilla, mutta sen hyödyntämiseen tarvittavat rakenteet ovat puuttuneet. Nyt tilanne on kuitenkin alkanut muuttua. Aloite on koonnut yhteen villan asiantuntijoita, villavälittäjiä, keritsijöitä, lampureita sekä monia brändejä (Dalarna Science Park, 2025).

► **KUVA 18.** Kohtaamisia seurallisten alkuperäislampaidemme kanssa: Kittilän Tonttulan suomenlampaat, Muonion Taulavuori Farmin kainuunharmakset ja Ranuan Kairan Tapulin ahvenanmaanlampaan karitsa. Valokuvat: Minna Kovero, 2023 & 2024.

Ruotsin tapaista lajittelustrategiaa vastaavaa luokitusjärjestelmää pyritään luomaan yhtenäisesti pohjoismaihin ja koko Euroopan alueelle. Tämän kautta perinnevilla ja jokainen pienikin erilainen raakavillamäärä saadaan suuremman järjestelmän sisään ja osaksi villaketjua. Rakenteelliset uudistukset lisäävät villaketjun toimivuutta ja kykyä vastata suureen kysyntään. Suomalaisen villakäsityön eräs taloudellinen haaste onkin siinä, että kotimaiset markkinat ovat pienet ja vientimarkkinoiden vaatimukset määrästä ovat liian suuret (Räsänen, 2019). Myös suomalaisen villan ja sen eri värien tasaisessa tuottamisessa ja saatavuudessa on haasteita. Uuden luokitusjärjestelmän ja yhteistyön avulla pääsisimme kehittämään suomalaista villayrittäjyyttä vakaammalta pohjalta, kun villaketjun toimivuus olisi luotettava ja villaa saataisiin tasaisesti suhteessa kysyntään. Tämä edellyttäisi luonnollisesti myös sitä, että kotimaisen villan saatavuus olisi hyvä, joten lammastalouden kokonaistilanne tulisi huomioida ja kannattavuusongelmat tulisi ensisijaisesti ratkaista. Villaa ei ole olemassa ilman kannattavaa lammastaloutta.

Pohjoismaisen yhteistyön avulla voimme oppia jalostuksen organisoinnista ja markkinoiden kehittämisestä. Vastavuoroisesti meidän osaamisemme voi tarjota eurooppalaiseen keskusteluun näkökulmia hitaaseen materiaaliajatteluun ja kulttuuriseen syvyyteen. Näin taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys kietoutuvat toisiinsa. Villa toimii konkreettisenä esimerkkinä materiaalista, jonka myötä kes-

tävyyden eri ulottuvuudet tulevat näkyviksi arjen käytännöissä. Ekologisen, taloudellisen, kulttuurisen ja sosiaalisen kestävyden yhteensovittaminen ja edistäminen edellyttävät kuitenkin suunnittelua, verkostotyötä, arvovalintoja, koulutusta ja investointeja.

Yhdistämällä eri hankkeiden ja maiden innovaatiot voimme tukea toimivaa villaketjua, joka huomioi perinnevillan ominaisuudet ja kasvattaa villan arvoa ketjun joka vaiheessa. Näin alkuperäisrodut saadaan tasa-arvoisesti mukaan yhteiskunnan ratkaisiin ja perinnevilla-käsite jakautuu koskemaan tekstiiliteollisuuden tasalaatuisempaa villamateriaalia ja taideteollisuuden uniikimpaa materiaalia. Jälkimmäinen sopii hyvin käsitiöihin ja taiteeseen, edeltävä kaupallisempaan muotoiluun. Lisäksi erottuu selkeämmin oma lajinsa, muinaisvilla, jota kehitetään jäljittelemään menneisyyden villoja, jotta voimme rakentaa historiallisia tekstiilejä sekä saada tietoa ja elämyksiä menneisyydestä.

Perinteistä tarinoiksi ja käsitöistä konsepteiksi: villaperinteen arvoketju

Perinnevillan käyttäminen auttaa ylläpitämään yhteyttä perinteisiin ja näin säilyttämään aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä. Lähivillan arvo perustuu sen laadukkuuden lisäksi siihen liittyviin aineettomiin ominaisuuksiin, kuten paikalliseen, kokemukselliseen ja hiljaiseen tietoon, sekä kulttuuriin, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. Tällaista voi olla tietotaito villankäsittelystä ja siihen

liittyvistä käsityötekniikoista sekä villaan liittyvien käytäntöjen ja tarinoiden osaaminen.

Perinnevilla on erittäin sopivaa käsitöihin ja uniikkeihin muotoilutuotteisiin. VillaInno-hankkeen suunnitteluprosessien taustalla onkin ollut pyrkimys käyttää lähivillaa (kuvat 19–20) tai seuraavaksi parasta vaihtoehtoa, kuten muuta suomalaista villaa. Käyttämämme käsityötekniikat on sovellettu toimimaan perinnevillan kanssa tai niiden konseptit ovat saaneet ytimensä perinnevillasta, kuten *SleepCatcher*-mobiili, joka esittelee visuaalis-haptisesti Suomen kolmen alkuperäisen lammastuotteen ja niiden villan.

Räsänen (2019) näkee, että suomenlampaan villa on erityisen hyvä materiaali käsitöihin ja taiteeseen ja että käsityötuotteen tärkein osa on materiaali. Alkuperäisrotujen villa yleensäkin luo hyvän pohjan taiteelliseen ja käsityöpohjaiseen työskentelyyn, jossa materiaalisuus on tärkeää, sillä villoja on hyvin monenlaisia ja ne virittävät eri luonteillaan erilaiseen luovaan ajatteluun. Materiaalin täytyy olla laadukasta, jotta sen luonteeseen saa kosketuksen. Pientuotettu villa sopii siis erityisen hyvin taiteeseen ja käsityön kohteeksi, koska siinä on tarpeeksi rosoisuutta intuitiiviseen toimintaan. Perinnevillan laatu voi olla keskiössä myös palveluiden suunnittelussa, sillä villan kosketukseen perustuvien työpajojen ja rentoutushetkien ydin on villan laadukkuudessa ja pehmeudessa. Saimme hankkeen aikana erityisen hyviä kokemuksia villan käytöstä osana kokeellisia hyvinvointihetkiä. Perinnevillalla onkin luonteva yhteys rauhoittaviin käsitöihin ja hitaaseen muotoiluun, *slow-craft*- ja *slow-design*-ajattelutapoihin, jotka korostavat hitautta, laatua, kestävyyttä ja vastuullisuutta vastakohtana nopealle massatuotannolle.

Räsänen (2019) on pohtinut villan ja käsitöiden ominaisuuksia ja ehdottaa suomenlampaan villan käsityötuotteissa käyttämisen lisäksi vanhojen tekniikoiden yhdistämistä moderniin muotoiluun ja kansantaiteen synnyttämien ideoiden liittämistä luovaan suunnitteluun. Arktisen taiteen ja muotoilun keskiössä ovatkin juuri nämä ideat, ja niistä puhutaan revitalisaationa, perinteiden ja innovaatioiden yhdistämisenä, kulttuurin uudistamisena ja alueellisen ja kestävä kehityksen osana (Jokela ym., 2020). Suhteessa villaan tämä voisi tarkoittaa

esimerkiksi jätteeksi menevän villan käyttöä uudistavassa matkailussa, ylijäämävillan muuntamista muotoilun keinoin ekoluksustuotteeksi, perinnekäsitöiden konseptointia hyvinvointipalveluksi tai mitä vain näiden väliltä.

VillaInnon suunnittelutiimit ovat työskennelleet monien villaan liittyvien käsityötekniikoiden ja perinteiden parissa. Suurimman huomion hankkeessamme on saanut villakirjonta ja siihen liittyvät puolet, kuten luonnonvärien ilmaisullinen ja luontoyhteydellinen voima villassa sekä tämän perinteen elvyttäminen pienten harjoituspakettien myötä. Huovutus eri mittakaavoissa on myös ollut mukana monessa suunnitteluprosessissa, matkailijoille suunnitelluista huovutukseen liittyvistä työpajoista tee se itse -paketteihin. Kudontaa olemme tarkastelleet pirtanauhan perinteiden uudistamisesta ja liittämistä uudenlaiseen konseptiin. Olemme myös suunnitelleet pirttoja ja nyörihaaroja uudistaen niiden materiaaleja ja valmistustapaa nykyteknologialla toteutettavaksi. Olemme pyrkineet yhdistämään uudistavan näkökulman villaperinteisiin (ks. lisää osiosta 4). Uutuus ilmenee monesti tarkkaan mietittyjen yksityiskohtien, uudenlaisten yhdistelmien tai aineettomien arvojen sekä konseptien muodossa.

Pohjoisessa on osittain verkostoiduttu perinnevillan ja villaperinteiden arvon nostamiseksi. Lappilainen villaverkosto muodostuu villantuottajista ja -jalostajista, käsityöläisistä ja suunnittelijoista, tutkijoista ja taiteilijoista sekä yrittäjistä ja matkailutoimijoista. Verkostoituneisuuden merkitys on keskeinen villan arvon säilymiselle ja kehittämiselle: tieto liikkuu, kokeilut tulevat mahdollisiksi ja yhteinen oppiminen vahvistuu verkostoissa. VillaInno-hanke on toiminut näiden verkostojen kokoajana ja vahvistajana. Se on luonut tiloja kohtaamisille, vuoropuhelulle ja yhteiselle tekemiselle. Sosiaalinen kestävyys näkyy yhteistyön lisääntymisenä ja osaamisen näkyväksi tekemisenä. Taloudellinen kestävyys puolestaan liittyy verkostojen rooliin kannattavien ja toimivien arvoketjujen rakentamisessa. Esimerkiksi luksusmatkailu voi tuoda Lappiin maksukykyisiä asiakkaita, joita korkealaatuiset, paikalliset ja tarinalliset villatuotteet voivat kiinnostaa. Kulttuurinen kestävyys ilmenee muun muassa käsityöperinteen ja uuden osaamisen kohtaamisena.

Pohjoinen konteksti tarjoaa mahdollisuuksia rakentaa lähivillallemme omaleimainen identiteetti ja siitä versoavia brändejä. Verkostoja on kuitenkin edelleen vahvistettava.

Perinnevilla ja villaperinteet kestävässä kehityksessä

Kestävyysmurrosta voidaan tukea lähivillan ja siitä syntyvän taiteen ja soveltavan taiteen avulla. Perinteiden jatkuvuudella, lampaiden alkuperäisroduilla sekä niiden villalla ja niihin liittyvillä käsityötaidoilla on monitahoisia kestävyysvaikutuksia. Kestävyyden tasoja voidaan avata sekä villamateriaalin tunnun ja arvoketjun kautta että kulttuuriperinteiden arvoketjujen ja villaverkoston kautta. Näiden ymmärtäminen on pohja suunnittelulle, jossa huomioidaan ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys.

Hankkeemme keskiössä on ollut kestävän villan käytön edistäminen taiteen ja muotoilun keinoin. Jokainen suunnittelutapa on painottunut eri tavoin suhteessa neljään eri kestävyiden puoleen. Tämän lisäksi tavoitteena on ollut kokonaisvaltaisen ja kestävyiden eri puolista nousevan villatietouden esille tuonti. Taustalla on yleinen pyrkimys perinnevillan arvon nostoon, jotta erityinen villamateriaalimme saataisiin jätteestä kotimaiseen tai ulkomaiseen käyttöön, esimerkiksi paikallisten käsityöläisten langaksi tai matkailijoiden ekoluksustuotteeksi. Hankkeen aikana tärkeäksi koettiin pohjoisen villaverkoston jäsenten kohtaamiset ja keskustelu villa-alan kehittämisestä. Tärkeää on ymmärtää eri toimijoiden tilanne suhteessa yhteiseen tavoitteeseen, joka on lähivillan saaminen osaksi kestäväää lappilaista käsityökulttuuria, taidetta ja muotoilua.

Villan käyttäytyminen vaihtelee merkittävästi sen mukaan, millaisissa rakenteissa ja tuotteissa sitä käytetään. Pohjoisissa olosuhteissa villan toi-

KUVA 19. Henna Knitsin ja Idän kehittämön luonnonvärjättyjä lähilankoja. Valokuvat: Minna Kovero, 2024 & 2025.

minnallisuus, kuten lämmöneristävyys ja kosteuden sitovuus, nousevat erityiseen arvoon, vaikka villa onkin ihmeellinen materiaali toimimaan kaikenlaisissa olosuhteissa. Suunnittelijan vastuulla on sovittaa yhteen oikea villalaatu ja käsittelytapa kuhunkin käyttötarkoituksen. Villaketjun ja materiaalin tunnun tuntemisella on merkitystä tuotteiden suunnittelussa. Samoin merkitystä on kulttuuriperinteiden tuntemisella ja niiden uudistamisella, sekä kulttuurisensitiivisellä suunnitteluotteella että fuusiokulttuurisella luovalla rohkeudella.

Lapin maakuntaan sisältyy erityisiä mahdollisuuksia liittyen pohjoisesta kumpuavaan kiehtovaan tarinallisuuteen, ja tällaisen paikallisen lisäarvon myötä voidaan vahvistaa villan arvostusta. VillaInno-hankkeessa onkin keskitytty pienen mitakaavan kestäviin innovaatioihin ja perinteiden uudistamiseen. Hankkeemme merkitys on myös tiedon ja taidon levittämisessä ja sen vaikutuksessa laajempaan ymmärrykseen villasta, perinteistä ja kestävydestä. Olemmekin samaa mieltä villa-asiantuntija Satu Kumpulaisen kanssa, että kaikilla perinnevillan kanssa toimivilla ihmisillä on suuri merkitys ihmisten opastamisessa kestävään ja perinnerikkaaseen villakulttuuriin ja täten vaikutusta perinnevillan kohtaloon.

VillaInno-hankkeen aikana tiedostimme paremmin, että kaikki villa on hyvää johonkin. Pehmeä

KUVA 20.

Lappilaisia lähilankoja, jotka ovat värjäneet joko lampuri tai käsityöriittäjä: Studio Meri Linnan ja Pohjolanpäs-sin lankoja. Valokuvat: Minna Kovero, 2024 & 2025.

villa sopii herkemmille kohdille, kuten kaulalle, ja tukevampi ja karheampi villa sopii esimerkiksi pak-suihin neuleisiin ja huopikkaisiin. Lajittelematonta ja laadultaan epätasaista villaa voidaan käyttää esi-merkiksi rakennusten eristysmateriaaleiksi ja puu-tarhan katteisiin. Huonoa villaa ei ole, on vain huono-asti valittuja käyttökohteita. Tämä oivallus, joka vahvistui muun muassa Euroopan villayhdistyk-sen tapahtumissa, avasi tilaa myös villataiteelle ja kokeileville käyttötavoille. Tämä ymmärrys myös lisäsi tarvetta välittää laajaa kuvaa villasta ja perin-nevillojen laatuojen merkityksistä. Tällä hetkellä käsityöläisillä ja pienyrityksillä on valtava vastuu kasvattaa kuluttajaa ymmärtämään perinnevil-lan arvo. Eräs ratkaisu löytyisi hankkeista, joiden avulla vietäisiin villatietoutta päiväkoteihin ja kou-luihin ja opetettaisiin seuraava sukupolvi ymmär-tämään perinnevillan merkitystä ja yhteyksiä eri aloihin.

Kun VillaInno-seminaarin paneelikeskustelun lopussa puhuttiin perinnevillan tulevaisuudesta ja sen selviämistä taloudellisten paineiden aikakau-tena, koimme huolta lähivillan kohtalosta. Yhtei-

nen käsitys oli, että käsityöharrastajat ja heidän kykynsä sekä arvostaa että ostaa perinnevillaa eivät yksin pelasta lähivillamme kohtaloa. Meidän täytyy toimia laajemmassa verkostossa ja ratkaista suu-remman mittakaavan ongelmat. Nyt toivoa antaa Ruotsin malli ja sen laajentuminen koskemaan Poh-joismaita ja Eurooppaa. Tulevaisuudessa perin-nevilla-termin tarkoitus voikin muuttua, mutta ei kadota, ennen kuin kaikilla lammastroduilla ja niiden villoilla on mahdollisuus pysyä elävänä. Voimme edistää tätä tuomalla esiin sekä materi-aalisuuden että perinteiden arvoja sekä tukemalla kestävää kehitystä. Taide, käsityö ja muotoilu voi-vat olla tiiviissä suhteessa perinnevillan ja yhdessä tukea meitä kohti kestävämpää tekstiilialaa.

Perinnevillan entistä laajempi käyttö tarvitsee tulevaisuudessakin monen tasoisia kehitysprojek-teja, villatuotannon infrastruktuureista villapal-veluiden brändäykseen. Meidän hankkeemme on tuonut oman panoksensa kokonaisuuteen kehittä-mällä perinnevillan käyttöä muotoilussa ja taiteel-lisessa toiminnassa, alueellisessa verkostoitumi-nessa ja yhteissuunnittelussa sekä brändäyksessä ja tarinankerronnassa. Pohjoinen perinnevilla on osa kestävää tekstiili- ja materiaaliajattelua, joka ulottuu myös uusille alueille, kuten hyvinvointiin ja uudistavaan matkailuun. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tutkia ja kehittää sitä, kuinka perin-nevilla voisi olla kiinteä osa hyvinvointipalveluita ja kulttuurimatkailua tai vaikka niiden yhdistel-mää. Tärkeintä olisi kuitenkin viedä villatietoutta kaikille, erityisesti lapsille, jotta mahdollisimman moni havahtuisi ja kasvaisi arvostamaan perinne-villaa ja toimimaan sen kanssa ja sen puolesta.

Lähteet

- Allas, K., & Sepp, A. (Toim.) (2013). *Villakäsityöt Itämeren saarilla: Käsityökirja ja DVD-elokuva*. KnowSheep-projekti. https://projects.centralbaltic.eu/images/files/result_pdf/KNOWSHEEP_result2_Villakäsityöt_Itämeren_Saarilla_FIN.pdf
- Axfoundation. (N.d.a). *The Swedish Wool Initiative – Industrial-Scale Utilization of Swedish Wool*. AX-Foundation. <https://www.axfoundation.se/en/projects/the-swedish-wool-initiative>
- Axfoundation. (N.d.b). *Swedish Wool Standard – Sweden's first classification system for wool*. <https://www.axfoundation.se/en/swedish-wool-standard>
- Axfoundation. (2026). *New report: 2,400 tons of wool wasted in the Nordics*. Axfoundation. <https://www.axfoundation.se/en/news/new-report-2400-tons-of-wool-wasted-in-the-nordics>
- Dalarna Science Park. (2025). *Swedish wool gets new value – New version of Swedish Wool Standard launched*. <https://www.dalarnasciencepark.se/en/news-items/svensk-ull-far-nytt-varde-ny-version-av-svensk-ullstandard-lanseras/>
- Jokela, T., Coutts, G., & Huhmarniemi, M. (2020). Tradition and innovation in Arctic sustainable art and design. *Human. Culture. Education*, 35(1), 84–99. <https://doi.org/10.34130/2233-1277-2020-1-84-99>
- Järvenpää, I. (2024). *Pehmeät arvoalinnat villaproduktiossani: Millaisia pehmeiden arvojen pohjalta toteutettuja valintoja sisältyy villaproduktioon?* (Kandidaatintutkielma, Lapin yliopisto). Julkaisuamaton.
- Kairan Tapuli. (N.d.). *Ahvenanmaanlammas*. <https://kairantapuli.fi/ahvenanmaanlammas/>
- LaBouff, N. (2016). *Counting sheep: Helena Hernmarck and the revival of Sweden's signature wool*. Minneapolis Institute of Art. https://new.artsmia.org/stories/counting-sheep-helena-hernmarck-and-the-revival-of-swedens-signature-wool?utm_source=chatgpt.com
- Laitinen, A., & Vanhanen, J. (2021). *Villa: Suomalaisesta lampaasta pehmeiksi neuleiksi*. Readme.fi.
- Lapin yliopisto. (2024). *Taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden ja henkilökunnan teoksia Leineperi Woolart Biennalen Pinta-näyttelyssä*. Lapin yliopisto. <https://ulapland.fi/taiteiden-tiedekunnan-opiskelijoiden-ja-henkilokunnan-teoksia-leineperi-woolart-biennalen-pinta-nayttelyssa/>
- Morency, J., & Lee, J. (2025). *The wonder of wool: A knitter's guide to pure breed sheep*. David & Charles.
- Opstad, I. (2018, October 19–28). Karin Flatøy Svarstad: Focusing on Norwegian wool. *Scan Magazine*. <https://scanmagazine.co.uk/karin-flatoy-svarstad/>
- Puntila, M.-L. (2010). *Villa: Villan anatomia, ominaisuuudet, laatuun vaikuttavat tekijät, arvostelu* [PDF-tiedosto]. Suomen Lammasyhdistys. <https://lammasyhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/03/villamoniste.pdf>
- Robson, D., & Ekarius, C. (2011). *The field guide to fleece: 100 sheep breeds and how to use their fibers*. Storey Publishing.
- Räsänen, R. (2019). Promoting Finnwool with Green Production and Sustainability: Aspects from the Past to the Future, from Crafts to Industry. *TEXTILE*, 17(3), 259–276. <https://doi.org/10.1080/14759756.2018.1553109>
- Science Park Borås. (2024). *Design guide: The Swedish Wool Initiative – How to work with Swedish wool in a sustainable and circular way*. DiVA Portal. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1848405/FULLTEXT01.pdf>
- Sipola, R. (toim.). (2014). *Pohjoisen villasta hyvinvointia 2012–2014: Woollen Innovations -hankkeen tutkimuksia*. Lapin ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-021-7>
- Smith, B. (2003). *Spinner's book of fleece: A breed-by-breed guide to choosing and spinning the perfect fiber for every purpose*. Storey Publishing LLC.
- Suomen Lammasyhdistys ry. (N.d.). *Suomenlammas (Finnsheep)*. <https://lammasyhdistys.fi/jalostus/rodut/suomenlammas/>
- Tuovinen, H. (Toim.). (2008). *Lapin lampolasta terveydenhoitotuotteeksi: Hoitava Villa – HOIVI tutkimus- ja tuotekehityshanke*. Lapin yliopisto. https://lammasyhdistys.fi/wp-content/uploads/2019/02/hoitava_villa.pdf
- Vatanen, S., & Repo, S. (2017). *Bää! : Neulo & virkkaa suomenlampaan villasta*. Moreeni.
- Visit Bergen. (N.d.). *The wool heritage route - visit wool producers in the Bergen region*. VisitBergen.com. <https://en.visitbergen.com/things-to-do/tours/day-trips-by-car/the-wool-heritage-route>

Suomalainen

Suomalainen villa tarkoittaa kaikkea Suomessa tuotettua villaa. Suomessa on kolme alkuperäisrotua: suomenlammas, kainuunharma ja ahvenanmaanlammas. Tämän lisäksi Suomessa on useita tuontirotuja ja eri rotujen risteytyksiä – jokainen niistä tuottaa laadukasta, eri luonteista villaa erilaisiin käyttötarkoituksiin. Lähivillamme on siis monipuolista: villalaadut sopivat pehmoisista neulotuista asusteista suojaavampiin huovutettuihin ulkovaatteisiin ja karkeampiin akustiikkapaneeleihin. Suomenlampaan ja kainuunharmaksen villa on pehmeää, kiiltävää ja joustavaa, mustasta valkoiseen ja ruskean sävyihin. Ahvenanmaanlampaan villa on kestävä ja kiiltävää, ja siinä on paljon eri värejä sekä tuntua pehmeästä karkeaan.

Villakuidun laatuun vaikuttavat monet asiat lampaiden ruokinnasta, terveydestä ja hyvästä hoidosta kerinnän ja lajittelun oikeaoppisuuteen ja villan oikeanlaiseen käsittelyyn eri vaiheissa tuotantoa. Lähivillamme laatu on hyvä myös sen lanoliinipitoisuuden takia: villan ihoystävälliset ominaisuudet säilyvät, kun sitä ei ylikäsitellä. Tiesitkö, että villakuitua voi kuunnella saadakseen tietoa sen laadusta!

Lähivillan ekologisuus ja eettisyys

- Laiduntavat lampaat hoitavat perinnetäijänsä ja edistävät luonnon monimuotoisuutta.
- Lampaat elävät laumoissa lajityypillistä ja hyvinvoivaa elämää pientiloilla.
- Tuotannossa ei käytetä eläinten hyvinvointia heikentäviä menetelmiä eikä ympäristön kemikaalikuormaa lisääviä loisten torjunta-aineita rutiininomaisesti.
- Lähivillan hiilijalanjälki on huomattavasti pienempi kuin tuontivillan.
- Lähituotettu villa – lampaiden hoidosta lankakeräksi – tukee pienyrittäjyyttä ja maaseudun elävyyttä.
- Tuotantovaiheiden avoimuuden ansiosta villan alkuperä ja laatu ovat helposti jäljitettävissä.
- Villan tuottaminen on vähäenergistä ja lähes saasteetonta.
- Villa on luonnostaan itsepuhdistuva materiaali: vettä, likaa, hajuja ja staattista sähköä hylkivä sekä antibakteerinen.
- Villatuotteet ovat helppohoitoisia: ne eivät rypisty helposti ja niiden huoltaminen ei vaadi paljon energiaa, sillä tuuletus riittää usein puhdistukseksi.
- Oikein hoidettuna villatuote on pitkäikäinen, mikä pienentää ympäristökuormitusta ja vähentää tekstiilijätettä.
- Villatuotteen elinkaaren lopussa materiaali voidaan kierrättää tai kompostoida. Villa onkin kokonaan biohajoava.
- Lähivillan käyttö tukee kulttuurista kestävyttä, kuten alkuperäisrotuisten lampaiden ja käsityöosaamisen säilymistä.

villa

Lähivillamme Lapissa

Villalanno-hanke on tutustunut ympäri Lappia lampaisiin, niiden villaan ja villasta tehtyihin lankoihin. Suurimmat lähilangan tuottajat ovat Torniossa Piessan lammastila ja Lammaspuoti Pohjolanpässä (Jokirannan lammastila) sekä Tervolassa Vanhalan lammastila. Näistä voit löytää pääosin suomenlampaiden villaa eri muodoissa, mutta myös muita, kuten esimerkiksi kainuunharmaa Pohjolanpässiltä. Ahvenanmaanlampaita ja niiden villasta valmistettuja käsitöitä voi löytää Ranualta, jossa sijaitsevat Kairan Tapuli ja Kotikattras. Eri puolilla Lappia on myös pienempiä paikkoja, jotka teettävät itse villalankaa, joten alkuperäislampaidemme villasta tehtyä lankaa voi löytää Pohjois-Lapista Etelä-Lappiin, ainakin Muoniossa Simoon.

Villalanno-hankkeen aikana olemme käyttäneet muoniolaisen Taulavuori Farmin omien lampaiden ja simolaisen Henna Knits & Lankastudion lähilampaiden villasta tuotettuja lankoja ja kaikkea näiden väliltä. Monilta lappilaisilta lammastiloilta ja muutamien lampaan harrastelijatiloilta saattaa edelleen jäädä villaa käyttämättä, joten raakavillaa etsivä voi löytää sitä eri puolilta Lappia.

"From sheep to handcrafted felted creations, wool carries a rich story — a material brimming with possibilities, a kind of white gold often overlooked, yet truly precious. My inspiration comes alive in my hands, knowing that each creation contributes to the preservation of native breeds."
— Laurence Rouvier, Felt Artist

"Villan hienouden voi kuulla, kun kuituja rullaa varovasti sormien välissä lähellä korvaa. Mitä hienompi kuitu, sitä vähemmän siitä lähtee ääntä rullatessa. Tässä yhdistyvät näkö-, kuulo- ja tuntoaisti. Harjaantunut villan käsittelijä kykenee näiden aistien avulla arvioimaan villan mikronumeron eli kuidun paksuuden hyvin tarkasti."
— Satu Kumpulainen, lampuri ja kehräämöyrittäjä

"Working with wool is a sensory experience — the smell of vegetal matter trapped within the fleece, the memory of the farm where the sheep live, the feel of lanolin on your fingers, the visual variety of different fleeces. I have always chosen to work with native wools, meeting farmers and helping with sorting whenever possible during shearing days — moments that become encounters and opportunities for shared knowledge. Through local wool, people and traditions connect, transforming timeless natural fibers into meaningful experiences."
— Laurence Rouvier, Felt Artist

"Kun villaa oppii tuntemaan, sen kunnan ja hienouden kuulee. Terve kuitu soi kauniisti napsahtaen ja kertoo villan olevan kehruukelpoista. Jos villa rasahtaa korvissa napautettaessa, kuitu on heikko jostain kohdasta. Tällöin sen voi käyttää huovutukseen, mutta karstoissa sellainen kuitu katkeilee."
— Satu Kumpulainen, lampuri ja kehräämöyrittäjä

Villan tunteminen osana oppimista

Linnea Moen

Olin opiskelijana mukana VillaInno-hankkeessa ja tehtävänäni oli luoda koonti hankkeen aikana löydetystä erityisemmistä villamateriaaleista (kuva 1). Koottu kokonaisuus tehtiin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan materiaalikirjastoon sekä fyysisinä näytteinä että digitaalisina tietoina. Tässä tekstissä kuvailen omaa prosessiani ja oppimistani projektin aikana.

Pääsin osallistumaan VillaInno-hankkeeseen Taiteiden yhteisöprojekti -kurssilla, joka kuuluu soveltavan taiteen maisteriopintoihini. Tehtävänäni oli organisoida hankkeen materiaaleista näytteet tietoineen taiteiden tiedekunnan materiaalikirjastoon. Tähän kuului materiaalien tietojen lisääminen materiaalikirjaston digitaaliseen ympäristöön sekä

fyysisten näytteiden valmistelu ja esillepano paikan päällä. Tehtävään sisältyi myös materiaalien kokeuksellinen tutkiminen ja oppiminen sen kautta.

Villa materiaalina on kiinnostanut itseäni etenkin käsitöiden kontekstissa, ja olin sen myötä iloinen päästessäni mukaan työskentelemään villamateriaalien parissa. Kokemus villan käytöstä vaihtelee kokijan mukaan. Itse kuulun niihin, joilla on lapsuudesta muistikuva tosi kutisevasta villapaidasta, mutta myös mummon tekemistä pehmeistä villasukista ja lapasista. En ollut aikaisemmin iso villatuotteiden ystävä, toki lapaset ja villasukat olivat aina talvella käytössä, mutta kun aloitin aktiivisesti käsitöiden tekemisen pari vuotta sitten, villa ja muut lankamateriaalit tulivat hiljalleen tutuiksi. Suosin kuitenkin alussa synteettisiä lankoja ja puuvillalankaa, ja vasta myöhemmin tuli villalanka omaan

◀ ▲ **KUVA 1.** Pohjoismaisten alkuperäislampaiden villoista näytteitä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan materiaalikirjastossa: neulahuovutettu värikartta Kehräämö Mustalampaan huovutusvilloista; näytteitä karstatuista kainuunharmasvilloista ja kaidista Ruotsin maatiaislampaiden villoista; villalanka-näytteitä ja raakavillanäytteiden kooste. Valokuvat: Linnea Moen, 2026.

käyttöön. Isoin kompastuskiveni suhteessa villaan oli ollut tiedon puuttuminen. Ymmärtäessäni sen mahdollisuudet ja monipuolisuuden on villan merkitys käsitöiden ja soveltavan taiteen materiaalina auennut minulle.

Tämän projektin tiiminjäsenenä olen saanut mahdollisuuden oppia paljon villasta ja sen monipuolisuudesta. Pääsin muun muassa tutustumaan ruotsalaiseen Svenska Hemsjödsföreningarnas Riksförbundin julkaisemaan *Om ull* -julkaisuun (Hult ym., 2022). Se on tehty muun muassa käsityön opetuksen tukemiseen ja villatietouden yleiseen lisäämiseen. Se sisältää perustietoa villasta, eri lammasroduista ja villatyypeistä sekä niiden käytöstä ja langanvalmistuksesta aina käsityöohjeisiin saakka. Uskon, että tämän kaltainen julkaisu olisi tarpeellinen laajemminkin ja sitä voisi hyvin hyö-

dyntää opetuksessa eri asteilla sekä yleisesti villan tietolähteenä. Suomessa voisi olla oma esite alkuperäislampaistamme ja niiden villojen laadusta ja käyttökohteista.

Projektin ydin oli villan laatuihin tutustuminen koottaessa hankkeen villatuotteita taiteiden tiedekunnan materiaalikirjastoon. Prosessi oli omalta osaltani kaksivaiheinen. Ensin lisäsin näytteitä digitaaliseen järjestelmään luokitellun tiedon kera. Tämän vaiheen aikana pääsin hyvin syventymään esimerkiksi eri lammasrotuihin ja villa-termeihin. Yksi iso osuus oppimisessa tapahtui lajitellessa Föreningen Svenska Allmogefårin villoja: niiden mukana oli tietovihko ja viittaus nettisivuille (Föreningen Svenska Allmogefår, n.d.), joilta löytyi tietoa ruotsin alkuperäisroduista yleisesti sekä syvällisempää tietoa jokaisesta rodusta erikseen. Tiedon lukeminen ja materiaalin tunnustelu antoivat paremman ymmärryksen ja kokonaiskuvan villojen eroista.

Prosessin toinen vaihe oli fyysisten näytteiden kokoaminen ja suunnittelu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Tämä työvaihe syvensi aiemmassa vaiheessa opittua tietoa ja antoi paremman ymmärryksen esimerkiksi villan karheudesta ja rasvaisuudesta. Näytteiden tekemisen aikana pääsin myös helpommin vertaamaan eri lankoja ja villoja tunnustelemalla niitä. Tässä vaiheessa huomasin, miten villan luonnollinen väri ja sen variaatiot kuuluvat läpi värjäyksen jälkeen.

Kokonaisuutena tämä prosessi oli opettava. Ensin tuli kirjallista tietoa, joka yhdistyi fyysiseen tuntoaistintun kautta oppimiseen. Uskon, että tuntoaistintun osuus materiaalien oppimisessa on tärkeää, etenkin villan kaltaisissa materiaaleissa, jossa kaikki erilaisuudet eivät ilmene kuvien välityksellä.

Lähteet

Föreningen Svenska Allmogefår. (N.d.). *Allmogefår* [Web-sivu]. <https://info.allmogefar.se/index.php/allmogefar-raser/svenska-allmogefar>

Hult, A., Waller, A., Ljungström, C., & Jönsson, G. (2022). *Om ull*. Hemsjödens Förlag; Föreningen Svenska Allmogefår.

Opintomatka Taalainmaalle ja Värmlantiin

*Kirjoittanut: Fabiola Hernández Cervantes
Suomentanut: Maria Huhmarniemi*

Osallistuimme eurooppalaisen villayhdistyksen opintomatkalle Taalainmaalle ja Värmlantiin, Ruotsiin. Tällä matkalla osallistuimme lampureiden, tekstiiliteollisuuden ja käsityöalan toimijoiden verkostoitumistilaisuuksiin sekä vierailimme Fårfest-villafestivaaleilla yhdessä eurooppalaisen villaverkoston edustajien kanssa. Matkan aikana saimme kattavan käsityksen Ruotsin villa-alan kehittämishankkeista sekä loimme kontakteja ruotsalaisiin ja muihin eurooppalaisiin toimijoihin, asiantuntijoihin ja osajiin vahvistaen samalla VillalInno-hankkeen kansainvälisiä yhteyksiä.

VillaInno-hankkeen ensimmäinen ulkomaille suuntautunut benchmarking-matka toteutui helmikuussa 2024. Sen tavoitteena oli tutustua villan käyttöä edistäviin toimijoihin ja toimintatapoihin naapurimaissa sekä oppia heidän kokemuksistaan. Lisäksi tavoitteena oli verkostoitua ja tuoda esiin suomalaista villaa ja suomalaista osaamista. Matkan järjesti European Wool Association (EWA), ja kyseessä oli yhdistyksen neljäs opintomatka (kuva 1).

Matkaohjelmaan sisältyi vierailu Ruotsin suurimmille villamessuille, Fårfest-tapahtumaan, joka järjestettiin Kilissä, Värmlannin läänissä. Osallistuimme myös Ruotsin vuosittaiseen villamestaruuskilpailuun (kuva 2) sekä vierailimme Sätergläntanin käsityöinstituutissa ja Wålstedtsin villakehräämössä.

Villamestaruuskilpailussa pääsimme tutustumaan paikallisten lammasrotujen villanäytteisiin

◀◀ **KUVA 1.** Verkostoitumista villaan liittyvien sidosryhmien kanssa Sätergläntanin käsityöinstituutissa yhdessä EWAn jäsenten kanssa. Valokuva: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

◀ **KUVA 2.** Näytteitä villamestaruuskilpailuissa. Valokuva: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

KUVA 3.
Fårfest-lammas-
festivaalilla.
Valokuvat: Fabiola
Hernández
Cervantes, 2024.

ja arvioimaan niiden ominaisuuksia. Tilaisuus tarjosi arvokkaan aistikokemuksen, jota syvensi brittiläisen villa-asiantuntijan Ian Brooksbankin luento villakuittujen teknisistä ominaisuuksista.

Sätergläntanin käsityöinstituutissa saimme katavan kuvan koulutuksesta, joka keskittyy materiaaliperintöön, paikalliseen tekstiiliteollisuuden historiaan sekä alueellisten villankäsittelytaitojen säilyttämiseen ja kehittämiseen. Vierailu vuonna 1918 perustetussa Wålstedtsin villakehräämössä tarjosi näkymän villan pienteolliseen jalostukseen sekä paikallisiin villoihin, kuten Ruotsin rya-alkuperäisrodun villaan.

Opintomatka antoi kokonaisvaltaisen kuvan Euroopan villasektorista ja sen keskeisistä toimijoista. Verkostoitumistilaisuuksissa ja pyöreän pöydän keskusteluissa kohtasimme villan arvoketjun eri vaiheiden edustajia, kuten lampureita, villan asiantuntijoita, hanketoimijoita ja eurooppalaisten villajärjestöjen edustajia. Keskusteluissa nousivat esiin toiminnan keskeiset haasteet, kuten villan pesulainfrastruktuurin ja jatkojalostusjärjestelmien puutteet sekä villan laadunluokitukseen liittyvä osaamistarve. Samalla saimme näkökulmia siihen, miten villaan perustuvia elinkeinoja ja

innovaatioita voidaan vahvistaa strategisesti myös Lapissa ja koko Suomessa.

Fårfest-tapahtuma toimi elävän villakulttuurin esittelyikkunana (kuva 3). Villa näyttäytyi sekä kulttuurisena että taloudellisena resurssina käsityöläisten, tekstiilisuunnittelijoiden, villataiteen, ruokatuotteiden, työpajojen, asiantuntijaluentojen, paneelikeskustelujen ja muotinäytösten kautta. Suora vuorovaikutus eurooppalaisten villa-alan osaajien kanssa lisäsi ymmärrystä erilaisista villankäytön ja -jalostuksen käytännöistä.

Opintomatka korosti poikkisektorisen yhteistyön merkitystä villan käytön edistämisessä. Se osoitti, kuinka tiiviimpi yhteistyö käsityöläisten, lampureiden ja matkailutoimijoiden välillä voi tukea uusien palveluiden ja toimintamallien kehittämistä erityisesti Lapin pienille ja keskisuurille yrityksille. Matkan kokemukset vahvistivat käsitystä siitä, että villakäsityö ja kulttuurimatkailu voivat toimia toisiaan tukevinä alueellisen innovaation ja kestävä kasvun ajureina.

Lisätietoa:

Visuaalinen matkaraportti on sivustolla <https://ulapland.fi/hanke/villainno/>

Oppimismatka Färsaarille

*Kirjoittaja: Tatiana Kravtsov
Suomentanut: Maria Huhmarniemi*

VillalInnon hankkeen toinen benchmarking-matka toteutettiin Färsaarille hakemaan oppia sekä kansainvälisestä villa-alan konferenssista että paikallisesta villatoiminnasta. Matkan tavoitteena oli tutustua villakäsityöalaan sekä tarkastella, miten lampurit, käsityöläiset ja muiden alojen toimijat verkostoituvat ja tekevät yhteistyötä. Matkan aikana tutustuimme villakäsityön ja -muotoilun uusiin tuotteisiin sekä tapoihin tuoda käsityöperinteitä osaksi liiketoimintaa.

Kahdestoista Pohjois-Atlantin alkuperäislammasrotujen ja niiden villan konferenssi, *North Atlantic Native Sheep and Wool Conference*, järjestettiin Tórshavnissa Färsaarilla syyskuussa 2024. Benchmarking-matkalle osallistui VillaInno-hankkeen tiimin jäseniä sekä hankekumppaniyritysten edustajia. Tiimi osallistui konferenssiohjelmaan ja

tutustui Färsaarten sekä laajemmin Pohjois-Atlantin alueen villaan liittyviin käytäntöihin ja verkostoihin.

Färsaaret sijaitsevat Koillis-Atlantilla ja koostuvat 18 jyrkkärinteisestä saaresta, joille ovat ominaisia korkeat vuoret ja kapeat vuonot. Saariston nimi Føroyar juontuu muinaisnorjan sanasta Færejar, joka tarkoittaa lammassaaria ja viittaa lampaan keskeiseen merkitykseen viikinkiajan asuttajille. Vaativa ilmasto ja niukat maaperäolosuhteet rajoittavat kasvillisuutta, mutta lampaat menestyvät saarilla hyvin – niitä on noin 70 000, kun asukkaita on noin 55 000. Lampaat ovat edelleen keskeinen osa färsaarelaista elämäntapaa muodostaen yhden yhteiskunnan peruspilareista (Kuva 1).

Konferenssi kokosi yhteen tutkijoita, lampureita ja käsityöläisiä eri puolilta Pohjois-Atlanttia. Ohjelma koostui kolmipäiväisestä esitelmäkokoaisuudesta, käsityötyöpajoista, vierailuista paikallisille lammastiloille ja villantuottajille sekä suurelle yleisölle suunnatusta villatuotteiden näytelystä (kuva 2). Konferenssin keskeisiä teemoja olivat villan tuotanto ja jatkojalostus, markkinointi ja

◀ **KUVA 1.** Färssaarelaisia lampaita dramaattisessa maisemassa, jonka ankara ilmasto on muovannut; färssaarelainen perinteinen naisten kansallispuke; perinteisiä färssaarelaisia neulekuvioita. Valokuvat: Tatiana Kravtsov (1.), Elina Luiro (2.), Minna Kovero (muut), 2024.

▶ **KUVA 2.** Konferenssipaiikka ja konferenssinäyttelyssä oleva juliste, joka esittelee Wool in the North -villamatkailuhankkeen perinnevil- laan pohjaavan matkailukonseptin. Färssaarelainen villa ja Snældanin kehräämön karstaus- kone. Valokuvat: Elina Luiro, 2024.

brändäys, kestävyys ja uudistava matkailu, eläintenhoito ja biodiversiteetti sekä kulttuuriperintö ja innovaatiot.

Konferenssi tarjosi merkittävän verkostoitumis- alustan Pohjois-Atlantin alueella ja mahdollisti VillaInno-hankkeen edustamisen Lapin maakunnan näkökulmista. Tiimimme esitteli VillaInno-hanketta sekä suomalaista villalankaa näyttelyssä: Piessan lammastilan suomenlampaan ja kainuunharmaksen lankoja sekä Kairan Tapulin ahvenanmaanlampaan lankaa. Toinen suomalaisedustaja tällä matkalla oli konferenssipuhuja Satu Kumpulainen. Hän on eurooppalaisen villayhdistyksen, European Wool Association, perustajajäsen. Hän on lampuri Isokummun luomulammastilalla ja ylläpitää myös kehräämää.

Varsinaisen konferenssiohjelman lisäksi osa tiimin jäsenistä vieraili paikallisissa käsityöliikkeissä Tórshavnissa sekä muilla saarilla, kuten Kvívíkissä ja Klaksvíkissä, saadakseen lisätietoa paikallisesta käsityötuotannosta. Vierailimme myös paikallisen käsityöläisen kutomossa, jossa tutustuimme perinteiseen färssaarelaiseen kudontaan sekä sen nykykäyttöön sovelluksiin.

Benchmarking-matka tarjosi arvokkaita näkökulmia siihen, kuinka villaan liittyvää kulttuuriperintöä voidaan integroida matkailuun ja aluekehitykseen. Konferenssiesitykset ja keskustelut syvensivät ymmärrystä Pohjois-Atlantin lammassrotujen ja villan kulttuurisesta, ekologisesta ja taloudellisesta merkityksestä. Useat Atlantin alueen maat kohtavat samankaltaisia haasteita, kuten villan hävittämisen tai polttamisen sekä halpatuotetun pikamuodin aiheuttaman hintapaineen. Samanaikaisesti on nähtävissä vahva yhteinen pyrkimys villan arvon palauttamiseen käsityön, muotoilun ja kestävänn käytön kautta.

Matkan tulokset ja opit ovat olleet VillaInno-hankkeelle merkittäviä, sillä ne toivat esiin konkreettisia toimintamalleja villan arvoketjujen vahvistamiseen, perinteisten käsityötaitojen näkyvyyden lisäämiseen sekä kestävänn käsityömatkailun kehittämiseen harvaan asutuilla alueilla, kuten Suomen Lapissa.

Lisätietoa:

Visuaalinen matkaraportti on sivustolla <https://ulapland.fi/hanke/villainno/>

Villaoppeja elinvoimaisesta perinnevillakulttuurista

Minna Kovero, Tatiana Kravtsov, Fabiola Hernández Cervantes ja Maria Huhmarniemi

Tässä artikkelissa tarkastellaan Färsaarille suunnatulla opintomatalla muodostuneita kokemuksia ja näkemyksiä. Matka tarjosi näköalan perinnevillaan, villakulttuuriin ja käsityöperinteeseen sekä villantuotannon vahvuuksiin ja markkinoihin. Lisäksi saimme kansainvälisessä konferenssissa käydyistä keskusteluista oivalluksia ja keinoja villa-alan uudistamiseen. Matka ylitti odotukset: saimme tietoa sekä Färsaarten paikallisesta että muiden pohjoisten maiden villa-alasta.

▲ **KUVA 2.** Hoyvíksgarðurin ulkoilmamuseon maisemia ja lampaita. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

”Färsearilla lampaat olivat erottamaton ja näkyvä osa saaren ja saarelaisten elämää. Silti siellä oli samat villaan liittyvät haasteet kuin kaikkialla muuallakin. Haasteita pyrittiin ratkaisemaan edistämällä paikallisen villan käyttöä sekä teollisessa mittakaavassa – kehräämöissä ja kutomoissa – että käsityömittakaavassa, kuten perinne- ja taideneuleissa. Seminaarissa tuli selvästi esille, kuinka kaikki lähtee kansallisesta ylpeydestä omaa tuotantoa ja omia perinteitä kohtaan. Jos sitä ei ole, ei arvostusta voi ulkopuoleltakaan tuoda.”
– Kirsä Ylipiessa, lampuri

◀ **KUVA 1.** Färsearilla lampaita näkee joka puolella. Valokuvat: Tatiana Kravtsov (4 ja 6), Fabiola Hernández Cervantes (2), Minna Kovero (muut), 2024.

Färsearten lammasmäärä verrattuna Suomen poronhoitoalueen poroihin

Lampaankasvatus on yksi Färsearten keskeisimmistä ja kannattavimmista maatalouden muodoista, ja se on ollut olennainen osa paikallista kulttuuria ja taloutta jo vuosisatojen ajan. Kun Färsearten pinta-ala on noin 1400 km² ja lammasmäärä noin 70 000, saarten lammastiheydeksi muodostuu noin 50–57 lammasta neliökilometrillä. Suomen poronhoitoalueella on puolestaan noin 200 000 poroa noin 120 000 neliökilometrin alueella eli keskimäärin vain noin 1,6 poroa neliökilometrillä. Pinta-alaan suhteutettuna Färsearten lammastiheys on siten karkeasti 30–35 kertaa suurempi kuin porotiheys Suomen Lapin poronhoitoalueella.

Färsearet voidaan näin ymmärtää hyvin intensiivisenä laidunmaisemana. Suuri lammasmäärä voi aiheuttaa ylläidunnusta, joka estää puiden ja pensaiden taimien kasvun, lisää maaperän eroosiota jyrkillä rinteillä sekä yksipuolistaa kasvillisuutta. Saaret eivät ole kuitenkaan luonnostaan täysin puuttomia: niillä kasvoi aiemmin pensaikkoa ja matalia puita. Nykyinen puiden vähyys liittyy pitkälti vuosisataiseen laidunnukseen, jossa lampaat syövät puuntaimia ja ylläpitävät avointa maisemaa, vaikka suojaisissa paikoissa puut pystyvät kasvaan.

Toisaalta lampaat ovat keskeinen osa Färsearten kulttuurimaismaa ja taloutta, ja avoin niitty- ja nummimaismaa on osittain laidunnuksen ylläpitämä perinnebiotooppi. Tässä tilanteessa kestävyys näkökulmat ovat osin ristiriitaisia: suuri lammasmäärä tukee paikallisen lammastalouden taloudellista kestävyyttä, mutta samalla sen ympäristövaikutukset ovat moninaisia.

▲ **KUVA 3.** Färsaarten *North Atlantic Native Sheep And Wool* -konferenssi alkoi sen perustajan Karin Flatøy Svarstadin esityksellä, jossa hän kertoi taustoja kyseisen vuotuisen tapahtuman synnylle. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

▲ **KUVA 4.** Karin Flatøy Svarstad esitteli vanhan norjalaisen lampaan (*gammel norsk sau / villsau*) historiaa ja työtään sen villan parissa. Hän myös esitteli näyttelyssä taidettaan ja tuotteitaan liittyen tämän lampaan villaan. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

Matkustimme benchmarking-matkalle Färsaarille (kuva 1). Matkaan osallistui VillaInno-tiimin jäseniä sekä hankekumppaneiden edustajia, jotka tapahtumaan osallistumisen lisäksi tekivät tutustumisvierailuja paikallisten käsityöläisten luo ja villatuotteita myyviin liikkeisiin. Matkan yksi keskeisistä tavoitteista oli ymmärtää, miten muilla pohjoisilla alueilla kaupallistetaan villaperinteitä ja millaisia käsityö- ja design-tuotteita paikallisesta villasta on kehitetty. Tarkastelimme myös käsityömatkailupalveluita ja käsityökauppoja sekä sitä, miten lampurit, käsityöläiset ja matkailutoimijat verkostoituvat keskenään.

Matkalla osallistuimme myös Pohjois-Atlantin alkuperäisiä lammasrotuja ja villaa käsittelevään vuotuisen konferenssiin, *North Atlantic Native Sheep and Wool Conference* -tapahtumaan, joka järjestettiin 12.–15. syyskuuta 2024 Tórshavnissa. Tapahtumaan osallistui paljon Pohjois-Atlantin alueen villa-alan asiantuntijoita, kuten Wool in the North -hankkeen väkeä. Färsaarten villatoimijat

isännöivät konferenssia sen perustajan, norjalaisen Karin Flatøy Svarstadin ohjauksessa. Konferenssin sisältö oli monipuolinen ja toi esille villa-alaan liittyviä kokemuksia monista paikoista pohjoisen Atlantin ympäristöstä.

Eri maista tulleiden villatoimijoiden konferenssi- ja puheenvuorojen lisäksi pääsimme tapahtumaan liittyvässä näyttelyssä tutustumaan erilaisten perinneviljojen tuntumaan ja keskustelemaan niistä asiantuntijoiden kanssa. Kokemusta täydensi paikallisen kulttuurin kohtaaminen ja osallistuminen villatyöpajoihin, joissa käsitelimme färsaarelaista villaa. Lisäksi teimme vierailuja kansallismuseoon ja ulkoilmamuseoon (kuva 2), maatalousvirastoon, villanlajitteluasemalle sekä villa-alan yrityksiin. Näimme ja koimme monipuolisesti Färsaarten vilalakettun toimintaa ja villaan liittyviä uusia ja vanhoja perinteitä. Nyt ymmärrämmekin paremmin, miksi färsaarelaisilla on sanonta ”villa on Färsaarten kultaa”.

▲ KUVA 5. Satu Kumpulainen esittelee puheenvuorossaan EWA:n toimintaa. Valokuva: Minna Kovero, 2024.

▲ KUVA 6. Jane Cooper esitteli Boreray-lampaan villoja, lan-koja ja käsitöitä sekä kirjoittamaansa kirjaa *The Lost Flock: Rare Wool, Wild Isles and One Woman's Journey to Save Scotland's Original Sheep*. Valokuva: Minna Kovero, 2024.

"Ull er Føroya Gull –
Wool is the Gold of the Faroes"
– vanha färsaarelainen sanonta

Puheenvuoroja ja tuotteita perinner villan puolesta: konferenssin esitelmien, näyttelyn ja työpajojen anti

Konferenssi kokosi yhteen kymmeniä villan sidosryhmiä eri puolilta Eurooppaa, erityisesti Pohjois-Atlantin alueelta. Osallistujat esittelivät projektejaan, tuotteitaan ja villaan liittyvää asiantuntemustaan. Karin Flatøy Svarstad, villan pitkäaikainen puolestapuhuja, oli yksi pääpuhujista. Hän on myös koko vuotuisen konferenssin ja siihen liittyvän foorumin perustaja, ja hän esittelikin taustoja foorumin synnylle (kuva 3). Hän myös muistutti, miten tärkeää on konferenssiin liittyvä näyttely, jossa pääsee kokemaan erilaisia Pohjois-Atlantin alkuperäislampaiden villoja ja niistä tehtyjä villatuotteita.

Karin Flatøy Svarstad esitteli taiteellista ja opeuksellista työtään, jota on tehnyt alkuperäislampaiden ja niiden villan puolesta yli 40 vuotta. Erityisen tärkeitä lampaita hänelle ovat vanhat norjalaiset

lampaat, *gammelnorsk sau*, joiden villaa hän käyttää taiteessaan ja tuotteissaan (kuva 4). Hän kertoi myös *Sommerakademiet*-projektistaan eli koulutustilasta, jossa tarjotaan kursseja, työpajoja ja neuvontaa viljelijöille ja käsityöläisille heidän kehittäessään omia villatuotteitaan. Luento käsitteli lisäksi Pohjois-Atlantin lammasrotuja sekä villan kestävyysulottuvuuksia. Puheenvuoronsa lopuksi Flatøy Svarstad voimautti yleisöä puhumalla yhteistyön merkityksestä hukkaan menevän villan käyttöön saamiseksi ja alkuperäislampaiden suojelemiseksi. Puheenvuorosta kumpuava laaja kokemus ja ammatillinen kutsumus sai meidätkin miettimään entistä enemmän työskentelyä harvinaisten lampaiden ja erityisten villojen kanssa ja puolesta.

Alkuperäislampaisiin ja niiden villaan liittyvät haasteet koskettavat Euroopassa ja arktisella alueella muitakin maita, ja näihin haasteisiin tarttumisesta kuulumme Satu Kumpulaisen esityksessä (kuva 5). Hän esitteli Euroopan villayhdistyksen (*EWA – European Wool Association*) toimintaa,

jonka tavoitteena on lisätä Euroopassa tuotetun villan arvoa ja edistää kestävää villantuotantoa. Kuulimmekin koko konferenssin aikana eri puolilta Pohjois-Atlantin aluetta monia esityksiä, jotka kertoivat paikallisten alkuperäislampaiden ja niiden villan pelastamisesta tai työstä niiden arvostuksen kasvattamiseksi. Esimerkiksi Jane Cooper kertoi työstään uhanalaisten lampaiden parissa Skotlannin Orkneyn saarilla ja esitteli Boreray-lampaita, jotka ovat yksi Ison-Britannian vanhimmista ja harvinaisimmista roduista (kuva 6). Näiden tarinoiden kuuleminen lisäsi ymmärrystämme myös Suomen maatiaislampaiden sekä niiden villan merkityksellisyydestä ja arvosta.

Yksi konferenssin merkittävistä puhujista oli Ellen K. Frederiksen Grönlannista. Hän ylläpitää yhdessä puolisonsa kanssa Qassiarsukin vanhinta toimivaa lammastilaa, joka sijaitsee *Kujataa Greenland* -nimisessä UNESCO:n maailmanperintökohteessa, kulttuurimaisemassa, jolla on pitkä historia viikinkien ja inuiittien maatalousalueena. Hän kertoi myös Kujataan ja Kujalleqin huovutusperinteestä sekä perheensä tarinan lammastalouden juurista: Otto Frederiksen perusti ensimmäisen lammastalonsa vuonna 1870, jolloin hän oli 18-vuotias. Hän oli ensimmäinen, joka käytti lammasta kankaisiin vaatteisiin, ja hän myös kehitti lammasta kankaisiin vaatteisiin.

mäisen grönlantilaisen lammastilan 1900-luvun alussa, ja Färsearilta tuodut lampaat muodostivat perustan nykyiselle lammastaloudelle, joka on säilynyt sukupolvien ajan. Ellen K. Frederiksen esitteli kokonaisuudessaan alueensa lammastalouden ja siihen sitoutuvan käsityön vaiheet viimeisen 100 vuoden ajalta, ja niissä on tuttu kaari. Elävääseen ja alueeseen sitoutuneeseen villakäsityökulttuuriin on tullut notkahdus, viimeiset vuosikymmenet ovat olleet hankalia, ja villaa päätyy polttamalla hävitettäväksi. Onneksi nuorison kiinnostus villaan on lisääntynyt, ja nyt etsitään ratkaisuja villan kestävään käyttöön esimerkiksi matkailusta. Ellen K. Frederiksen onkin suunnitellut paikallisille ja matkailijoille villatyöpajoja, jotka liittyvät huovutukseen, kehräykseen, kudontaan ja neulomiseen.

▲▲ KUVA 9. Raakavillan virkkaus-työpaja sijaitsi vanhassa talossa, jonka ruuhokaton näimme konferenssitilasta. Talon erityisyys vaikutti työpajan tunnelmaan, joka tiivistyi, kun pääsimme käsiksi raakavillaan ja muotoilimme siitä lankaa virkkaukseen. Valokuvat: Fabiola Hernández Cervantes (oik.), Minna Kovero (muut), 2024.

tavaa oli, että muotoilunäkökulmat oli sidottu koko villan arvoketjuun vastuullisista tuotantoketjuista maapalloystävälliseen suunnitteluperiaatteeseen (kuva 7). Myös taiteeseen ja käsityöhön liittyvät näkökulmat olivat hyvin edustettuna konferenssin puheenvuoroissa. Erään mieleenpainuvan esitelmän piti Meg Rodger Skotlannin Hebrideiltä: hän käsitteli luennossaan pohjoismaisen kulttuuriperinnön vaikutuksia omaan taideprojektiinsa. Hänen aikaisemmassa näyttelyssängsä on ollut esillä viikinkialueiden alkuperäislampaiden villoista historiallisilla menetelmillä käsintehty turkiskangasviitta ja valokuvia, joissa viitan käyttäjät eläytyvät historialliseen tarinaan viikinkiajan naisjohtajasta nimeltä *Auður the Deep Minded* (kuva 8).

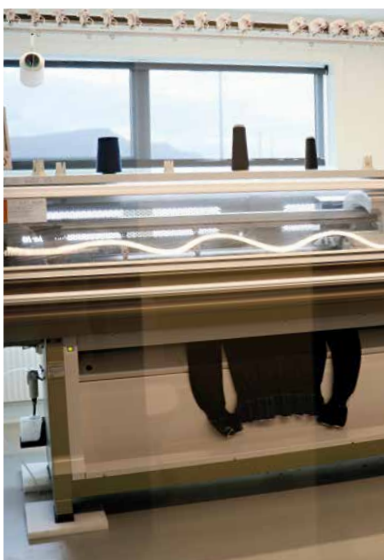
Eräs konferenssin puheenvuoro kosketti erityisesti VillaInnon tiimiä, sillä se käsitteli villan arvon esille tuomista kohtaamisten ja käsityöpajojen avulla. Esitelmän piti kanadalainen taiteilija-tut-

▲ KUVA 10. Huovutustyöpaja toteutui kaupungin ulkopuolella. Valokuvat: Elina Luiro, 2024.

KUVA 11.
Navian retkellä
koimme paljon paikallista
lampaista, perinteistä,
villantuotannosta ja tuotteista. Valokuvat: Tatiana
Kravtsov (4–5), Minna
Kovero (muut), 2024.

kija, Concordian yliopiston taidekasvatuksen professori Kathleen Vaughan, joka kertoi *The Future is Wool* -projektista. Hanke on tutkimus-, taide- ja yhteisölähtöinen, ja se tarkastelee villan merkitystä sekä yksilön hyvinvoinnin että kestävän tulevaisuuden näkökulmasta. Hankkeessa villa nähdään kestävänä, biohajoavana ja kulttuurisesti merkityksellisenä materiaalina, ja sen ihmeellisyyttä tuodaan esille yhteisöllisen taiteen tekemisen ja yleisölle suunnatun toiminnan muodossa. Samankaltaisia työpajoja olemme pitäneet myös VillaInno-hankkeessa, ja ne ovat osoittautuneet tärkeiksi. Vaughanin vetämän hankkeen esimerkit tarjosivat uusia näkökulmia siihen, miten villatyöpajoja voidaan rakentaa merkityksellisiksi, laajentaa niiden mittakaavaa ja viestiä niiden arvoista laajemmalle yleisölle.

Konferenssiin liittyi myös työpajoja, joista osallistuimme raakavillan virkkaukseen (kuva 9) ja sen märkähuovutukseen (kuva 10). Ohjelmassa oli lisäksi färsaarelaista neulontaa ja neulahuovutusta. Työpajat rikastuttivat konferenssia ruumiillistuneen tiedonvaihdon ja käytännön tekemisen muodossa. Ne loivat tilaa hitaiden, perinteisten tekniikoiden jakamiselle sekä vahvistivat tutustumista

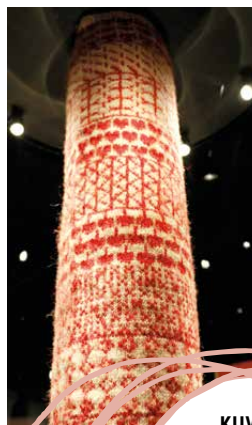
ja yhteenkuuluvuuden tunnetta villan parissa toimivien ammattilaisten välillä. Lisäksi niiden myötä pääsimme kokemaan paikallista kulttuuria, mikä sai ajattelemaan Lapin kulttuuri- ja käsityömatkailua ja niihin liittyviä palveluita. Paikallisille tavallinen voi olla matkailijalle erikoisuus ja avata uusia tapoja ymmärtää myös omaa kulttuuria. Färssaarelaisen lanoliinipitoisen villan käsittely oli aika sotkuista puuhaa, mutta samalla tällaisen villan omalaatuisuus ja tietynlainen aitous teki kokemuksesta syvemmän.

Tutustumiskäyntejä villayrityksiin

Vierailimme kahdessa färssaarelaisessa villayrityksessä, Naviassa ja Snældanissa, jotka keskittyvät villakuitujen jalostukseen ja koneellisesti neulottujen vaatteiden valmistukseen. Näiden yritysten perusta on färssaarelaisen villan käsittelyn pitkässä perinteessä, ja ne hyödyntävät paljon paikallisten tuottajien villaa. Navia on kasvanut yhdeksi Färssaarten johtavista lanka- ja neulealan yrityksistä. Se yhdistää perinteisen villakäsityön moderniin tekstiilituotantoon hyödyntämällä edistynyttä 3D-neulontateknologiaa: yritys valmistaa kokonaisia vaatteita yhtenä kappaleena, mikä minimoi materiaalihukan. Tuotanto kytkeytyy tiiviisti saariston olosuhteisiin: vaatteet vastaavat kalastajien ja maanviljelijöiden tarpeisiin yhdistäen perinteen, kestävyys ja teknologisen innovaation.

Navialla käynti oli kokonaisvaltainen elämys. Vierailu oli rakennettu selkeäksi ja eheäksi tarinaksi. Se alkoi ajomatalla upeiden maisemien halki lampaita katsellen. Tämän jälkeen vierailimme lampolassa, jossa saimme rapsutella lampaita ja kuunnella Navian yrittäjän kertomuksia brändin taustasta ja arvomaailmasta. Vierailu jatkui lampaiden luona paikallisten ruokien maistelulla ja tuotteisiin tutustumisella. Lopuksi matkustimme tehdasmyymälään ja pääsimme kurkistamaan 3D-neulekoneisiin ja neuleiden valmistusprosessiin sekä tutustumaan myymälän laajaan tarjontaan. Kokonaisuus lampaiden luota valmiisiin tuotteisiin oli erinomainen esimerkki siitä, kuinka perinteisen elinkeinon ympärille voidaan rakentaa yhtenäinen ja nykyaikainen tarina uusia teknologioita unohtamatta (Kuva 11).

Navia ja Snældan ovat viime vuosina alkaneet panostaa yhä enemmän färssaarelaiseen villaan.

KUVA 12.

Tjódssavnið-museon villanäyttelyssä oli paljon koettavaa. Valokuvat: Fabiola Hernández Cervantes (1–2), Minna Kovero (muut), 2024.

Samalla näiden yritysten koko tuotannon ratkaisut kertovat laajemman tuotannon realiteeteista: monissa heidän tuotteissaan käytetään edelleen tuontivillaa, jota tuodaan myös toiselta puolelta maapalloa. Silloin kun käytetään paikallista villaa, on mahdollisuus viestiä avoimesti ja monipuolisesti tuotteiden taustoista. Tämä voi vahvistaa tuotteen arvoa ja merkityksellisyyttä erityisesti matkailijalle. Samalla matkailija saattaa vahingossa ostaa Falklandinsaarten villasta tehtyjä tuotteita luullen, että hyvin esille tuotu lähivillan käyttö koskee kaikkia tuotteita.

Färsearilla matkailevalle matkailijalle, joka näkee lampaita kaikkialla maisemassa, paikallisuus ja tieto materiaalin alkuperästä on usein tärkeä osa kokemusta ja ostamisen merkitystä. Parhaimmillaan tieto paikallisesta alkuperästä syventää yhteyttä paikkaan ja tuotteeseen. Tämä tarjoaa tärkeän näkökulman myös Lapin villatuotteiden kehittämiseen. Paikallisuuden korostaminen ja villan alkuperän liittäminen osaksi tuotekertomusta voivat rikastuttaa tuotteen tarinaa ja lisätä sen vetovoimaa – erityisesti silloin, kun viestintä on aitoa ja läpinäkyvää.

Museokierroksella

Kansallismuseossa tutustuimme näyttelyyn lampaan ja villan historiallisesta merkityksestä Färsearilla. Tämä Tjóðsavníð-museon näyttely esitteli laajan valikoiman neulottuja ja kudottuja vaatteita, huovutettuja asuja, asusteita sekä käyttö- ja koriste-esineitä. Kokonaisuus havainnollisti, kuinka lampaat ovat tarjonneet villaa vaatteisiin, lihaa ravinnoksi ja luita työvälineiksi. Lampaankasvatus näyttäytyi saarten talouden ja arjen perustana: elinkeinona, joka on muovannut yhteisön selviytymistä ja identiteettiä.

Museovierailu teki näkyväksi, miten luonto, historia ja kulttuurinen identiteetti kietoutuvat toisiinsa. Se herätti pohtimaan, miten vastaavaa kertomusta voisi rakentaa Lapissa: voisiko villan ja paikallisten lammaskasvatusten historiaa tuoda esiin pysyvässä näyttelyssä, joka yhdistäisi esineistön, elinkeinon ja kulttuurisen selviytymisen tarinat? Tällainen kokonaisuus voisi sijoittua esimerkiksi Arktikumiin Rovaniemellä tai johonkin paikalliseen kotiseutumuseoon. Kuten Färsearilla, myös Pohjois-Suo-

messavilla on ollut tärkeä osa arjen selviytymistä. Näyttely voisi tuoda esiin villan käytön historiallista jatkumoa ja raaka-aineen monikäyttöisyyttä sekä nostaa samalla esiin suomalaisen lampaanvillan ominaisuuksia.

Kansallismuseossa villatyövälineet sekä neulotut ja kirjotut vaatteet muodostivat visuaalisen kertomuksen villan merkityksestä. Erityisen huomion saivat villaneuleet ja niiden kuviot, jotka ovat tärkeä osa färsearelaista neuleperinnettä (kuva 12). Neulekuviot on kerätty ja tallennettu teokseksi eri puolilta Färsearia noin 100 vuotta sitten. Føroysk Bindin-garmynstur -neulekuvaston koostamisen tarkoitus oli säilyttää färsearelaisia perinteisiä neulekuvioita. Tuloksena ei ollut vain käytännön mallikokoelma neulojille, vaan myös merkittävä kulttuuriteko, sillä sen avulla färsearelaista käsityöperintöä välitettiin eteenpäin. Neulekuvasto auttoi kokoamaan kuviot selkeäksi ja tunnistettavaksi kokonaisuudeksi, mutta samalla teos ei ainoastaan säilyttänyt perinnettä vaan myös muokkasi sitä. Se vaikutti ratkaisevasti siihen, miten färsearelainen neulekuvoperinne myöhemmin ymmärrettiin ja tunnettiin – ja millaisia kuvioita alettiin pitää ”perinteisesti färsearelaisina”.

Suomalaisten käsityöperinteiden ympärille rakentuva näyttely voisi esittää kirjoneulelapasia, lovikkaita, villapaitoja, kaulureita, huopikkaita, villasukkia ja kangaspuilla kudottuja kankaita. Perinteiset ja nykyiset neulemallit voisivat havainnollistaa villan kulttuurista jatkumoa. Kokonaisuutta voisi täydentää luonnonvärjäyksen perinteillä. Näyttely voisi sisältää myös rukkeja, karstoja ja käsin veistettyjä kangaspuita, joiden avulla villa on jalostettu kuidusta langaksi ja edelleen kankaaksi. Näyttelyyn voisi myös sisällyttää kertomuksia kuvioista, joita on kerätty eri puolilta Lappia. Kuviot voisivat olla esimerkiksi peräisin pirtanauhoista, raanuista ja erilaisista neuleista, ja niiden yhteyttä paikallisuuteen voisi tuoda esille.

Vierailuja Färsearten käsityöliikkeisiin

Matkan aikana tiimin jäsen Tatiana Kravtsov vieraili kahdessa käsityöliikkeessä Tórshavnin ulkopuolella: KVÍVÍKKNITissä Streymoyssa ja 1912 Shopping & Retail -liikkeessä Klaksvíkissa. Liikkeiden omistajien tapaaminen ja keskustelut syven-

KUVA 13.
Sipulivärjäystä; värjäyskokeiluista kertova työkirja; luonnonväreillä värjättyä lankaa. Valokuvat: Tatiana Kravtsov, 2024.

sivät ymmärrystä färsaarelaisista villakäsityöstä. Molemmissa liikkeissä tarjottu kahvi ja kotileivonnaiset loivat lämpimän, vieraanvaraisen ilmapiirin, jossa kävijä kohdataan paitsi asiakkaana myös vieraana.

KVÍVÍKKNITin perusti eläkkeellä oleva varhaiskasvatuksen opettaja tukeakseen paikallisia neuloja tarjoamalla heille myyntialustan. Myymälän ohella tila toimii neulekerhona ja tarjoaa vierailijoille neulontaan perustuvia luovia kokemuksia. Tuotevalikoima perustuu huolelliseen kuratointiin: painopiste on korkealaatuisissa, paikallisesta langasta valmistetuissa tuotteissa, jotka heijastavat perinteisiä kuvioita ja vahvistavat paikallista neuleperinnettä.

Liikkeessä käsityöprosessit olivat avoimesti esillä. Jokaisessa tuotteessa oli käsinkirjoitettu hinnalappu tekijän nimellä, mikä toi esiin henkilökohtaisen tekijyyden. Vierailun aikana omistaja värjäsi lankaa sipulinkuorilla ja esitteli työkirjaansa, johon hän oli tallentanut värikokeilujaan ja materiaalitutkimustaan (kuva 13). Hänen motivaationsa tukea muita neuloja ja ylläpitää yhteistä neulontatilaa laajentaa liikkeen merkityksen kaupallista toimintaa laajemmaksi. Esimerkki havainnollistaa,

▲ **KUVA 14.** 1912 Shopping & Retail: nykyaikaisia neuleita, perinteistä käsinkudottua sukkien sitomiseen tarkoitettua nauhaa, kirjailtu huivi perinteisestä färsaarelaisasusta. Valokuvat: Tatiana Kravtsov, 2024.

◀ **KUVA 15.** KVÍVÍKKNIT: käsin kudottu nauha miesten perinteisestä puvusta, neulottu istuinalusta perinteisellä kuviolla ja färsaarelaisien lampaiden luonnollisen sävyisillä villoilla, perinteisiä ja nykyaikaisia neuleita. Valokuvat: Tatiana Kravtsov, 2024.

kuinka käsityötieto rakentuu paitsi esineisiin myös sosiaalisiin suhteisiin ja jaettuihin käytäntöihin.

1912 Shopping & Retail Klaksvíkissa toimii historiallisessa rakennuksessa, joka aiemmin oli matkamuistomymälä. Vuonna 2023 tila suuntautui uudelleen keskittymään yksinomaan paikallisesti valmistettuihin tuotteisiin. Nykyisin kauppa toimii yli 200 färsaarelaisen käsityöläisen osuuskuntana, joista monet ovat Klaksvíkin alueelta. Jäsenet työskentelevät myymälässä vuorollaan noin keran kuukaudessa, ja lisäksi järjestetään säännöllisiä käsityöiltoja, joissa jaetaan tarinoita, taitoja ja erityisesti villaan liittyvää ruumiillista tietoa. Sosiaalinen media tukee tapahtumien näkyvyyttä ja nuorempien sukupolvien osallistumista.

Osuuskuntamalli osoittaa, kuinka yhteinen vastuu ja kuratointi voivat vahvistaa sekä luovan työn taloudellista kestävyyttä että omissa arvoissa ja periaatteissa pysymistä. Tekijöiden vuorottainen läsnäolo ja painotus aidosti paikallisiin suunnitteluratkaisuihin tekevät liikkeestä kulttuurisen alustan pelkän vähittäiskaupan sijaan. Mahdollisuus teki-

jöiden kohtaamiseen henkilökohtaisesti syventää myös vierailukokemusta.

Sekä 1912 Shopping & Retail että KVÍVÍKKNIT ilmentävät tasapainoa perinteen ja nykyajan välillä. Perittyjen tekniikoiden ja kuvioden kunioittaminen ei sulje pois uudistumista, vaan toimii sen perustana. Liikkeissä esiteltiin kevyitä ja värikkäitä neuleita rinnakkain perinteisten kuvioden ja kansallispuvun elementtien kanssa, mikä loi elävän dialogin jatkuvuuden ja muutoksen välille (kuvat 14-15).

Molempien vierailujen havainnot tuovat esiin käytäntöjä, joita voidaan soveltaa villaan liittyvien tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä Lapissa, paikallisille ja matkailijoille. Färsaarten esimerkit korostavat käsityötuotannon vahvaa kytkeytymistä paikallisiin materiaaleihin ja kulttuurimaisemiin. Tarinankerronnan, vieraanvaraisuuden ja epämuodollisen tiedon jakamisen yhdistäminen – esimerkiksi keskustelujen, yhteisten käsityöiltojen ja avoimen ilmapiirin muodossa – auttaa ylläpitämään eläviä käsityöperinteitä.

Kaupat ja työtilat, jotka muistuttavat kodinomaisia tai yhteisöllisiä ympäristöjä, kutsuvat viipymään ja osallistumaan hitaammin. Ne tukevat sukupolvien välistä tiedonvaihtoa sekä kehollista oppimista ja tekevät perinteisistä käsityötaidoista saavutettavia myös uusille tulokkaille ja vierailijoille, joilla ei ole aiempaa kokemusta.

Paikallisesti hankitun villan ja alueellisesti juurtuneiden kuvioden korostaminen vahvistaa käsityöesineiden sekä materiaalista että symbolista arvoa (kuva 16). Vaikka färsaarelaiset käsityöläiset kohtaavat haasteita maahantuotujen edullisten mutta heikkolaatuisten tuotteiden kanssa kilpailemisessa, heidän työnsä keskittyy edelleen paikallisten käsityöperinteiden ylläpitämiseen. Samankaltainen tilanne on Lapissa, jossa aidon, paikallisesti

tuotetun villan arvostus ja perinteisten tekniikoiden säilyminen edellyttävät yhteistyötä käsityöläisten, yhteisöjen ja toimijoiden välillä.

Pääkaupungissa kohdattua

Färssaarten pääkaupunki, Tórshavn, tarjoaa monenlaisia kohtaamisia villan kanssa. Keskustan villatuotteita myyvissä liikkeissä on havaittavissa, kuinka perinteinen kuviokieli ja materiaali yhdistyvät nykyaikaiseen muotoiluun. Villaiset tuotteet kiinnittyvät voimakkaasti osaksi tätä päivää ja ihmisten elämää, mutta säilyttävät yhteyden menneisyyteen. Kaupunkikuvassa näkyy käsitöihin ja villaan liittyviä liikkeitä, jotka edustavat sopusuhtaisesti ja lomittain sekä perinteisempää että uudistunutta villamuotoilua (kuva 17). Paikallista luonnollisen väristä lankaa voidaan myydä design-liikkeessä muotiluomusten vieressä. Samoin perinteiset villapaidat ovat harmaan sävyissään myytävänä liikkeiden hyllyllä, kun vieressä on ripustettuna neonväreissä hohtavia nykyluomuksia. Esillepanojen näkeminen voi tuntua aluksi rohkealta, mutta pian se tuntuu luonnolliselta, juuri sellaiselta perinteiden uudistamiselta, mitä kohti Lapissakin voitaisiin suunnata.

Kansallispukukulttuuri näkyy eri puolilla keskustaa, ja sitä sävyttää nuorekkuus ja uutuudellisuus. Kansallispukuihin liittyviä materiaaleja ja ohjeita myyvä liike esittelee näyteikkunoissaan ja julkisivun kuvillaan tyylikkäästi eläviä perinnepukeutumista. Valmiita perinneasun osia voi löytää suuresta myymälästä, jossa niiden kanssa rinnakkain myydään färsaarelaisen nykymuotoilun parhaimmistoa. Kansallispukujen esillepano eri puolilla kaupunkia on taidokasta ja nostaa perinteen myös kaupunkikulttuurin keskiöön. Kansallispukujen tällainen esille tuonti virittää perinteiden uudistamiseen, sillä juurevan ja nykyaikaisen muotoilun näkyminen yhdessä edistää uusien yhdistelmien luomista.

Pääsimme yllättäen vierailemaan POULINA-merkin takaa löytyvän tekijän luona. Poulina Jóanesardóttir on färsaarelainen tekstiilitaiteilija ja käsityöläinen, joka tunnetaan erityisesti perinteisten kansallispukukankaiden valmistajana, mutta hänen työhönsä kuuluu myös nykyaikaisella otteella suunniteltuja pukuja ja muita tekstiilituotteita. Hänellä

KUVA 16.

Käsin kehrätty lähi-lanka ja tohvelit, joissa perinteinen färsaarelainen kuvio 1912 Shopping & Retail -myymälässä. Valokuvat: Tatiana Kravtsov, 2024.

on oma kutomoyritys Tórshavnissa, ja hänen työleen on ominaista paikallisten materiaalien, erityisesti lampaanvillan, käyttö sekä käsityötaidon vaaliminen. Jóanesardóttir edistää paikallisen kulttuurin näkyvyyttä ja kestäväää, materiaalilähtöistä suunnittelua. Nämä arvot näkyvät myös hänen POULINA-brändissään, jonka alla hän tuo esiin monipuolisen tuotannon ja persoonallisen tyylinsä yhdistäen perinteitä ja nykyaikaa ainutlaatuisella tavalla (Kuva 18).

Färsaaret on suosittu matkailukohde, ja sillä näyttää olevan vaikutusta neulekulttuurin elinvoimaisuuteen. Pienillä kestävyysperustavilla neulebrändeillä on suuri edustus Tórshavnin design-liikkeissä, jotka ovat samalla selkeästi matkailijoille suunnattuja. Perinteisiäkin käsityöläisten tekemiä neuleita on monessa paikassa, mutta design-liikkeiden erikoisuus ovat uudenlaiset käsin neulotut vaatteet ja asusteet. Monissa neuleissa on myös hauskuutta ja kokeilevuutta, joka näkyy yllättävinä suunnitteluratkaisuinä: erityisinä pintoina, kuvioaiheina ja materiaaliyhdistelminä. Perinteisen

◀ **KUVA 17.** Tórshavnin liikkeiden perinteisiä ja uutuudellisia luomuksia. Paikallinen villa on edustettuna design-paidoissa sekä niiden vieressä myytävänä lankana. Nuorekkuus huokuu kansallispukujen kuvista ja niiden esille panosta. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

ja paikallisen villamateriaalin käyttöä on uudistettu tulevaisuuden visioilla ja muodikkailla ratkaisuilla, jotka kuitenkin toimivat myös käytännössä. Färsaa-relaisen kaksikerroksisen villan parhaat puolet on saatu esille, ja villan pitkien peitinkarvojen rouheus neulepinnoissa tuntuu sopivan tyyliin. Myös pien-tuotetun eläväisen langan epätasaisuudesta on tehty tyylikeino, joka tuntuu neuleissa edustavan uutta färsaarelaista perinnettä.

Matkan aamin yhteenveto

Opintomatka Färsaarille tarjosi mahdollisuuden tarkastella villaa perinteen ja innovaation yhdistävänä voimana. Keskustelut asiantuntijoiden ja alan toimijoiden kanssa todensivat, kuinka villa on pohjoisissa olosuhteissa materiaali, joka on tukenut taloutta ja vahvistanut kulttuuri-identiteettiä. Näimme, kuinka färsaarelaiset ovat alkaneet toimia paikallisen villan puolesta, jotta hukkaan menevää materiaalia saataisiin käyttöön. Navian esimerkki osoitti, että nykyteknologia voi täydentää villaketjua ja täten perinteiseen alaan voidaan saada tuotannollista vahvistusta. Esimerkiksi 3D-neulonta vähentää materiaalihukkaa ja avaa uusia mahdollisuuksia kestäväälle tuotannolle. Pienteollisuuden lisäksi myös muut villatoimijat ja käsityöläiset ovat aktivoituneet paikallisen villan tuotteistamisessa: matkailupalveluista aina käsin tehtyihin luksusneuleisiin. Yhteinen nouseva innostus paikalliseen villaan näkyi Färsaarilla ja toi myös voimaa Lapin lähivillan puolustamiseen.

Tjóðsavnið-museossa näimme, kuinka villan historia voidaan esittää vaikuttavana kulttuuri-sena kertomuksena. Vastaavan näyttelykokonai-

◀ **KUVA 18.** Vierailu Poulina Jóanesardóttirin kudontastudiolla, jossa valmistetaan erityisesti kansallispukukankaita ja asusteita. Hänen kutomiaan huiveja myydään keskustan liikkeessä POULINA-brändin alla. Valokuvat: Elina Luiri (5), Kirsi Ylipiessa (6), Minna Kovero (muut), 2024.

suuden toteuttaminen Lapissa voisi tuoda villan esiin suomalaisen ja pohjoisen kulttuuriperinnön osana. Suomalaista villakulttuuria käsittelevässä näyttelyssä perinteiset villakäsityöt voitaisiin asettaa rinnakkain nykyisten, arktisiin olosuhteisiin suunniteltujen vaatteiden kanssa. Näin näyttely voisi havainnollistaa, miten villan käsittelyn perinteet ovat kehittyneet nykyaikaiseksi, kestäväksi muodiksi. Näyttelyä voisi täydentää koskettava osio, jossa kävijät tutustuvat raakavillaan, karstattuun villaan, kehrättyyn lankaan ja valmiisiin neulepintoihin sekä niiden merkityksiin pohjoisten kotitalouksien arjessa. Museoympäristöihin liitetyt villatyöpajat voisivat tarjota matkailijoille hitaita, osallistavia kokemuksia ja mahdollisuuden koskettaa paikallista materiaaliperintöä.

Konferenssin tilaisuuksissa ja työpajoissa koimme

merkityksellisyyttä tilanteissa, joissa villaan liittyvää osaamista ja perinteitä jaettiin sukupolvien ja kulttuurien välillä. Tällainen lähestymistapa on sovellettavissa myös muihin konteksteihin. Matkailuun liitettynä se voi tukea käsityöperinteiden säilymistä ja kehittymistä nykyaikaisena ja kestäväenä elinkeinona. Villaan ja käsityöhön keskittyvät kohtaamiset yhdistävät kulttuuriperinnön, materiaalsen tietotaidon, paikallisen identiteetin ja vieraanvaraisuuden ja tarjoavat siten kävijöille aitoja ja mieleenpainuvia kokemuksia. Osallistavat työskentelymuodot voivat muuttaa vierailijan roolin kuluttajasta aktiiviseksi osalliseksi, jopa lyhyen vierailun aikana.

Kohtaamisen tilat, joissa keskiössä ovat villa ja käsityöt, voivat toimia samanaikaisesti paikallisten neulehuoneina, matkailukohteina ja käsityöläisten

➤ **KUVA 19.** Vesturgarður-brändin perustajien konferenssi-esityksessä kerrottiin heidän toimintafilosofiastaan. Heidän luomiaan villamateriaaleja ja neuleita oli esillä konferenssin näyttelyssä, ja näimme niitä myös keskustan isossa muotoiluliikkeessä. Valokuvat: Tatiana Kravtsov (1–2), Minna Kovero (3–4), 2024.

tuotteiden myyntipaikkoina. Lappilaiset käsityötilat voitaisiin suunnitella korostamaan merkityksellistä vuoropuhelua, jossa käsityöläiset ja heidän tuotteidensa tarinat olisivat näkyvästi esillä ja jaetuna vierailijoille. Näin kävijät pääsisivät ymmärtämään käsityöprosessien taustaa ja merkitystä. Samalla avautuisi mahdollisuus uudenaiseen oppimiseen ja osallistumiseen, kun vierailijat voisivat kokea käsityöprosessien kulun sen sijaan, että heille esiteltäisiin vain valmiita tuotteita. Tällaiset tilat voivat toimia myös huolenpidon ja yhteenkuuluvuuden paikkoina, joissa villa yhdistää ihmiset paikalliseen kulttuuriin ja toisiinsa.

Färsearten kokemusten ja havaintojen pohjalta on noussut esiin tärkeitä näkökulmia siihen, miten Lapissa voitaisiin edistää lähivillan käyttöä ja vil-

lapohjaista käsityötä. Yksi färsearelainen villatoiminta, josta kuulumme konferenssissa, jäi mieleen kuitenkin parhaiten. Kyseessä on Vesturgarður, pieni käsityölähtöinen villabrändi, joka on lähtenyt tutkivalla otteella uudistamaan paikallisen villan käyttöä (kuva 19). Brändin kehittäjät ovat kokeilemalla etsineet parhaat tavat käsitellä färsearelaista villaa ja jakavat työnsä tuloksia aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Voimakaksikko valmistaa ainutlaatuisia neuleita alusta loppuun käsityönä, mikä tekee niistä yksilöllisiä langan olemuksesta lähtien. Heidän suunnittelufilosofiansa on muodostunut kokeilevan otteen kautta, ja se lähtee lähivillan luonteesta. He eivät yritä pakottaa villaa ja sen muokkausta tiettyyn muottiin, vaan kulkevat villan prosessin mukana luoden arvostusta sille. Heidän

"Färsearilla on vahvasti tuotteistettu perinteitä nykypäivän tuotteisiin ja palveluihin. Matkamuistomyymälöissä oli selkeästi hintavampia, laadukkaita tuotteita, joiden tekijät ja materiaalit olivat paikallisia. Erityisesti mieleen jäivät Poulinan kudotut tuotteet ja konferenssissa esiintyneen Vesturgarður-merkin neuleet: molemmissa oli hyvin harkittu muotokieli ja perusteltu materiaalinkäyttö. Matkamme kruunasi se, että pääsimme viimeisenä iltana vierailemaan Poulinan kutomolla ja kurkistamaan tuotteiden valmistumista konferenssin virallisen ohjelman jo päättyttyä." – Laura Laivamaa, tekstiilisuunnittelija ja -taiteilija

"For me the presentation Wrong in the perfect way by the Vesturgarður brand was one of the most inspiring. They provided examples of uses of imperfect wool, for instance growing potatoes in wool, or knitting with hand spun yarn combining recycled and left over yarns - which is imperfect. Also, they highlighted the uniqueness of dyeing Faroese handspan yarn in grey shade - where the 'wool decides for itself'. With uneven thickness and color, such yarn is perfect for knitting fashionable items that look innovative and fresh."
-Tanya Kravtsov

neuleitaan myydään esimerkiksi Tórshavnin suuressa design-myyvälässä, ja tämän lisäksi yrittäjät tarjoavat Suðuroyn saarella pienessä käsityöpajassaan kierroksia paikallisen villan parissa tuoden koko käsityöprosessin näkyväksi.

Vesturgarðurin tarina avaa näkökulmia sekä perinnevillan luonteenomaiseen käyttöön että sen rooliin uudistavassa matkailussa. Heidän toimintansa tekee näkyväksi ilmiöitä ja käytäntöjä, jotka ovat muotoutumassa Lapissa. Perinteisten työmenetelmien ja modernin muotoilun yhdistäminen tarjoaa kiinnostavan lähtökohdan suomalaisen perinnevillaan perustuville käsityöille ja palveluille. Ideana on, että koko tuotantoprosessi villan lajittelusta ja pesusta kehräykseen ja neulontaan voisi tapahtua paikallisesti ja läpinäkyvästi. Tällainen

toimintatapa luo tuotteita, joihin liittyy paikallisten perinteiden kunnioitus ja jotka ilmentävät kestävä *slow fashion* -ajattelua. Näiden asioiden korostaminen brändäyksessä nostaa esille villatuotteiden ja -palveluiden arvomaailman ja tuen paikalliselle elämälle. Uudistavan matkailun kentällä tällainen tarina kutsuu matkailijan vieraaksi, joka tukee samalla sekä paikallista lammastaloutta että perinteen elävyyttä.

Färsearten esimerkit osoittavat, miten paikalliseen materiaaliin, läpinäkyvään prosessiin ja osallistavaan tarinankerrontaan perustuva toiminta voi rakentaa vahvan ja merkityksellisen käsityöbrändin. Laajemmassa kontekstissa esimerkiksi Vesturgarðurin työ edustaa uudenlaista käsityöläisyyttä, jossa tekijä toimii samanaikaisesti tuottajana, tutkijana, tarinankertojana ja kulttuuriperinnön välittäjänä. Tämä tekee heidän toiminnastaan kiinnostavan myös matkailun näkökulmasta. Omassa ympäristössämme tällaista tekijää muistuttaa Kairan Tapuli, joka tekee kaiken käsin lampaiden hoidosta kehräämiseen ja tuotteisiin. Nyt jäämmä odottamaan, koska yrityksen tuotteita nähdään design-liikkeissä ja kuvataan Lapin kauniissa maisemissa muoti- ja matkailumedioihin.

Osa 2

*Yhteissuunnittelua
villan äärellä:
villapohjaiset tuotteet,
palvelut ja konseptit*

Tässä osiossa tarkastellaan yhteissuunnittelupajoissa syntyneitä villaan ja sen käyttöön liittyviä ideoita sekä hankkeen aikana yhteiskehitettyjä villapohjaisia tuotteita ja palveluita. Aluksi esitellään yhteissuunnittelutyöpajat, joissa eri taustoista tulevat osallistujat loivat uusia suunnitelmia villan tulevaisuuden kirkastamiseksi. Työpajojen tuloksena syntynyt monipuolinen ideakirjo esitellään osion alussa, ja se osoittaa, miten yhteissuunnittelu voi toimia välineenä uusien ratkaisujen löytämiseen sekä tukea villan arvon ja käyttömahdollisuuksien uudelleentulkintaa nykypäivän tarpeisiin.

Tämän osion loppupuolella esitellään hankkeen aikana syntyneitä keskeisiä muotoilutuotoksia ja tehdään näkyväksi niiden kehittämisprosessi ideoinnista konseptointiin. Osuus keskittyy hankepartnereille suunnitteluun: Villalnnon suunnittelutiimit loivat lappilaisille yrityksille villaan perustuvia kokonaisuuksia kiinnittäen erityistä huomiota lähivillaan ja suomalaiseen perinnevillaan, niiden käyttöön ja esilletuontiin. Tiimit syventyivät valitsemiinsa teemoihin ja muunsivat ne konkreettisiksi ehdotuksiksi villapohjaisista tuotteista, palveluista ja konsepteista. Samalla arvioitiin niiden toteutettavuutta, käyttäjälähtöisyyttä ja yhteyttä laajempaan toimintaympäristöön.

▲ **FIGURE 1.** A group discussion concluding the co-designing session. Photograph: Minna Kovero, 2024.

Villainen Design Workshop

Author: Tatiana Kravtsov

The Villainen Design Workshop was a co-creative workshop that brought together crafters, artists, designers, and entrepreneurs to collaboratively develop ideas for wool-based products and services. Held over two days in April 2024 at Taito Lappi in Rovaniemi, the workshop explored northern nature, craft traditions, and local wool through a mix of lectures, hands-on making, and collaborative design, with attention to wool's sensory and material qualities. The workshop aimed to support craft innovation through the exchange and synergy of diverse skills, experiences, and perspectives. All ideas generated during the workshop were shared openly and made freely available to both participants and the wider public.

▲ **FIGURE 2.** Raw wool and yarn from Vanhala Sheep Farm. Photographs: Minna Kovero, 2024.

▲ **FIGURE 3.** Inspirational material and sketching of the concepts. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

► **FIGURE 4.** Elina Härkönen presenting her lecture on natural dyeing with mushrooms and other plants. Photograph: Elina Luiro, 2024.

The *Villainen Design Workshop* took place over one weekend in April 2024 at Taito Lappi in Rovaniemi, and was thematically centred on northern nature, traditional craft practices, and locally produced wool. Particular emphasis was placed on the physical and sensory qualities of wool as well as on embodied human–material relationships. The two-day programme combined wool-related lectures, hands-on creative activities, and collaborative design sessions to develop innovative ideas for wool-based products and services. The collaborative design process was structured in two parts, beginning on the first day and continuing on the second, to support the emergence of initial concepts and their further development.

Each day, between twelve and fourteen participants attended the workshop. They were based in Rovaniemi and came from diverse professional backgrounds: some were artists, designers, and craft practitioners, whilst others worked in tourism and art education fields. Despite their varied experiences, all shared a strong interest in wool and wool-based craft practices.

The workshop began with a round of introductions, during which participants shared their backgrounds and personal connections to wool. To initiate an embodied engagement with the material, two large pieces of raw wool, in natural white and brown, were passed around the group, inviting participants to touch, hold, and hug the material, and to notice its soft texture and earthy scent.

The first lecture was held by Karoliina Erkinjuntti, a textile designer based in Rovaniemi. Karoliina shared how the home region, its surroundings, and nature inspire her design process. Her lecture was followed by a sheep farmer, Johanna Alamikkotervo from Vanhala Sheep Farm, who shared the possibilities of Finnsheep wool and the unique features of the Finnsheep breed. Johanna brought examples of a wide range of raw Finnsheep wool and yarn in natural shades as well as practical information on the specific qualities of the fibre (Figure 2).

Following the two lectures, the workshop moved into the first collaborative design session, which focused on generating creative and innovative ideas for wool-based products and services. Drawing on

▲ **FIGURE 5.** Process pictures during the knitting pattern design workshop held by Karoliina Erkinjuntti. Photographs: Minna Kovero, 2024.

the lectures, participants were invited to develop ideas that integrate locally produced wool, northern nature, and traditional craft practices, and to embody human-material relationships. An emphasis was placed on the multisensory qualities of wool. Participants were encouraged to consider both local residents and tourists as potential target audiences. As an initial point of inspiration, participants were asked to select two cards featuring nature-related images and short quotes. Working in small groups, participants used these cards to envision possible concepts and then illustrated the ideas on paper (Figure 3). The session concluded with a group discussion, during which participants shared their concepts and collectively reflected on their potential (Figure 1).

On the second day, Elina Härkönen, an art education lecturer and an expert at VillaInno, delivered a lecture on natural dyeing. She shared her experience dyeing wool with plant- and mushroom-derived natural dyes, as well as her practice of knitting and creating art with naturally dyed yarns (Figure 4). This lecture was followed by a hands-on workshop led by Karoliina Erkinjuntti, focusing on the pattern design of mittens. During the workshop, Erkin-

juntti guided the participants through the process of designing a knitting pattern on a paper template of her own design. The process integrates creative expression with mathematical and logical thinking, as visual motifs are translated into symmetrical or asymmetrical structures, taking into account stitch spacing and the interaction between two or more colours. Whilst pattern design can also be done digitally in specialised applications, the paper template including mitten proportions and knitting instructions used in the workshop offered an accessible tool for beginners. The creative activity offered participants insight into the pattern design process, particularly the translation of visual imagery into knitted language (Figure 5).

Together, the lecture and the creative workshop provided an important source of inspiration and conceptual grounding for the subsequent co-design session. Various materials, such as raw wool and dyed yarn, were offered for exploration, helping participants further develop their ideas for new products and services. The workshop concluded with shared reflection and discussion on the generated ideas and concepts.

▲ **FIGURE 6.** Sketches reflect the process of co-developing ideas for wool-based products. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

Co-designed ideas and concepts

The co-design sessions resulted in a diverse yet thematically coherent set of ideas centred on local wool, northern nature and traditional craft practices, and embodied human–material relationships. Rather than focusing on finished products, many concepts combined material practice with experiential, educational, and service-oriented approaches, reflecting the participants’ shared interest in slow design, sustainability, and multisensory engagement (Figure 6).

Scent & Warmth for Relaxation and Restful Sleep

- **DIY Sleep Mask Kit:** A guided embroidery and finishing package for creating your own personalised sleep mask.
- **Finnish Wool Sleep Mask:** Designed using various wool qualities and natural shades to support deep rest and gentle dreams.
- **Wool & Herbs for Your Feet:** Woollen socks enhanced with northern herbs to promote relaxation and better sleep.
- **Woollen Herbal Pillow:** A wool-based pillow or cushion filled with locally sourced calming and healing herbs.
- **Wool and Herbs in Reflexology:** Integrating the therapeutic qualities of wool and northern plants into body–mind and reflexology practices.

Wool for Emotional Support for Children and Youth

- **Pocket Wool:** A small piece of soft wool carried in the pocket to provide a sense of safety and comfort in stressful situations (e.g. new environments, exams, dentist visits).
- **Wool Bracelet:** A tactile and calming accessory designed to help manage fear and anxiety.

Local Wool, Natural Dyes & Seasonal Rhythms

- **Wool Calendar for Enthusiasts and Sheep Farmers:** Highlighting sheep-related seasonal cycles, shearing times, and harvesting periods for local dye plants.
- **Surprise DIY Dyeing and Knitting Kit:** Featuring local wool, instructions for dyeing with kitchen leftovers, and knitting patterns for socks or mittens.
- **Naturally Dyed Sheepskin Printing:** A service or DIY concept for decorating sheepskins using plant- and mushroom-based dyes.

Wool for Everyday Wellbeing

- **Raw Wool Products for Relaxation and Grounding.**
- **Personalised Woollen Toys and Baskets:** Custom colour-matched and named items.
- **Wool Products for Pets:** Natural and sustainable wool-based solutions for furry companions.

Wool-Based Services and Experiences

- **Winter Wool Sock Walk:** A guided grounding experience in nature, walking outdoors in wool socks.
- **“Knit with a Grandmother” Experience:** Private knitting sessions with a skilled elder, hosted at her home or yours, shared over coffee and pastries.
- **Slow Design Courses:** Workshops focusing on local wool, natural dyes, and mindful making.
- **Cross-Cultural Wool & Craft Knowledge Exchange:** Courses and services fostering the sharing of wool-related skills across cultures and generations.

▲ **FIGURE 1.** Meri Linna guides a wool-inspired meditative walk in the forest and relaxation round the fireplace. Photographs: Minna Kovero, 2024.

Rooted-Wool-Being Workshop

Author: Tatiana Kravtsov and Minna Kovero

The Rooted-Wool-Being workshop brought together crafters, artists, designers, and entrepreneurs to collaboratively develop ideas for new wool-based products and services. Taking place in Muonio next to Keimiötunturi fell, the three-day workshop focused on well-being and nature connectedness, combining co-design, lectures, a farm visit, experiential crafting, and meditational practices with wool. The workshop encouraged innovation through collaboration across varied backgrounds, with all ideas openly shared with participants and the wider public.

The *Rooted-Wool-Being* workshop took place in Muonio, Northern Finland, in late summer 2024, and was thematically centred on the potential of wool to enhance nature connectedness and well-being. The three-day programme included co-design sessions, lectures on Finnish wool and slow craft practices, a visit to Taulavuori farm, guided relaxation with wool, sheep skin crafting, and meditative weaving in nature.

The workshop brought together wool practitioners and enthusiasts from across Finland, including Helsinki, Nurmes, Tampere, Rovaniemi, Muonio, Ivalo, and Inari. Participants' professional backgrounds were diverse, ranging from art and craft practices in textiles, wool, and ceramics to sheep farming and academic research in archaeological textiles and natural dyes.

►► **FIGURE 2.** Anu Pentti presenting her lecture *Sheepskin Covers – Warmth with Roots and Symbols*. Participants are printing on and sewing the sheep skin. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

► **FIGURE 3.** Meeting sheep at the Taulavuori Farm. Shearing of the sheep with scissors guided by the farm owner Teemu Taulavuori. Photographs: Minna Kovero, 2024.

The workshop began with a wool-related meditative walk in the forest and wool imagery relaxation round the fireplace which were led by Meri Linna, a wool crafter and nature-based practitioner from Muonio. This experience provided grounding at the outset of the workshop by offering participants a moment of presence and slowing down, whilst fostering connection with the local natural environment (Figure 1). The meditative walk was followed by two opening lectures that introduced and delved into the concept of wool-being and its meanings: the lectures *Multisensory Ways with Rooted Stories*, presented by Minna Kovero, and *Nature Connectedness* and *Slow Crafting*, presented by Tatiana Kravtsov. Both encouraged collective reflection and discussion on the possibilities of wool to support and enhance our well-being. During these discussions, a selection of raw Finnish wool and yarn was displayed, allowing participants to engage through sensory exploration.

The day continued with a presentation by a sheep farmer and wool crafter, Anu Pentti, entitled *Sheepskin Covers – Warmth with Roots and Symbols*, followed by a sheep skin crafting workshop. Participants were invited to print sheep skin using various symbols and to sew small objects, such as scent pouches or wrist warmers (Figure 2). The tactile engagement with the material supported a deeper connection to natural materials, traditional crafting practices, and symbolic meanings.

The second day began with a visit to the local Taulavuori farm, where participants met the animals and the farm owner. The visit provided an opportunity to discuss the issues around native sheep, learn about Kainuu Grey, and feel the wool yarn the owner got from their wool. Participants got a chance to meet the sheep and participate in the shearing process (Figure 3). Following the farm visit, the programme continued with a lecture by Anu Pentti entitled *Finnsheep Wool – Soft Words*

▲ **FIGURE 4.** Naturally dyed yarn produced and presented by a family engaged in small-scale sheep keeping in Muodoslompola. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 5.** A participant weaving a band during the meditative weaving workshop. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

FIGURE 6. Collaborative design session. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

about Wool. The lecture offered insights into the challenges along with a growing awareness and appreciation of Finnish wool at both the local and national levels, whilst also emphasising the need for collaboration and innovative approaches to bring Finnish wool closer to local communities.

The daily programme was further enriched by a presentation from one of the participants, Krista Wright, with a research background in archaeological textiles and natural dyes. She shared her expertise by presenting examples of her experimental work and offering insights into natural dyeing practices, with a focus on red hues traditionally derived from alder. This was followed by a visit from a couple based in Muodoslompola who are engaged in small-scale sheep keeping, yarn production, and natural dyeing using locally-sourced plants and mushrooms. They shared their practical experiences and presented a rich palette of naturally dyed yarn (Figure 4).

Towards the evening, a creative workshop on meditative weaving in nature was facilitated by

Kravtsov. Participants were introduced to band weaving using rigid heddles, and invited to weave while physically and symbolically connecting the yarns to a tree. This practice encouraged a gentle moment of presence, fostering attentiveness to the tree, the wool, the weaving process, and the connection created between the weaver and the tree (Figure 5).

The collaboratively designed sessions, integrated into the workshop flow, were built on insights from the creative activities and lectures held throughout the workshop (Figure 6). The co-design sessions resulted in rich and dynamic discussions and led to the emergence of a variety of new ideas and conceptual directions towards understanding of wool as a material that mediates learning, embodiment, care, and connection to place. Rather than focusing solely on wool as a product material, participants emphasised its role in shaping experiences and practices that integrate cultural continuity and relationship with the environment.

Co-designed ideas and concepts

Multi-layered education on wool

- Educational Wool Package for daycare centres and schools that supports multidisciplinary and multisensory learning and provides knowledge of the origin and uses of wool.
- Transgenerational and cross-disciplinary wool-craft workshops: from grandmothers to kids, linking wool with history and biology.

Woolly Outdoor Life - activities and products

- *Wool Hike* – package to circular walk (sold from farm) for meeting woolly things on the way: petting sheep, wool meditation in the forest, hearing stories of sheep and nature connectedness, experiencing wool-crafts, and having the possibility to buy woollen products.
- Felt or sheepskin patches for clothes, heavy reinforcement for trackers' or snowboarders' knees and other parts of the body.

Empowering practices

- *Wool Hall*, a base and wool centre for wool enthusiasts, including residency, galleries, library, workshop places, co-design space, accessibility to all, and happy sheep milling around.
- *Wool Camp* – a happening to experience and learn holistic knowledge concerning wool and wool crafts.

Relaxation-related services

- *Silent Wool* – Kaamos hygge wool retreat with special moments by the fire and taking part in woolly activities. Concentrating on living in the rhythm of nature and with connection to rooting activities like wool sock walking, unperfect knitting, and covering yourself with wool to be in the moment.
- *Rooted knitting* – outdoor knitting covered in wool but with bare feet.

Earthy, free-spirited wool practices

- *Naked Knitting* – grounding practice by touching the wool with your whole body.
- *Wool Shock* – reality show where you save yourself from nudity by making your own clothes from the beginning by shearing, spinning, knitting, felting, etc. Raising the awareness of Finnish wool, Finnish wool is sexy.

Meditational woolly practices

- *VillaKieppi* – WoolNesting: a wintery forest meditation wrapped in felted wool.
- Knit and Felt DIY-package: a Sweetgrass pouch that protects you in the forest.

Ritual related products

- *Moonlit grass* – A Ceremonial White Sheepskin: from the name-giving ceremony to first steps, accompanying the person through life rituals and special moments, which you can mark on the back of the sheepskin.
- Woolly Amulet – traditional sheepskin printing with symbols to take with you as a reminder of some important thing in life.

Healing related products

- Wool set for winter swimmers: woollen hats and insoles as well as herbal tea for the moment.
- Wool set to feet with Juniper berry extract for recovery after hiking.

▲ FIGURE 1. Yarns of Piessan Lammastila. Photograph: Elina Luiro, 2024.

Wool Thinking Workshop

Fabiola Hernández Cervantes

The Wool Thinking workshop brought together wool enthusiasts, educators, craft-people, designers, and entrepreneurs for co-creative design thinking. The workshop combined lectures, participatory design sessions, and a guided farm visit to explore wool as a cultural, material, and economic resource. Through storytelling, branding exercises, and collaborative moodboard work, participants developed ideas for wool-based products and services grounded in local heritage. The workshop demonstrated the potential of design thinking and cross-sector collaboration to strengthen emerging wool businesses and to foster innovation in wool crafts and cultural tourism.

The *Wool Thinking workshop* was a co-creative, design-thinking effort with tools for business innovation in the wool industry. We provided a participatory exercise exploring the basic principles of design thinking and how to apply them to foster innovation and problem-solving methods within emerging local wool businesses. The workshop was organised at two separate locations to provide a dynamic and immersive wool experience, including a visit to Piessan Lammastila (Piessa's Sheep Farm) and a lecture as well as participatory sessions held at Liakan Nuorisoseuran talo (Liakka Youth Club House).

The participants included local wool enthusiasts, craft course teachers, knitting entrepreneurs and designers with a shared interest in wool. The first day began with an introduction to the VillaInno project by the design team, followed by a lecture from our guest speaker, Erika Appelström and featuring aspects of wool branding and the wool mar-

FIGURE 2.
Participants
brainstorming at
the co-development
session. Photograph:
Tanya Kravtsov, 2025.

ket: “Brand Power for SMEs: Storytelling for Brand Impact, Heritage, Case Studies and Free Tools Combined”. Her session featured simple steps to improve a craft brand for local emerging entrepreneurs as well as a presentation about free tools to support branding work: all this, and focused on heritage and storytelling.

Ms. Appelström’s presentation featured the main aspects to consider as a wool entrepreneur, such as storytelling, customer experience, values and visual identity. She presented the importance of branding in supporting emerging wool entrepreneurs to participants, showcasing a variety of case studies. Ms. Appelström shared her background as a designer for wool magazines such as Novita, as well as the rebranding of Tukuwool and Anno, both of which are Finnish companies.

The group continued to the collaborative session at Nuorisoseuran talo (the Youth Club House), where

they were presented with basic wool and art materials in order to create moodboards and brainstorm product and service ideas (Figure 2). The session started with brief introductions from the participants, followed by a discussion of the aspects of product and service development using local wool.

The group began the co-development sessions focused on storytelling and local heritage, with participants discussing and considering how to present innovative wool product ideas to local audiences. The outcome was a series of moodboards that included collage elements and text-based concepts (Figure 3). The working groups presented their ideas to the rest of the group and engaged in a discussion session.

On the second day, the group participated in a guided visit to Piessan Lammastila (Piessa’s Sheep Farm) in Tornio, hosted by Kirsi Ylipiessa, a farm owner and entrepreneur from the Tornio area. She

is an engineer, farmer and crafter working in farming and wool. She has extensive experience in wool production and is interested in ways to innovate in the use and applications of traditional wool. During the visit, she discussed the details of her farm business: profitability, sustainability, meat production, animal welfare, sheep grazing in the area, yarn production, and fibre experimentation. The visit offered participants a firsthand experience as well as the opportunity to ask questions. During the visit, the group greeted the sheep at Piessa's barn, visited Ylipiessa's home, and toured the storage for wool products. The participants had the opportunity to get to know and sense the wool, and inquire about her yarn production, which include a wide variety of

yarns, carded wool, ready-made knitting packages, and sheepskins (Figures 1 & 4).

Following the visit, the group moved to the second part of the session, during which participants brainstormed innovative ideas for wool services and activities for local audiences and tourists, resulting in a series of moodboards featuring collage elements and text-based concepts. Together, the lectures, guided visits and collaborative workshops provided the participants with a co-creating experience aimed at conceiving new ideas and services using local wool; with these ideas being summarised in the following list:

Co-designed ideas and concepts

WELLBEING AND EDUCATIONAL EXPERIENCES

- *Feel the Living Finnwool*

- Book idea for Families, Children, Kindergarten, and Schools. 'Sensory Book for Everyone': feeling rooted and reconnecting to your inner nature, made with leftover wool, yarn, Finnish wool; the book can show knitted patterns, and various uses of yarn and wool. The book includes a QR code that links to additional materials about sheep.

WELLNESS / WELLBEING EXPERIENCES

- *Hellivat Helmet*

- DIY package & workshop to make your own bead in a group or alone.
- 'The bead making helps the participants to have a moment to connect to the material and feel present. Anyone can design their own bead, using naturally dyed wool or the natural shades of undyed wool. It's a quick process: you can use leftover, discarded, or unprocessed wool. The bead can be gifted, or the participant can make many to create their own jewelry piece, and the woollen beads can be mixed with oils for the skin'.

ARCHITECTURAL DESIGN

- *Villa Piilaakso Suomeen*

- Wool for the football fields: to replace the plastic grass carpets.

PRODUCT DESIGN & INTERIOR DESIGN

- *Design tiles & panels*

- Product design of felted acoustic panels made by local designers and inspired by local elements.

- *Alvar Aalto products*

- Collaborating with the Alvar Aalto Foundation to design carpets, wool mats, and other Alvar Aalto-inspired products to promote the 100th anniversary and create a collection of products designed by local designers from Lapland.

SERVICE DESIGN/RECREATIVE WORKSHOPS

- *Villa & Väri Retriitti*

- Local knowledge holders and crafters come together to offer a retreat to learn about natural dyes, the process of dyeing with local plants and pigments, and wool spinning. The participants can make their own pieces and products. Examples of this collaboration:
 - A biologist can offer insights into plants in a greenhouse to teach how to cultivate your own plants for natural dyes.
 - A local craft artist can offer a spinning course with your own naturally dyed wool or a knitting session.

Villan kanssa yhteissuunnitellen – visioita tulevaan

*Tatiana Kravtsov, Fabiola Hernández Cervantes
ja Minna Kovero
Suomentanut: Maria Huhmarniemi*

Kolme yhteissuunnittelutyöpajaa kokosi yhteen käsityöläisiä, taiteilijoita, muotoilijoita ja yrittäjiä kehittämään ideoita uusiksi villapohjaisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Työpajat edistivät käsityöalan innovaatioita mahdollistamalla erilaisten taitojen, kokemusten ja näkökulmien vaihdon sekä synnyttämällä uutta synergiaa. Monipuoliset ja innovatiiviset lopputulokset vahvistavat villatuotteiden ja -osaamisen kehittämistä ja tuotantoa. Lisäksi pilotoitu yhteissuunnittelutyöpajamalli luo pohjaa tuleville sektorien välisille innovaatio- ja kehittämishankkeille.

Kolme yhteissuunnittelutyöpajaa järjestettiin eri puolilla Lappia: *Villainen Design* (Rovaniemi), *Rooted-Wool-Being* (Muonio) ja *Wool Thinking* (Tornio). Työpajat olivat kaksikielisiä siten, että niihin osallistui myös ulkomaalaistaustaisia Suomessa toimivia käsityöläisiä ja yrittäjiä. Luentojen, käytännön työskentelyn ja lammastilavierailujen yhdistelmä loi kerroksellisen ymmärryksen villasta ylittäen arki-tiedon. Lammastilallisten Johanna Alamikkotervon (Vanhalan lammastila) ja Kirsi Ylipiessan (Piessan lammastila) luennot toivat esiin suomalaisten alkuperäisrotujen erityispiirteitä, niiden luonnollisten sävyjen kirjoa, kuituominaisuuksia sekä tuotannon kontekstia. Tilavierailut Taulavuoren tilalle ja Piessan lammastilalle sekä kohtaamiset lampaiden kanssa syvensivät kokemusta ja kutsuivat osallistujia näkemään villan osana kulttuurimaisemaa, sen vuodenaikaisuutta ja ekologisia ulottuvuuksia (kuvat 1–2).

Työpajojen vahvuus syntyi osallistujien ammatillisesta moninaisuudesta ja yhteisestä intohimosta villaa kohtaan. Taiteilijat, muotoilijat, käsityöntekijät, lammastilalliset, matkailualan toimijat ja taidekasvattajat lähestyivät villaa eri näkökulmista, mutta heitä yhdistivät uteliaisuus ja halu vaalia paikallista villaa sekä käsityön perinteisiä ja nykyisiä käytäntöjä. Innovaatio syntyi yhteistyön ja merkityksellisten yhteyksien tuloksena, ja siinä käsityötieto, ympäristövastuu, hyvinvointi ja nykyajan tarpeisiin vastaaminen lomittuivat yhteen. Monialaiset tiimit ja yhteistoiminnalliset lähestymistavat mahdollistivat avoimen ja tutkivan keskustelun villan liittämistä yhteisöllisiin käsityökäytäntöihin, matkailupalveluihin, koulutukseen ja arjen hyvinvointikäytäntöihin (kuva 3).

Työpajoissa kosketus raakavillan ja villalankaan muovasivat yhteissuunnitteluprosessia abstraktista ideoinnista keholliseen kohtaamiseen. Osallistujia kutsuttiin koskettamaan, pitelemään ja jopa halaaamaan villaa, mikä aktivoi sekä ruumiillisia että emotionaalisia reaktioita. VillaInno-tiimin ja lammastilallisten tuomat villanäytteet tekivät suomalaisen villan ominaisuudet konkreettisiksi ja koettaviksi (kuva 4).

Villamateriaalit toimivat eräänlaisina hiljaisina kanssatoimijoina yhteissuunnitteluprosessissa. Osallistujat saattoivat testata ideoitaan materiaalin kanssa kuvitellen sen tekstuuria, väriä, tuoksua ja kehollista vuorovaikutusta. Useat ideat – kuten uni-maskit, yrttitynnyt, rahoittavat esineet ja ahdistusta lievittävä ”taskuvilla” – syntyivät suorasta vuorovaikutuksesta materiaalin kanssa. Myös villapohjaiset retriitit ja pedagogiset villapaketit perustuivat aistilliseen kokemukseen.

Villainen Design

Villainen Design -työpaja toteutettiin Taito Lapissa Rovaniemellä. Työpajan teema pohjautui pohjoiseen luontoon, perinteisiin käsityökäytäntöihin ja paikallisesti tuotettuun villaan, ja siinä korostuivat villan fyysiset ja aistilliset ominaisuudet sekä ihmisen ja materiaalin kehollinen suhde. Sisältö inspiroi osallistujia näkemään suomalaisen villan potentiaalisena materiaalina uusille palveluille ja tuotteille.

Taidekasvatuksen lehtorin ja VillaInnon asiantuntijan Elina Härkösen luento luonnonvärjäyk-

◀ **KUVA 1.** Lampaiden tervehtiminen Taulavuoren tilalla *Rooted-Wool-Being* -työpajan aikana. Valokuva: Minna Kovero, 2024.

◀ **KUVA 2.** Opastettu vierailu Piessan lammastilalla *Wool Thinking* -työpajassa. Oppaana toimi Kirsi Ylipiessa. Valokuva: Elina Luiro, 2024.

KUVA 3.
Osallistujia käsityön ja vilkkaiden keskustelujen parissa *Rooted-Wool-Being* -työpajassa. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **KUVA 4.** Johanna Alamikkotervo Vanhalan lammastilalta esittelemässä suomalaisen villan ominaisuuksia *Villainen Design* -työpajassa. Valokuvat: Minna Kovero, 2024.

sestä laajensi ymmärrystä vuodenaikojen rytmeistä yhdistämällä villan paikalliseen luontoon ja keruu-kausiin. Tämä asetti suomalaisen villan osaksi laajempaa pohjoista ekosysteemiä ja avasi keskustelua hitaiden käsityöperinteiden, kuten kasvi- ja sienivärjäyksen, elvyttämisestä. Paikallisen suunnittelijan Karoliina Erkinjuntin luento ja lapasmallityöpaja toivat villakäsitöihin uuden ulottuvuuden yhdistämällä henkilökohtaiset tarinat ja pohjoisen ympäristön mielikuvat neulomiseen ja neulahuovutukseen.

Yhteissuunnittelutuokioissa kehitettiin konsepteja uusiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Yhteisenä teemana useissa ideoissa oli villa hyvinvoinnin, rentoutumisen ja rauhoittumisen materiaalina.

▲ **KUVA 5.** Anu Pentti pitämässä luentoa *"Finnsheep Wool – Soft Words about Wool"*. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **KUVA 6.** Painokuvioitu lampaannahka esillä Anu Pentin ohjaamassa käsityöpajassa *"Sheepskin Covers – Warmth with Roots and Symbols"*. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **KUVA 7.** Osallistujia kutomassa luonnossa *Rooted-Wool-Being*-työpajassa. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2024.

Osallistujat yhdistivät villaa paikallisiin rohto- ja yrttikasveihin ja ideoivat tuotteita, jotka tukevat lepoa, unta ja aistimukavuutta. Tuoteideoiden keskiössä olivat unimaskit, villatäytteiset tyynyt, yrttisukat ja keho–mieli-harjoituksiin liittyvät villan käyttötavat. Villa nähtiin paitsi lämmittävänä myös tuntoaistia stimuloivana ja tunteita tasaavana materiaalina, joka mahdollistaa rauhoittavia sekä hoivaa ja huolenpitoa tarjoavia kokemuksia. Tätä lähestymistapaa laajennettiin arjen stressinhallintaan: pienimuotoiset esineet, kuten taskukokoiset villapalat tai villarannekkeet, voivat toimia erityisesti lasten ja nuorten tukena.

Toinen keskeinen ideointisuunta liittyi paikalliseen villaan, luonnonväreihin ja vuodenaikojen kiertoon. Värikasvien, sienten ja kotitalouksien biojätteen saatavuus nähtiin perustana luonnonvärjäykseen liittyville tuotteille ja palveluille. Ideoihin kuuluivat esimerkiksi villakalenteri harrastajille ja lammastilallisille sekä tee se itse -värjäys- ja -neulepakit. Näissä villakäsityö kehystettiin vuoden aikoihin ja paikkaan sidottuna käytäntönä, joka yhdistää käyttäjät paikalliseen ekologiaan ja perinnetietoon.

Lisäksi kehitettiin villaan perustuvia palveluja ja elämyksiä paikallisille ja matkailijoille. Näihin sisältyivät ohjatut villaan liittyvät luontokokemuk-

set, sukupolvien ja kulttuurien väliset neulontakohtaamiset sekä taitojen jakamiseen perustuvat työpajat, joissa korostuivat hiljainen tieto, vieraanvaraisuus ja tarinankerronta.

Rooted-Wool-Being

Muoniossa järjestetty *Rooted-Wool-Being*-työpaja keskittyi sellaiseen villan käyttöön, jonka avulla voidaan vahvistaa luontoyhteyttä sekä edistää hyvinvointia ja suhdetta perinteisiin. Ohjelma yhdisti kehollisia luontokokemuksia, asiantuntijatietoa, tilavierailuja, lampaantaljatyöskentelyä ja metsään sijoittuvaa meditatiivista kudontaa. Tämä rakenteellinen kerroksellisuus mahdollisti villan tarkastelun aistillisena, sosiaalisena ja ekologisena materiaalina.

Luennot villaan liittyvistä juurevista hyvinvointikokemuksista, hitaasta käsityöstä, luontoyhteydestä, arkeologisista teksteistä ja luonnonvärjäyksestä laajensivat käsitystä villasta funktionaalisen tai kaupallisen arvon tuolle puolen. Lammastilallinen ja käsityöntekijä Anu Pentti tarkasteli suomenlampaan villaa osana kulttuurisia, historiallisia ja ekologisia järjestelmiä. Hän toi esiin vuodenaikaisuuden, perinnetiedon sekä tuotannon haasteet (kuva 5).

Taulavuoren tilalla vierailu liitti keskustelun kult-

▲ **KUVA 8.** Wool Thinking -työpajan osallistajat esittelemässä ideataulujaan ja yhteissuunnittelua Valokuva: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

tuurimaisemaan ja pienimuotoisen alkuperäislajeja pitävän tilan merkityksiin. Kohtaamiset lampaiden kanssa, keskustelut pienimuotoisesta langantuotannosta sekä keritsemisprosessin ymmärtäminen syvensivät arvostusta työtä ja paikallisuutta kohtaan sekä nostivat esiin suomalaisiin alkuperäislampaisiin ja niiden villaan liittyviä puolia.

Yhdistelmä raakavillan aistillista käsittelyä, symbolista taljatyoäskentelyä ja tiedonvaihtoa johti moniulotteisiin ideoihin (kuvat 6–7). Konseptit suuntautuivat tuotekehityksen ohella elämyksellisiin, pedagogisiin, rituaalisiin ja hyvinvointiin liittyviin muotoihin, kuten hiljaisiin villaretriitteihin luonnossa, meditatiivisiin ja voimaannuttaviin villakäytäntöihin, parantaviin esineisiin sekä päiväkoille ja kouluille suunnattuihin villapaketteihin.

Wool Thinking

Torniossa toteutettu Wool Thinking -työpaja toimi sellaisen ideoinnin alustana, jossa villaa tarkasteltiin pelkän hyödykkeen sijaan yhteistyötä ja uusia yhteyksiä mahdollistavana materiaalina (kuva 8). Keskustelussa nousivat esiin kysymykset raaka-aineiden, perinnön ja hidastamisen arvostuksesta kiihtyvässä maailmassa.

Työpajassa kehitettiin ideoita tuotteiksi ja palveluiksi erityisesti kokemuksellisessa ja pedagogi-

sessä muodossa. Työhön osallistettiin paikallisia osajia, kuten luonnonvärjäyksen asiantuntijoita, käsityöläisiä ja maatalousalan toimijoita. Ehdotuksiin kuului muun muassa perheille, lapsille ja kouluille suunnattu kirja, joka yhdistää aistillisen työskentelyn, ylijäämävillasta toteutettavat neulemallit sekä QR-koodien kautta avautuvan lisätiedon lampaista.

Ideoitu Villa & Väri -retriittikonsepti yhdistäisi luonnonvärjäyksen, kehräyksen ja neulonnan kokonaisvaltaiseksi matkailupalveluksi, jossa osallistujat kulkevat koko prosessin kasvien tunnistamisesta oman langan valmistamiseen. Hellivät Helmet -idea puolestaan tarjoaisi osallistavan työpajamallin villanhelmien valmistukseen korostaen materiaalin kanssa olemisen merkitystä sekä mahdollisuutta hyödyntää hukka- ja raakavillaa.

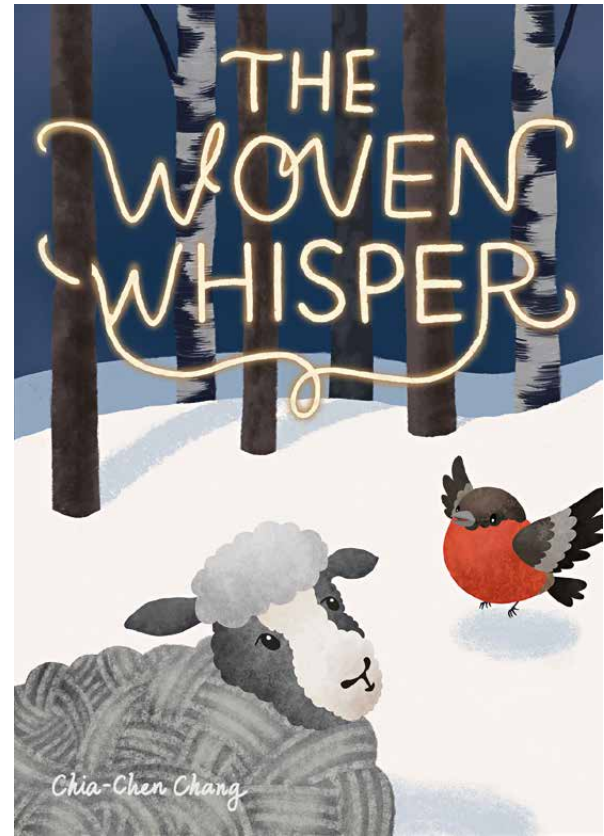
Työpajoissa nousi esiin kysymys: voisivatko villaan perustuvat osallistavat kokemukset muodostaa kestävä taloudellisen mallin pohjoiseen? Yhtenä suuntana tarkasteltiin myös yhteistyötä Alvar Aalto -säätöön kanssa Aalto-henkisten tuotteiden kehittämiseksi.

Johtopäätökset

Kolmen työpajan yhteiskehitetyt villatuote- ja palvelukonseptit kehystävät villan moniaistisena ja paikallisesti juurtuneena materiaalina, jolla nähdään mahdollisuuksia tukea hyvinvointia, moniaistisuutta ja luontoyhteyttä. Villa liitettiin rentoutumiseen, hoivaan, rauhoittumiseen ja rituaalisiin käytäntöihin, juurtuneisuuden kokemukseen sekä sukupolvien ja kulttuurien väliseen tiedonvaihtoon.

Konkreettinen villamateriaali muutti yhteissuunnittelun keskustelusta keholliseksi yhteisluomiseksi. Se teki ideoinnista elämyksellisesti sitoutunutta ja paikallisesti kiinnittynyttä, mikä heijastui konseptien monipuolisuuteen.

Työpajat osoittavat tarpeen jatkaa villakentän yhteiskehittämistä Lapissa. Mikäli vastaavia tapahtumia järjestettäisiin lammastiloilla, materiaallinen ja ekologinen ymmärrys voisi syventyä entisestään. Tällaiset tapahtumat voisivat toimia innovaatioalustoina paikallisiin materiaaleihin perustuville palveluille ja poikkisektorilliselle yhteistyölle sekä vahvistaa villan asemaa osana paikallista identiteettiä ja aluetaloudellista ekosysteemiä.

Woo!Box

Making is Connecting

Chia-Chen Chang

Woo!box is a DIY wool weaving toolkit paired with an illustrated storybook, combining hands-on craft with storytelling. It invites children and families to experience the joy of making things together, fostering learning, creativity, and emotional connection through wool craft.

The initial idea for *Woo!box* was to create a way for people to reconnect with the value and joy of handmade craft in an age dominated by digital devices and automation. The goal was to create a toolkit that encourages children's hands-on creativity, promotes shared learning experiences, and highlights the emotional and cultural significance of wool craft.

The *Woo!box* weaving toolkit includes wooden looms, yarn, and a wooden needle, enabling children to explore simple weaving techniques in an accessible and engaging way (Figure 1). The experience encourages playful creativity while developing hands-on skills. Accompanying the toolkit is *The Woven Whisper* (Chang, 2025), an illustrated booklet created by the author. It tells a gentle, cosy story about sheep, yarn, and the emotional bonds formed through handmade work (Figure 3). Together, the materials combine practical learning with narrative imagination.

The VillaInno team tested the loom's design to assess its functionality, clarity, and usability. The team looked at how well it guides users, whether its purpose is clear, and if the size and shape suit users of all ages, especially children. Insights from these trials helped refine the design of the loom,

◀◀◀ **FIGURE 1.** The *Woo! Box* design in the Villainno exhibition at the University of Lapland. Photograph: Chia-Chen Chang, 2025.

◀◀ **FIGURE 2.** The workshop *Weaving with Sheep* was supported by the Villainno project and delivered as part of the seminar programme. The workshop provided a relaxed and welcoming environment where participants could explore the *Woo!box* weaving kit. Photograph: Chia-Chen Chang, 2025.

◀ **FIGURE 3.** *The Woven Whisper* is an illustrated booklet that tells a gentle and cosy story about sheep, yarn, and the emotional bonds formed through handmade work. Illustration: Chia-Chen Chang, 2025.

▲ **FIGURE 4.** Participants explored various types of yarn, testing different textures and colours as they wove on the sheep-shaped loom. Photograph: Chia-Chen Chang, 2025.

enhancing accessibility and enjoyment for children and families.

The use of the entire toolkit was later piloted in the workshop *Weaving with Sheep*, led by the author at the VillaInno seminar (Figure 2). Participants included local yarn handcrafters, hobbyists, artisans, and students from the University of Lapland. Each participant wove with a sheep-shaped loom and experimented with different types of local yarn (Figure 4). The illustrated storybook was shared during the workshop, both complementing the hands-on weaving activity and naturally sparking informal conversations among participants.

As participants wove and interacted, reflections on the emotional and economic value of craft across various historical and social contexts arose organically through these dialogues. The relaxed and open atmosphere allowed shared experiences and perspectives to unfold spontaneously, highlighting both the personal and collective dimensions of making things by hand.

Woo!box shows diverse potential and can be adapted for a wide range of participants. Through hands-on creation, people of all ages engage with the ecocultural knowledge embedded in wool craft, gaining insight into how crafted objects embody and carry care, time, and intention in our lived experience (Figure 5).

FIGURES 5. Weaving pieces created by participants. Photographs: Chia-Chen Chang, 2025.

Making is connecting. By bringing together people, yarn, and stories, *Woo!box* highlights how craft reflects cultural memory, fosters social connection, expresses personal creativity, and embodies care for natural materials across generations.

References

Chang, C.-C. (2025). *The woven whisper*. University of Lapland. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-519-2>

Weaving with the Lamb

– Begin Crafting with Local Wool

Tatiana Kravtsov

Co-design team: Tatiana Kravtsov, Minna Kovero, Elina Luiro, Chia-Chen Chang

Partner: Taito Lappi

Weaving with the Lamb is a DIY kit designed to introduce beginners to backstrap weaving with a rigid heddle, an ancient craft tradition. The kit includes a small sheep-shaped heddle and Finnish wool yarn in sheep's natural colours.

Weaving with the Lamb (In Finnish: *Kudontaa karitsan kanssa*) was co-developed for Taito Lappi as a potential craft product for beginners and for families with children. The kit offers a hands-on creative experience, allowing users to engage with local wool in its natural colours while learning the basics of bandweaving in a friendly way. The kit includes a rigid heddle with weaving shuttle made

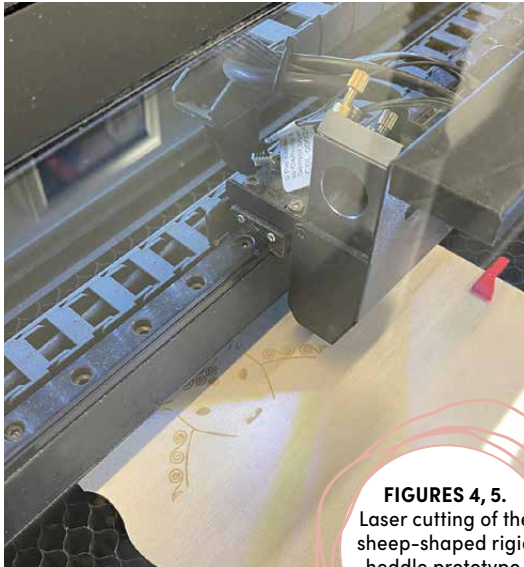
from birch plywood (Figure 1), and a range of local thick wool yarn in natural white, grey, black, and brown shades. Following the instructions, users can weave a basic band with a simple pattern.

The design team began exploring what kind of new products and services that Taito Lappi might need. In discussions with Taito Lappi representatives, a particular need emerged: new products for children that introduce them to wool craft traditions. The team chose to focus on shared experiences between parents and children, exploring how crafting can foster both learning and bonding.

The co-design process began in collaboration with student Chia-Chen Chang. Chang sketched the first sheep-shaped loom models and laser-cut them from birch plywood. The team tested these models both individually and with children at home. After modifications, Elina Luiro produced the updated versions using laser cutting. Inspired by the process, Chang also wrote and illustrated a storybook, and

◀◀ **FIGURE 1.** Rigid heddle and weaving shuttle with Finnsheep wool in the white natural shade. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2026.

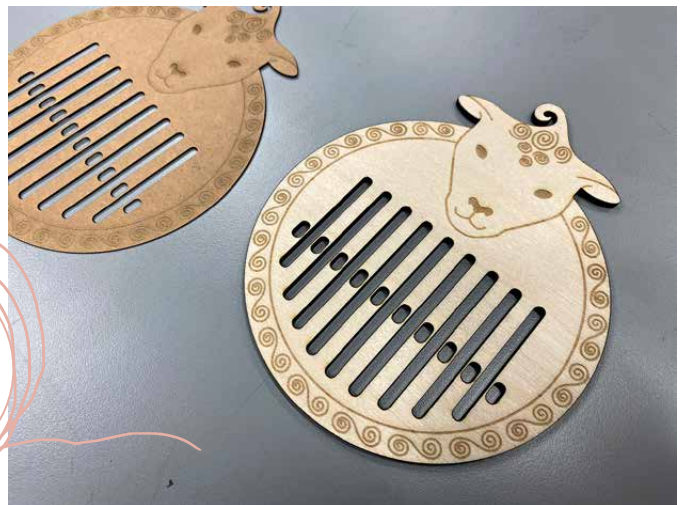
◀ **FIGURE 2.** Meeting a lamb at Kairan Tapuli farm. Photograph: Chia-Chen Chang, 2024.

FIGURES 4, 5. Laser cutting of the sheep-shaped rigid heddle prototype. Photographs: Elina Luiro, 2025.

FIGURE 3. Sketching the lamb-shaped rigid heddle. Photograph: Minna Kovero, 2025.

her set was transformed into the special *Wool!Box* kit. Building on these shared experiences, the rest of the team continued developing the idea of a DIY kit for bandweaving.

Inspired by close encounters with sheep on local farms, the team decided to place the figure of a lamb at the heart of the design. Kovero and Kravtsov sketched a lamb-shaped heddle and a weaving shuttle featuring spiral elements that recall the lamb's curly fleece and symbolize growth, cycles, and continuity in the natural world. The sketches were then redrawn as vectors and prototyped via laser cutting by Luiro. The collaborative effort brought together traditional craft and modern technology (Figures 2–5).

The bandweaving kit is designed for shared crafting experiences that bring older and younger generations closer though making together. The design emphasises accessibility and belonging: the thick yarn is easy for beginners to work with, while Finnish wool grounds the weaving experience in the local cultural and natural landscape. Through the lamb's character and the warmth of the wooden materials, children may also develop a special connection to the craft tool itself. In this way, the kit helps children in engaging with the cultural heritage embedded in traditional wool crafts, experiencing it as something living, tactile and rooted in their own environment.

Bää! Olen Affi, uhanalainen
ahvenanmaanlammas, ja asun Kairan
Tapuli -lammastilalla. Tämän tuotteen villa
on keritty minulta. Vaikka olenkin melko pieni,
kasvaa minulla usein komeat sarvet. Olemme
villaltamme värikäs sakki – voi jopa sanoa, että
kahta samanlaista ei ole! Villamme kasvaa nopeasti
ja lämmittää hyvin sekä sateella että pakkasella.
Toivon, että pehmeä villani tuudittaa sinut unten
maille, ilman että sinun tarvitsee laskea lampaista.
– Jenna Väliäho

Sleep Catcher

Soft Stories about Finnish Heritage Wool

Tatiana Kravtsov and Minna Kovero
Co-Design team: Iida Stöckell, Jenna Väliäho, Tatiana Kravtsov, Minna Kovero and Elina Luiro
Partner: Taito Lappi, Rovaniemi

Sleep Catcher is a DIY decorative mobile that introduces the wool of native Finnish sheep breeds through storytelling and making things hands-on. As an experiential decoration, it presents local wool in various textures and shades, while its softness and sheep motif evoke a sense of slowing down and restful sleep.

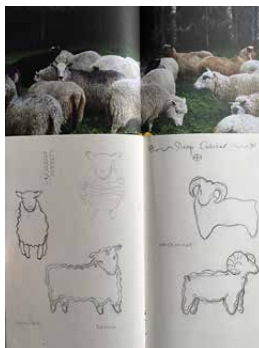
Sleep Catcher is a decorative mobile designed as a do-it-yourself package, which includes wooden parts and samples of wool for assembling. As an experiential decorative object, it introduces native Finnish sheep breeds, presenting their wool in various textures and colours being wrapped around the wooden parts: sheep, clouds and a moon (Figure 1). The kit also includes short stories from Finnish sheep breeds narrated in a sheep voice (see speech bubble). The softness of the wool and the sheep motif also convey a sense of calmness, supporting a restful atmosphere and good sleep. Designed for local customers, the product could appeal also to tourists interested in locally designed products

◀◀ **FIGURE 1.** Assembled *Sleep Catcher* sheep mobile. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2026.

◀ **FIGURE 2.** Meeting sheep in the Kairan Tapuli farm. Photographs: Minna Kovero, 2024.

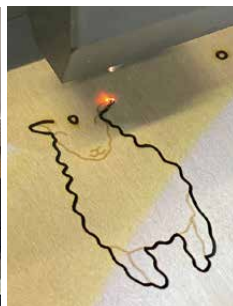
▶ **FIGURE 3.** First prototype of the mobile made by Stöckell and Väliaho. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

▶▶ **FIGURE 4.** Sketches of the sheep. Photograph: Minna Kovero, 2024.

▲ **FIGURE 6.** Selected wool materials of Finnsheep, Kainuu Grey, Åland sheep and Gotland-Finnsheep cross. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

▶ **FIGURE 5.** Laser-cutting of the prototype from birch plywood. Photographs: Tatiana Kravtsov (left), Elina Luiro (middle, right), 2025.

made from natural materials. *Sleep Catcher* offers a playful and engaging way to experience Finnish heritage wool.

The co-design process began with visits to Taito Lappi to identify the needs for new wool-based products and services. Through brainstorming, the team explored ways to meaningfully incorporate Finnish wool into a product that would allow customers to explore its colours, textures, and material qualities. Visits to local sheep farms such as Kairan Tapuli (Figure 2), Vanhala and Piessa Sheep Farms further strengthened this direction, leading to the development of the *Sleep Catcher* mobile concept.

Stöckell and Väliaho created the first prototype, with narratives connected to Åland sheep we met during our visit to Kairan Tapuli farm (Figure 3). Based on this prototype, Kravtsov and Kovero continued to co-develop the concept by including other native sheep breeds and choosing materials. They refined the shapes of the mobile, designing the moon, clouds, and the three Finnish native sheep breeds: Finnsheep, Kainuu Grey, and Åland sheep (Figure 4). The sketches were then redrawn in vector format and laser-cut from birch plywood by Luiro (Figure 5). The birch plywood components were designed for production, with an emphasis on minimising material waste. Through prototyping,

Kovero and Kravtsov made the final selections of wool materials: white, grey, brown and black from Piessa and Vanhala Sheep Farms, as well as two-coloured handspan yarn from Kairan Tapuli. One more lustrous material was chosen to highlight the clouds in the mobile: Piessa combed top, a smooth and radiant wool sliver made from the long fibres of Gotland Finnsheep wool (Figure 6).

The *Sleep Catcher* idea emerged through a collaborative process which brought together the sheep, farmers dedicated to preserving native breeds, students, and the VillaInno design team. The wool used in the mobile reflects the living relationship between animals, land, and people. Through co-design, the team explored how craft knowledge and modern technologies, such as laser cutting, could be combined to develop meaningful wool-based product ideas. At the same time, the needs of our partner, Taito Lappi, guided the development of the DIY product, which encourages engagement with Finnish heritage wool through crafting, storytelling, and sensory experiences. In this way, the *Sleep Catcher* product connects traditional materials with contemporary design practices, while raising awareness of native Finnish sheep breeds and the value of their wool.

Wool, Lights, Action!

Fabiola Hernández Cervantes

Co-design team: Dorsa Abolfazl in collaboration with Fabiola Hernández Cervantes

Partner: Navetta Galleria and Kairan Tapuli Sheep Farm

This project draws inspiration from the site visits of Navetta Galleria in Äkäslompola and the Kairan Tapuli farm, in which artist Dorsa Abolfazli created a series of wool-based characters to produce a stop-motion animation, inspired by the cultural context of Lapland, local northern lights stories, Arctic fauna, local craft techniques and sustainable values experienced as part of the visits to Navetta Galleria and Kairan Tapuli Sheep Farm.

Dorsa Abolfazli made a reel video for the VillaInno project's Instagram account. It highlights

the importance of sustainability in art and design, focusing on wool as the primary material (Figure 1). An inspiring moment for Dorsa came after VillaInno paid a visit to the Kairan Tapuli farm, where we all became familiar with the various breeds of sheep, the ways they were cared for, and the harmonious and sustainable lifestyle shared between farm owner Tiina and her animals. Other elements of life in Lapland were interpreted and incorporated into the final animation: reindeer in the wild, the story of the fox and the creation of the Northern lights, the red houses, and the baby sheep at Kairan Tapuli (Figure 2).

The process included collaborative workshops: Tonttula; Äkäslompola, Rovaniemi; site visits to farms: Kairan Tapuli; and exploration of materials and techniques within the VillaInno project. The VillaInno project contributed technical advice, materials, and learning opportunities. The student

◀◀◀ **FIGURE 1.** Screenshot from the reel video for the Instagram account of Villainno project made by Abolfazli. Photograph: Dorsa Abolfazli, 2025.

◀◀ **FIGURE 2.** Elements of life in Lapland were interpreted and incorporated into the final animation: a reindeer, red houses, and sheep. Photograph: Dorsa Abolfazli, 2025.

◀ **FIGURE 3.** Sheep, reindeer, and fox characters. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

Villainno bridges tradition and modernity, rural knowledge and contemporary design, individual expression and collective sustainability goals, and offers a meaningful way to merge personal reflection with practical action. - Abolfazli, 2025, p. 36

Meeting Lea Kaulanen, the owner of Navetta Gallery, was a particularly inspiring experience. Her commitment to using recycled and natural resources was reflected in every piece she had crafted. Her collection of woollen handicrafts, felted artworks, and characterful dolls made from reused materials represents stories of care, imagination, and environmental consciousness. I was deeply moved by how she gave discarded materials a second life, transforming them into expressive figures with personality and depth. This visit sparked an idea in my mind—to create woollen characters myself, not just as an artistic choice, but as a meaningful way to connect sustainability with storytelling. - Abolfazli, 2025, p. 37

experimented on her own, following an intuitive process to build the characters, shoot the frames, create musicalisation and produce the final animation. The video uses stop-motion animation to show the characters' movement by combining multiple photos with music and storytelling. The animation is rooted in Lapland's cultural and ecological context.

Materials and techniques

The materials used for the felting were the following:

1. Carded wool from Pirtin Kehräamo in diverse colours.
2. Wool fabric.
3. Wire, pliers, needles, cardboard, thread, scissors.
4. LED lights, her phone camera, and an app called StopMotion.
5. A felting foam-pad.

The characters were created using wire, shaped into the skeletons of the animals, wrapped with carded wool, layering the body shapes (Figure 3). For the edition, the artist used a program called InShot. The artist used about 270 frames to create this animation, which was shared on her Instagram account as a collaborative reel with the Villainno Instagram account.

The use of the technique extends the application of wool-based art and craft into technology and new media contexts; local wool is a sustainable medium for creating figures and scenes for animation.

References

- Abolfazli, D. (2025). *From wool to action: Reviving traditional practices for sustainable futures*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060460739>

Mycorest

Wool Biorituals

Fabiola Hernández Cervantes
Co-design team: Fian Arrafiani and Fabiola Hernández Cervantes

This proposal features the co-design of a wool-felted funerary urn integrating locally discarded wool, mycelium, and bio-design principles, with the purpose of innovating Land-based biorituals that reflect the Arctic cycle of life and death. The proposal aims to highlight how sustainable burial practices using wool can nourish the earth whilst fostering ecological connection. The proposal, initially intended as a burial vessel for beloved animal companions, aims to expand into human funerary vessels.

The project emerged through the designer's interest in biomaterials and discarded fibre. The process was an act of reflection: are there new ways of relating to the more-than-human world? This project is rooted in Land-Based knowledge of wool and mushrooms and material sensitivity.

The co-design process engaged two designers who interpreted fungal forms, organic shapes, and the wavy lines of wool fibres into the form of a funerary urn (Figure 1). Samples of sterilised wool+mycelium were developed at the biolab of the Art and Design Faculty, inoculated with the Oyster mushroom species (*Pleurotus ostreatus*), and nurtured with moisture and warmth to support mycelium colonisation. The co-designing process included sessions to sketch, research, create sewing patterns, test wool fabrics and design the compartment to hold the mycelium pad (Figure 2).

◀ **FIGURE 1.** Urn sewing pattern and raw wool.
Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

▼ **FIGURE 2.** Wool urn proposal design, prototype.
Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

► **FIGURE 3.** Illustration of burial and growth processes. Drawings: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

▼ **FIGURE 4.** Microscope close-up of mycelium and wool fibres; sample under glass dome. Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

The idea for this funerary urn is to promote new biorituals rooted in the Land. These biorituals would encompass a series of steps and acts that could go as follows:

- a. The person mourning the deceased places the ashes in the empty woollen vessel and closes it with the lid.
- b. The lid contains a mycelium pad of mushroom spores grown on raw, sterilised wool in a fruiting-body phase. This lid provides enough space for the mushroom to grow when the vessel is buried.
- c. After a few weeks, the urn (containing the cremated remains) decomposes in the ground, supporting the growth of fungi and completing the cycle of life (Figure 3).

Materials and techniques

1. Sewing patterns, thick wool fabric.
2. Discarded wool from Kainuun Harma and Finn-sheep fleece.
3. Biolaboratory tools that included an incubation tent or box, mini greenhouse, thermometer, sterilised gloves, and a spray bottle, among other things.

As an experimental project, we encountered many challenges. At the testing phase, we realized it was difficult to keep track of the progress daily; the moisture levels had to be kept continuously (Figure 4). Unfortunately, the inoculated pads dried after a few weeks, and during the final phase we were unable to bury the vessel due to the freezing temperatures in the Arctic; when the vessel was ready, the mycelium pads needed to be grown again. The outcomes and challenges are reflected in detail in the account written by Arrafiani (2025).

Mycorest aims to reframe death as a soft passage and return to the soil that births new life. The term bioritual refers to the combination of biological processes and death care rituals. Mycelium symbolises decay, renewal, and connection to unseen life networks; whereas wool represents warmth, community, and human care.

References

- Arrafiani, F. R. (2025). *Living wool: Co-creating with mycelium and wool in sustainable practice*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66879>

Felted Futures

Service and Architectural Concept

Fabiola Hernández Cervantes

Co-design team: Hanieh Ahmadi, Dorsa Abolfazli, Fian Arrafiani, Fabiola Hernández Cervantes and Maria Huhmarniemi

The Felted Futures concept consisted of collaborative felting workshops using discarded local wool, along with an architectural plan for a contemporary shelter for a nature-based tourism site. In addition, the team co-developed a service for sustainable tourism in the form of workshops using discarded wool, a material with potential as a shelter cover, as well as for creative tourism workshops. This project proposes that culturally embedded craft practices can inform contemporary architectural solutions, fostering sustainability and cultural significance in the Arctic region.

The co-design process involved revitalising the traditional horse-felting technique with contemporary adjustments, adapted to the local context. The horse-felting technique has deep roots in Cen-

tral Asia in countries such as Mongolia, Kyrgyzstan and Iran. In these regions, rural communities have traditionally used raw, unwashed wool for felting. We followed their traditional manual techniques to prepare the wool and classify the fibres (Figure 2).

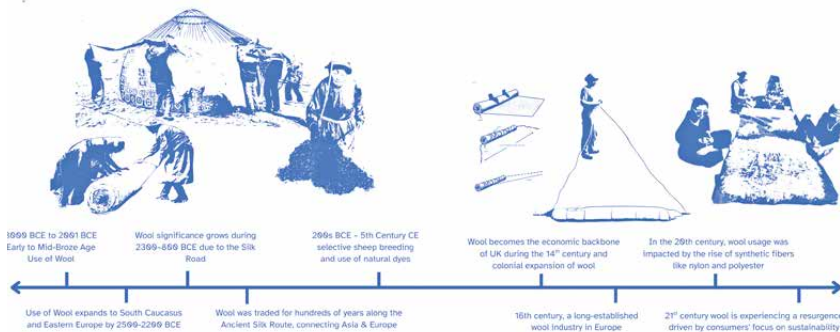
The piloting of this project took place in 2024, the first time in Äkäslompolo and the second time in Rovaniemi. The materials used were the following:

1. Raw wool fleece from Finnsheep, Kainuun Harmas.
2. A bicycle, plastic pipes, a carding drum, ropes, garden canvas, hot water, and soap.
3. The architectural model was built with cardboard, wooden sticks, glue and wool fabric.

The wool sheets were formed by layering wool on a mat, alternating the direction of each layer for added strength; the wool was soaked in hot water and soap, then covered with a plastic sheet to keep the fibres in place during the rolling (Figure 1). The layered wool sheets were tight around a pipe, and the roll was towed behind a bicycle for a few kilometres. This co-designing process involved local wool experts as well as designers, architects and researchers from the University of Lapland.

◀ **FIGURE 1.** Felting process. Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

▼ **FIGURE 2.** Learning from craft heritage (Hernández Cervantes, 2025b, pp. 6–7).

▶ **FIGURE 3.** Award-winning design concept. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

The complete outcome of this project includes the following:

- A design proposal for an architectural wool-felted shelter, a 'Finnish Yurt', tailored to the Navetta Galleria partner.
- Bike-aided felting as a service proposal for creative nature-based tourism as well as for team-building (Hernández Cervantes, 2025a).
- A printable pocket booklet explaining the background of the project, workshop instructions and future applications of this technique and material (Hernández Cervantes, 2025b).
- The experiment has been carefully reflected and presented in a Master's thesis (Ahmadi, 2025) and research publications (Huhmarniemi et al., 2025; Huhmarniemi & Hernández Cervantes, 2024).
- The proposal and its complete outcome were awarded the First Prize in the International Bio-economy and Bio design competition held in Hungary in 2025 by the consortium Engage4BIO (Figure 3).

The *Felted Futures* project demonstrated how heritage practices can be meaningfully connected to contemporary design thinking. Participants engaged collaboratively and through hands-on exploration with wool, deepening their ecological, cultural, and material understanding of this craft material. The workshops involved active experimentation and problem-solving as participants responded to material-related challenges that emerged during piloting.

Working outdoors with large wool sheets required the team to improvise and collaborate on tasks. The physical demands of felting at this scale also raise questions about scalability. Further design development and additional resources will be necessary to continue experimenting with a life-sized shelter and to complete the felting of its roof covering.

References:

- Ahmadi, H. (2025). *Designing a multi-functional yurt as a cultural landmark and tourist attraction*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66618>
- Hernández Cervantes, F. (2025a). Sustainable craft team building. In F. Hernández Cervantes, M. El-Sayed, M. Huhmarniemi, I. Vitale, M. Segreti, A. F. Gobbi (Eds.), *Methodology of team building for green organizational behavior in rural areas* (pp. 71–105). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025052250966>
- Hernández Cervantes, F. (2025b). *Raw felting: revitalization & material innovation for sustainable tourism services in the Arctic*. University of Lapland. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-521-5>
- Huhmarniemi, M., Hernández Cervantes, F., & Ahmadi H. (2025). Felted futures: Crafting transformative learning experiences in the Arctic. *Education in the North*, 32(3), 204–227. <https://doi.org/10.26203/chk3-1b93>
- Huhmarniemi, M., & Hernández Cervantes, F. (2024). Bike Felting Experiment for Wool Innovation. In T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Eds.), *Mapping the New Genre Arctic Art Education* (pp. 118–121). University of Lapland. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024120599973>

Aspen Diamond

Echoes from Nature Patterns

Tatiana Kravtsov & Minna Kovero

Co-design team: Andrew Ekhafe, Minna Kovero & Tatiana Kravtsov

Partner: Tonttula, Hullu Poro Oy, Kittilä

Aspen Diamond is a woollen sitting cushion designed for outdoor use by visitors to Tonttula – Elves Village. Combining weaving and felting techniques, its diamond shape and colour palette echo the patterns found on aspen trees.

Aspen Diamond is a woollen sitting cushion designed for use on chilly days in Lapland. Its design reminds us of the organic patterns inherent in nature (Figure 1). Beyond its visual qualities, the cushion helps connect to nature through tactile relationships with the surrounding environment, offering warmth and comfort while resting during a walk in the forest.

The collaborative design process began during the team's visit to Tonttula, where the VillaInno team was exploring the place and the company's needs for new products and services. One of the ideas was proposed by Ekhafe, an outdoor seating cushion designed by aligning with the spirit and nature of Tonttula Village. Guided by his artistic vision, the VillaInno team searched for Finnish wool yarns in specific colours and thicknesses to match Ekhafe's concept and colour preferences, guided by the shades shown in the naturally dyed colour chart (Figure 2). Tukuwool yarns, spun and dyed in Finland, offered a wide range of shades, allowing us to find the most suitable colours (Figure 3).

Together we discussed possible wool craft techniques for making a seating cushion, encouraging Ekhafe to learn and experiment with knitting, weaving and felting. A weaving technique was chosen to begin with. He started the prototyping process by building a square frame, first made of card-

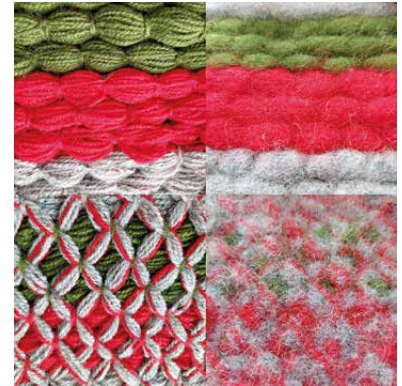
◀ **FIGURE 1.** Aspen tree and woven diamond. Photographs: Minna Kovero, Tatyana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURES 2, 3.** Ekhafe working with multiple yarns for his first prototypes. Inspired by a rich colour variation of Tukuwool yarns in the Tititty store in Jyväskylä. Photographs: Minna Kovero, 2024.

FIGURE 4. Weaving experiments with pin loom. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 5.** Collage illustrating the change of the wool texture after the felting process. Photographs and collage: Minna Kovero, 2024.

board and then of plywood, in which the loom was warped by tying yarn from one nail to the opposite nail, both horizontally and vertically. The experiments with pin loom weaving resulted in a three-dimensional square shape, revealing the weaving base crossing thread layers on one side and textural ribs pattern on another (Figure 4). Though the woven pieces looked visually appealing, the structure felt a bit too loose and impractical for the intentional use. This caused the team to ponder about the pin loom weaving technique for creating the cushions, and alternative craft techniques were discussed.

We decided to test the felting method by washing the woven pieces in the laundry machine. During the felting process, the originally square shape transformed into a firm diamond shape with a three-dimensional texture, smoothing the colours and softening the connections between the wool yarns (Figure 5). This transformation was surprisingly interesting, reminding us how nature can

co-design with us: an aspen tree revealed the same colour and pattern combination.

Although the *Aspen Diamond* concept was not developed further for the partner, the design process itself became a valuable learning experience for the co-design team. Despite challenges with the weaving technique, this collaborative development process demonstrated how intuitive experimentation with materials and methods can give unexpected results. While learning new techniques through hands-on material exploration, the process also taught to observe the natural surroundings more attentively, recognising patterns and colours rooted in the local environment. *Aspen Diamond* illustrates how a simple pattern can subtly enhance the value of an object, bonding it and the user with the local nature.

▲ FIGURE 1. The dolls made by the pilot workshop participants. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

Mielikki – Forest Spirit Doll

A Craft Workshop Rooted in Finnish Folklore

Tatiana Kravtsov & Minna Kovero

Design team: Minna Kovero, Tatiana Kravtsov and Sonja Wasastjerna

Partner: Tonttula, Hullu Poro Oy, Kittilä

The Mielikki – Forest Spirit Doll craft workshop is designed as a service for visitors of Tonttula, Elves Village. Crafting with Finnish wool and materials gathered from the surrounding nature is combined with storytelling, providing a meaningful way to engage with Finland's nature-related traditions.

The process that led to the *Mielikki – Forest Spirit Doll* concept began at Tonttula, where our team was developing simple craft workshops for the busy winter season. During our visit, we met with representatives to discuss the need for new craft activities and gathered inspirational visual materials (Figure 2). During co-design sessions, we generated many ideas, which we narrowed as we began to under-

stand the realities of fast-paced services for large groups of visitors. This led us to focus on relatively simple braiding and cord-making techniques using wool yarn, and Wasastjerna experimented with different cord-making methods to make wrist ornaments (Figure 3). This concept was rooted in the healing properties of wool and in an old tradition of wearing a wool yarn wristband as a protective element.

After receiving feedback from Tonttula representatives, who noted that customers may prefer making decorative objects and that the concept of a “healing wool jewellery piece” could be difficult to understand for some travellers, we began developing alternative ideas. At this stage, we drew inspiration from yarn gnomes and began exploring and developing the concept further, incorporating ideas of nature spirits from Finnish folklore. From these explorations, the idea for the *Mielikki – Forest Spirit Doll* workshop emerged, blending the Finnish tradition of yarn gnomes with the interpretation of the forest goddess *Mielikki*.

▲ **FIGURE 2.** Greeting sheep at Tonttula – Elves Village; books and dried local plants in the Wise Elf Hut at Tonttula. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 3.** Braiding and cord-making technique experiments with wool yarn. Photographs: Sonja Wasastjerna, 2025.

▲ **FIGURE 4.** Participants crafting the dolls during pilot workshop; the workshop place, a wooden hut (kota) surrounded by a swamp. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2025.

In Finnish folklore, *Mielikki* is a forest spirit and goddess who cares for the forest, protects its animals, and guides their movements. In the past, people showed respect for her while wandering through the woods and communicated with her through rituals. The process of crafting the doll from raw wool, wool yarn, and other natural materials offers an opportunity to encounter the spirit of the forest and reflect on the reciprocity of nature. We tested various types of Finnish wool and other materials, such as sweet grass, birch bark, fallen branches and lichens, cones, and glass beads, and crafted the first dolls. Based on these experiments, we developed the instructions and content for a pilot workshop (see in the attachments, page 190).

Our team piloted the *Mielikki – Forest Spirit Doll* craft workshop at Tonttula in June 2025. The workshop brought eight enthusiastic participants together from the Kittilä area. The environment was well-suited for the workshop: the wooden hut (*kota*) provided an atmosphere that resonated with the theme, whilst offering sufficient space and natural light for working. Moreover, the surrounding swampy landscape created a sense of closeness to nature, and the nearby growing cottongrass was used in the crafting process (Figure 4). The inclusion of natural materials enhanced participants'

engagement with the local environment and gave each *Mielikki* a unique character. Through a variety of colours and textures, participants were able to express their own interpretations and narratives in the crafted dolls (Figure 1).

The pilot workshop showed that the *Mielikki – Forest Spirit Doll* concept can successfully blend craft, storytelling, and locally sourced natural materials into an engaging visitor experience. Participants responded positively to the atmosphere, the use of local wool, and the connection to Finnish folklore. During the workshop, we facilitated discussions on the place-based aspects of the activity, emphasising the value of incorporating Finnish wool into locally grounded craft practices. Participants' feedback highlighted the importance of providing clear instructions, particularly when designing workshops for diverse visitor groups. Overall, the process demonstrated the potential of the concept as a culturally meaningful craft activity that can be adapted for various contexts and durations.

Miia Aaltonen

*Yhteissuunnittelu-tiimi: Miia Aaltonen, Iida Järvenpää,
Tatiana Kravtsov, Minna Kovero*

Yhteistyöyrittäjä: Tonttula, Hullu Poro Oy, Kittilä

Felt’n’Love-käsityöpalvelu on meditatiivinen ja moniaistinen matka, joka kutsuu matkailijat syventymään itseensä, toisiinsa ja villaan materiaalina. Sen keskiössä on yksilötyönä tai pareittain neulahuovuttamalla valmistettava istuinalusta, joka saa inspiraationsa kansanperinteiden symboliikasta ja syntyy paikkasidonnaisista materiaaleista perinteisellä tekniikalla. Felt’n’Love-konsepti on suunniteltu Kittilän Tonttulaan, ja se täydentää Tonttulan elämyskylän hiljaisemman sesongin palvelutarjontaa.

Taustoitutus ja paikankartoitus

Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa opiskelevat Miia Aaltonen ja Iida Järvenpää suunnittelivat yhdessä VillaInnon Tatiana Kravtsovin ja Minna Koveron kanssa villaan liittyvää matkailupalvelua jouluteemaiseen elämyskylään Kittilän Tonttulaan. Projektin alkuvaiheessa ilmeni haasteita sovittaa yhteen opintojen yhteisötaiteelliset tavoitteet ja yrityksen toiveet. Lopputulos palveli kuitenkin sekä opintoja että Tonttulan tarpeita.

Tiimin jäsenet tutustuivat Tonttulaan lokakuussa 2024 (kuvat 1–3). Käynti toimi havainnollistavana paikankartoituksena, mutta myös antoisana tapaa-misena, jonka myötä Tonttulan perustajan Päivikki Palosaaren ja hänen tyttärensä Pirita Larun näkemykset Tonttulasta, paikan miljööstä, historia ja asia-

◀ **KUVA 1.** Tonttulan majoitustalot ja vanha porotilan puoli lokakuussa 2024. Valokuva: Miia Aaltonen, 2024.

◀ **KUVA 2.** Tonttulan miljöötä: Velhon talo ja piparitalo. Valokuvat: Miia Aaltonen, 2024.

▼ **KUVA 3.** lida tekemässä tuttavuutta Tonttulan omien lampaiden kanssa lokakuussa 2024. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2024.

kasprofilit sekä tarve elämykselliselle käsityöpalvelulle alkoivat selkeytyä. Iloksemme Tonttula esitti toiveita elämyksellisyydestä ja käsityöperustaisen palvelun tarjoamisesta sekä matalasesongin palvelutarjonnan moninaistamisesta. Päivikin arvostus käsityökulttuuria kohtaan ilmeni niin Tonttulan miljöössä kuin hänen puheissaankin, mutta samanaikaisesti varsin kansainvälisen ja nopeatempoisen matkailualan realiteetit tulivat myös esille vierailumme aikana. Matkailun reunaehdot tarjosivat meille haasteen, jota päätimme tarkastella hieman perinteisestä poikkeavalla tavalla.

Kehitystyö ja konseptin tarkentuminen

Tonttulaan tutustumisen ja yhteisideoinnin jälkeen tiimi teki kehitystyötä ja linjauksia ideoihin. Tiimissämme oli hyvin monenlaista osaamista, joten hyödynsimme prosessissa jokaisen vahvuuksia. Aaltoselle oli luontevaa lähestyä suunnittelua muotoiluprosessin näkökulmasta, ja Järvenpää toi työskentelyyn erikoisosaamistaan villataiteesta. Kravtsov puolestaan lisäsi prosessiin kokemustaan luontolähtöisistä käsityöpajoista ja Kovero tietoaan rituaalitekstiileistä ja taideperustaisista matkailupalveluista. Erilaisten mahdollisten käsityökonseptien joukosta valitsimme villaisen istuinlستان, jonka voi neulahuovuttaa pari- tai yksilötyönä. Konseptimme sai nimekseen *Felt'n'Love*, joka ilmentää villan parantavia ja moniaistillisia vaikutuksia (ks. Tuovinen, 2008) sekä siihen integroituja symbolityön mahdollisuuksia (ks. Kovero,

▲ **KUVA 4.** lidan ja hänen puolisonsa huovuttama parityöprototyyppi ilmentämässä heidän voima- tai tunnuseläimiään. Valokuva: lida Järvenpää, 2025.

► **KUVA 5.** Miian ja hänen puolisonsa prototyyppi kaksin huovutettavasta istuinlustasta. Valokuvat: Miia Aaltonen, 2025.

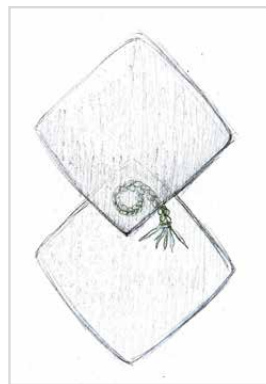

2012). Konseptimme nimi kuvastaa myös erinomaisesti läheistä suhdettamme villaan, sen verrattomiin ominaisuuksiin ja potentiaaliin mitä moninaisimmissa käyttökohteissa.

Konseptimme neulahuovutetusta istuinalustasta tarjoaa mahdollisuuden syventyä eri kansanperinteissä käytettyihin symboleihin ja niiden merkityksiin (ks. Kovero, 2012). Kaksin tehdessään Tonttulan vieraileva pariskunta voi paneutua symboliikkaan, joka kuvaa kakseutta ja transformaatiota kohti ykseyttä. Samalla työpaja tarjoaa mahdollisuuden syventyä kiireettä perinteiseen materiaaliin ja käsityötekniikkaan. Yksin tehtäessä työ ilmentää tekijän matkaa itsen ja hänen suhdettaan maailmaan, jossa yksilö on aina osa suurempaa, eläen suhteessa kokonaisuuteen.

Meditatiivisen syventymisen mahdollistava *Felt'n'Love*-neulahuovutustyöpaja on kohdistettu erityisesti kesän hiljaisempaan sesonkiin ja Tonttulan niin sanotuille hyvinvointiviikoille. Kohderyhmiä ovat esimerkiksi ne keskieuropalaiset kävijät, joille Tonttulan jouluteemaisuus ei ole keskeinen vetovoimatekijä. Heille Tonttula tarjoaa erityisesti rauhaa, luonnonläheisyyttä ja perinteisen porotilan miljöön. Ne ovat ainutlaatuisia ominaisuuksia, joita haluamme konseptillamme korostaa. Paikkasidonaisuutta korostaa myös mahdollisuus hyödyntää Tonttulan omien lampaiden villaa sekä Tonttulasakin villinä kasvavaa kuivattua maarianheinää, joka on pohjoisessa kansanperinteessä tunnettu puhdistavista vaikutuksistaan sekä huumaavan ihanasta tuoksustaan (Torbjørn, 2015). Konseptisamme maarianheinää voidaan huovuttaa osaksi työtä joko näkyvänä detaljina tai integroimalla se taskumaisesti työn sisään (kuva 6).

Laajemmin toivomme *Felt'n'Loven* tuovan paikallisen ja sosiokulttuurisesti kestävämmän vaihtoehdon nykyiselle Lapin-matkailulle ja monipuolistavan kuvaa siitä, mitä kaikkea Lapissa on mahdollisuus kokea nykyisen jouluun ja talven ”eksootiikkaan” painottuvan matkailun lisäksi. *Felt'n'Love* voisi myös liittää yhteen taiteellisen työn sisäiset prosessit, itseilmaisun ja käytännöllisyyden istuinalustan toimiessa lämmittävänä muistona myös kotona. Villan moniaistillisuus ja maarianheinän tuoksut aktivoivat lomamuistoja vieden kotiutuneen matkailijan uudelleen Tonttulaan.

▼ **KUVA 6.** Tatianan luonnos istuinalustasta, joka sisältää kahden huopalevyn yhdistelmäkohdan sisässä maarianheinää. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2025.

▼ **KUVA 7.** Kesäkuun 2025 *Felt'n'Love*-pilotointi Tonttulan laavussa. Kuvassa keskellä hääparien vihkimisessä käytetty porontalja. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2025.

Kiireiseen joulusesonkiin neulahuovutus tekniikkana ei sovellu, mutta on muuten hyvin helppo ottaa haltuun uutena menetelmänä. Tämä todennettiin Järvenpään ja Aaltosen puolisoiden osallistamisessa kokeiluihin, parityö-prototyyppeihin (kuvat 4–5), sekä kesän 2025 pilottitestipajassa, jossa osa osallistujista oli kouluikäisiä lapsia ja tekniikan suhteen kokemattomia. Neulahuovuttaminen tarjoaakin menetelmänä onnistumisen kokemuksia ja itseilmaisun iloa myös aivan ensikertalaisille, varsinkin kun se tehdään valmiille huopapohjalle. Laadukkaat villamateriaalit tarjoavat aistikokemuksia, jotka saattavat tuoda villasta uuden käsityksen. Palveluun valikoituikin materiaaliksi Kehräämö Mustalampaan kotimaista huovutusvillaa, jonka pehmeys ja lanoliinisuus sekä sävyjen herkkyydet ovat omiaan meditatiiviseen työpajaan.

Pilotointi ja konseptin reflektointi

Yhteisöllisyys toteutui projektin huipentumana kesäkuussa 2025, kun jalkautimme *Felt'n'Love*-palvelun prototyypin Tonttulaan (kuvat 7–9). Pilottityöpajaan osallistuneet olivat pääosin paikallisia,

mutta osa saapui paikalle kauempaakin Lapista. Kesäkauden matalasesongin vuoksi Tonttulassa oli meneillään kunnossapitoremontteja, ja meidät ohjattiin pilotoimaan kaksikerroksisessa tilavassa kodassa, jossa tarjottiin myös ravintolapalveluja. Sattumoisin koda oli toiminut myös tilana useille vihkimisille, mikä oli merkillepantavaa myös oman konseptimme taustaa ajatellen: kodassa oli niin sanottu häätalja, jolle vihittävät voivat polvistua hääseremoniassa. Vastaavat rituaalitekstiilit ovat toimineet myös keskeisinä inspiraation lähteinä konseptissamme: niiden tehtävä on rajata pari ikään kuin jaettuun tilaan ja ohjata heidät yhteiselle symboliselle matkalle (ks. Kovero, 2012), mikä on myös oman istuinalustamme taustalla oleva ajatus.

Pilottityöpajassamme testajia oli 12, ja palaute oli pääosin hyvin positiivista ja innostunutta. Osassa palautetta toivottiin vielä tarkempaa teknistä opetusta neulahuovuttamiseen. Alkuperäisestä ideasta poiketen useat testajat halusivat tehdä työstään villaisen taideteoksen, eivät istuinalustaa. Näiden palautteiden avulla konseptia voidaan vielä hioa ja tarkentaa. Myös Tonttulan työntekijöiden antama palaute *Felt'n'Love*-työpajasta oli myönteistä, ja he pyysivätkin työpajaohjeita itsenäiselle työskentelylle. Uskomme, että *Felt'n'Love*n kaltaisilla elämyksellisillä, perinnettä revitalisoivilla palveluilla olisi paljon annettavaa nykyiselle, pääosin joulua ja talven eksotisointia hyödyntävälle Lapin-matkailulle. Moniaistillisuutensa ja paikkatietoisuutensa luonteensa pohjalta *Felt'n'Love*n tyyppiset käsityöelämykset voisivat puhutella myös paikallisia syvällisellä tasolla tuoden heidät luoviin ja meditatiivisiin prosesseihin.

Lähteet:

- Kovero, M. (2012). *Meditatiivisten ulottuvuuksien jäljillä: Maailmanympärimatka rituaalitekstiilien arkityyppisiin piirteisiin ja haltioittaviin voimiin*. [Pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201204181074>
- Tuovinen, H. (Toim.). (2008). *Lapin lampolasta terveydenhoitotuotteeksi: Hoitava Villa – HoiVi – tutkimus- ja tuotekehityshanke*. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20113101101>

▲ **KUVA 8.** Tatianan kuviot kansanperinteistä tutuista symboleista syntyvät neulahuovuttamalla villalangalla huopalevyille (yllä). Apuna kuvioiden löytämiseen voi käyttää symboliikkaan liittyvää kirjallisuutta, jota oli esillä pilotoinnissa (alla vas.). Kesän työpajassa oli mukana myös eläinkortteja, joilla osallistujat saivat tutustua kansanperinnetietoon eläinten merkityksistä (alla oik.). Valokuvat: Tatiana Kravtsov, 2025

KUVA 9. Miia ohjaamassa kesän 2025 pilotointia. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2025.

Fungi Felt

Mushroom Kit and Workshop Service

Fabiola Hernández Cervantes and Linnea Moen
Co-design team: *Fabiola Hernández Cervantes and Linnea Moen*. Partner: *Navetta Galleria*

Fungi Felt is a workshop service concept designed for implementation at Navetta Galleria during the autumn and winter seasons. In guided needle-felting sessions, participants explore the tactile qualities of wool and the visual forms of mushrooms, creating their own handcrafted pieces inspired by fungal shapes and textures. In addition to the workshop format, Fungi Felt is available as a DIY kit that the partner can produce and retail in their shop. The kit includes carefully selected materials and tools, enabling customers to create their own mushroom-inspired woollen product independently.

Experiences in Finnish nature, picking mushrooms in the forest and foraging for popular edible species have inspired the creation of the *Fungi Felt* workshop and DIY kit. The idea for products and services inspired by wool and mushrooms emerged from Cervantes' encounters with nature, where

foraging and artistic ideas were transformed into educational practices through a workshop featuring locally sourced, naturally dyed wool to interpret local fungi (Figure 1). This process is presented in her book chapter reflecting on lessons of the Land (Hernández Cervantes, 2025).

After the initial ideation phase by Cervantes, the DIY kit prototype was further developed through a co-design process with designer Linnea Moen, who contributed to shaping product concepts inspired by the idea of 'listening to the forest through felt, fibre, and fungi.' The final co-created outcomes included a mushroom felting kit for crafting a brooch, a seasonal ornament, or a three-dimensional patch or magnet.

Subsequent prototype development focused on the three-dimensional patch, featuring two of the most commonly foraged mushrooms in Finland: the boletus (*herkkutatti*) and the chanterelle (*kantarelli*). The patches were co-designed by Lola and Linnea, and the DIY kit prototype was presented at the final exhibition of the VillaInno project. The kit contains felting needles, small amounts of wool, step-by-step instructions, and information about local mushroom species (Figure 2).

As a workshop service, *Fungi Felt* offers parti-

◀◀ **FIGURE 1.** Hernández Cervantes picking mushrooms with other mushroom enthusiasts, Photograph: Rafael Sola Llorente, 2025.

◀ **FIGURE 2.** *Fungi Felt* DIY Kit. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

Designing a workshop service through nature and more specifically through mushrooms was personally a kind of stroll down memory lane. As a child living close to nature, mushroom picking was a passionate hobby, and returning to the theme of mushrooms after a long break felt like coming home. Exploring expression through a very forgiving material like wool, with memories of adventure and fun from childhood, was a very rewarding experience, and provided a creative break. Inspirations for the mushrooms in the DIY kit came from the combination of personal past experiences and autumn nature outside at the time of prototyping/designing. – Linnea Moen

FIGURE 3. Workshop held by Moen and Cervantes at the Villalno Final Event. Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

cipants an immersive, sensory experience of crafting mushroom-inspired brooches, seasonal decorations, and other needle-felted decorative pieces using locally sourced wool (Figure 3). The workshop combines craft with ecological knowledge about local mushrooms. The service can be presented as a seasonal workshop (autumn: mushroom foraging and crafting; winter: felting indoors at the Navetta Galleria café), and is aimed at the sustainable tourism field. The workshop is also thought to offer insights into Finnish mushrooms, an opportunity that can engage local mycologists and nature experts. During the piloting, Cervantes and Moen hosted three groups who crafted their own 3D patches. One of the groups was composed of foreigners unfamiliar with Finnish mushrooms.

The materials used for the felting were the following:

1. Carded wool from Pirtin Kehräamo in diverse colours. The colours we selected were the following: Keltaokra (#39), Lime (#19), Oliivi (#37), Ruskea (#322) and Ihonväri (#42).
2. A felting foam-pad.
3. Soft wool fabric circles as a base for the felting DIY kit.
4. Needle felting needles.

5. Possible to add yarn to embroider the patch into clothes or create small texture details.

6. Instructive leaflet.

Fungi Felt is an idea that grew from simple curiosity about combining two elements: wool and mushrooms; it has evolved from a personal to a participatory experience. Working together to co-develop the DIY kit gave us insights into what this project is aimed at: using wool craft as a method to notice and learn about local wool and local nature. This idea offers our partner, not only a fun activity to offer to tourists in her business, but a moment to become aware of the local nature – an invitation to sense the forest through fibres, since the project is mainly aimed at tourists in the form of a sustainable workshop that uses local materials and helps the newcomers to interpret local nature, also providing a product opportunity that the partner can produce with simple materials.

References:

Hernández Cervantes, F. (2025). Embodied mushroom learnscapes: Fostering the use of wool in artistic craft. In M. Huhmarniemi, K. Burnett, & A. O'Grady (Eds.), *Relate North: Lessons of the Land* (pp. 166–189). InSEA Publications.

Katjamaarit

Collaborative Branding Beyond Borders

Fabiola Hernández Cervantes

Partner: Katjamaarit

Collaborators: Katja Pääkönen, Diptee Thapa, Fabiola Hernández Cervantes

Katjamaarit is a crafter from Hetta, Ennontekiö. She utilises locally sourced, naturally dyed wool. Two multicultural designers from the Villalno team worked together to co-develop a new brand identity, graphics, printed and digital materials as well as a complete video and photography package for her brand. They also worked on the layout for Katja's online store, which is now fully operational and offers Katja's knitwear and knitting patterns. A book catalogue featuring the photographic work is combined with a personal interview, composing a narrative about what it is like to be a wool crafter in the North. The inspiration for this collaboration emerged after the designers travelled to meet Katja and to learn about her way of working, her inspiring working environment, and her wool culture.

▲ **FIGURE 1.** A selection of Katjamaarit knitted garments. Photographs: Diptee Thapa, 2024.

▲ **FIGURE 2.** Diptee Thapa photographed Katjamaarit's designs at a winter market in Hetta. Photograph: Chia-Chen Chang, 2024.

Katjamaarit is a handmade brand by artisan Katja Pääkönen, a craft entrepreneur and VillaInno partner living in Hetta in the municipality of Enontekiö. Katja's products are handmade from wool she dyes naturally in her home atelier. Her emerging brand was at a good stage for enhancement, so our multi-disciplinary team worked together to co-develop a new brand identity, graphics, printed and digital materials, as well as a comprehensive video and photography package (Figure 1).

The collaboration began with a visit from the VillaInno team in December 2023, during which they met the person behind Katjamaarit's brand. The talks continued throughout the spring, and soon Diptee Thapa, a Nepalese visual artist and graphic designer currently living in Kalajoki, Finland, joined the design team to work on ideas for professional photography for the brand. Thapa's interest in textile art led her to collaborate with Katjamaarit. At the beginning of the collaboration, she travelled twice to Hetta to meet Katja, and it was during the spring of 2024 that she gained her first insights into what it was like to work with freedom with a craft-artisan.

Over a two-year period, Thapa got a chance to learn about Katja's world. She understood the value of working close to the artisan, something she had

"Katja is not only a very skilled crafter and knitter, but she is also designing her own clothes, weaving and designing patterns". -Diptee Thapa

never experienced before. Thapa had the opportunity to see the environment and nature that inspired Katja, her way of working, the surroundings of her studio, and the places where she sourced her plants and mushrooms for natural dyes. The northern weather and latitude made this collaboration an interesting journey.

During these trips, Thapa visited the local market in which Katja participates every winter; there, she became aware of various factors impacting craft: the temperature, the long winter season, the wait time to harvest local plants, the cycles of nature and animals, and local symbols. With all this information, Thapa developed a brand package for Katja's multiskilled business (Figure 2).

FIGURE 3.
Yarn skeins
of Katjamaarit's
naturally dyed wool.
Photograph: Fabiola
Hernández Cervantes,
2025.

In the final seminar, Thapa presented her working process and how she considered Katja's previous logo and colours to enhance and redesign a new identity. Thapa shared with the attendants how her role was to tell Katja's story, what it is like to work with craft entrepreneurs, and why people should support them. In her short film, Thapa shared a glimpse of Katja's way of life and work, building a narrative of what it is like to make a living in the North as a crafter.

A second designer, Cervantes, worked on the layout for Katjamaarit's book, using Thapa's photography package and brand identity. Cervantes travelled to Hetta in the winter of 2023, where she gained her first insights into Katja's way of working, her interests, style, and types of products she needed to enhance her brand. Cervantes started designing a set of graphic materials for Katja, including promotional printed materials such as postcards, a gift card, flyers to give with her products at markets, and a belt for wrapping her naturally dyed yarn, to name a few (Figure 3).

Cervantes went through Thapa's photography package and thought that Katja would benefit from a more complete set of materials, and decided to

put together a book to show all the pictures and the crafting process. She visited Katja for an interview. This published book (Hernández Cervantes et al., 2025) presents the entire outlook of Katja's work: from her atelier in Hetta to her ready-made products, from her naturally dyed yarns to pattern design (Figure 4). The book also documents an interview with Katja, in which she discusses her future goals as a crafter, her interest in wool, her inspiration to knit, and her slow, rooted-in-nature crafting cycles (Figure 5).

Thapa's graphic design involved considering Katja's previous logo and colours to enhance and redesign a new identity (Figure 6). Cervantes worked with Thapa's new brand identity, logos and photography to produce a set of materials that include the following:

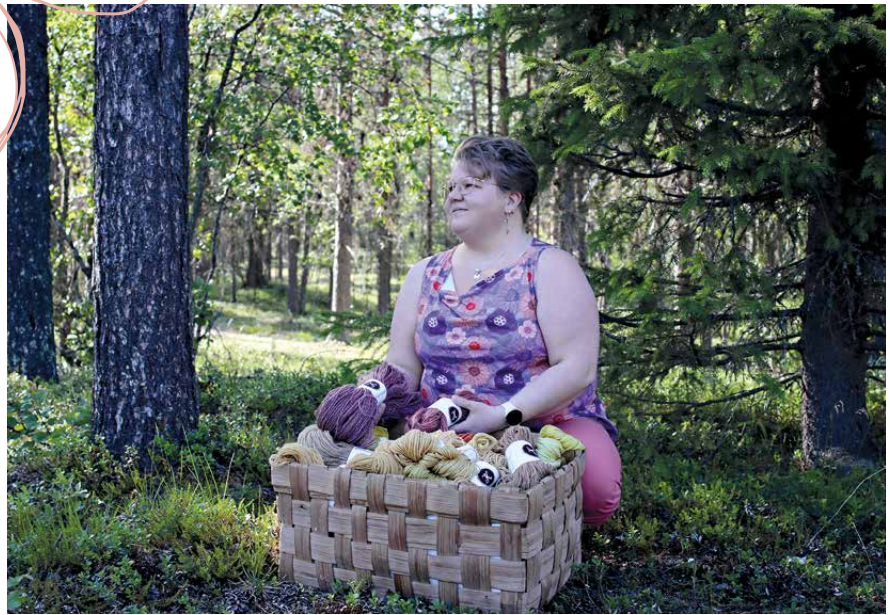
1. A printed and digital booklet, published at the University of Lapland's library, that serves as a product catalogue to show the readers insights about her life as a crafter, her processes, her products, her inspiration; with the booklet containing professional photography by the two designers as well as the process behind the re-design of Katjamaarit's brand.
2. A set of A6-sized postcards ready to print.
3. A set of A5-sized promotional flyers that briefly summarise Katjamaarit's style, brand inspiration and insights about her knitted garments.
4. Belt design to wrap the naturally dyed skeins.
5. A gift card.
6. Social media highlights.
6. Re-design of brand identity, logo, and fonts.
8. Business cards.
9. An operational website showcasing Katjamaarit's products for sale.
10. A complete package of photography available for the crafter to use in her social media channels.
11. Audiovisual Production: a short film about Katja's life as a crafter in the North, narrating her working processes briefly, the process behind a pattern design, her future projects, her crafting challenges, and her relationship with natural dyes.

During the collaboration, the team produced work-in-progress pictures, book texts, and feed-

FIGURE 4.
Katja is knitting
in her studio in
Hetta. Photograph:
Diptee Thapa,
2024.

► **FIGURE 5.** Katja Pääkönen, in an interview with Cervantes, talking about naturally dyed wool. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

back while planning the entire package of materials. In the future, Katja can use the entire package of graphic materials, video, photography, booklets, and co-designed materials from the last two years; she received some printed materials, the audio-visual production, and professional photography, all with the aim of supporting her business (Figure 7). Thapa and Cervantes produced a series of products and a brand identity package that includes logos, business cards, flyers, the complete design of a website and a book that serves as a catalogue. With this, the VillaInno project has made an impact on a small entrepreneur from northern Lapland, as the materials designed for Katja will substantially enhance the possibilities for her brand, hopefully serving as an example of good branding for future wool entrepreneurs that feature material sustainability, nature-inspired products, and crafts rooted in the Arctic.

References

Hernández Cervantes, F., Thapa, D., & Pääkönen, K. (Eds.) (2025). *Katjamaarit: neulontaa pohjoisessa* [Katjamaarit: Knitting in the North]. Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-503-1>

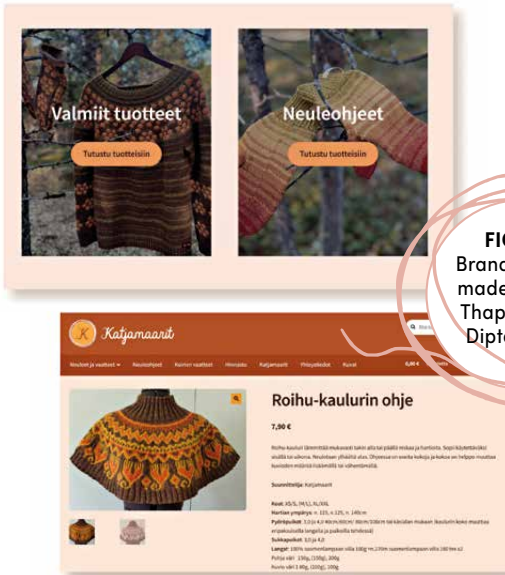
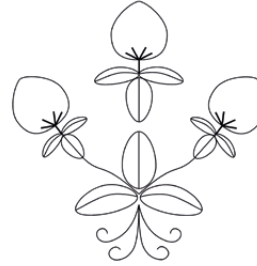
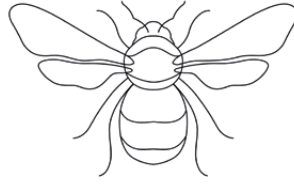
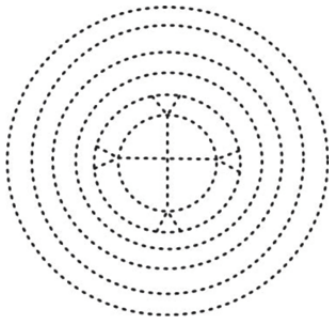

FIGURE 6.
Branding design
made by Diptee
Thapa. Images:
Diptee Thapa,
2025.

▼ **FIGURE 7.** Katja Pääkönen with her knitted garments. Photograph: Diptee Thapa, 2024.

Collaborative Development of DIY Wool Embroidery Kits

*Tatiana Kravtsov, Elina Luiro, Minna Kovero and
Fabiola Hernández Cervantes
Partner: Taito Lappi*

DIY Wool Embroidery Kits are co-designed by the VillalInno team as craft products for Taito Lappi as part of the project's efforts to revitalise wool embroidery traditions. The iterative design process included pattern exploration, product development, prototyping, material testing, visual development, package design, piloting, and final productisation.

In the framework of co-developing products and services for partner Taito Lappi, four VillaInno designers, Fabiola Hernández Cervantes, Minna Kovero, Tatiana Kravtsov and Elina Luiro, engaged in a collaborative design process, combining personal artistic exploration with ideas for a wool-based product rooted in wool embroidery traditions. The designers share a common background through their participation in the Embroidered Stances collective, a Rovaniemi-based artistic group focused on embroidery on black woollen fabric using naturally dyed wool. Their shared experience in natural dyeing and stitching provided a valuable grounding for the idea of a wool embroidery DIY kit.

The design team arranged several meetings with Taito Lappi representatives to identify the current situation regarding wool products and the need for new wool-based products and services. DIY knitting and tufting kits made at Taito Lappi are in high demand among customers. Based on these discussions, the idea of a smaller embroidery kit emerged, incorporating Finnish wool. The intention was to develop a high-quality product with locally made design and materials, highlighting the value and beauty of Finnish wool yarn.

Following the initial discussions, designers engaged in a collaborative design process, brainstorming concepts, selecting and testing different types of wool fabric, yarns, and needles. Parallel to this, the group moved into prototyping using vectors and creating stencils, as well as laser cutting and test-printing on wool. Alongside this, graphic design and packaging ideas were developed for the productisation of the DIY embroidery kit.

Alongside this collaborative process, each of the four designers began an individual design exploration, collecting background information and inspiration for their own patterns. The patterns reflect various aspects of revitalisation and connectedness with nature, including history, mythology, biodiversity, knowledge of northern plants, and cross-cul-

◀ **FIGURE 1.** Vectorised pattern designs: *Polar Night Sun*, *Bumblebee*, *Zigzag Clover* and *Swallow*. Sketches from left to right: Minna Kovero, Elina Luiro, Tatiana Kravtsov, Fabiola Hernández Cervantes, 2025.

FIGURE 2.
DIY Wool
Embroidery kits
displayed in exhibition
*Villalino: Patterns
between Cultures*.
Photograph: Minna
Kovero, 2024.

▲ **FIGURE 3.** For the sun theme, Minna experimented with printing on different colored fabrics to explore various light-related associations. *The Polar Night Sun* base model was tested for the first time using a range of colored fabrics and yarns during a workshop at the *Nordic Embroidery Symposium* in Murjek, Sweden. Photographs: Minna Kovero, 2025 & 2026.

tural as well as universal perspectives. The kits feature four patterns: *Polar Night Sun*, *Bumblebee*, *Zigzag Clover* and *Swallow*, all of which emerged from the designer's own explorations into symbols, heritage, nature and culture (Figures 1–2).

Based on the designers' experience with the larger-scale wool embroideries, the team selected 100% wool black fabric, which is also familiar from the traditional blanket embroidery and provides a strong contrasting base for the colourful stitches. Various colours of wool fabric were tested by Kovero to reflect the stories behind her pattern designs, the *Swan* and the *Polar Night Sun* (Figure 3).

The first embroidery tests were made with naturally dyed yarn intended for larger embroideries; however, the smaller fabric size and the delicate details required a thinner yarn. After a thorough search of the available materials on the Finnish online market, the team found a wide range of naturally dyed yarns, locally and sustainably made by Anna Vasko from Aurinkokehrä. The selection was made carefully to respond to the delicacy and colour palette of the designed images. Needles were also tested and selected with care, aiming to find

the most suitable embroidery needle with a large enough eye to insert the wool yarn, while thick enough to pass through the wool fabric smoothly.

The next step was to find a way to transfer the sketches of the designed images onto the fabric with productisation in mind. Luiro's expertise in digital fabrication techniques was essential for prototyping the stencil. The pattern designs were prepared as vector files for laser cutting and cut for fast prototyping from cardboard, and laser-suitable faux leather was also tested (Figure 4). The test prints were made with textile paints on wool (Figure 5). Following iterative testing to optimise stencil perforation and identify a durable, washable material, collaboration was established with a company specialising in laser-cut materials and services. Together with the company, Kainor, the final stencils were then worked on screen-printing plastic film.

Several packaging ideas for the DIY embroidery kits were brainstormed and tested. The package was chosen to be transparent, with the embroidery pattern sketch on the front side and the wool fabric with a printed pattern, wool yarns, and a needle on the

FIGURE 4.
Laser cutting of
stencils on cardboard
and laser-suitable faux
leather. Photographs:
Elina Luiro, 2025.

other side. The package also includes embroidery instructions with drawings of stitches and a short story introducing the pattern motif. In addition, the brochure tells the user about the ecological, ethical, and material value of Finnish wool from native sheep breeds. The packaging was designed to be simple and compact, enabling users to take the kit on a trip or send it by post as a gift in a flat envelope.

Piloting of the test kits took place at *Leimu Neuleleiri*, Svefi in Haaparanta (Figure 6). Each test package included materials, instructions, and a feedback questionnaire, which we asked to be filled in and sent to our team after completing the embroidery. Overall, the feedback was positive, emphasising interest in nature-related content and the high quality and sufficient quantity of the materials. Some improvements were suggested, such as adding a pattern sketch with stitches and a photograph of the finished embroidery. In addition, some participants noted that some of the yarns were fragile and needed to be cut into shorter pieces. Some participants recommended adding suggestions for uses of the ready embroideries; for instance, as a patch sewn as a decorative element on a cloth, mitten or bag, or sewn as a pocket.

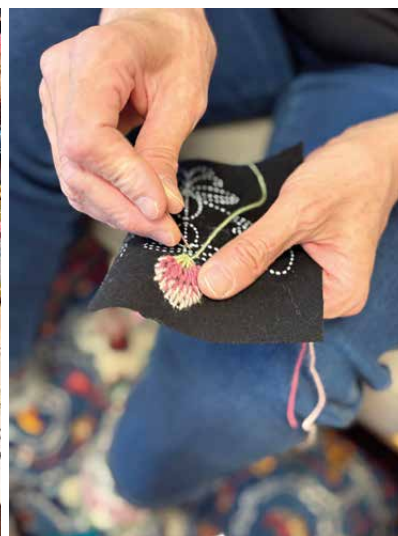
After feedback analysis, our team advanced the kits with final adjustments to the content, materials, instructions and graphic design of the packaging. Together with the final stencils, the team delivered the kits as a productisation package for Taito Lappi. The packages were designed in two languages, English and Finnish, to reach a bigger audience, including tourists. The DIY kits were marketed and sold during the Christmas market 2025 - *Taitava Lappi Joulumarkkinat* (Figure 7).

The development of the DIY wool embroidery kits combined collaborative co-design with individual artistic exploration. Through iterative experimentation with materials, techniques, and productisation methods, the VillaInno team created a compact embroidery kit that integrates Finnish naturally dyed yarn, and carefully developed content, visual elements and instructions. The process resulted in four distinct nature-related pattern designs. The revitalisation aspect is expressed through both traditional embroidery techniques and narratives embedded in the pattern designs, which reconnect historical and cultural meanings with contemporary craft practice.

"The package was fun and fast: I left with a feeling of wanting to do more."

FIGURE 5. Test prints made with textile paints on wool fabric using stencils. Photographs: Elina Luiro (left), Tatiana Kravtsov (right), 2025.

▲ **FIGURE 6.** Piloting of the test DIY wool embroidery kits took place at *Leimu Neuleleiri* in Svefi, Haparanda. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2025.

► **FIGURE 7.** DIY Wool Embroidery kits displayed in *Taitava Lappi Christmas Market*. Photograph: Minna Kovero, 2025.

"If I was on a trip, I would buy it as a locally made souvenir for myself or a friend."

"Flower and animal patterns are pleasant: people like Finnish nature and forest themes."

Ohuita kirjailulankoja luonnonvärein

Anna Vasko

Villalno-hankkeen aikana suunniteltiin villakirjontapaketteja, joihin valikoitui Aurinkokehrän luonnonväreillä värjättyjä villalankoja. Langat ovat suunnittelemani, ja niiden keskiössä on vastuullisuus kaikissa muodoissaan. Perinteitä kunnioittavassa villakirjonnassa langan laadulla on suuri merkitys, ja siksi niihin valikoitui suomalainen kampavillalanka, jonka värit tulevat luonnonväreistä. Koska tällaisten lankojen suunnittelu on oma alansa, avaan kestävän kehityksen mukaisen lankojen taustaa suomalaisesta villasta langan tuotantoon ja värjäykseen sekä sen tulevaisuuden näkymiin.

Kirjailupaketteja varten tarvittiin luonnonvärein värjättyjä kotimaisia lankoja, joita olisi helppoa saatavissa myös jatkoa ajatellen. Aurinkokehrän varastoista etsittiin kattava valikoima värejä, ensisijaisesti ohutta kaksisäikeistä kampalankaa, mutta myös ohuempaa kokeiltiin, ja joihinkin malleihin valikoitui paksumpaa kolmisäikeistä lankaa. Kaikki langat on kehrätty 90 tex-säikeestä Pirtin kehräämössä, joka oli malliston suunnitteluvaiheessa ainoa suomenlampaanvillasta kampalankaa tuottava kehräämö. Kehraamössä kerrottiin, että vähintään 70 % villasta on puhdasta suomenlammasta, mutta jonkin verran voidaan tarvittaessa käyttää risteytysrotuisten lampaiden villaa. Tämä merkitsee sitä, että laatu vaihtelee erien välillä. Aurinkokehrä-malliston värjäystekniikka suunniteltiin ja testattiin tekstiilisuunnittelun lopputyönä yli kymmenen vuotta sitten, mutta vuosien varrella

KUVA 3.

Finntwill-projektissa kudottiin luonnonvärein värjättyistä kampalangoista värimalleja neutraaliin harmaaseen loimeen, joka teetettiin kotimaisesta villasta. Valokuva: Susanna Kääriäinen, 2022.

KUVA 4. Kutomakone Dora: Kultavilla Oy:n Dornier-kutomakoneeseen saatiin teetettyä myös vaaleampi loimi kainuunharmaavillasta, jota haettiin ja lajiteltiin itse lammastiloilla. Lanka kehrättiin Virossa Ramellan-kehruukoneilla. Siitä syntyi hienoin lanka, jota olen saanut käsitellä! Valokuva: Susanna Kääriäinen, 2022.

◀◀ **KUVA 1.** Luonnonvärein värjättyjä lankakartioita värjäyksen jälkeen lingon päällä värjäämässä Kauhavalla. Valokuva: Anna Vasko, 2020.

◀◀ **KUVA 2.** Mallistossa oli lopulta yli 50 sävyä, ja uusia lankalaatuja, kuten gotlanninlampaan villaa, testattiin ja värjättiin myös osana mallistoa. Valokuva: Anna Vasko, 2025.

sitä kehitettiin useissa hankkeissa ja valikoima kasvoi (Vasko, 2014) (kuvat 1–2).

Yleensä tekstiilisuunnittelun ajatellaan lähtevän siitä, että valitaan sopivan paksuinen ja värinen lanka tai materiaali. Mutta luonnonvärein värjättyjen paikallisen tuotannon lankojen valmistus ja tuotannon suunnittelu ovat oma tekstiilisuunnittelun alansa. Minulle oli tärkeää rakentaa läpinäkyvä tuotantoketju ja käyttää hienolaatuista suomelampaanvillaamme, jota olen ylpeänä esitellyt ulkomaita myöten.

Kirjailulangaksi valikoituneiden ohuiden lankojen tuotantoa ja vetolujuutta kehitettiin ensiksi pienteolliseen kudontaan sopivaksi. Kehräämön ja kutomon kanssa yhteistyössä kokeiltiin langalle sopivaa kierteisyyttä ja tuotantotapaa, sillä langan pitää olla kestävä, solmutonta ja kulkea esteettä suurilta kartioilta. Suomalaisten kehräämöiden

kalusto on käsityölankoja varten, jotka myydään yleensä vyyhdillä, joten tätä ei ollut ennen tehty (Räisänen, 2019). Finntwill-projektissa onnistuimme valmistamaan koneisiin myös 300 metrin loimen kotimaisesta villasta ja kutomaan siten 100 % kotimaisesta villasta valmistettuja kankaita yhteistyössä Kultavilla Oy:n kanssa – tietääksemme ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin (kuvat 3–4). Teollisissa koneissa kulkevat langat tulevat yleensä maailmanmarkkinoiden villasta, joista pääosa tuotetaan suuren mittakaavan ongelmiseen Australiassa, Etelä-Afrikassa ja Argentiinassa.

Langan tuottaminen ja saatavuus vaatii tuotannon suunnittelua. Kun alihankintaketju saatiin koottua, oli haasteena tuotantorytmien yhteensovittaminen. Kehräämössä valmistetaan lankaa yksi luonnonsävy kerrallaan, mikä voi viedä viikkoja. Luonnonvärien pohjana on taloudellista käyttää villan luonnollisia harmaan sävyjä, ja värjäysprosessiin nämä tarvitaan yhtäaikaan. Piensarjojen tuottaminen on aina suhteessa kalliimpaa, sillä lankoja muun muassa kuljetetaan useaan paikkaan tuotantoketjun aikana.

Ei ole itsestään selvää, että tiettyä väriä on aina hyllyssä, kun sitä tarvittaisiin, vaikka mallistoon kertyi vuosien kuluessa yli 50 sävyä. Paras keino pitää pienteollinen toiminta kannattavana on

▲ **KUVA 5.** Kirjavien lankojen värjäys tapahtuu aina käsin, kolmessa vaiheessa. Ne ovat uniikkeja, vaikka ne värjätäänkin sarjoissa ja samaa reseptiä toistaen. Valokuva: Marek Sabogal, 2022.

▲ **KUVA 6.** Kartiolla värjäämisen jälkeen langat voitoin vyyhdätä myyntieriin myös käsin veivattavalla vyyhtäkoneella. Valokuva: Anna Vasko, 2020.

▲ **KUVA 7.** Anna värjää: Värjäyskoneeseen menee enimmillään kuusi kartiota kolmeen sylinteriin, jossa väriaine kiertää: n. 18 kilon erä. Valokuva: Susanna Kääriäinen, 2020.

myydä mahdollisimman paljon suoraan kuluttajalle, sillä myyntikate on yleensä puolet hinnasta. Siten jälleenmyyjä ansaitsee jokaisesta lankavyyhdistä paljon enemmän kuin tuottaja. Malliston kirjavat langat ovat aina käsityönä vyyhdillä värjättyjä ja uniikkeja (kuva 5). Erityisesti ne oli tärkeää myydä itse, vaikka myyntityö on vaativaa sekkin.

Myytävien lankojen värjäykseen käytetään luonnonväritiivistä, joiden laatu on testattu, ja niiden tuottaja lupaa parhaat mahdolliset kestot luonnonvärien kategoriassa. Yrittäjä vastaa tuotteen laadusta, värjäri värjäystyöstä ja materiaalivalinnoista (kuvat 6–7). Monessa tapauksessa kestot ovat parempia kuin eräiden – edullisten – synteettisten värien kohdalla. Tuhatvuotisen historiallisen käytönsä kautta tunnetut Grand Teint – suuret värit ovat väriominaisuuksiltaan parhaita, ja niiden käyttöä suositellaan kestoja vaativissa taidetuotteiden ja käyttötekstiilien tuotannossa (Fletcher, 2014). Värjäystekniikkaa voi opettaa ja skaalata väritiivistä käytettäessä, vaikka tuloksiin vaikuttaa luonnonväriaineiden kohdalla monikin muuttuja veden laadusta ja kasvukaudesta lähtien. Joustavuus ja variaatiot ovatkin tällaisen tuotannon vahvuus.

Luonnonvärien käytön arvot ovat moninaisia ja mahdollisuudet rajattomia. Värien tuotanto tuo

työtä syrjäisille seuduille muun muassa reilun kaupan hankkeiden kautta. Muun muassa Intiassa paikalliset loivat *Living Blue* -projektissa oman Nijera-osuuskunnan indigotuotannon ympärille ja myyvät väriä (CARE, 2020). Sain ilokseni kokeilla heidän tuottamaansa indigoa.

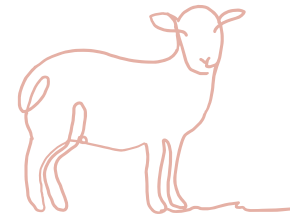
Viljelykasvien ja ruokatuotannon sivuvirtojen käyttöä värin tuottamiseen tutkitaan jatkuvasti, ja tuloksista voi löytyä tulevaisuuden värisävyinä muitakin kiinnostavia kuin Indigo Finlandin kehittämä kahviväri. Jo ISEND 2011 -luonnonvärisymposiumissa, jossa kohtasin myös *Living Blue* -projektin edustajia, kuulin Intiassa juhllallisuuksien koristelussa käytettävien samettikukkien muodostavan jäteongelman, johon haettiin ratkaisua värjäyskäytöstä. Tätä on tutkittu sittemmin laajasti (Ambre & Pandit, 2020). Suomessa Museovirasto (2023) vastaa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleis-sopimuksen toteuttamisesta, ja luonnonväreillä värjäys on nimetty elävän perinnön kansalliseen luetteloon. Tämä lisää kasvivärjäyksen arvostusta ja parantaa sen asemaa tulevaisuuden ratkaisuna.

Olen kutsunut Aurinkokehrä-projektia missiokseni, sillä se on sisältänyt paljon valistustyötä. Koen tärkeäksi, että käyttäjät saavat kokemuksia luonnonväreillä värjättyjen lankojen värimaailman

◀ **KUVA 8.** Ohuita kaksisäikeisiä kirjailulankoja tarjolla kuuden värisävyen nipuissa. Valokuva: Anna Vasko, 2025.

◀ **KUVA 9.** Anna ja ystävä Erika Kihlman, joka lähti auttamaan myyntityössä Färfest i Kil -tapahtumaan Ruotsiin. Valokuva: Minna Kovero, 2024.

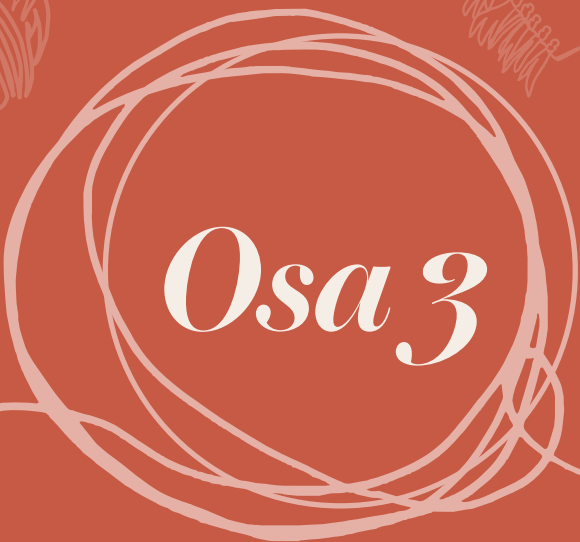

hienoudesta ja käytettävyydestä. Kokemukseni mukaan värimaailma on selkeästi erottuva (kuva 8). Se on herättänyt positiivista huomiota kansainvälisillä messuilla, joilla olen kiertänyt viimeisen kymmenen vuoden ajan (kuva 9). Kuluttajakasvatus tapahtuu kohtaamisten ja kokemusten kautta. Kirjoitin *Padoista puikoille* -kirjaamme seuraavasti: ”Tiedon, taidon ja perinteen ylläpitäminen, opettaminen ja uudistaminen on kulttuurista kestävyttä ja tärkeä osa kestävyysajattelua” (Mantua-Kommonen & Vasko, 2021 s.11). Kirjan kirjoittaminen oli osa tätä.

Alkutilanteessa, kun lankoja tilattiin VillaInnon Taito Lapille suunnittelemiin villakirjontapaketteihin, tulevaisuus jäi keskustelematta. Olen nyt itsekkin kestävä muotoilun maisteriopiskelija, ja tuotanto on tauolla. Opetan kuitenkin reseptin tekemistä hyvin tuntemillani tiivisteillä, ja siten uusi tuottaja voisi ottaa kopin kirjailulankojen tarpeesta tulevaisuudessa. Kurssin käymällä voi myös värjätä omat kirjailulankansa ja saada viikonlopunkin aikana valmistettua hämmästyttävän värivalikoiman varioimalla reseptejä. Tämä myös antaa eväät omiin kokeiluihin ja luonnosta keräilyyn: mahdollisuudet ovat rajattomat ja varsinkin omaa käyttöä varten tehdyt kokeilut inspiroivia.

Lähteet

- Ambre, P. P. & Pandit, P. (2020). Utilization of natural waste for textile coloration—Innovative approach for sustainability. Teoksessa P. Pandit, S. Ahmed, K. Singha, & S. Shrivastava, S. (Toim.), *Recycling from waste in fashion and textiles: A sustainable and circular economic approach*. Wiley-Scrivener Publishing.
- Aurinkokehrä. (n.d.). *Mallisto*. Auringonkehrä. <https://aurinkokehra.fi/mallisto/>
- CARE. (2020). *Living blue: Best of Bangladesh* [Esite]. Care. https://www.care.org/wp-content/uploads/2020/06/LivingBlue_brochure.pdf
- Fletcher, K. (2014). *Sustainable fashion and textiles: Design journeys* (2. painos.). Routledge.
- Mantua-Kommonen, K., & Vasko, A. (2021). *Padoista puikoille: Värjää ja neulo luonnonväreillä*. Sitruuna kustannus.
- Museovirasto (2023). *Elävän perinnön kansalliseen luetteloon uusia kohteita – mukana ensi kertaa maahanmuuttajien kulttuuriin liittyviä perinteitä*. Museovirasto. <https://www.museovirasto.fi/fi/ajan-kohtaista/elavan-perinnon-kansallinen-luettelo-2023>
- Vasko, A. (2014). *Luonnonväreillä värjättävän kotimaisen villalankamalliston tuotesuunnittelu* [Opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014120518622>

Osa 3

Villaiset kurviot ja juurtuneet muotoiluprosessit

Tässä osiossa tarkastellaan kirjonta- ja neulekuvioihin liittyviä suunnitteluprosesseja ja niiden merkityksellisyyttä. Aluksi esitellään VillalInno-tiimin Taito Lapille suunnittelemien tee se itse -kirjontapakettien neljä kirjontamallia. Näiden mallien kautta avataan suunnitteluprosessin vaiheita taustatutkimuksesta ja inspiraation lähteistä kuvioaiheisiin, materiaalivalintoihin ja merkitysten rakentumiseen.

Osion jälkimmäisessä osassa keskitytään neulekuvioihin sekä niiden taustalla vaikuttaviin kulttuurisiin ja henkilökohtaisiin merkityksiin. Fuusiokulttuurisia ja juurevia neulekuoseja suunnitelleet tekijät kuvaavat oman taustan ja kokemusten merkitystä kuvioiden syntyprosesseissa. Kokonaisuudessaan suunnittelijoiden kertomukset tuovat esiin villaisten kuvioiden merkityksellisyyden moniulotteisena verkostona ja havainnollistavat suunnitteluprosessien moninaisuutta.

Joutsenen ja auringon tarina

Minna Kovero

Suunnittelin villakirjonnan tee se itse -paketteihin Kaamosaurinko-kuvion. Suunnittelu alkoi joutsenaiheesta, mutta prosessin edetessä siirryin kehittämään kirjontakuvioita aurinkoiheesta. Molemmissa kuvioissa ammensin inspiraatiota karjalaisesta ja suomalaisesta kirjontaperinteestä ja laajemmin pohjoisen visuaalisesta kulttuurista. Tutustuin kuvioihin sekä itäisten että läntisten juurieni perinteistä käsin ja loin niiden vaikuttaessa minuun tähän hetkeen sopivat kuviot, joiden toivon kantavan kulttuurireja yhdistäviä ja uudistavia merkityksiä.

Laulujoutsen kansanperinteen maailmassa ja pohjoisessa maisemassa

Laulujoutsenkuvio syntyi, kun mielessäni yhdistyivät kukkilintuaiheet, ihmisen henkeä kuvaavien sielunlintujen kuviot (Kosmenko, 1989; Säppi & Pelgönen, 2018) sekä joutsenaiheet, jotka perustuvat Ravattulan Ristimäen arkeologisen hautalöydön pirtanauhan entisöinteihin (Riikonen, 2025). Näiden lintujen kuviokieli on koristeellista ja heijastelee monikerroksisia merkityksiä (kuvat 1–2). Lintukuviot välittävät kansanperinteiden symboliikkaa, joissa muuttomatoja tekevät vesilinnut,

kuten joutsen, koettiin jumalten siivekkäinä viestinviejinä. Muinaissuomalaisessa maailmankuvassa laulujoutsen on ollut linnuista pyhin ja yksi itämerensuomalaisten heimojen jumalallisista esi-isistä (Taivaannaula, 2012). Näin suunnittelemastani laulujoutsenkuvioista muodostui merkitykseltään kukkilinnun kaltainen symboli, joka tunnistettavuudestaan huolimatta kantaa ornamentaalisuudessaan yhteyttä mielikuvien ja unien maailmaan.

Laulujoutsen kuuluu olennaisena osana suomalaiseseen maisemaan. Suunnitteluprosessin aikana huomioni kiinnittyi erityisesti valoon eli siihen, miten ympäröivä maisema ja sen vaihtuvat valaistusolosuhteet muokkaavat joutsenen valkoisen pinnan havaitsemista. Näen eri säätilojen ja vuorokaudenaikojen sävyjen heijastuvan joutsenen höyhenpinnasta, jolloin joutsen toimii eräänlaisena valon kantajana maisemassa.

Tämän havainnon pohjalta suunnittelin Laulujoutsen-kirjontapakettien ensimmäistä pilotointia varten (kuva 3). Paketista toteutettiin kolme väri vaihtoehtoa, joissa villakankaiden ja -lankojen värimaailmat jakautuivat kokonaisuuksiin Kuunvalossa (musta, valkoinen ja resedankeltainen), Sateessa (petroli, sumuinen indigo ja keltaoranssi) sekä Ilta-auringossa (syvä vaaleanpunainen, utuinen kokenilli ja krapinpunainen). Näillä värivalinnoilla pyrin välittämään kokemuksellista tietoa pohjoisen luonnon valon vaihteluista ja tarjoamaan käyttäjälle mahdollisuuden tulkita ja kokea maiseman valoa

◀◀ **KUVA 1.** Joutsenen suunnittelun taustamateriaalia kansanperinteen ja arkeologian alan artikkeleista sekä käspaikkoihin eli rituaaliliinoin erikoistuneesta kirjasta. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

◀ **KUVA 2.** Joutsenkuvion kirjontapistojen reitin miettimisluonnos ja karjalaisten käspaikkojen kukkilintuja eli pyhiä lintuja kirjasta Ruusuja ja Unikoita. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

KUVA 3. Joutsenkuvio kirjotuna, testipaketin kansi ja kuva Haaparannan Svefillä toteutetusta pilotoinnista. Valokuvat: Minna Kovero, 2025.

käsityön keinoin. Värimaailmoihin liitetty kertomus avasi joutsenaiheen taustaa, ja pilotointivaiheessa se innosti osallistujia valitsemaan vaihtoehtonsa tunteen perusteella. Maiseman valoon liittyvä kertomus toimi selkeästi luontokokemusten herättäjänä ja loi yhteyden luonnon hetkelliseen, lähes taianomaiseen valoon.

Joutsenkuvion kirjontajärjestyksen ja -pistot suunnittelin kulkemaan rinnakkain tarinankerroksen kanssa. Kirjonta alkaa joutsenen nokasta, joka muodostaa kuvion visuaalisen painopisteen ja symbolisen lähtökohdan, josta muoto ikään kuin kasvaa. Joutsenen muodostavat pistot ovat yksinkertaisia edestakaisia etupistoja, sillä keskiössä on koristeellisen muodon rytmin seuraaminen. Paikoitellen kirjontaan sisältyy myös muita kirjontatekniikoita, jotka visualisoivat muinaissuomalaisista ajattelua. Siinä joutsenet on nähty maailman eri

tasojen välillä liikkuvina olentoina – ihmisten ja eläinten sieluina, joilla on yhteys sekä veden kautta aliseen että ilman kautta yliseen (Taivaannaula, 2012). Tätä ajatusta ilmensin runsaampien pistojen avulla. Joutsenen alle sijoittuva, pujoteltu etupisto viittaa vesiyhteyteen, kun taas pyrstön ympärille kirjottu, kahdesti pujoteltu etupisto viittaa ilmayhteyteen. Näin tekniikka ja symboliikka kietoutuvat toisiinsa ja osaksi kokonaisuutta.

Valkoinen lanka, jolla joutsen kirjottiin tummaan maisemaan, oli lappilaista, ohutta ja herkkää villalankaa. Se loi utuisen tunnelman ja toi eloa joutseneen, mutta pilotoinneissa havaittiin, että lanka oli liian pehmeää näin ison alueen kirjomiseen. Samoin kävi nokan langan kanssa: olin valinnut Aurinkokehrän kiiltävimmän langan, joka on tehty gotlanninlampaan ohuesta pitkäkuituisesta vil-
lasta. Langan kiilto toi nokalle hienon kontrastin

▲ **KUVA 4.** Laaja kirjo fuusiokulttuurisia aurinkosymboleja villakirjontatyöpajassa, jota pidimme yhdessä Tatiana Kravtsovin kanssa ukrainalaisille pakolaisille. Valokuva: Minna Kovero, 2023.

▲ **KUVA 5.** Mustalle villakankaalle kirjottu *Kaamosaurinko*-kirjontakuvio, joka on siihen vaikuttaneen peittokirjontakirjan aukeamalla. Valokuva: Minna Kovero, 2026.

pörröisen joutsenen pinnasta, mutta sekin osoittautui liian hauraaksi tiheälle villakankaalle. Pilotoinnissa ilmeni lisäksi, että kuvion moninainen risteävyys teki kirjonnasta aloittelijoille hankalaa. Näiden haasteiden vuoksi päätin muuttaa Taito Lapille tulevan tuotepaketin mallia, jotta kirjonta olisi erityisesti aloittelijoille sopivaa.

Kaamosaurinko – talvipäivän elonvoiman hehku

Suunnitteluprosessini siirtyi aurinkoiheeseen. Aurinkokuvion kehittämisessä tutkin sekä itäisen kirjontaperinteen aurinkosymboleja (Kelly, 2011) että läntisen peittokirjonnän aurinkoiheita ja niiden tekniikoita (Grönlund & Lehto, 2003). Näiden perinteiden yhdistäminen loi visuaalisen kielen, joka on samanaikaisesti paikallinen, fuusiokulttuurinen ja laajemmin ymmärrettävä (kuvat 4–5). Tätä vahvisti myös luontokokemuksellisuus, jossa auringon yleismaailmallisuuteen liittyvät valon paikallisuus ja vivahteisuus erilaisissa sijainneissa ja ajoissa. Siksi suunnitteluni keskittyi ajatukseen kaamosauringon oranssista hehkusta, jonka olen

kokenut tärkeäksi valokokemukseksi keskellä Rovaniemen talvea.

Kokemukseni napapiirin kaamoksesta vaikutti vahvasti Kaamosauringon suunnitteluun. Koen kaamoksen hiillockseksi: se ei ole pimeyden valtaama aikaa, vaan valon vähyyden ja sen erityisen laadun kokemista. Matalalta paistava aurinko tuo päivään hienovaraista mutta intensiivisen värikirjon, joka näyttäytyy usein hehkuvina hetkinä.

Tällaisen hehkun koin myös silloin, kun löysin Aurinkokehrältä langan, jonka krappi–reseda–kokenilli-värjäys yhdisti sävymaailmat. Tästä kirjavasta langasta muodostui Kaamosaurinko-kuvion perusta. Kuviolla tavoittelen matalalla paistavan talviauringon hehkua hyödyntämällä liukuväristä kirjontalankaa säteittäisissä muodoissa. Perustana ovat perinteiset peittokirjonnän rakenteet sekä ympyrän täyttäminen eloisilla, rehevillä kuvioilla ja moninaisilla pistoilla (Grönlund & Lehto, 2003) (kuva 6).

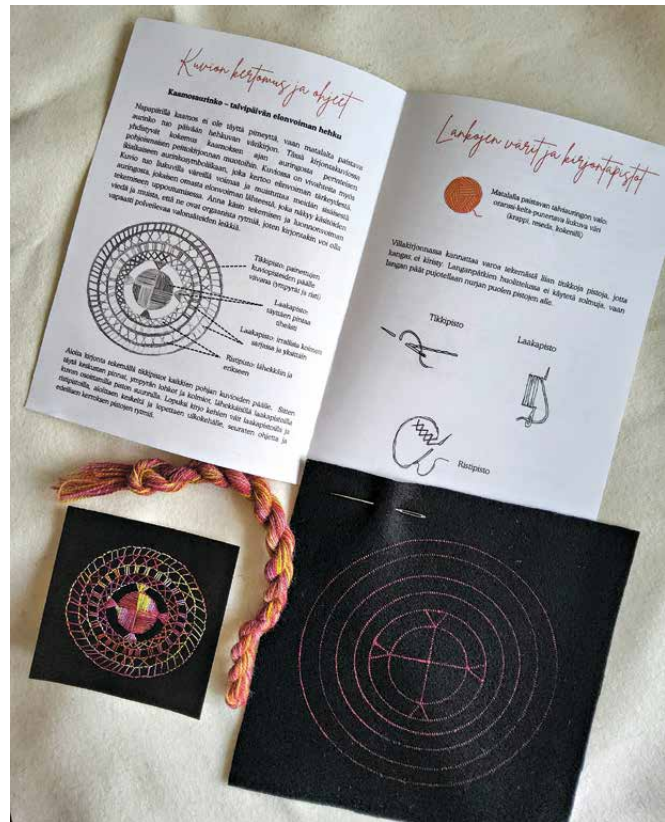
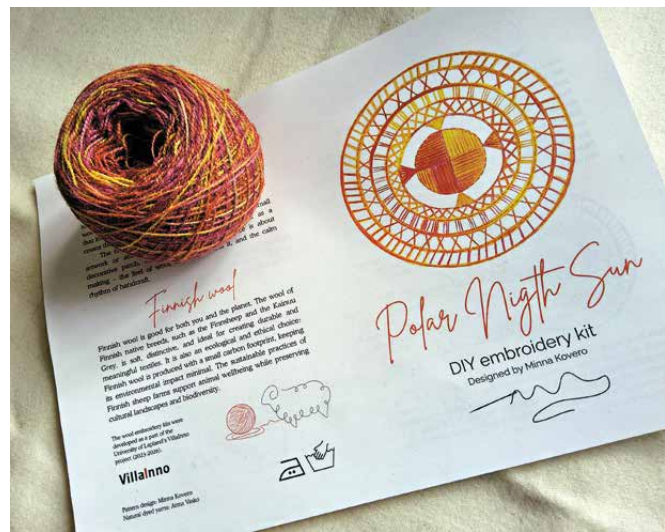
Aurinkokuvio viittaa myös ikiaikaiseen aurinkosymboliikkaan, jossa aurinko nähdään elämän,

jatkuvuuden ja uudistumisen lähteenä. Pohjoisilla alueilla se liitetään erityisesti toivoon, jolloin viitataan auringon palaamiseen pitkän pimeyden jälkeen (Kelly, 2011; Kovero & Kravtsov, 2024). Samalla tuon esille aurinkoa ihmisen sisäisen elinvoiman symbolina ja täten aurinkokirjontaa keinoon tunnistaa oma suhteensa valoon ja energiaan. Liukuvien värien avulla korostuu auringonvalon virtaavuus, ja ne tuovat kirjontaprosessiin lisää mielekkyyttä ja luonnollista vaihtelua. Ajattelen kirjontaa ennen kaikkea meditatiivisena tekemisnä, jossa asettaudutaan vuorovaikutukseen luonnonmateriaalien, perinnetekniikoiden ja moninaisten voimauttavien kulttuuristen merkitysten kanssa (Kovero & Kravtsov, 2024). Tässä mielessä aurinkokuvio toimii kutsuna uppoutua tekemisen kautta paljon laajempaan maailmaan.

Käsin tekeminen ja luonnon rytmit kulkevat rinnakkain, sillä molemmat ovat orgaanisia ja vapaasti polveilevia. Haluan siksi jättää kirjontaan tilaa variaatiolle ja yksilölliselle tulkinnalle. Kuvio saa elää tekijänsä mukana – valonsäteiden leikkinä, joka muotoutuu jokaisessa toteutuksessa hieman eri tavoin.

Lähteet

- Grönlund, I., & Lehto, M. (2003). *Perinteinen peitto-kirjonta*. 2. uudistettu painos. Otava.
- Kelly, M. B. (2011). *Goddess, women, cloth: A world-wide tradition of making and using ritual textiles*. Studiobooks.
- Kosmenko, A. P. (1989). *Severnnye uzory: Narodnaya vyshivka Karelii* [Pohjolan kuvioita: Karjalainen kansankirjonta]. Karelija-kustantamo.
- Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 114–135). InSEA Publications.
- Säppi, L., & Pelgönen, I. (2018). *Ruusuja ja unikoita: kirjottuja aarteita Valamon luostarista*. Valamon luostari.
- Taivaannaula, 2012. Jumalten ja vainajien linnut. <https://www.taivaannaula.org/2012/11/16/jumalten-ja-vainajien-linnut/>
- Riikonen, J. (2025). Arkeologista lintubongausta: Kyhmyjoutsenia Ravattulan Ristimäen lautanoissa. *Arkeologia NYT!*, 30–35. Turun maakuntamuseon ystävät.

▲ **KUVA 6.** Kaamosaurinko tee se itse -kirjontapakettin materiaalia. Englanninkielisen esitteen päällä näkyy Aurinkokehrän moniväristä lankaa ja saman langan toistuminen *Polar Night Sun* -paketin kansilehdellä (yllä). Paketin sisälehden ohjeet ja kaikki materiaali, joka kuuluu pakettiin: kuviollinen villakangaspala, neula, suomalaista villalankaa ja pieni valokuva valmiista kirjonnasta (alla). Valokuvat: Minna Kovero, 2026.

◀ **KUVA 1.** Kimalainen meden keruussa – yksinkertaiskukkaiset daaliat ovat pölyttäjien mieleen. Valokuva: Elina Luiro, 2023.

Kimalaisen tarina

Elina Luiro

Kimalainen-kirjontapaketti on suunniteltu osana DIY-kirjontapakettien kokonaisuutta, jossa luonnonvärjätty suomalainen villa, pohjoinen luonto ja käsityöperinteen uudistaminen kohtaavat. Tämän kuvion aiheena on pölyttäjä – pieni, mutta tärkeä toimija luonnon monimuotoisuuden verkostossa.

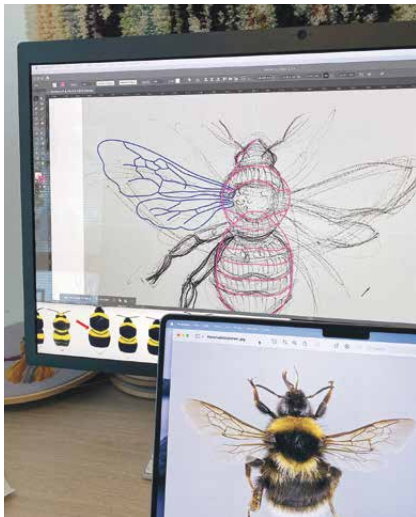
Viime vuosina eurooppalaisessa kestävyyskeskustelussa on siirrytty yhteiskuntien rakenteellista kestävyyttä korostavasta ajattelusta kohti planeetaarisen hyvinvoinnin näkökulmaa. Samoin luonnonsuojelua on vallannut uusi lähestymistapa, jossa yksittäisten lajien suojelusta on siirrytty kohti koko-

naisten ekosysteemien ennallistamistoimia. Villiinnyttämisen (*rewilding*) tavoitteena on palauttaa ekosysteemeille tilaa toimia omien prosessiensa varassa, kaikilla ravintoketjun tasoilla – maaperän mikrobeista pölyttäjiin ja laiduntavista eläimistä aina suurpetoihin (ks. esim. Hawkins ym., 2023). Pienimmätkin toimijat ovat ratkaisevia kokonaisuuden kannalta, sillä ilman pölyttäjiä ei ole siementuotantoa eikä monimuotoisia niittyjä.

Oma arkeni kaupungin pientaloalueen ja metsän rajalla kietoutuu samaan ketjuun. Keväisin istutan puutarhaani perennoja ja hyötykasveja, ja kesällä seuran kasvun ihmettä: daalialla tanssahtelevaa kimalaista (kuva 1), mustaviinimarjapensaassa surisevaa pölyttäjää, hillankukalla pysähtyvää pohjoisen lajia. Olen perustanut luonnonkukkapenkkejä ja jättänyt pihalleni luonnonkukkapenkkejä ja jättänyt pihalleni luonnonkukkapenkkejä, joissa apila saa rauhassa kukkia. Niiden yllä leijuvat kimalaiset ja päiväperhoset ovat osoitus siitä, kuinka pienilläkin valinnoilla voi tukea elonkirjoa.

Kimalaiskuviota suunnitellessani perehdyin Suomessa esiintyviin kimalaislajeihin, kuten korpikimalaiseen, kanervakimalaiseen, pohjankimalaiseen ja lapinkimalaiseen (ks. Paukkunen, 2019; Suomen Lajitietokeskus, n.d.). Erityisesti pohjoisiin oloihin sopeutuneet lajit kiinnostivat minua, sillä arktinen ympäristömme muuttuu ilmastonmuutoksen myötä nopeasti. Lajien levinneisyysalueet siirtyvät, ja osa kylmään ilmanalaan erikoistuneista pölyttäjistä on haavoittuvaisia muutoksille.

Luonnostelin kimalaisen lajikuvien pohjalta ja jatkoin muodon yksinkertaistamista digitaalisesti (kuva 2). Kimalaisen mustan kuviointisävyä tilalle valitsin violetin, jotta hahmo erottuisi mustalta villakangaspohjalta. Pedagoginen taustani vaikutti myös suunnitteluuni: halusin, että kirjontatyö opettaa erilaisia pistoja – ketjupistoa, laakapistoa, solmupistoa ja tikkipistoa – mutta säilyy helposti lähestyttävänä. Siipiin valitsin värjäämättömän, yksisäikeisen Piessan lammastilan pitsilangan, jonka pehmeys ja hentous kysyvät kirjojalta herkkyyttä. Ohjeessa kehoitan kirjojaa lisäksi

◀ **KUVA 2.** Kirjontakuvion suunnittelua luonnosten ja lajikuvien pohjalta. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

◀ **KUVA 3.** Ensimmäisten kirjontatestipakettien kokoamista. Valokuva: Elina Luiro 2025.

▼ **KUVA 4.** Tuoteprototyyppien testausta Svefin Leimu-neuleleirillä. Valokuvat: Minna Kovero (vas.), Tatiana Kravtsov (oik.), 2025.

kuvioimaan siipien sisäosan vapaasti, sillä onhan jokainen kirjottu kimalainen oma yksilönsä, kuten luonnossakin (Kuvat 3–5).

Kirjontapaketin kehittelyn myötä ymmärrykseksi kimalaisen keskeisestä roolista on syventynyt. Kimalainen symboloi keskinäisriippuvuutta: niittyjä, jotka tarjoavat ravintoa pölyttäjille, pölyttäjiä, jotka mahdollistavat kasvien lisääntymisen, ja kasveja, jotka puolestaan ravitsevat sekä ihmisiä että muita lajeja. Pitämällä huolta pölyttäjistä pidämme samalla huolta niin perinnemaisemista ja ravintoketjusta kuin planetaarisesta hyvinvoinnista. Ehkäpä kirjottu kimalainen voikin toimia pienenä taiteellisenä villiinnyttämisen eleenä: herkehtää havainnoimaan lähiluontoa ja huomaamaan, kuinka monimuotoisuus rakentuu lukemattomista risteävistä yhteyksistä.

Lähteet

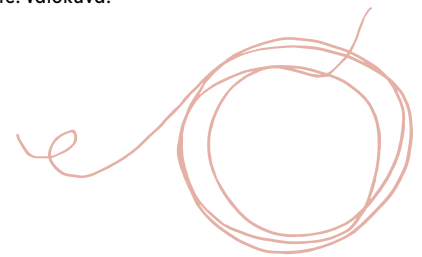
Hawkins, S., Convery, I., Carver, S., & Beyers, R. (toim.) (2023). *Routledge handbook of rewilding*. Routledge.

Paukkunen, J. (2019). *Kimalaisten elintavat ja lajien tunnistaminen*. (Pölyhyöty-hankkeen koulutustilaisuuden esitysmateriaali.) <https://hunaja.net/wp-content/uploads/2023/01/Paukkunen-2019.-Kimalaisten-elintavat-ja-tunnistaminen.pdf>

Suomen Lajitietokeskus. (N.d.). *Kimalaiset – Bombus*. <https://laji.fi/taxon/MX.53474/identification>

▲ **KUVA 5.** Valmis mallikirjonta sekä DIY-paketin langat ja esite. Valokuva: Elina Luiro, 2026.

Story of the Zigzag Clover

Tatiana Kravtsov

The story of the pattern is rooted in close observation of northern plants and traditional herbal knowledge. It reflects a personal process of rediscovering plant wisdom and encourages slower, more attentive engagement with the nature around us.

In old times, plants were commonly used in food, folk medicine and rituals. Knowledge of plants has been passed down through generations; however, it has been partly lost and forgotten in modern life, where bonds with nature have weakened. Through the zigzag clover embroidery pattern, I seek to invite others to pay deeper attention to the plants around us and the ecological wisdom they embody, echoing Kimmerer's understanding of plants as ancient teachers (Figures 1–2). Moreover, she explains that in some Native languages, the term for plants means *'those who take care of us'*. Kimmerer (2013) calls us to carefully listen to plants and pay attention; by doing so, we can express our care.

While living in the North, my attention has gradually turned toward local plants and their potential as sources of nourishment and healing. Through spending time outdoors, observing, sketching, and

photographing plants during the summer months, I began to notice them more closely, and with growing curiosity. At the early stage of developing my embroidery pattern, I joined an online seminar on northern herbs organised by the Gifts from the Sentient Forest project, where I learned about angelica, nettle, Labrador tea, and many other northern plants that hold deep wisdom and forgotten gifts for humans.

Inspired by the seminar on northern herbs, I sketched and embroidered Labrador tea and angelica, with which I felt a special connection (Figures 3–4). Embroidering these plants felt meditative and calming, and I initially considered developing Labrador tea into an embroidery pattern. However, redrawing the plant's small details, especially the flower petals, into vectors for laser cut of the stencils became quite complex. I therefore continued the exploration of nearby growing plants and a red clover drew my attention. Clovers grow in our yard, and I often observe bumblebees as they gently move from one flower to another. I began to wonder what other quiet qualities the plant might hold, beyond its sweet nectar. I also recall myself as a child searching for a rare four-leaf clover as a sign of luck, something that seems to be shared across many cultures. Looking through a book on northern plants, I found that clover has been valued for its healing properties as well as for food uses (Gray, 2011).

◀◀ **FIGURE 1.** Meadow flowers. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

◀ **FIGURE 2.** DIY wool embroidery kit with naturally dyed yarns. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2026.

Inspired by its tenderness and wisdom, I sketched various patterns and stitched the clover flowers into the wool fabric (Figure 5). I explored and tested various compositions and stitches, as well as a variety of naturally dyed wool yarn shades and thicknesses. In one test, I used thin yarn for the leaves and thicker yarn for the flower. This combination elicited an encouraging comment from a colleague, who noted that the thick yarn gives the flower petals volume while the leaves look flatter, which is reminiscent of the plant in nature.

I was pleased with the composition, yarn colours, and thickness, but one detail felt incomplete: the leaves lacked a light, moon-shaped spot which is typical to the red clovers. I started exploring one clover species after another, discovering dozens, and one of them caught my attention: a zigzag clover. Visually, this species has narrower leaves, and flowers are deeper purple-red (Ihamuotila, 2011). The plant is native to western Asia and much of Europe, including Southern Finland. The Finnish name metsäaapila reflects its natural wild environment: it can be found growing in edge zones between forest and meadow. By offering nectar to honey bees, bumblebees, and butterflies, and by improving soil fertility through nitrogen fixation, zigzag clover plays a small but vital role in supporting biodiversity (Easyscape, n.d.). Based on these small discoveries, I made a new sketch for the embroidery kit. By combining bright and darker green for the leaves, the pattern became livelier and evoked a sense of sunlight, reminiscent of the shadowy forest and sunny meadows.

Naturally dyed yarn allowed the soft greens and purples of clover to be reflected, gently emerging from the woolly black fabric. Within its tender appearance, I wished to evoke the symbolism it carries. In some folk traditions, including those of Northern Europe, clover was often believed to be a spiritually significant plant, symbolising protection and harmony (Green, n.d). Embroidering each

▲ **FIGURES 3-5.** Embroidery tests: Labrador tea, angelica, clovers. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2026.

leaf and flower petal slowly and patiently invites a grounding ritual, nurturing care for both our inner balance and the plant itself. Stitch by stitch, we may begin to reawaken our connection with the plants, listening more carefully to the wisdom they hold.

References:

- Gray, B. (2011). *The boreal herbal: Wild food and medicine plants of the north*. University of Alberta Press.
- Green, T. (n.d.). *Flower folklore: Wildflowers of Wales*. <https://theresagreen.me/category/wildflowers-of-wales/flower-folklore/>
- Easyscape. (n.d.). *Zigzag clover (Trifolium medium)*. <https://easyscape.com/species/Trifolium-medium%28Zigzag-Clover%29>
- Ihamuotila, R. (2011). *300 kasvia Suomen luonnossa*. Otava.
- Kimmerer, R. W. (2013). *Braiding sweetgrass: Indigenous wisdom, scientific knowledge and the teachings of plants*. Milkweed Editions.

Story of the Swallow

Fabiola Hernández Cervantes

The Swallow Embroidery Kit is a co-developed craft kit featuring simple embroidery techniques and naturally dyed wool on wool fabric. The swallow pattern reflects the multi-cultural and nature-inspired dimensions of craft revitalisation. Inspired by the Mexican golondrina bird, the motif highlights symbolism, meaning, and universality, inviting crafters to stitch freely.

The swallow (*Hirundo rustica*) is the most famous migratory bird in the world for its graceful flights that announce the arrival of spring. It is the most widely distributed bird on the planet, a globally popular bird known for its ability to fly long distances during migration (Navarijo Ornelas, 2014, p. 46). In Mexican culture, the swallow is a beloved symbol; it is associated with comebacks and loyalty, as well as the promise of returning home in a spiritual sense. The swallow represents protection and good

luck among Mexican people: finding a nest in your own home symbolises a blessing to the family (Figure 1). Its arrival marks the beginning of spring and new beginnings.

Conversely, its departure symbolises nostalgia and melancholy. In the context of art and craft, the swallow is highly represented in Mexican Talavera ceramics from Puebla (Figure 2). As an additional fact, there is a cave known as The Swallow's Cave (*Sótano de las Golondrinas*) known for being the world's largest-known cave where swallows and other migratory birds reside. The cave is situated in my hometown, making the selection of this particular bird a meaningful choice, given my personal connection to it.

The design development process began with an initial brainstorming of concepts, followed by the sketching of swallow forms (Figure 3). I created a series of bird silhouettes using a graphic design program and experimented with colour palettes to interpret the swallow's natural colouring (Figure 5). Various swallow species are characterised by iridescent black and purple-blue tones on the wings,

◀◀ **FIGURE 1.** Golondrina bird nesting at Cervantes's home in Mexico. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2017.

▼ **FIGURE 2.** Swallow-inspired Mexican ceramic tile motif from Puebla, Mexico. Drawing: Fabiola Hernández Cervantes, 2026.

◀ **FIGURE 3.** Swallow vector, printed pattern with stencil, first and second testing of stitches and colors. Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025–2026.

▲ **FIGURE 6.** Final embroidery prototype and yarn palette. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2026.

► **FIGURE 4.** Naturally dyed yarn selection from Aurinkokehrä. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2026.

FIGURE 5. Evolution of color design. Drawings: Hernández Cervantes, 2025–2026.

contrasted with bright orange hues on the throat and chest.

As the embroidery fabric is predominantly black, I initially tested a palette of light purple and light brown. However, the team wished to design the kits using only local, naturally dyed yarn provided by the Auringonkehrä company (Figure 4); from the colour palette, I selected a range of three blue shades and dark yellow to contrast the black fabric. The selection of blue for the wings is also related to the meaning of the colour: blue symbolises peace and positivity, and I wanted the bird pattern to provide a feeling of harmony when stitched, whilst dark blue resembles the traditional *Talavera* ceramics from Mexico.

The testing of different thicknesses of wool yarn, stitches, fabrics, and needles was conducted over a few months in the group: the chosen stitch was based on my initial idea to mimic drawing traces.

The straight stitch and satin stitch were selected to fill the shape, and the stem stitch was selected to create a silhouette border round the bird. The selection of the stitches was also considered to allow craft beginners to craft an easy, freehand stitching look (Figure 6).

Working on the swallow pattern reminded me of my roots and heritage. The collaborative process reflects the merging of heritage concepts and symbolism, the revitalisation of heritage craft knowledge, nature connection, and contemporary design in the co-development of new products using local wool.

References

Navarijo Ornelas, M. L. (2014). *Las aves nacionales: El valor del uso de la imagen*. Instituto de Biología. <http://www.ibiologia.unam.mx/barra/publicaciones/Escudos.pdf>

Perinnepukua puikoilla *Rova-kirjoneulekuvion suunnitteluprosessi*

Elina Luiro

Sana rova merkitsee kivikkoista, harva-metsäistä harjua ja juontuu saamenkielistä roavvi-sanasta, josta myös Rovaniemi on saanut nimensä (Häkkinen, 2004; Sadeniemi, 1980). Rova-kirjoneulekuvioni mukaillee harjujen ja rakkamaiden rytmisyyttä ja ammentaa inspiraationsa myös Rovaniemen naisten kansallispuvun hamekankaasta tummansinisine pohjineen ja värikkäine raitarytmeineen. Mukana on myös häivähdys perinnepuvun tykkimyyssyn ornamenttiikkaa. Tarkastelen tässä visuaalisessa esseessäni Rova-kuvion suunnitteluprosessia paikan, materiaalin ja kulttuurisen jatkuvuuden näkökulmista.

Juuret ja juhlapuku

Olen syntyjäni rovaniemeläinen, ja Rovaniemen naisten kansallispuku on minulle tuttu lapsuuteni ja nuoruuteni juhlatilaisuuksista, juurtuneena osaksi pohjoista kulttuuriperintöäni ja estetiikkaani. Suunnitteluprosessini aluksi perehdyin Rovaniemen puvun historiaan ja erityisesti sen kauniin, juhlanan hamekankaan kudottujen raitojen vaihteluun.

Nykyisin käytössä oleva Rovaniemen naisten puku julkaistiin vuonna 1953, ja sen kokosi Tyyni Vahter Rovaniemen Kalevalaiset Naiset ry:n ja Kansallismuseon toimeksiannosta. Hamekankaan värit ja raidat Vahter suunnitteli yhdistelemällä kahta kangasmallia: Museoviraston kokoelmasta löytynyttä, 1700-luvulla Rovaniemellä eläneen emäntä Susanna Junkkaran hamekangasta sekä Rovaniemen vanhemman puvun hamekangasta, joka puo-

▲ **KUVA 1.** Rova-tuubihuivi. Valokuva: Elina Luiro, 2026.

▲ **KUVA 2.** *Elonkertaista*-kirjan kannessa Alli Tourin akvarelli Rovaniemen naisten kansallispuvusta ja luonnoslehtiössä puuväritutkielmiani hameen raidoituksesta. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

▲ **KUVA 3.** Rovaniemi-huivin kudontaa Taito Lapin kangaspuilla. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

▲ **KUVA 4.** Kuva lapsuudestani, isovanhempieni Pikku-Kulusjärven tilalta. Valokuva: Martta Alatervo, 1986.

lestaan pohjautui Yliruokasen talosta peräisin olevaan kuosiin (Ylimartimo & Rahikainen, 2018). Kansallispuvun raitojen merkitys on näin enemmän kuin vain koristeellinen, sillä ne kantavat mukanaan kerrostuneita tarinoita ja paikallista historiaa.

Alli Tourin akvarelli *Elonkertaista*-teoksen (Ylimartimo & Rahikainen, 2018) kannessa tuo eloisasti esiin puvun tunnuspiirteitä ja hamekankaan värimaailmaa: tummansinisellä pohjalla vuorottelevat raitaryhmät vihreän, keltaisen, valkoisen ja punaisen eri sävyissä (kuva 2). Myös pukuun kuuluvaa vyötaskua koristaa hameesta tuttu raita, ja asukonaisuutta täydentävät valkoinen esiliina, tummansininen verkaliivi sekä kermanvaalealla silkillä päällystetty tykkimyssy sinisin kasviaihein.

Rovaniemen naisten kansallispuku on nykyisin nähtävissä pääasiassa juhlatilaisuuksissa ja kansantanssiesitysten yhteydessä, eikä se elä arjessa samalla tavoin kuin esimerkiksi saamenpuku. Sen säilymistä tukevat dokumentaatio, opetustoiminta sekä puvun osien ja tarvikepakettien valmistus tilauksesta (ks. esim. Suomen Perinnetekstiilit Oy, n.d.). Juuri tästä syystä puku avautuukin kiinnostavana lähtökohtana nykytulkinnalle, jossa perin-

nettä voi lähestyä tekemisen, materiaalikokeilujen ja henkilökohtaisten tulkintojen kautta.

Paikka ja perinne nykymuotoilijan silmin

Syventyessäni Rovaniemen naisten puvun historiaan kiinnostuin myös siitä, miten pukua on tullut nykyajassa. Osallistuin Taito Lapin järjestämälle kudontaleirille, jossa pääsin kangaspuilla kutomaan paikallisten tekstiilisuunnittelijoiden Karoliina Erkinjuntin ja Marjo Hiilivirran ideoiman Rovaniemi-huivin valmiin huiviloimen avulla (kuva 3). Rovaniemi-huivi ei ole virallinen osa kansallispukua, mutta se kauniisti toistaa puvun hamekankaan raitarytmiä ja väritystä, ja huivin kutomisen myötä tunsin myös rakentavani vahvempaa yhteyttä kotiseutuni käsityöperintöön. –Onhan kangaspuilla tekstiilien kutominen kuulunut molempien isoäitieni taitoihin, ja äitini lapsuudenkodin tekstiilejä valmistettiin vielä 1970-luvulla omien lampaiden villoista. Myös omat lapsuuden muistoni isovanhempieni kesälampaista kytkeytyvät näin luontevaksi osaksi omaa suhdettani villaan (kuva 4).

Oma villaan ja neuleisiin liittyvä historiani sitoutuu myös konkreettisesti pohjoiseen elintapaan ja

◀ **KUVA 5.** Projektitiimin tapamisessa kirjoneulonnan tekniikoiden opetusta: kaavioiden luenta, värin vaihto ja langan kuljetus neuleen nurjalla puolella, sekä kirjoneulonnan perinteisiin tutustumista. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2025.

▼ **KUVA 6.** Projektitiimi Ounasvaaralla laavuretkellä, keskustelemassa neulesuunnittelusta ja jakamassa neulontaan liittyviä kokemuksiaan. Valokuva: Tatiana Kravtsov, 2025.

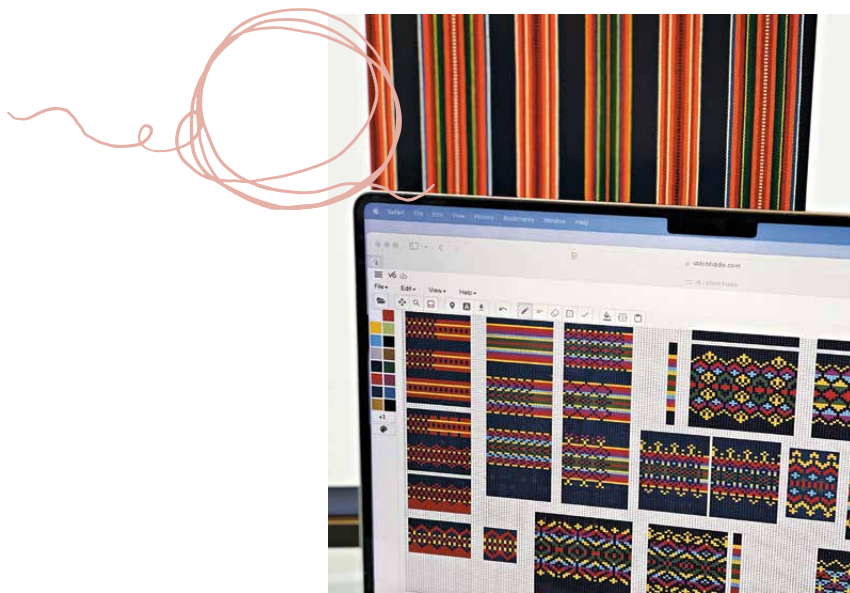

olosuhteisiin: ympäristömme on suurimman osan vuotta kylmä ja kesämme lyhyt, ja pitkään kylmään vuodenaikaan villavaatteet ja asusteet ovat olleet osa arkipukeutumista. Neulomisen, tai rovaniemäläisittäin “kutomisen”, perinne on kulkenut erityisesti äidin puolen suvussani, ja itse kudotuilla villasukilla sekä lapasilla on myös ilahdutettu sukulaisia ja ystäviä niin merkkipäivien lahjoina kuin joulu- muistamisina.

Oma kipinäni neulomiseen syttyi kuitenkin vasta aikuisena, 2020-luvun taitteessa voimistuneen neulebuumin myötä. Lasta odottaessani löysin neuleblogin ja -vloggaajien kiehtovan maailman, ja

niin sanottu neuloosi valtasi minutkin. Ihastuin islantilaisen Ístexin Léttlopi-langan luonteikkuteen ja laajaan luonnonläheiseen värikarttaan, ja ensimmäisen Riddari-villapaitani myötä opettelin kirjoneulonnan kielen.

Rovaniemi, kahden joen risteämässä sijaitseva synnyinkaupunkini, on ollut kautta historiansa monien kulttuurien kohtaamispaikka. Paikallista neulemaisemaa ovat rakentaneet niin Pohjanmaalta saapuneet kuin ruotsalaisten ja norjalaisien neuletöiden sekä saamelaisen *duodjin* sisältämät värit ja kuviot, siinä missä nykyisin kotimaisten ja kansainvälisten neulesuunnittelijoiden digitaal-

▲ **KUVA 7.** Kuviokertojen luonnostelua Stitch Fiddle -ohjelmalla. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

▲ **KUVA 8.** Neulomiani koetilkkuja. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

listen kanavien kautta helposti saavutettavat neulemallit. Suunnittelussani olen saanut vaikutteita sukuni lisäksi useista skandinaavisista kirjoneuletyyleistä sekä erityisesti Färsaarten rikkaasta neuleperinteestä, jonka kuvioihin ja tekniikoihin pääsin VillaInno-hankkeen benchmarking-matkalla syventymään. Rova-kuvio asettuu näin osaksi sekä paikallisen käsityöperinteen että laajemman pohjoismaisen perinteen jatkumoa. Elävään kulttuuriperintöön ja käsityökulttuureihin liittyikin mahdollisuus esimerkiksi neulekuvioiden omaksumiseen ja muokkaamiseen osana kulttuurien välistä vuorovaikutusta (Huhmarniemi, 2021).

VillaInno-hankkeen asiantuntijana ja projektiopintoja ohjaavana yliopisto-opettajana olen voinut myös jakaa kirjoneulonnan osaamistani sekä paikallistuntemustani niin Rovaniemelle muualta muuttaneille kollegoilleni kuin opiskelijoilleni, ja yhteisten tapaamisten myötä olen päässyt myös oppimaan uutta heidän neuleperinteistään (kuvat 5–6). Jokela ja Huhmarniemi (2025) liittävätkin arktiseen taiteeseen – johon perinne- ja taidekäsityö lukeutuvat – myös perinteiden uudistuvan jatkuvuuden ja yhteisöllisyyden, sekä toisaalta peräänkuuluttavat myös ei-alkuperäiskansoihin luettavan pohjoisen väestön taiteen ja kulttuurin tunnistamista ja tukemista osana kulttuurisen kestävyys-

den rakentumista ja Lapin elinvoimaisuuden ylläpitämistä.

Digitaalisia luonnoksia ja käsin kudottuja mallitilkkuja

Perehdyttyäni Rovaniemen puvun historiaan aloin hahmotella puuväreillä paperille luonnostellen hamekankaan raitarytmejä, samalla pohtien, kuinka kuusin rytmiä ja juhlavuutta voisi tulkita kirjoneuleen muotoon (kuva 2). Siirryin pian jatkaamaan suunnittelutyötä digitaalisesti, sillä tietokoneella värien vaihtaminen ja kuviokertojen monistaminen sujui nopeasti ja helpotti kokonaisuuden hahmottamista. Kokeilin suunnittelua Excelissä ja Illustratorissa, mutta neulesuunnitteluun tarkoitettu työkalut osoittautuivat toimivimmiksi ja työkalukseni valikoitui Stitch Fiddle -ohjelma (kuva 7).

Jatkoin suunnittelua neuleohjelmalla kokeillen erilaisia kuvioaihiota ja värijärjestyksiä. Tavoitelin digitaalisessa luonnostelussani kansallispuvun juhlovaa olemusta, mutta samalla halusin tehdä Rova-kuviosta helposti neulottavan. Testasin ideoitani useilla neulotuilla koetilkuilla, kunnes kuvioni värisommittelu, muodot ja mittasuhteet tuntuivat tasapainoisilta ja yhteensopivilta käyttämäni villalangan vahvuuden kanssa (kuva 8).

▲ **KUVA 9.** Pohjolanpässin gotlanninlampaan lankavyyhtien värikirjoa. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

▲ **KUVA 10.** Rova-tuubihuivin neulontaa: puikoilla Pohjolanpässin karstalanka sävyssä *Pumpkin Orange*. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

Materiaalit ja tekniikat

Rova-kuvion väriraitojen langaksi valikoitui Lammaspuoti Pohjolanpässin sataprocenttinen gotlanninlampaan karstalanka, jonka villa on peräisin Tornioista, Jokirannan lammastilalta. Langan eloisat, käsin värjätyt sävyt vastasivat hyvin Rovaniemen kansallispuvun hamekankaan raitojen väritystä (kuva 9). Kuvio kaipasi kuitenkin syvän tummansinistä pohjaa, jota ei tuolloin ollut Pohjolanpässin langoista saatavilla. Fuusiokulttuurien hengessä yhdistin rohkeasti kokeillen suomalaisen lähilangan islantilaiseen Léttlopiin, jolloin näiden kahden langan erilaiset luonteet loivat kiinnostavan kontrastin: gottilangan silkkinen kiilto erottuu kauniisti Léttlopin rouhean pinnan rinnalla, luoden yleistä tuntua.

Islanninlampaan kaksikerroksisesta villasta – pehmeämmästä aluskarvasta ja pidemmästä, vahvemmasta päällikarvasta – kehrätty lanka on hyvin kosteutta ja tuulta pitävää, soveltuen erityisesti ulkona pidettäviin neuleisiin. Gotlanninlampaan villa puolestaan on pitkää ja lasimaisempaa, ja siitä valmistettu neule kevyemmin laskeutuvaa. Näitä kahta yhdistäessäni havaitsin myös, kuinka islantilainen lanka antoi neuleelleni sopivan ryhdikkään pohjarakenteen.

Koetilkkujen pohjalta muokkasin Rova-kuviotani niin, että lopullisessa kuviossa käytetään vain kahta väriä kerrallaan ja pitkiä langanjuoksuja syntyy harvoin. Näin kuvio on helposti myös aloittelevan kirjoneulojan neulottavissa. Mallityönä toteutin kuviosta Rova-tuubihuivin, jonka neuloin pyöröpuikoilla suljettuna neuleena (kuvat 1, 10). Tuubihuivin neulontaohje löytyy tämän julkaisun lopusta.

Käsityö hyvinvoinnin lähteenä ja kulttuurisen jatkuvuuden tilana

Rova-kirjoneulekuvioni julkaistiin VillaInno-hankkeen loppunäyttelyssä osana *Patterns Between Cultures* -kokonaisuutta (kuva 11). Näyttelyssä saatu palaute oli kannustavaa, ja yhteys Rovaniemen kansallispukuun tunnistettiin. Hyvä vastaanotto rohkaisi pohtimaan uusia sovelluksia, kuten kuvion sovittamista ohuemmille langoille tai vaikkapa neuletakkiin.

Jo muutamia vuosia neuloneena olen myös tunnistanut neulomiseen ja käsitöihin liittyvät hyvinvointivaikutukset: villalangan juoksutus sormien lomassa sekä neulekaavion seuraamiseen ja neulomisen rytmiin uppoutuminen luovat keskittyneen tilan, jossa ajatukset lepäävät. Neulojan taitojen ja neulehtävän haastavuuden sopivasti kohda-

▲ **KUVA 11.** Kirjoneulemallit esillä Villainno-hankkeen *Patterns Between Cultures* -näyttelyssä Galleria Kopiossa Lapin yliopistolla. Valokuva: Elina Luiro, 2025.

tessa kokemus *flowsta* on myös mahdollista tavoittaa, jolloin neule tuntuu syntyvän kuin itsestään. Omin käsin valmistuvan työn näkeminen tuottaa ennen kaikkea iloa ja onnistumisen kokemuksia, joita on luontevaa jakaa myös tutun neulepiirin kanssa. Neulomiskulttuurin tulevaisuutta ajatellen arvelenkin, että käsin tekemiseen liittyvän hyvinvointivaikutuksen ja *made by human* -esineiden arvostus tulee kasvamaan tekoälyavusteisen suunnittelun yleistyessä. Käsin tehdyt neuleet kantavat mukanaan tarinoita ja taitoa, mitä ei voi automatisoida.

Rova-kuvio ei olekaan lopulta vain oma suunnitteluprosessini vaan osa laajempaa yhteisöllistä jatkumoa. VillaInno-hankkeen aikana jaetut neuleperinteet – aina yöyriäisistä villapaidoista meksikolaiseen kehyskudontaan – tuovat näkyväksi sen, kuinka käsityökulttuurit elävät vuorovaikutuksessa. Lähilangoilla kuvioitu Rova punoo yhteen paikan ja perinteen ajalliset kerrostumat rakentaen kulttuurista ylpeyttä ja jatkuvuutta pohjoisessa.

Lähteet

- Huhmarniemi, M. (2021). Arctic craftivism and revitalisation of crafting. *IN-Visibilidades*, (15), 54–63. <https://doi.org/10.24981/16470508.15.6>
- Häkkinen, K. (2004). *Nykysuomen etymologinen sanakirja*. WSOY.
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2025). Arktinen taide avauksena kulttuuriseen kestävyysmurrokseen. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja*, 8(1), 27–48. <https://doi.org/10.17409/kpt.145550>
- Sadeniemi, M. (toim.). (1980). *Nykysuomen sanakirja: Osa 4, O–R*. WSOY. (Digitaalinen näköispainos, Kotimaisten kielten keskus, 2021). https://kaino.kotus.fi/ns/Nykysuomen_sanakirja_4_O-R.pdf
- Suomen Perinnetekstiilit Oy. (N.d.). *Rovaniemen naisten kansallispuku*. <https://vuorelma.net/tuote-osasto/kansallispuvut/naisten-puvut/rovaniemi-naisten-puku/>
- Ylimartimo, S., & Rahikainen, P. (2018). *Elonkeraista: Rovaniemen Kalevalaiset Naiset 70 vuotta – täyttä vauhtia tätä päivää perinteen eväin*. Rovaniemen Kalevalaiset.

Heather Goddess

Tatiana Kravtsov

Rooted in Slavic and Northern traditions, the Heather Goddess knitting pattern draws on the embroidery motif of goddess figures and the resilient plant heather, which thrives in the forests of Lapland. Inspired by ancient symbols and northern nature, the pattern weaves together stories of place and belonging. The top side of the mittens reveals a figure of a goddess surrounded by blooming heather, embodying the feminine spirit of protection and our connection with the Land. On the palm side, the pattern transforms into the plant itself – a long-standing and valued herb heather known to our ancestors for its healing and protective properties.

During my first winter in Finland, nine years ago, I received beautiful woollen socks in natural white as a gift from a local friend, Mari. Though worn out, I still keep them. This simple yet meaningful gesture carried a deep sense of care and connection, echoing memories of my maternal grandmother, who spun yarn, dyed it, and knitted throughout her life. She was born in Ukraine, and during her childhood, the family was forced to move to Siberia. In the village, people would bring her old and worn woollen sweaters to be transformed into mittens or socks, essential for keeping warm during the long Siberian winters. When her health declined, and she spent most of her time in bed, she continued to knit. I remember that every visitor to our house would leave with a pair of woollen socks, a gesture that brought her joy. She also taught me how to form the first loops that begin the work, something I now value deeply.

◀ ◀ **FIGURE 1.** A heather plant in bloom in the forest of the Rovaniemi. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

◀ **FIGURE 2.** A knitted mitten in process on the background of a book by Sheila Paine (Paine, 2008), depicting an embroidery of a goddess figure. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

▲ **FIGURE 3.** A first sketch with a goddess figure on the mitten pattern template during the workshop held by Karoliina Erkinjuntti. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

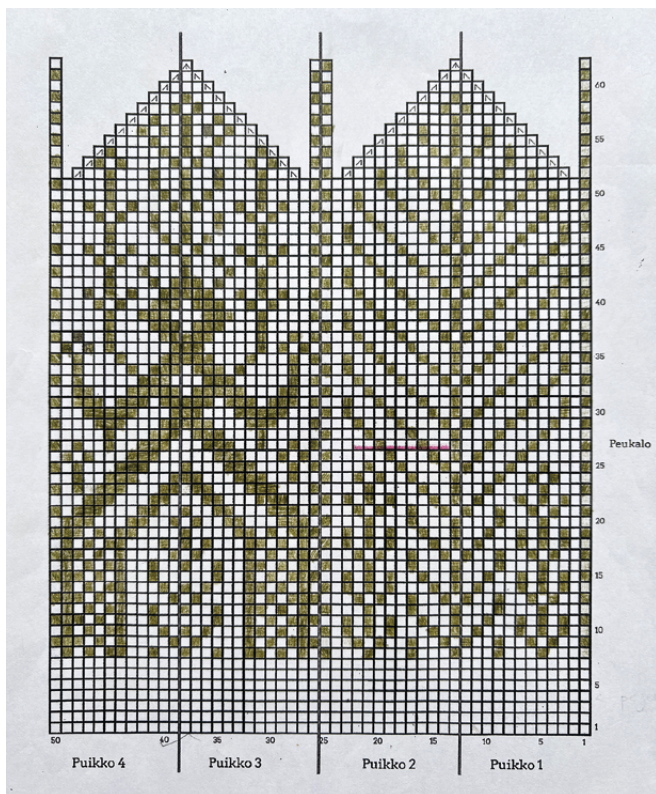
After she passed away, every encounter with wool and knitting reminds me of her and our shared moments of unravelling old wool garments and winding them into yarn balls, which she would transform into something new. Two years ago, I had a powerful experience connected with my grandmother when washing the wool I had dyed with madder root. The scent and the feel of soft, wet fibres in my hands brought a vivid sense of her presence. The memory was deeply embodied, and I became emotional, sensing how her knowledge and skills had been transmitted to me over years of watching her spinning the wool, knitting and listening to her stories.

I have carried my Slavic heritage across geographical borders, much as my grandmother did: from Ukraine to Siberia, from Siberia to the Middle East, and from there, I brought this invisible treasure

pouch with me to Finland. As I have slowly rooted myself in the North, a reconnection with my own roots has emerged and found expression through wandering in nature and through craft-making. Due to multiple factors such as cross-border migration and an urban lifestyle, the cultural heritage of my family has been partially forgotten and lost. Today, I can only imagine the visual symbols and stories my ancestors once carried to empower, protect, and sustain their cultural knowledge. Through my craft practice, I am slowly rediscovering these elements, and learning to communicate with them. Despite this process, I often experience a sense of being in-between: between cultures, between places, between worlds. This ongoing journey, however, enables me to slowly build a sense of belonging.

In designing my knitting pattern, I sought to merge two worlds: my Slavic heritage and my life in the North. The pattern's visual language is inspired by goddess figures found in both Slavic and Northern embroidery traditions (Kelly, 1996; Kovero & Kravtsov, 2024). These figures, often associated with protection, fertility, and continuity, offered shared symbolic groundwork across cultures. From this symbolic foundation, the pattern extends into my embodied relationship with the northern landscape. As the forest has become a place where I wander, dream, and heal, I searched for a plant that holds shared meaning and symbolism within the northern landscape. Heather drew my attention through its quiet beauty and fragility (Figures 1–2).

From the very beginning of the project, I chose to design a pattern for mittens, thinking of them symbolically. Hands are central to human experience: they carry, create, care, and sustain everyday life. As a mother and a crafter, I often pay attention to my hands while caring for my child, doing everyday tasks such as cooking and cleaning, and crafting with materials like wool and clay. In observing my hands in motion, I am reminded that they, too, require care, rest, and protection. Moreover, across different cultures, the goddess motif often appeared on ritual textiles (Kelly, 2011). This aspect adds another layer to the mittens, enhancing their functionality with a tender reminder of a daily care ritual.

▲ **FIGURE 4.** Final version of the *Heather Goddess* knitting pattern. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 5.** Knitting tests with various colour combinations. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

▲ **FIGURE 6.** Finnish wool yarn chosen for the mittens. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025

From sketch to thread

At the knitting pattern design workshop by Karoliina Erkinjuntti, in April 2024, I drew the first goddess figure on a mitten template (Figure 3). In the following sketches, I reshaped the figure, gradually weaving a heather motif into the pattern on both sides of the mitten while considering the rhythm, stitch count, and carrying of the yarn to avoid long floats between the two colours (Figure 4). The next step was to translate the sketch into knitting.

In small knitting tests, I explored various shades of green, lilac, and purple in combination with natural white, seeking for both contrast and balance (Figure 5). The natural white base reflects the calmness and beauty of the winter northern landscape, complemented by purples and greens inspired by the colours of heather in bloom. Though heather flowers range from soft, pale lilac to vivid purple, the pattern can accommodate a variety of shades, allowing each knitter to follow their own preference.

To knit my mittens, I chose the natural-coloured Finnsheep yarn from Piessa Sheep Farm (Piessan Lammas tila) as a base, and the green from Pirtti Spinning Mill (Pirtin Kehräämö). I aimed to keep the base pattern simple by using only two colours, while later highlighting the delicate heather flowers and the goddess heart through duplicate stitch (also known as Swiss darning) with the vivid purple Gotland wool yarn from Pohjolanpääsi Sheep Shop (Lammaspuoti Pohjolanpääsi). This technique allows adding details with embroidery-like stitching directly to the knitted surface (Figures 6–7).

A Meditative Practice of Care

The design process was grounded in a combination of personal exploration, through reading, sketching, and knitting, and collective engagement within a knitting group, where participants developed their own patterns. The knitting itself became a space for deep concentration, allowing me to slow down. The repetitive gestures created a meditative rhythm, a shared presence between myself, the yarn, and the emerging pattern, where the act of making became as meaningful as the finished mittens (Figures 8–9). At the same time, regular meetings with the group fostered exchanges of knowledge, stories, and traditions related to wool and heritage. The participants'

▲ **FIGURE 7.** Duplicate stitch technique, applied through knitting loops. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

▲ **FIGURE 8.** Knitting by the fireplace at home. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2025.

FIGURE 9. Heather Goddess mittens. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2026.

diverse cultural backgrounds brought multiple perspectives into the shared space, where listening and sharing contributed to a sense of connection and mutual understanding.

While the image of the goddess with her empowering aspects appears across many cultures, including Slavic and Northern traditions, my own journey seeks to engage with my own cultural heritage through craft and visual interpretation. The *Heather Goddess* pattern embody the revitalisation of the sacred meanings of the goddess motif and shared nature-related culture through a dialogue that bridges generations and geographies, intertwining the traditional and contemporary (Härkönen et al., 2018; Kovero & Kravtsov, 2024).

Knitted garments carry stories, and developing this pattern, I sought to reflect my own memories, lived histories, and embodied experiences. While crafting the mittens, I often thought of my grandmother, whose hands were rarely still and who created warmth for others. The spirit of her resilience and care is expressed through the heather plant, which thrives in the northern landscape. The *Heather Goddess* knitting pattern becomes more than a visual design; it is a living thread between

past and present, between inherited memory and lived experience. Through making, I continue a lineage of care and knowledge carried across generations. Rooted in both Slavic and Northern traditions and nature, the pattern reflects an ongoing process of weaving together memory, identity, and place into a sense of belonging.

References:

- Härkönen, E., Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2018). Crafting sustainability: Handcraft in contemporary art and cultural sustainability in the Finnish Lapland. *Sustainability*, 10(6), 1907. <https://doi.org/10.3390/su10061907>
- Kelly, M. B. (1996). *Goddess embroideries of Eastern Europe*. Studiobooks.
- Kelly, M. B. (2011). *Goddess, women, cloth: A world-wide tradition of making and using ritual textiles*. Studiobooks.
- Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. In T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Eds.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (pp. 114–135). InSEA Publications.
- Paine, S. (2008). *Embroidered textiles: A world guide to traditional patterns*. Thames & Hudson.

Chashm e Bulbul

A baby step to revive mountain heritages

Reema

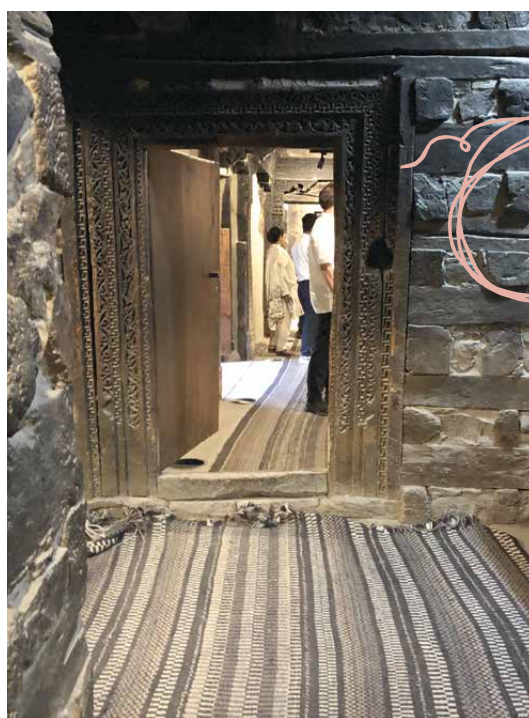
I come from Hunza, a remote, mountainous region in northern Pakistan, known for its rich heritage and culture. This background has deeply shaped my life and strengthened my bond with tradition from an early age. Sharma is an ancient handwoven rug made with love from wool, and in my work, I create patterns inspired by traditional elements that carry this cultural essence forward.

Hunza is a mountainous valley in northern Pakistan known for its rich heritage and cultural history (Figure 1). Growing up in Hunza has had a deep impression on who I am today. When I was young, I did not understand the importance of connecting with our heritage. It was a realisation when I went away to a big city for higher education. Over time, my connection to my heritage grew, and I always

wondered why I never had the chance to explore my crafts, traditional textile techniques, and engage in those slow-paced, peaceful activities. Thus, this is the moment in my life when I slowly started building this connection deeper through small efforts as part of my studies.

This project is one step towards the journey to craft heritage. I have built a pattern through knitting with undyed woollen yarn. This pattern is a reflection of a very special traditional rug called *Sharma* in the Burushaski language (Figure 2). This rug has been part of our culture for over a thousand years, so it has many stories woven into it of resilience, hardship, cold, hunger, joy, peace, and unity.

The concept of innovation is often seen as almost the opposite of tradition. According to Huhmaniemi and Jokela (2020) and Jokela et al. (2020), the idea of tradition, however, is often associated with customs, conventions and habits – even ritual and ceremony. The authors further note that there may be

◀◀◀ **FIGURE 1.** An elderly couple working in the fields of Hunza. Photograph: Reema, 2025.

◀◀ **FIGURE 2.** New traditional rug of Hunza in a KADO centre, Hyderabad Hunza. Photograph: Reema, 2025.

◀ **FIGURE 3.** Old traditional rug in Shigar Fort of Skardu. Photograph: Reema, 2025.

fruitful ground to explore in the intellectual and pragmatic space between the two notions. Today, I am witnessing that our traditional practices and crafts are fading away and that the time is not far when we will not have any traces of these crafts, due to modern development and over-consumerism throughout the globe.

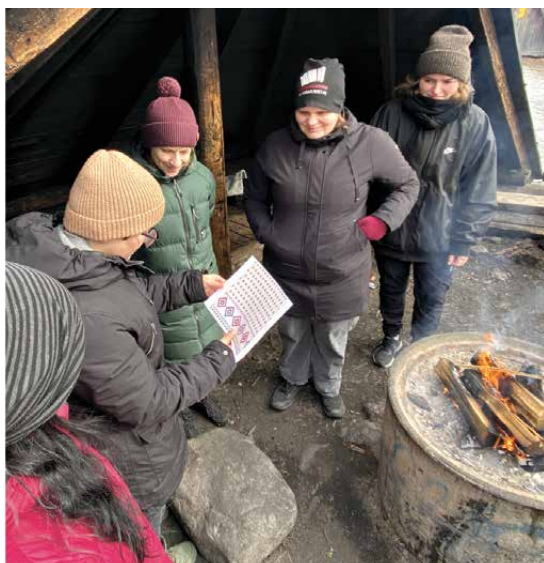
The *sharma*, made from goat and buffalo wool, was strong and lasted for a hundred years, passing through generations. When I was a child, every household had these rugs woven by our grandmothers, especially in winter, because they were most effective at keeping the house warm. Eventually, we preferred rugs from the market, and we stopped using the *sharma*. They started vanishing, and I cannot remember when our last *sharma* was kept in some store for years without usage and later thrown away. This is the story of almost every house. When I asked around the neighbourhood, only one of them had still kept one preserved.

“Revitalisation is described as a practice that renews and remakes cultural traditions that are part of the social construction. It is an approach to achieving cultural sustainability. Its power is in the

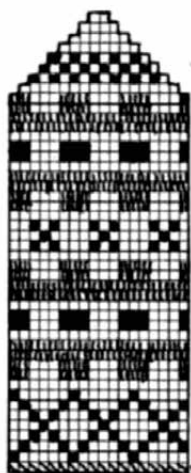
creation of cultural continuation, the reconstruction of ancestors’ skills and support of local cultural identities” (Huhmaniemi & Jokela, 2020, p. 11). My approach in this project is also a cultural continuation. Sharma is a traditional rug woven from thick woollen yarns in natural colours. That’s why they were always in shades of browns, greys and whites. We still have those at various heritage sites, such as Baltit Fort and Skardu Shigar Fort (Figure 3).

The patterns are so simple yet fascinating, and every pattern had a name like Shimshali (a further remote valley), *Girkis emae*y (Mouse’s Teeth) and *Chasm e bulbul* (eye of a nightingale). My pattern is inspired by the *Sharma Chashm-e-Bulbul*, which means ‘eye of the nightingale’. I took this image of *Sharma*, which is placed in a local innovation centre and heritage organisation (KADO).

The remaking of a pattern into another craft is an effort to revive this pattern with the essence of simplicity and natural colours. Interestingly, when I looked into traditional knitting patterns from Lapland (Lind, 2014), I found many similarities in motifs (Figure 5). It was fascinating, and I realised that two traditions are so far away and different,

▲ **FIGURE 4.** Design process, meeting with the knitting group. Photograph: Elina Luiro, 2025.

► **FIGURE 5.** Pattern of Nordic tradition (Lind, 2014, p. 281).

► **FIGURE 6.** Design process. Photographs: Reema, 2025.

yet there are so many similarities in traces. I took this opportunity to combine multiple elements into a repetitive pattern and create it on a beanie. I am attaching Nordic knitting inspirations from the book *Knitting in the Nordic Traditions* (Lind, 2014).

Symbols and crafting methods, such as those in knits, carry cultural heritage. Crafts can be studied, and new meanings can be created for them (Huhmarniemi, 2021). The design development process was adaptive and very personal to me, as this was the first time I was learning the technique. To me, this whole journey was a way to connect with my own culture and the traditions of the Arctic.

Working in with other knitting group members and sharing personal experiences along the journey was very special. Despite our different cultures, it felt like our attachment to the craft was similar (Figure 4). Along the way, I was experimenting with and learning knitting at the same time. Interacting with wool, yarn, and other tools was very special, as I felt connected to the traditions.

As a first step, I started learning the basics of knitting and getting used to the process. For the patterns, at first I was looking into more complex motifs from our embroidered traditional caps, which are more colourful and have more intricate patterns. I also created sketches and digitals, but during the process (Figure 6), I realised I want to stick to natural colours and simple patterns. That is why I decided to use diamond shapes with whites and browns. The purpose of using natural colours is to reflect human connection to earth, sand, and mountains. The original colours also create an instant connection with the animal that has blessed us with the wool.

When I decided to use one motif and repeat it around the beanie, I experimented first with a small beanie, and it turned out well, but I also realised that the pattern was much larger than the beanie itself. That is why I reduced the pattern's size for the final design and added a border to enhance it. I also changed the colours here from one motif to

▲ **FIGURE 7.** Final pattern design, me wearing the beanie, and final products displayed in the VillalInno-exhibition. Photographs: Reema, 2025.

FIGURE 8. Local yarn. Photograph: Reema, 2025.

another – similar to reversing the colours of a diamond from inside to outside.

For the final beanie, I used 100% woollen yarn, an undyed organic yarn made from Finnsheep by Vanhala Sheep Farm (Figure 8). The natural textures give my beanie a unique character. It is not neat, but it speaks for itself. I used a simple knitting technique using circular needles. I created a folding beanie. I also created a rib pattern in one colour for the upper body of the beanie, combining knit and purl stitches (Figure 7). The final design turned out really amazing for me as a beginner in knitting. I was also happy with the calculations. I will definitely wear it soon.

This project has been a great opportunity for me to learn a new skill and has also helped me connect with my heritage. It made me realise that there is so much we can do to revive our traditions. If we do not find ways to reconnect with our traditions through small techniques and community efforts, they may vanish very quickly. There is still so much

to be done through cultural innovation, and this marks the beginning of my own journey.

References

- Huhmarniemi, M. (2021). Arctic craftivism and revitalisation of crafting. *IN-Visibilidades*, (15), 54-63. <https://doi.org/10.24981/16470508.15.6>
- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020). Arctic Arts with Pride: Discourses on Arctic Arts, Culture and Sustainability. *Sustainability*, 12(2), 604. <https://doi.org/10.3390/su12020604>
- Jokela, T., Coutts, G., & Huhmarniemi, M. (2020). Tradition and innovation in Arctic sustainable art and design. *Human Culture Education*, 1, 84–99. <https://doi.org/10.34130/2233-1277-2020-1-84-99>
- Lind, V. (2014). *Knitting in the Nordic tradition*. Courier Corporation.

¿Me da mi calaverita?

Mayeli Moreno Oseguera

Knitting is not a widespread hobby in Mexico City, especially in comparison to Finland, where textile crafts hold a strong cultural presence. My first contact with knitting happened in secondary school, when I unexpectedly joined a knitting workshop and learned basic techniques using a loop board. More than twenty years later, after moving to Finland, this early experience re-surfaced, leading me back to textile making.

Participating in the VillaInno project offered an opportunity to explore the intersection between Finnish knitting traditions and my own cultural background. For this project, I designed a knitting

pattern inspired by the Mexican Day of the Dead (Día de Muertos), a celebration that has always held deep personal meaning for me.

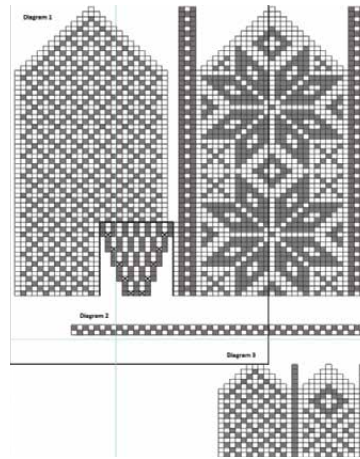
Día de Muertos is celebrated on November 1st and 2nd. During these days, many Mexicans believe that the souls of deceased loved ones return to visit their families. Altars (ofrendas) are prepared with photographs, food, drinks, *pan de muerto*, *cempasúchil* (marigold) flowers, and sugar skulls. This celebration transforms the idea of death (often associated with fear) into a moment of joy, memory, and connection.

The title of my project, “¿Me da mi calaverita?”, literally means “Would you give me my little skull?” Children use this phrase when asking for sweets during the celebration, similar to “trick or treat” in Halloween. Some anthropologists trace the expression back to the 18th century, when people with

▲ **FIGURE 1.** Sugar skulls at the market in Mexico City. Photograph: Carmen Oseguera Moreno, 2025.

▲ **FIGURE 2.** Beginning of the project, getting used to knitting. Photograph: Mayeli Moreno Oseguera, 2025.

▲ **FIGURE 3.** Pattern (Berg, n.d.) used as a base to redesign on top. Source: <https://ko-fi.com/s/2b7a6c4040>

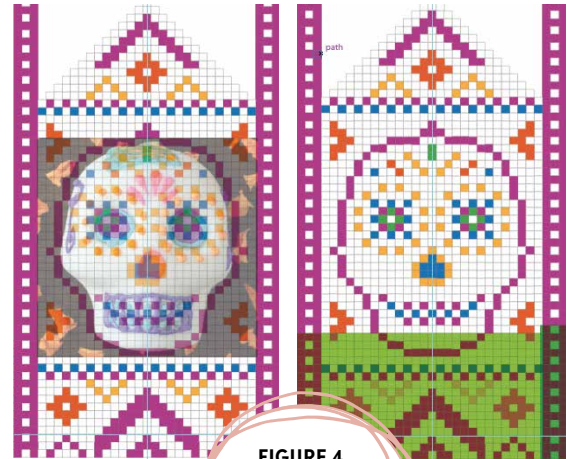

FIGURE 4.
Pattern design.
Photographs: Mayeli
Moreno Oseguera,
2025.

fewer resources asked wealthier families for small offerings so they could also honour their deceased relatives.

For my knitted pattern, I selected the sugar skull as the central symbol. Sugar skulls are iconic elements of the celebration and, for me, their sparkling surface visually echoes the brightness of Finnish snow. This connection made the symbol especially meaningful in the context of my life in Finland (Figure 1).

I chose to design a mitten because it represents a practical and culturally significant knitted object in Finland. It also allowed me to symbolically unite two cultures that shape my identity: Mexican traditions and Finnish textile practices (Figure 2).

As a beginner, I searched online for free patterns and tutorials. I eventually found a mitten pattern on Inger Berg's website (Figure 3), which served as the structural basis for my design. My initial idea was to adapt the floral motifs into snowflakes and use colours associated with *Día de Muertos*. Later, I decided to include sugar skulls and cempasúchil flowers, which I consider the most representative elements of the altar (Figure 4). Sugar skulls symbolise the deceased, while marigolds guide their souls back to the altar.

To refine the pattern, I first knitted a draft version and marked each completed row to keep track of the sequence. After creating a base structure, I traced it in Adobe Illustrator, which allowed me to adjust the motifs while maintaining the original proportions. I used a photograph of a sugar skull as a reference and translated its shape into the grid of the pattern. The colour palette was inspired by traditional altars, focusing on pink, purple, orange, and yellow.

For the knitting itself, I used 15 cm wooden needles (KnitPro Symfonie, 4.00 mm) and beginner-friendly yarns. Although I initially chose the yarns for practical reasons, they gained personal significance: the violet and white yarns were the first ones I bought after moving to Finland, the orange yarn was a gift from my Finnish mother-in-law, and the remaining colours came from recycled materials from previous school projects.

The first challenge was my limited knitting experience. Fortunately, my Finnish mother-in-law taught me the basics during a visit. This moment became an important intercultural exchange, as we communicated without a shared language, yet still learned from each other (Figure 5).

The second challenge was realising that my initial design did not fully express the cultural blend I

◀ **FIGURE 5.** First loops at my mother-in-law's place. Photograph: Mayeli Moreno Oseguera, 2025.

▼ **FIGURE 6.** Redesign and adaptation of the pattern to be used in the rectangular loop board. Photograph: Mayeli Moreno Oseguera, 2025.

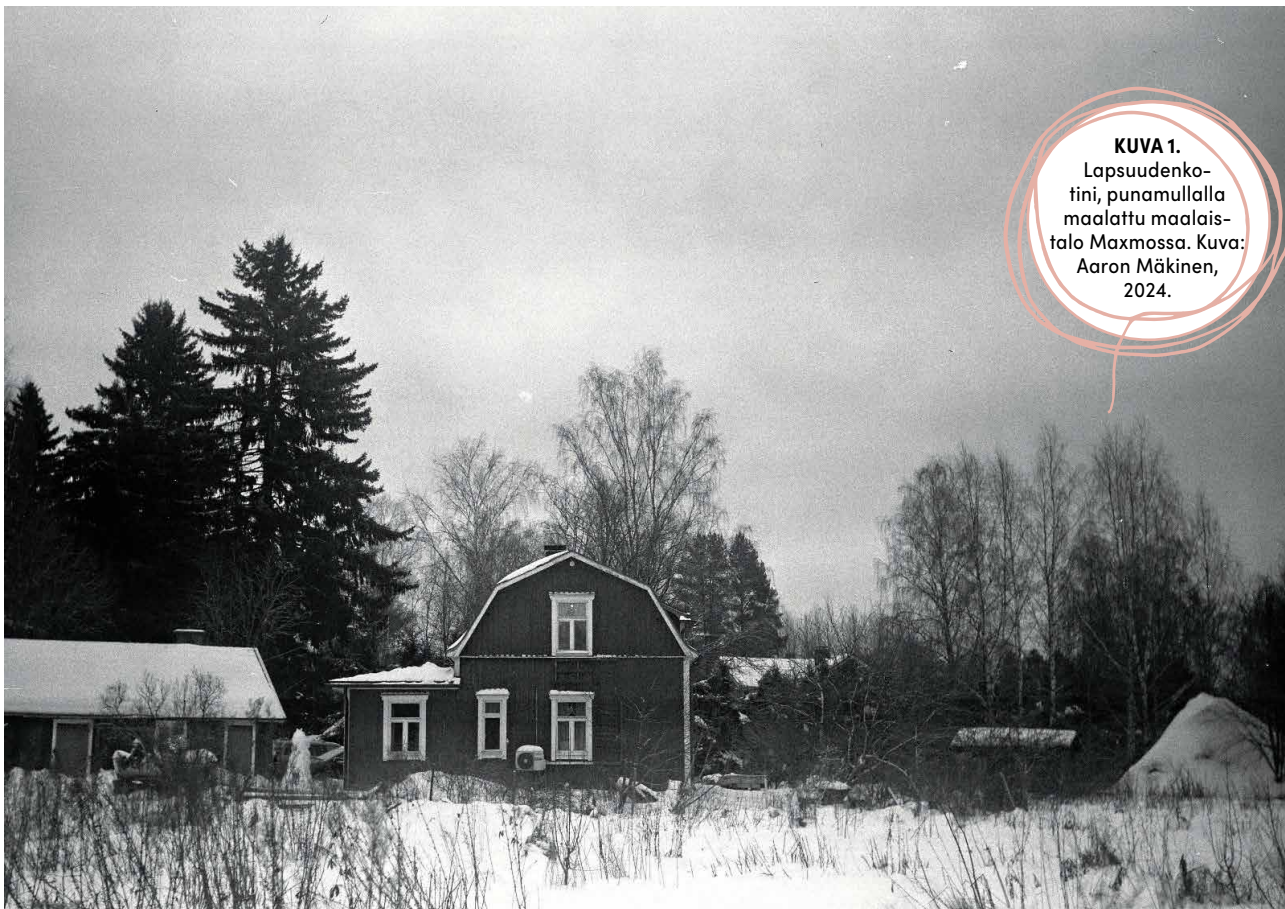

FIGURE 7.
Final product.
Photographs: Mayeli
Moreno Oseguera,
2025.

intended. Restarting the project allowed me to clarify my concept and focus on the symbolic elements that mattered the most.

The third challenge involved working with yarns of varying thicknesses, which affected the mitten's consistency. Despite this, the process helped me understand how patterns function and how to adapt them. I later simplified the skull design and tested it on a loop board, which produced a clearer result, even if the yarn was not thick enough to fully cover the loops (Figure 6).

This project deepened my appreciation for the role of knitting in Finnish culture and strengthened my connection to it. I gained new technical skills, explored the creative potential of pattern design, and experienced meaningful cultural exchange. Working with an international team also broadened my understanding of how different cultures express themselves through textile practices. Overall, the project was enriching both personally and artistically, and I wish I had joined the VillaInno Project earlier (Figure 7).

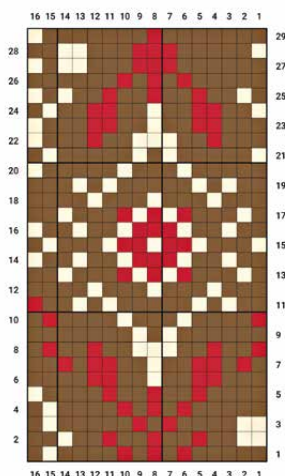
KUVA 1.
Lapsuudenkotini, punamullalla maalattu maalais-talo Maxmossa. Kuva: Aaron Mäkinen, 2024.

Till Hem – Tihemmin

Aada Mäkinen

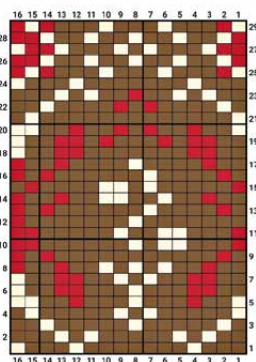
Vöyrinpaidan kuviot ovat geometrisia. Halusin ensin rikkoa tätä mielestäni yksitoikkoista kuviomaailmaa ja tehdä kuvion, joka muistuttaisi meren virtausta, mutta idea ei ruutupaperilla ottanut tuulta alleen. Palasin tarkastelemaan vöyrinpaidan hihansuita, joissa geometriset kuviot toistuvat riveittäin. Otin osan olemassa olevaa ja lisäsin siihen pehmeyttä. Geometrisen ruusu-kekeskuksen ympärille rakentui kuvioita, jotka muistuttavat kukkia ja terälehtiä.

Olen asunut nyt viisi vuotta poissa kotiseudultani, Vöyriä. Vanhempani myivät myös lapsuudenkotiäni (kuva 1), joten minulla ei ole enää mitään maallista sidettä kyseiseen paikkaan. Silti otin projektini lähtökohdaksi Vöyrin ja Maksamaan kirkonkylän. Sukuni on kotoisin Länsi-Suomesta, eikä suvullani ole kasallispuku- tai käsityöperinteitä. Isovanhempien käsityöt liittyivät sementtitöihin, villasukkiin ja virkkaamiseen. Suhteeni Vöyriin on omasta mielestäni pintapuolinen, koska olen kokenut kielimuurin nuoruudessani. Olin hyvin miellissäni, kun löysin tarttumapintaa kotiseutuni käsityöperinteeseen vöyripaidan kautta ja pääsin suunnittelemaan kirjoneulekuvion (kuvat 2–3).

◀◀ **KUVA 2.** Valmis neulekuviomalli. Kuva: Aada Mäkinen, 2025.

◀ **KUVA 3.** Valmis kuviomalli jatkettuna. Kuva: Aada Mäkinen, 2025.

◀◀ **KUVA 4.** Ensimmäisiä kokeiluja suunnitteluohjelmalla. Ohjelma Stitchart ja Vöyripaidan hiha kirjasta Lankapaitoja ja muita asusteita (Luutonen ym., 2016). Kuvat: Aada Mäkinen, 2025.

◀ **KUVA 5.** Valmis neulekuviomalli raportin eri kohdasta. Kuva: Aada Mäkinen, 2025.

▲ **KUVA 6.** Pirkka-langat, joita käytin projektissa. Kuva: Aada Mäkinen, 2025.

Tutustuin prosessin aikana muutamaaan kirjaan. Varsinkin Sirkka Könösen tekstiilitaiteilijan urasta tehty tutkimus oli mielenkiintoinen ja auttoi näkemään neulekuviomallien mahdollisuudet tekstiilitaiteilijan näkökulmasta (Luutonen ym., 1999).

Vöyripaita on perinteinen puuvillasta neulottu paita. Värykseltään se on valkoinen, ja sitä koristavat siniset geometriset kuviot. Ensimmäisiin luonnoksiini sain inspiraatiota luonnosta, merestä ja puiden rungoista. Tavoittelin projektissani pientä ja sievää kuviota, jota olisi helppo toistaa ja käyttää, mutta luonnokseni eivät sopineet tähän tarkoitukseen. Kokeilin neulekuviomallin suunnitteluun Stitchart-sovellusta, joka auttoi suunnittelussa paljon (kuvat 4–5). Kuosisuunnittelutaustani ansiosta koin sovelluksen todella käteväksi, koska sillä sain siirrettyä raporttia haluamaani suuntaan ja pystyin näkemään mallin jatkuvana kokonaisuutena.

Käytössäni oli kirja, jossa oli kattavat kuvat ja tietoa neulottujen paitojen historiasta ja perinteistä pohjoismaissa (Luutonen ym., 2016). Aloin toisintaa

vöyripaidan geometrasta muotokieltä tuoden siihen omia, pehmeämpiä kokonaisuuksia. Lumihutalemainen kuvio pohjautuu muotokieleltään paidan hihoissa oleviin muotoihin. Geometristä kuviota pehmentävät entisen takapihan takaisen metsän villiintyneet pajukot ja suuren kalliolohkareen juuressa kasvavat juhannusruusut.

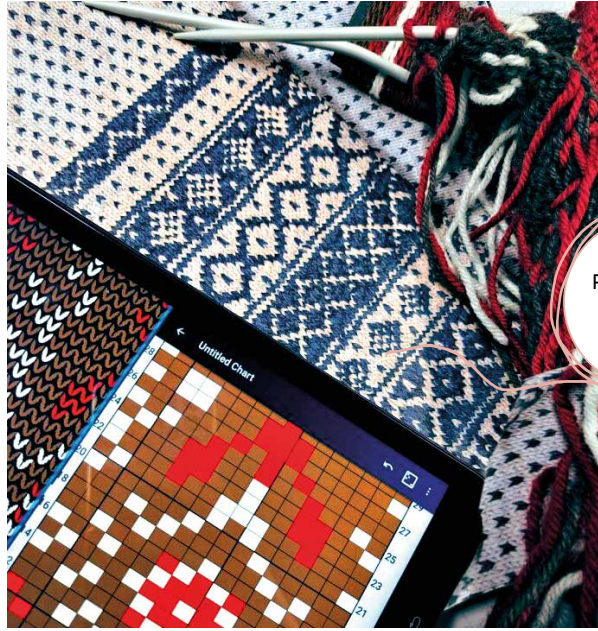
Kotisentu ja menneet ajat

Siinä missä vöyripaidat on perinteisesti tehty puuvillalangoista, käytössäni oli nyt villalankoja. Käytin kokeiluissani Pirkka- ja 7 Veljestä -lankoja. Pirkka-lanka on sataprosenttista villaa, kun taas 7 Veljestä -langassa sitä on vain 75 prosenttia. Värit olivat molemmissa samankaltaiset, mutta eroja neulottaessa toki oli. En ostanut tätä projektia varten uusia lankoja, vaan käytössäni oli projektin ohessa saatuja ja kotoa jo löytyviä lankoja.

Värit valikoituivat tähän projektiin Taito Lapin myymälässä, ja niiden symboliikka hahmottui vasta jälkeenpäin. Värit toivat mieleen projektin ede-

▲ **KUVA 7.** Valmiit testitilkut ja testilapaneli.
Kuva: Aada Mäkinen, 2025.

KUVA 8.
Prosessikuva.
Kuva: Aada
Mäkinen,
2025.

tessä pohjalaistalojen punamultamaalin, metsien korkeat rungot ja pehmeän keväturingon. Vöyripaidan värit ovat sinivalkoiset, ja haluan tulevaisuudessa kokeilla leikkittelyä kuosilla laajemmalla väriskaalalla.

Isoäitini opetti minut neulomaan jo pienenä. Siitä lähtien harrastus on ollut vaihtelevasti läsnä elämässäni: neulon yhdet tai kahdet villasukat vuoden sisällä. Kuvioneulominen oli minulle tuttua, mutta silti useamman langan kanssa työskentely oli aluksi vaivalloista.

Olen vasenkätinen, joten ohjeiden seuraaminen netistä tai kirjoista on haastavaa, koska kaikki on peilikuvana. Harjoittelemalla sain esimerkiksi langanjuoksut toimimaan, mikä varmasti auttaa tulevaisuuden neuleprojekteissa. Könönen määrittelee hyvän neulojan seuraavasti: hyvähermoinen, sitkeä, pienen rahan perässä, huolellinen ja tarkka, nauttii väreistä ja lopputuloksesta (Luutonen ym., 1999). Itselläni Könösen määrittelyistä kertyi vain vähän pisteitä, minkä vuoksi työskentelyni tämän projektin parissa ajoittain pysähtyi.

Neulemallin kokeilu ja käyttö

Neuloin ensimmäisen version Pirkka-langoilla, jotka sain käyttööni Taito Lapilta (kuva 6) ja joiden värit olivat mukavan lämpimiä. Toinen versio oli sinisellä pohjalla ja muistutti minua norjalais-

neuleista. Kolmas värikokeilu tapahtui kahdella vaalealla ja yhdellä ruskealla langalla. Värit olivat mielestäni liian lähellä toisiaan, jotta kuosi olisi erottunut kunnolla.

Toivon jatkavani kuvion jalostamista tulevaisuudessa, sillä mielestäni se kaipaa vielä viimeistelyä ja hiontaa. Kuosin raportti on neliömäinen, mutta se pääsee (ehdottomasti) oikeuksiinsa korkeammissa töissä kirjoneulekuvion jatkuvuuden vuoksi. Kuosi toimisi varmasti myös esimerkiksi pipoissa tai kaulahuiveissa, joissa kuvio pääsee toistumaan.

Tein yhden testilapasen kuosilla, mutta se ei päässyt lapasessa oikeuksiinsa (kuva 7). Malli on 16 silmukkaa leveä, ja lapasiin jaoin mallin neulottavaksi $16 + 8$. Nämä 24 silmukkaa kattoivat lapasen selkäpuolen, eikä kuosi tällöin päässyt toistumaan täysissä mitoissa. Tulevaisuudessa toivoisin, että kuviomallistani neulottaisiin jokin isompi projekti (kuva 8).

Lähteet

- Luutonen, M., Bäckman, A., & Bäckman, G. (2016). *Lankapaitoja ja muita asusteita*. Maahenki.
- Luutonen, M., Kataikko, M., Luhtala, S., Tenkama, P., & Sinisalo, S. (1999). *Elämän kirjo neuleissa: Kuva tekstiilitaiteilija Sirkka Könöisestä = Nature's yarns: a portrait of textile artist Sirkka Könönen and her knitwear*. Akatiimi.

FIGURE 1.
Vetelin kukka
 finished design, side
 1 and 2. Photograph:
 Marika Korkeasaari,
 2025.

Traditions from a small place

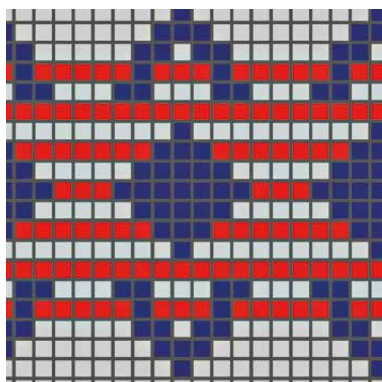
Marika Korkeasaari

I started designing my pattern by thinking about my home and its traditions. Throughout this process, my grandmother and her knitting were the greatest help. She both told me about my home's traditions and helped me learn how to knit with multiple colours. The design is inspired by the national costume of Central Ostrobothnia, Veteli. The embroidery on the headdress was the main inspiration. Unfortunately, I do not have a dress of my own, but I was able to use my grandmother's dress as an example. Most of the national costumes can be found at The National Costume Center of Finland.

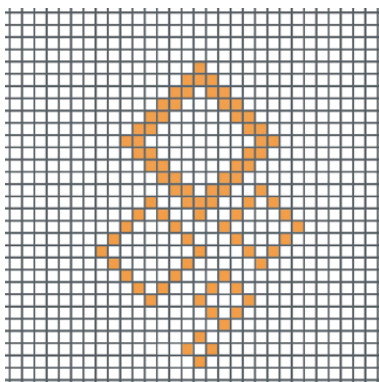
I made multiple designs before choosing my favourite. The first design was a repeating pattern with seven lines for the strings and an echo chamber made from a different colour. The design was based on a *kantele* (a traditional Finnish and Karelian plucked string instrument) depicted on the Vetelis seal (Figure 2). The next knitting pattern was based on a *himmeli*, a decoration made from dried straw (Figure 3). The rest of my patterns were all inspired by the national costume of Veteli or Central Ostrobothnia. One of them took inspiration from its lace (Figure 4) and the other from its headdress (Figures 5–7). All my patterns have been influenced by my grandmother.

Finnish national costumes are well documented on multiple sites, such as kansallispuvut.fi and vuorelma.net, both of which have good pictures and

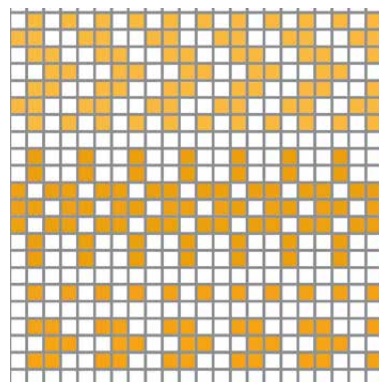
▼ **FIGURE 2.** *Kantele* pattern. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

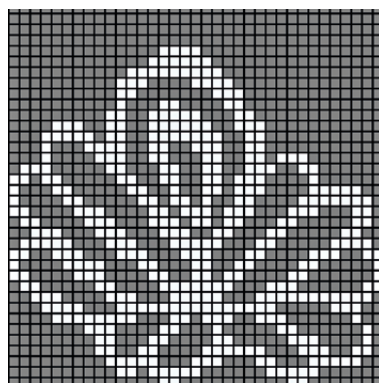
▼ **FIGURE 3.** *Himmeli* pattern. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

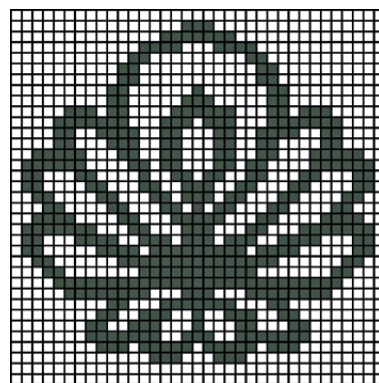
▼ **FIGURE 4.** *Nyörit* 1, 2 and 3. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

▲ **FIGURE 5.** *Vetelin kukka* design original colour. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

▲ **FIGURE 6.** *Vetelin kukka* design black and white. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

▲ **FIGURE 7.** *Vetelin kukka* last changes. Photograph: Marika Korkeasaari, 2025.

vocabulary related to the costumes, but the pictures do not compare to the actual dresses I was able to use as a reference, thanks to my grandmother. She also introduced me to an old craft book from the mid-70s called *Kauneimmat käsityöt 1*, translated into Finnish by Marja Nieminen (1976). This book was “saved” from my mother’s old school before it was closed, and it contains the basics of knitting and crocheting. While learning to make patterns, I also used the *Käsin neulonnan ABC* (Almay & Mäkinen, 1998).

When creating the final knitting patterns, I wanted to showcase the beautiful details of the Veteli dress. I wanted to bring attention to the details that are often overlooked or hidden, such as in the *nyöri* or headdress. I didn’t want to copy the designs or use as many colours.

When it came to the *nyöri* design, I made multiple adaptations that would work as a repeating pattern for socks, beanies, or a shirt sleeve. Working on my final design was different. The embroidery that inspired me was too complicated to use as a knitting pattern, so I simplified it and made it more symmetrical. I started by copying the embroidery as best I could, using the original colours. Afterwards, I turned everything black and white to simplify the palette. As someone who has not knitted much, I wanted this pattern to be symmetrical and added some colours back. I named this pattern *Vetelin Kukka* (*Flower of Veteli*) (Figure 1).

The yarns I used in my test pieces were provided by the Villainno project. I also mixed in some of my extra yarn. If I had the chance, I would have used unwound yarn. It has been a tradition to reuse yarn

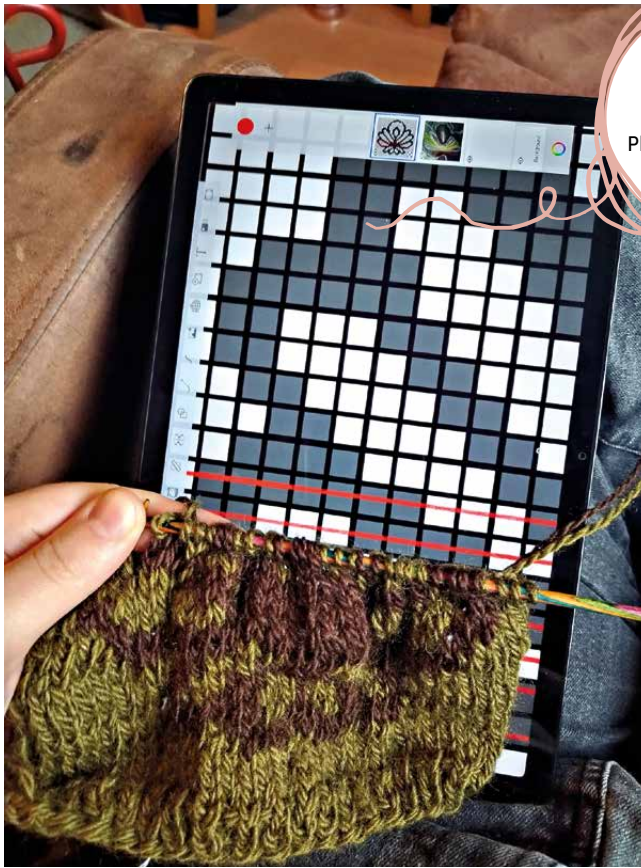

FIGURE 8.
Vetelin kukka
 knitting pattern
 in the making.
 Photograph: Marika
 Korkeasaari,
 2025.

from old projects. For example, if an old wool sweater has to be thrown away, any coloured yarn would be unwound and saved for use in socks, gloves, or other commonly used items that need to be replaced often. That way, you can use the more expensive dyed yarn again and get cheaper grey or uncoloured yarns. This is no longer as common now that you can buy more yarn from almost any store, but it is still a tradition practised to some degree.

The technique that I used was panel knitting, where you do one row of plain stitch and one row of pearl stitch until you have the pattern on one panel (Figure 8). The second technique I used was circular needles, where you knit plain stitches until you return to where you started. Circular needles were new to me, so it took me a while to learn to use them. I preferred panel knitting, even though it takes more work.

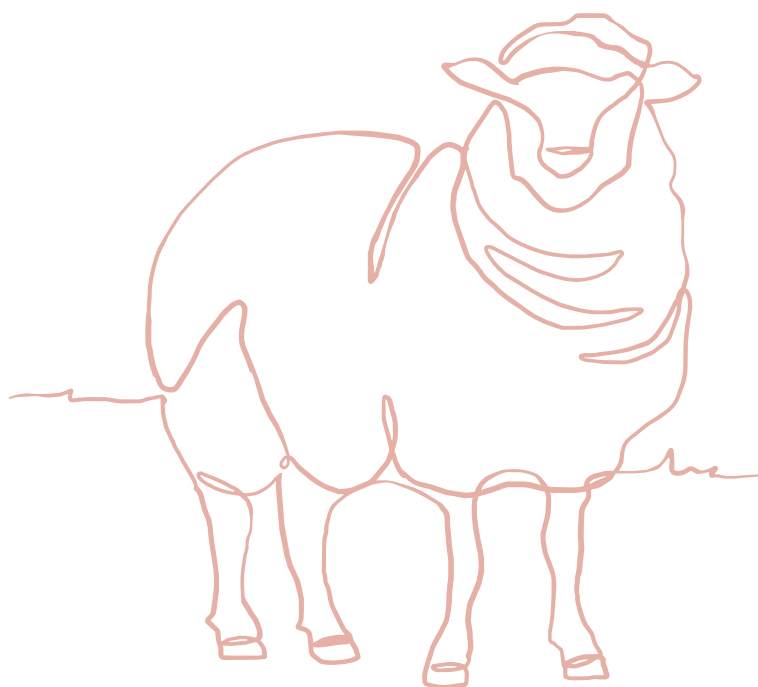
Conclusion

My final pattern is called *Vetelin kukka* (*Flower of Veteli*). I hope the pattern is still recognisable as the embroidery on the traditional headdress. I want more people to see it, especially since the headpiece is not always visible or worn. I used this pattern for a small bag, but I think it could be used in sweaters, socks, or other clothing. *Vetelin Kukka* can be used as a single pattern or as a repeating one. All I truly want is for it to be seen.

During this project, I learned how important clothing, traditional patterns, and stories can be to a community. Every iteration of my patterns has been seen by my grandmother, and every time she has had a new story or different example to show me. I have had the chance to learn more about the importance of traditional craft and the emotional connection it entails. Through learning to make these knitting patterns, I got the chance to make more connections with my community.

References

- Suomenkansallispuukeskus (2025). *Kansallispuukusanoasto*. <https://www.kansallispuuvut.fi/kansallispuuvut/kansallispuukusanoasto>
- Suomenkansallispuukeskus (2025). *Keski-Pohjanmaan eli Vetelin naisen kansallispuuku - mallipuku*. <https://www.kansallispuuvut.fi/kansallispuuvut/kansallispuuvut/keski-pohjanmaa-eli-veteli-naisen-tarkistettu-kansallispuuku>
- Suomenperinnetekstiilit OY (2023). *Veteli tarkistamaton tarvikepakkaus*. <https://vuorelma.net/kauppa/kansallispuuvut/naisten-puvut/veteli/veteli-tarvikepakkaus/veteli-tarkistamaton-hame-tarvikepakkaus/>
- Almay, M. & Mäkinen, I. (1998). *Käsineulonnan ABC: Opi helposti kuvitetuilla ohjeillamme!* Yhtyneet kuvalehdet.
- Nieminen M. (1976). *Kauneimmat käsityöt 1*. WSOY.

Osa 4

*Villakäsitöiden
uudistaminen*

Tässä osuudessa käsittelemme hankkeen aikana luotuja ja toteutettuja, taideperustaisia tuotoksia perinteen uudistamisen näkökulmasta. Ensin esittelemme taiteen, muotoilun, konseptisuunnittelun ja muun villalähtöisen toiminnan esimerkkejä sekä niiden tuomia näkökulmia perinteiden revitalisaatioon. Tämän jälkeen tuomme esiin prosessin rakenteen mallinnoksin, joilla esitämme tapoja revitalisoida villa- ja käsityöperinteitä. Samalla visioimme tulevaisuuden villaperinteiden kulttuurisesti kestävää uudistamista ja uudistumista. Perinnevillan lisääntyvä käyttö voi parhaimmillaan johtaa koko villaekosysteemin elpymiseen ja vahvistaa siten perinteiden merkitystä identiteetin, yhteisöllisyyden ja kestävyysrakentumisessa.

Embroidery

From Heritage Craft to Contemporary Art and Design – From Participatory Art to DIY Kits

Maria Huhmarniemi, Fabiola Hernández Cervantes, Tatiana Kravtsov, Elina Luiro and Minna Kovero

The revitalisation of craft heritage is not about preserving techniques unchanged, but about reactivating embodied knowledge, material relationships, and cultural meanings in contemporary contexts. In the case of wool embroidery, revitalisation has involved engaging with heritage, experimenting with materials, creating large-scale exhibition works, and developing DIY craft kits that translate tradition into accessible forms of making.

Revitalisation is understood as a process in which knowledge, skills, materials, and meanings are re-engaged and reinterpreted in contemporary

contexts, rather than the preservation of craft traditions in static form. In the VillaInno project, the tradition of wool blanket embroidery has been revitalised through artistic and pedagogical practice (Huhmarniemi et al., 2024; Kovero & Kravtsov, 2024).

The process began with familiarisation with the wool blanket embroidery tradition, including natural dyeing of wool yarns, learning embroidery stitches, and exploring the symbolic meanings embedded in embroidered motifs. In Finland, large folk sledge blankets were traditionally embroidered on black wool fabric using hand-dyed wool yarns (Grönlund & Lehto, 2003). These textiles functioned both as practical objects and as carriers of cultural knowledge, identity, and aesthetic values.

In the first phase of the process, team members collaborated with the Embroidered Stances collective.

► **FIGURE 1.** Wool embroidery artworks by members of the Villalno team are on display in Nurmee at the East Finland Wool Festival (*Idän villafestari*). Photograph: Minna Kovero, 2024.

► **FIGURE 2.** Villalno is exhibiting wool embroideries and hosting workshops across Finland: Tornio, summer 2023; Jyväskylä, spring 2024; Nurmee, summer 2024. Photographs; Tatiana Kravtsov, 2023 (1.), Minna Kovero 2023–2025 (muut).

FIGURE 3.
*Stitching Light
through Boundary Lines*
—artwork and its collabora-
tive creative process.
Photograph: Minna
Kovero, 2023.

They created large-scale wool embroidery works as exhibition pieces (Huhmarniemi, 2024). These works brought the tradition into contemporary art and design contexts, allowing traditional techniques and visual languages to dialogue with current themes and artistic approaches (Figure 1). Through this phase, embroidery functioned as a medium for reflection, commentary, and renewed visibility. Based on this shared practice, they have presented their work at international academic symposiums, organised exhibitions at museums such as the Finnish Craft Museum in Jyväskylä, and facilitated craft workshops in Nurmes, Tornio and Rovaniemi (Figure 2). These activities fostered knowledge and experience exchange while engaging with the revitalisation of wool embroidery traditions in a contemporary context.

In addition, a craft project organised by Kovero and Kravtsov brought together newcomers from Ukraine to explore and embroider together symbols of the sun and female sun goddesses that have crossed borders and generations from Ukraine to Karelia and the Arctic. Crafting together resulted in a collaborative art piece titled *Stitching Light through Boundary Lines*, which was presented at the Relate North exhibition in Umeå in 2023 (Figure 3). Collaboratively, through craft practice with naturally dyed wool, they explored revitalisation of sun symbolism and its empowering aspects (Kovero & Kravtsov, 2024).

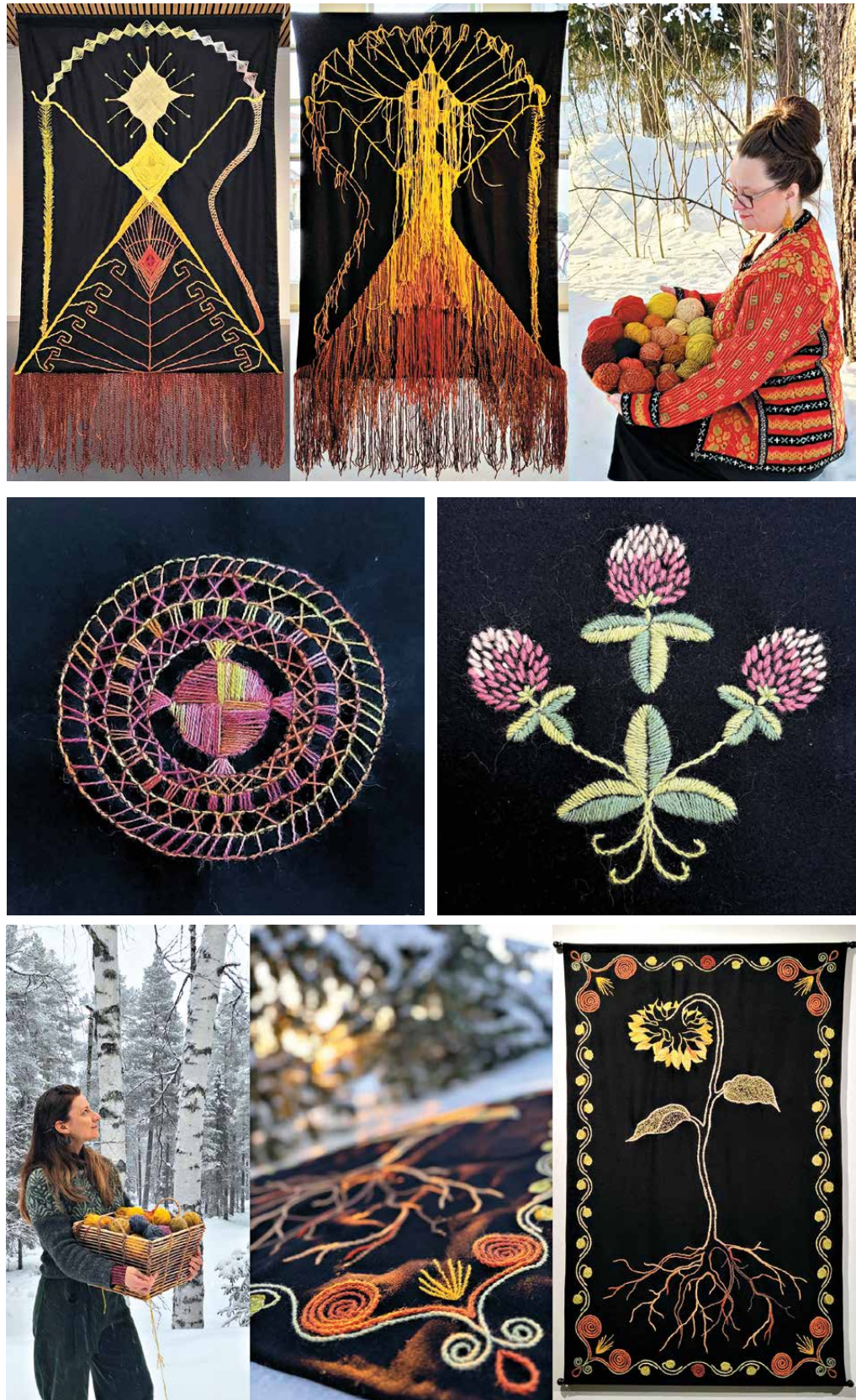
In the second phase, the artists translated this embodied and expert knowledge into accessible DIY craft kits. Some designers also extended themes from artworks into these kits (Figure 4). Each kit includes the story behind the pattern, instructions, and materials: a piece of black wool fabric, a needle, naturally dyed wool yarns, and an embroidery pattern inspired by tradition. The kits were designed to enable participants to engage directly with the material practices of wool embroidery, thereby supporting the continuity of craft heritage in a contemporary context.

Through this multi-layered process, revitalisation emerges as a practice that connects past and present, professional artists and wider communities, and cultural heritage with everyday creativity. By combining artistic production, craft education, and participatory formats, the VillaInno project demonstrates how craft traditions can be sustained and renewed through shared practice, material engagement, and contemporary interpretation.

References

- Grönlund, I., & Lehto, M. (2003). *Perinteinen peitto-kirjonta* [Traditional Blanket Embroidery] (2. edition). Otava.
- Huhmarniemi, M., Hernández Cervantes, F., Kravtsov, T., Kovero, M., & Luiro, E. (2024). Embroidered stances as craftivism and ecoculture. In T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Toim.), *Mapping the new genre Arctic art education* (pp. 122–125). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024-120599976>
- Huhmarniemi (Ed.). (2024). *Kirjotut kannat / Embroidered Stances*. Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-417-1>
- Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. In T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Eds.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (pp. 114–135). InSEA Publications.

► **FIGURE 4.** The DIY kits by Kovero and Kravtsov continue the motifs of their artworks. The sun embroidery workshops also influenced the thematic focus, guiding it toward symbols associated with goddess figures, flowers, birds, and vitalising circular motifs. Photographs: Minna Kovero, 2023–2025 (1-2, 4.); Rasmus Haahti, 2025 (3.); Tatiana Kravtsov, 2025 (4., 6-7); Maria Huhmarniemi, 2025 (5.).

Patterns of Belonging

Revitalising Craft as a Symbolic Language

Minna Kovero

Pattern design and the woollen crafts of knitting and embroidery offer the possibility to revitalise symbols and create textiles that enhance a sense of belonging. This article examines how certain long-standing patterns and the symbolism of the sacred grass snake – a household guardian spirit in the form of a snake – can be reinterpreted and transformed into woollen knitting designs. The Kotokäärme knitting pattern serves as an example of design as a form of language that tells stories and connects makers and wearers to a broader, multilayered world. The Kotokäärme pattern functions as a living symbol of rootedness in the Finnish-Karelian past and beyond, fostering a sense of belonging to desired contexts.

Belonging is a fundamental condition of human life, shaping how individuals understand themselves and the world around them. It provides a stable centre of meaning and identity, offering a framework through which experiences become coherent and purposeful. When this sense of belonging is present, the world appears ordered and comprehensible; when it is absent, individuals may experience disorientation, rootlessness, and a loss of meaning. Belonging is not a fixed state; it is continuously produced, for example, through cultural processes such as the formation of traditions. In contemporary society, processes of globalisation have disrupted many conventional forms of belonging; yet the human need for connection persists. Individuals and communities continually seek to re-establish meaningful ties, often through the creation of

◀ **FIGURE 1.** *Kotokäärme* pattern, accompanied by books illustrating its Finno-Karelian roots – from descriptions of the grave findings to its contemporary version. Photograph: Minna Kovero, 2026.

bounded social worlds; whether in cultural movements, identity formations, or everyday practices (O'Connor, 2018).

Within this context, craft and patternmaking can be understood as powerful symbolic languages through which belonging is expressed, constructed, and renewed. Patterns are not merely decorative; they carry memory, tradition, and shared meaning. Through repetition, rhythm, and variation, patterns embody the temporal depth of lived experience and mediate relationships between people and the surrounding world. They ground individuals in a meaningful context, transforming abstract belonging into tangible form. Vitalising belonging through patterns can take the form of designing, knitting, embroidering, wearing, and living with textiles, as exemplified by the *Kotokäärme* pattern.

The *Kotokäärme* pattern, along with its processes of creation and use, provides a compelling example of how patterns can enhance a sense of belonging while remaining rooted in the traditional language of textile crafts and symbolism (Figures 1–2). The search for motifs associated with the house snake spirit, *elättikäärme*, guided the design process toward historical textiles. In the Finnish region, old pattern language is primarily known through burial finds, including bands and tablet-woven textiles. These artefacts reveal a rich visual vocabulary, with motifs largely derived from nature and reflecting a relationship with the environment that differs from contemporary perspectives. At the same time, the patterns display a degree of universality, as similar motifs appear across diverse geographical contexts (Karisto & Pasanen, 2015).

Patterns woven over a thousand years ago continue to resonate today, even though their original meanings remain only partially accessible. What we perceive is often their formal complexity, rather than their symbolic content (Karisto & Pasanen, 2015). The *Kotokäärme* motif exemplifies such inherited forms, whose deeply nature-connected symbolism may remain somewhat elusive from a contemporary viewpoint. Similar motifs can be found both in the embroidery of traditional costumes and in contemporary knitwear, through which they have continued to live into the present day. One example is the S-motif band pattern discovered at the Kekomäki burial site in Kaukola (Figure 1), preserved in a narrow tablet-woven band from the upper edge of a wrap skirt. The fragment, approximately 10 mm in width, dates to the Iron Age of Karelia (Karisto & Pasanen, 2015; Schwindt, 2012). Comparable patterns can also be found in contemporary Latvian textiles.

In Latvian tradition, the S-motif refers to the grass snake, *Zalktis* – an important symbol often associated with protection, wisdom, and nurturing qualities (Figure 2). It commonly appears in traditional women's clothing, such as belts, sashes, and mittens. In folk culture, it is sometimes called a “little zigzag” because of its shape. The symbol is widely used in decorative patterns and appears in folk art. It is believed to carry the wisdom of ancestors, and wearing items with this symbol helps pass on that knowledge and protection (Kraukle, 2014).

The *Kotokäärme* pattern and its name come from the folkloric guardian serpent, *elättikäärme*, a grass snake believed to protect the home (Huhtaniemi, 2020; Gimbutas, 1989). Snakes were understood as protectors not only of the home but also, in mythological contexts, of the entire world. In Finland, domestic guardian snakes were valued for their role in driving away mice, rats, and even vipers, and were also associated with the deceased and household guardian spirits. As protectors of both the home and the cosmos, snakes have served as human helpers for thousands of years (Kovalainen, 2009).

The design of the *Kotokäärme* pattern investigates cultural roots through a blending of traditions, reflecting a sense of transnational belonging.

◀ **FIGURE 2.** Books and inspirational materials for understanding the real grass snake and its Latvian ornaments, featuring motifs similar to those found in old Finnish designs. Photograph: Minna Kovero, 2025.

◀ **FIGURE 3.** Embroidered motif created using Pohjolanpääsi Karelian red wool yarn. The dark brown base is knitted from Taulavuori Farms Kainuu Grey yarn. Photograph: Minna Kovero, 2025.

Closely related traditions of domestic snakes are also found in Sweden, with similar practices documented in Russia and the Baltic states. These snakes could be kept like other household animals and were sometimes given individual names and specific calls to bring them forth. In Western Finland, they were commonly kept in farm households, whereas in Eastern Finland and Karelia, they were more closely associated with ritual specialists, or *tietäjät*. A powerful *tietäjä* was believed to be able to call forth a snake to act on their behalf (Huhtaniemi, 2020). The *Kotokäärme* pattern navigates the space between northern traditions and creative freedom, seeking a serpent symbol for the present that embodies both personal and collective wisdom, drawn from northern nature and cultural heritage.

Through the *Kotokäärme* knitted surface, the essence of the serpent is explored, along with its positive symbolism and connections to feminine power and healing. The snake has symbolised healing since ancient times, from Hermes' caduceus to Asclepius' single-serpent staff, still used as

a symbol by physicians, pharmacists, and the WHO (Kovalainen, 2009). Early humans revered creativity and the generative power of women, with the goddess embodied in both human and earth. In pre-Christian traditions, snakes were often feminine, linked to Mother Earth (Gimbutas, 1989).

In the *Kotokäärme* pattern, red knitted snakes flame across Mother Earth's dark brown soil, representing grounded flows of energy (Figures 3–4). The interplay of structured and organic ornamentation reflects a search for holistic balance. The motif is also connected to natural healing and empowerment: the serpent, strongly associated with renewal, is often regarded as a healer's familiar. Snakes have long been linked to magical healing herbs and were believed to possess special knowledge or power related to healing and medicine. They were also thought to ensure fertility and health for both humans and animals. In many traditions, the life energy of the snake was understood to be directly connected to that of the human under its protection, forming a deep and vital bond between them (Gimbutas, 1989).

FIGURE 4.
Ancient snake
motifs alongside the
Kotokäärme pattern.
Photograph: Minna
Kovero, 2026.

The *Kotokäärme* pattern was knitted into a collar and embroidered on top of a knitted woollen container for northern sweetgrass (Attachment page 194). The serpent pattern works on a voluminous collar or a poncho-style wrap, and it can also be adapted to other flared garments and accessories that emphasise femininity. Elements of the serpent motif can be used as embroidery designs for smaller objects such as herbal pouches and containers. These accessories highlight the healing practices related to folk medicine and bring belonging to this rooted practice and the culture surrounding it.

Designing meaningful patterns and ornamental objects becomes a way of reactivating belonging in a fragmented world. By drawing on local narratives, collective memory, and culturally embedded symbols, craft can create visual and material “centres of meaning” that foster connection. These patterns can function as bridges between past and present, individual and community, the local and the global. In doing so, they offer a means of resisting the flattening effects of globalisation by reintroducing depth and identity into everyday life.

Ultimately, belonging is not something that can be passively inherited; it must be continually created, renewed, and revitalised. Craft, grounded in repetition, care, and material engagement, provides a powerful framework for this process. Through the intentional design and use of patterns, it is possible to revitalise shared cultural meanings and sustain the symbolic structures that support both personal identity and collective life. In this way, textiles such as the *Kotokäärme* pattern become living symbols of connection, memory, and belonging, actively breathing new life into traditions.

References

- Gimbutas, M. (1989). *The language of the goddess: Unearthing the hidden symbols of Western civilization*. Harper & Row.
- Huhtaniemi, E. (2020). *Suomalaiset elättikäärmeet*. AntroBlogi. <https://antroblogi.fi/2020/04/suomalaiset-elattikaarmeet/>
- Karisto, M., & Pasanen, M. (2015). *Omenaisia ja revonneniä: Suomalaisia lautanauhoja = Applesies and fox noses: Finnish tabletwoven bands*. Salakirjat.
- Kovalainen, K. (2009). Palvottu, vihattu käärme. *Suomen Luonto*, 3. <https://suomenluonto.fi/artikkelit/palvottu-vihattu-kaarme/>
- Kraukle, D. (2014). *Ceļvedis latvisko zīmju pasaulē: Ornaments [A guide to the world of Latvian symbols: Ornament]*. Zvaigzne.
- O'Connor, P. (2018). *Home: The foundations of belonging*. Routledge.
- Schwindt, T. (2012). *Tietoja Karjalan rautakaudesta, 1893 ja sitä seuraavilta ajoilta: Käkisalmen kihlakunnan alalta saatujen löytöjen mukaan*. Salakirjat.
- Schwindt, T. (2015). *Traditional Finnish decorative bands* (Original work published 1903). Salakirjat.

Felting in Raw

Revitalising Ancestral Wool Crafts

Fabiola Hernández Cervantes

So-called Bike-Felting or Raw Felting is a co-developed service that emerged from an experimental practice aimed at revitalising an ancestral felting technique. The developed practice would be applied to nature-based creative tourism as workshop-services using discarded local wool, a material with potential for socially engaged workshops. This project proposes that ancestral craft practices can be revitalised for new needs and contexts while maintaining cultural significance and fostering ecological reproductivity.

Felting is among the world's oldest textile techniques, originating in Central Asia thousands of years ago. Historical research traces the horse-aided felting to nomadic communities from Mongolia to the Iranian plateau, who perfected large-scale horse-aided felting to create thick wool coverings for yurts and garments, relying on collaborative work and the natural felting properties of raw fleece. They

rolled raw wool around heavy poles pulled by horses to create thick, weatherproof textiles for yurts. In this project, we revitalised some of this ancient knowledge in the Arctic context in order to co-develop a service for creative tourism in rural regions.

During the summer of 2024, a hands-on wool workshop took place in the village of Äkäslompolo, in Northern Finland. Inspired by the tradition of horse-felting, the team adapted the method to a low technology using simple materials. Students and researchers from the University of Lapland, along with local craft experts, formed the heart of the *Felted Futures* project's practical experimentation. The workshop was reflected in studies and shared through many publications (Ahmadi, 2025; Huhmarniemi & Hernández Cervantes, 2024; Huhmarniemi et al., 2025).

Wool from Finnish and Kainuun Harmaas sheep was sorted, carded, and layered into large mats (Figure 2). The group wrapped these mats around plastic pipes, soaked them in soapy water, and towed the rolls behind a bicycle, using the motion and pressure to bind the fibres into a felt blanket. Applied materials were items easily available in rural households.

◀ **FIGURE 1.** Ancestral craft was revitalized as a contemporary felting experiment at Äkäslömpö workshop. Drawing: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

◀◀ **FIGURE 2.** The working team is sorting wool for testing the revitalization of wool felting using common contemporary materials. Photograph: Dorsa Abolfazli, 2024.

Local knowledge holders contributed with their expertise, whilst students brainstormed design and architectural ideas for a felt-covered shelter.

The collaboration with the cafeteria Navetta Galleria linked a revitalised ancestral craft to tourism, suggesting opportunities for collaboration among farmers and rural entrepreneurs. The low-cost, mobile, and socially engaging activity proved potential for public demonstrations and visitor participation. Rolling the felt by electric bike would speed up the felting and suit these locations, where many visitors stop on their mountain biking hikes (Figure 1).

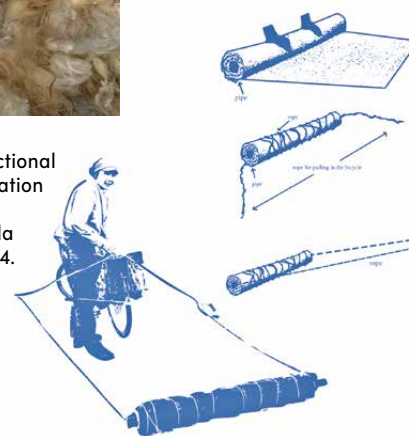
The revitalisation occurred on two levels: the creation of a local circular economy where wool became both a cultural attraction and a sustainable product, and the revitalisation of an ancestral technique with a contemporary twist. The materials used in the workshop were: wool fleece, pipes, ropes, canvas, water shower, natural soap, bubble wrap or a mesh layer, waterproof gloves, hot water, a carding drum and a bike (Figure 4). The materials and techniques are illustrated and shared in manuals (Hernández Cervantes, 2025a, 2025b).

Revitalising heritage craft can inspire nature-based creative tourism services; visitors could join in carding, sorting fibres in groups, learning about local sheep breeds, or simply pedalling the wool roll, turning labour into performance and education. They could create felt products such as decorative textiles and carpets, and the entire cycle from sheep to finished felt could be experienced within the region, offering authentic storytelling. The model of revitalisation presented in this experiment demonstrates how wool, regarded as waste, can be incorporated into creative tourism services that blend ecological responsibility with participatory craft, and how craft techniques migrate across continents and eras (Figure 3).

◀ **FIGURE 3.** Waste wool: a material for creative tourism services. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

▶ **FIGURE 4.** Felting instructional leaflet presenting revitalization aspects at Villalno Final exhibition. Drawing: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

References

- Ahmadi, H. (2025). *Designing a multi-functional yurt as a cultural landmark and tourist attraction*. [Master's thesis, University of Lapland]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060460733>
- Hernández Cervantes, F. (2025a). *Raw felting: revitalization & material innovation for sustainable tourism services in the Arctic*. University of Lapland. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-521-5>
- Hernández Cervantes, F. (2025b). Sustainable craft team building. In F. Hernández Cervantes, M. El-Sayed, M. Huhmarniemi, I. Vitale, M. Segreti, A. F. Gobbi (Eds.), *Methodology of team building for green organizational behavior in rural areas* (pp. 71–105). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025052250966>
- Huhmarniemi, M., & Hernández Cervantes, F. (2024). Bike Felting Experiment for Wool Innovation. In T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Eds.), *Mapping the New Genre Arctic Art Education* (pp. 118–121). University of Lapland. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024120599973>
- Huhmarniemi, M., Hernández Cervantes, F., & Ahmadi, H. (2025). Felted futures: crafting transformative learning experiences in the Arctic. *Education in the North*, 32(3), 204–227. <https://doi.org/10.26203/ehk3-1b93>

Weaving with Trees

Revitalising Traditional Crafts and Nature Bonds

Tatiana Kravtsov

In this project, the craft of band weaving is approached as a creative practice to foreground reconnection with nature and traditional knowledge. Through meditative weaving with trees and the design of one's own tools, band weaving becomes a place-based and embodied practice. This practice frames revitalisation as the living continuation of tradition through engagement with natural materials, collaboration, and contemporary technologies.

Band weaving is an ancient craft tradition widespread across the world. Different techniques, including tablet weaving, rigid heddle (pick-up), and backstrap weaving, developed locally, yet share common roots in the skilled handling of warp and weft threads to create durable, patterned narrow bands. Historically, woven bands held both practical and symbolic significance. They were used as belts, ties, headbands, and decorative clothes' edgings, and often played a role in gift-giving traditions, such as bridal dowries, where they carried meanings of protection, identity, and care. In Finland, the craft of band weaving has deep historical roots and remained common until the early 19th century (Schvindt, 2015; Merisalo, 1978). Although it is no

▲ **FIGURE 2.** Weaving a band with woollen yarns in colours inspired by the pine tree. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

◀ **FIGURE 1.** Woollen yarns in colours inspired by the birch tree; a woven band displayed against a birch tree. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 3.** A participant weaving a band with threads attached to a pine tree during the *Meditative Weaving with Trees* workshop, held as part of the *Rooted–Wool–Being* workshop in Muonio. Photographs: Minna Kovero, 2024.

longer commonly practiced, there is a growing interest in band weaving. Various courses are offered across Finland, among them, a band weaving course held at Taito Lappi in Rovaniemi inspired Kravtsov and Kovero to deepen their engagement with this traditional craft.

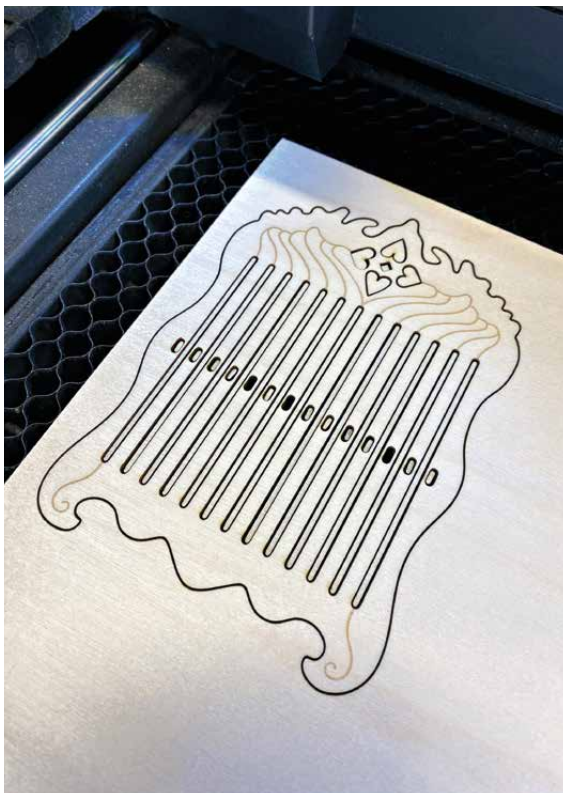
While exploring the technique of band weaving with a rigid heddle, Kravtsov experimented with different colour combinations in dialogue with local trees, such as birch and pine. This process encouraged slow and attentive observation of bark textures and colours (Figures 1–2). It also led to the idea of weaving in outdoor settings rather than indoors, approaching the forest as both collaborator and a site of learning, recalling the feeling of the close

relationship our ancestors had with it. Craft was an essential part of life in nature-related cultures, where making was closely intertwined with seasonal rhythms, available materials, and cultural meanings. Objects were not only functional but also embedded with symbolism, reflecting relationships between humans, materials, and the surrounding environment. They carried stories and messages that are no longer deeply understood in many modern contexts (Karisto & Pasanen, 2013). However, revitalising the practice might bring new perspectives and meanings within contemporary context (Huhmarniemi & Jokela, 2020).

During the *Rooted–Wool–Being* co-creative workshop organised in Muonio by the VillaInno

FIGURE 4.
Tatiana Kravtsov
and Minna Kovero
looking at the first
heddle prototypes.
Photograph: Elina
Luiro, 2025.

▲ **FIGURE 5.** Laser cutting of the rigid heddle designed by Minna Kovero. Photograph: Elina Luiro, 2025.

team, Kravtsov facilitated a creative practice titled *meditative weaving with trees*. Participants were invited to experience weaving with Finnish wool by attaching the warp directly to a tree. The act of weaving became a shared gesture, a quiet ritual of presence, connection, and creation. By bringing together a traditional craft practice, culturally rooted materials, and embodied engagement with living trees, the workshop sought to strengthen bonds between humans and the natural world (Figure 3).

The workshop in Muonio led to the co-development of the weaving tools in collaboration among Tatiana Kravtsov, Minna Kovero, and Elina Luiro. Both Kravtsov and Kovero designed a rigid heddle with a weaving shuttle, getting inspiration from the natural forms and decorative language of Finnish wooden distaffs. Luiro, an expert in laser cutting, then redrew the sketches as vectors and laser-cut the tools from birch plywood (Figures 4–6). While such tools were traditionally carved by hand, the integration of contemporary technologies brings an aspect of innovation, highlighting that traditions can evolve and continue as living practices in response to present-day contexts.

Designed for *weaving with trees*, these tools foreground band weaving as a place-based practice emerging through material engagement with the natural environment. Here, revitalisation is not understood as the preservation of historical forms, but as the renewal of tradition through embodied practice, bridging between past and present, and reconnecting heritage with contemporary ways of making. These outdoor weaving encounters, using wooden heddles and wool fibres, highlight the interconnectedness between people and the living world, revealing how traditional practice can foster new forms of attention, reciprocity, and responsibility, grounded in a place-based perspective.

▲ **FIGURE 6.** Rigid heddles and weaving shuttles with Finnish wool in natural shades displayed by a birch and a rowan trees. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2026.

References:

- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the Northernmost Europe. In L. Heininen, H. Exner-Pirot, & J. Barnes (Eds.), *Arctic yearbook 2020: Climate change and the Arctic: Global origins, regional responsibilities?* <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2020/2020-scholarly-papers/350-arctic-art-and-material-culture-northern-knowledge-and-cultural-resilience-in-northernmost-europe>
- Karisto, M., & Pasanen, M. (2015). *Omenaisia ja revonneniä: Suomalaisia lautanauhjoja = Applesies and fox noses: Finnish tabletwoven bands*. Salakirjat.
- Merisalo, V. (1978). *Nauhoja* (2nd ed.). WSOY.
- Schvindt, T. (2015). *Traditional Finnish decorative bands* (Original work published 1903). Salakirjat.

"Muxá (sheep's wool in the Wixárika language) is a material that has been part of Wixárika culture for generations, from the first offerings given at sacred sites to accessories like bags. This element, Muxá, has always been present."
- Juan Aurelio Carrillo Ríos

Crafting with heritage knowledge

Fabiola Hernández Cervantes and Juan Aurelio Carrillo Ríos

The Tsik+ri is a textile craft from the Indigenous Wixárika people of central and eastern Mexico; it embodies a unique fusion of spiritual values, tradition, and heritage (Hernández Cervantes, 2025). Cervantes learned the technique in a non-ritualistic context, leading her to develop and pilot workshops to promote the value of this craft tradition in international contexts. The aim of these workshops was to reconfigure educational workshops using local wool and to foster collaborative community learning (Hernández Cervantes, 2025).

As a result, Cervantes had the opportunity to collaborate closely with an Indigenous master artist from Mexico, Juan Aurelio Carrillo, from the University of Nayarit. Together, they held a *Tsik+ri*

workshop during the autumn of 2024 at the University of the Arts Helsinki, *Taideyliopisto galleria*, in the context of the exhibition *Taking Back the Museum*, co-funded by the Kone Foundation. The collaboration was also supported by the Embassy of Mexico in Finland (Figure 1).

The two-part workshop was adapted for Nordic European audiences to introduce the traditional *Wixárika* heritage craft and the use of locally sourced, naturally dyed Finnish wool. In the workshop, Cervantes, from the VillaInno team, presented wool dyed with Mexican plants and pigments such as corn, cochineal, *palo de campeche*, avocado, and beans; Carrillo presented the technique and background of the *Tsik+ri* pieces (Figure 2).

The aim and objective of this workshop were to provide people with access to more ecocentric practices, such as crafting with naturally dyed wool. In addition, the aim was to spread knowledge of Indigenous cultures through craft workshops, which is an attempt to include, respect, and embrace polycentric and pluralistic practices.

◀◀ **FIGURE 1.** Participants in the Tsik+ri workshop at the University of the Arts Helsinki. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

◀ **FIGURE 2.** Naturally dyed samples from Mexican native plants were used in the workshop and colour palette. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

▶ **FIGURE 3.** Collaborative work between the Villalnoo-project and master crafter Juan Aurelio Carrillo Ríos from the Nayarit University with a woven sample in the workshop. Photographs: Juan Aurelio Carrillo and Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

▶ **FIGURE 4.** Participants practising the technique to create a Tsik+ri piece. Photographs: Olivia Rodríguez, 2024.

During the workshop, in addition to sharing the technique for making a Tsik+ri and showcasing the materials to a diverse audience, it is important to note that knowledge beyond the material is also transmitted. This includes the strong relationship Wixárika culture has with animals and plants, knowledge that contributes to a deeper understanding of nature and the universe.” - Juan Aurelio Carrillo Ríos

The inspiration for this collaboration emerged from the designer’s need to provide respectfully devised solutions to address current social, cultural, and environmental issues; the epistemologies and practices of Indigenous peoples, such as the Wixárika people, present potential for hosting contemporary craft and design spaces where people can learn from wool, natural dyes, traditional pigments and heritage knowledge in a respectful way.

The design development included the online and in-situ phases. First, discussions with the master artisan were held via online sessions to brainstorm possible outcomes of the workshop. In these sessions, both the crafter and the designer agreed on the knowledge and materials to provide to the participants. The second part of the collaboration included in-situ practice, in which the artisan demonstrated the technique to the participants and the designer presented the wool materials, encouraging discussion about working with locally sourced, naturally dyed wool, using traditionally available native Mexican pigments (Figure 3).

The materials provided were the following: wooden sticks, naturally dyed wool, a sample palette, a basket with colours dyed in previous sessions, and printed instructions for the participants.

The outcome was a series of personal woven mandalas made by each participant; among them were Mexican people living in Finland, Wixárika crafters, researchers from the University of Lapland and the University of the Arts Helsinki, participants from the Embassy of Mexico in Finland, and the general public (Figure 4).

References

Hernández Cervantes, F. (2025). Weaving wisdom: Community learning through wool crafts. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, (22). <https://doi.org/10.225 01/ruu.2410897>

Digital Tools, Wool Traditions

– Digital Fabrication for Heritage Revitalisation

Elina Luiro

Digital fabrication has transformed craft, design and contemporary art by expanding how objects can be imagined, tested and produced. In the context of craft heritage, it offers technical efficiency and new ways of reactivating traditional knowledge through modern tools, materials and forms of participation. In the VillaInno project, digital fabrication was used in the prototyping of wool-based products, craft kits and learning tools, as well as in the redesign of heritage-inspired craft tools (Figure 1). Rather than treating tradition as something to be preserved unchanged, the project approached revitalisation as a living process in which traditional craft techniques can be reinterpreted in relation to present-day materials and user needs.

In VillaInno, Elina Luiro contributed as a specialist in digital fabrication and as an artist-designer-educator working between heritage and contemporary design and craft. This visual essay examines selected design cases from the project in which laser cutting and 3D printing supported the development of wool-related concepts and tools. The focus is on how digital fabrication can contribute to heritage revitalisation, while also bringing forth the technical, material and ecological considerations involved in the process.

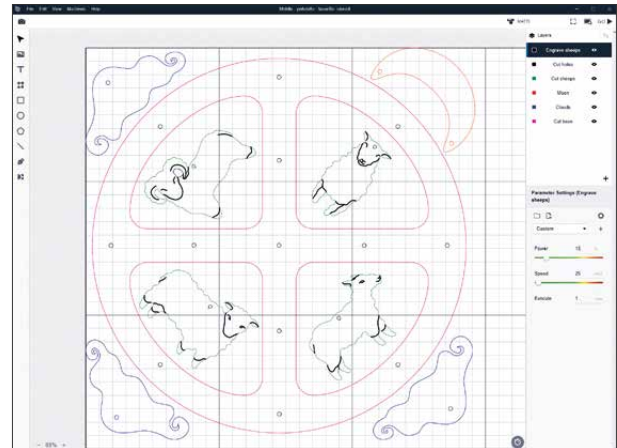
Digital Fabrication

Digital fabrication refers to design and production processes that combine computer-aided design (CAD), vector drawing, or 3D modelling with machine-based fabrication methods such as laser cutting, 3D printing or CNC milling. In the VillaInno project, the prototyping work focused especially on laser cutting and desktop-scale 3D printing. The laser-cut prototypes were prepared as vector files in Adobe Illustrator and processed for

◀◀ **FIGURE 1.** 3D-printed lucets placed among wool yarns in an old wooden dough bowl inherited from Luiro's grandparents. The image reflects a material dialogue between contemporary digital fabrication and inherited craft traditions. Photograph: Elina Luiro, 2025.

▶ **FIGURE 2.** Luiro working in the Fab Lab with the Flux Hexa laser cutters. Photographs: Tatiana Kravtsov (top), Elina Luiro (below), 2025.

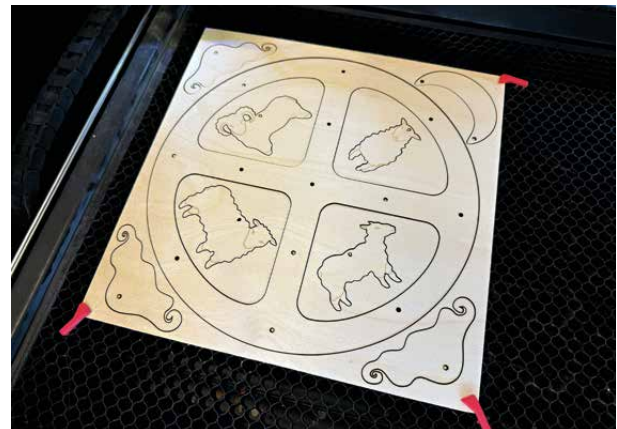
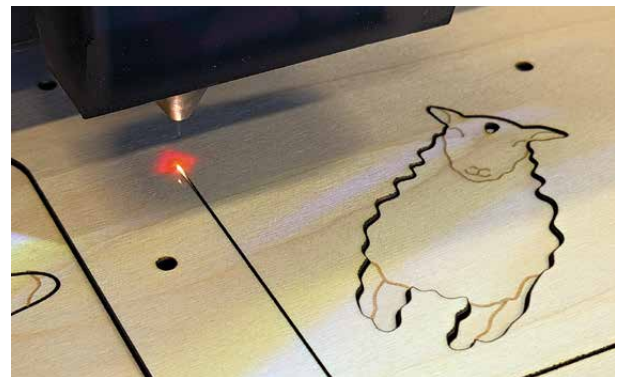
▶ **FIGURE 3.** Preparing laser cutting paths in Beam Studio: assigning engraving and cutting operations to separate layers and calibrating laser power, speed, and number of passes for optimal cutting quality. Screen capture: Elina Luiro, 2025.

fabrication in Beam Studio, while 3D-printed tools were modelled either through simple CAD applications or adapted from existing open-source files. Prototyping took place mainly in the Fab Lab facilities of the Faculty of Art and Design at the University of Lapland (Figure 2).

Case 1 – Sleep Catcher mobile

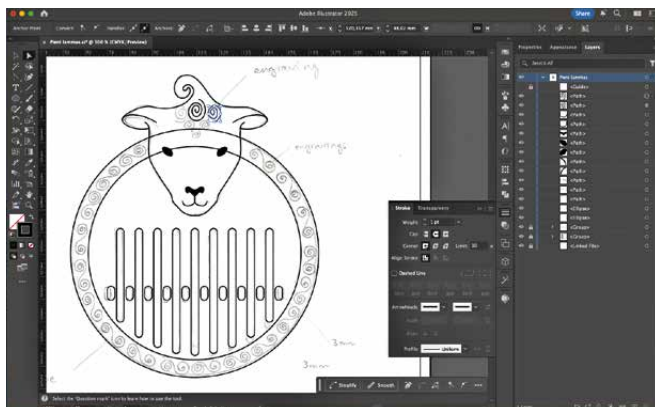
For the *Sleep Catcher* mobile – a DIY product concept introducing native Finnish sheep breeds and their wool – digital fabrication enabled the transition from hand-drawn and hand-cut cardboard models to a more stable and production-oriented prototype. Initially ideated by master's students Iida Stöckell and Jenna Väliäho and further co-designed by Minna Kovero and Tatiana Kravtsov of VillaInno team, Luiro continued the development process with digital fabrication methods. The mobile first had to be redrawn in vector format and adjusted to improve balance, hanging structure and manufacturability (Figure 3). Laser cutting also supported material-efficiency considerations: the size of the frame and placement of the sheep, moon and cloud elements were refined in relation to the 30 x 30 cm plywood sheet to minimise material waste (Figure 4).

▶ **FIGURE 5.** The laser-cut pieces of the mobile ready to be assembled, and a detail of the finished product with wool incorporated. Photographs: Elina Luiro, 2025.

▲ **FIGURE 4.** The design laser-cut out of 30 x 30 cm width, 3 mm thick birch plywood sheet. Photographs: Elina Luiro, 2025.

◀ **FIGURE 6.** The manufacturing workflow of the Lamb heddle from hand-drawn sketch to digital vectors, and to laser-cut prototypes from cardboard and plywood. Screen capture and photograph: Elina Luiro, 2025.

▼ **FIGURE 7.** A Collection of successful and failed prototypes. Photograph: Elina Luiro, 2025.

At the same time, the process revealed the material realities of laser cutting. Large plywood surfaces require attention to sheet flatness, internal variations in the material, and the calibration of speed and power of the laser to ensure clean cutting throughout the entire form. These adjustments shaped not only the technical outcome, but also the final aesthetics of the product (Figure 5).

Case 2 – Rigid heddles and shuttles

A more demanding application of digital fabrication emerged in the development of rigid heddles and weaving shuttles for Kravtsov's and Kovero's *Weaving with the Lamb* craft kit and for Kravtsov's and Kovero's concepts related to *weaving with trees*. In these cases, digital fabrication was not merely a production aid but a way of rethinking heritage-inspired tools for contemporary use.

The process required repeated translation from hand-drawn sketches to balanced and functional vector-based designs (Figure 6). Decorative references to traditional forms had to be adapted to the logic of laser cutting, while the heddles themselves required precision: perforations, symmetry, and overall proportions of the heddle directly affect the usability of the tool in band weaving. Multiple iteration rounds were needed to refine both the structural and ornamental elements of the heddles (Figure 7).

Once the digital and technical challenges had been solved, laser cutting made it possible to produce multiple consistent tools for the VillaInno exhibition (Figure 8), and for future workshops and educational use. This repeatability is significant for heritage revitalisation: it supports accessibility, sharing and collective learning rather than leaving heritage tools as singular – often museumised – objects with limited access.

◀ **FIGURE 8.** *Weaving with trees heddles on display at the Villainno: Sensing the Local Wool exhibition.* Photograph: Elina Luiro, 2025.

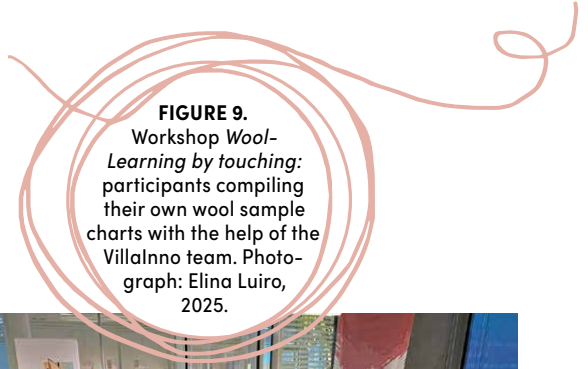

FIGURE 9. *Workshop Wool-Learning by touching: participants compiling their own wool sample charts with the help of the Villainno team.* Photograph: Elina Luiro, 2025.

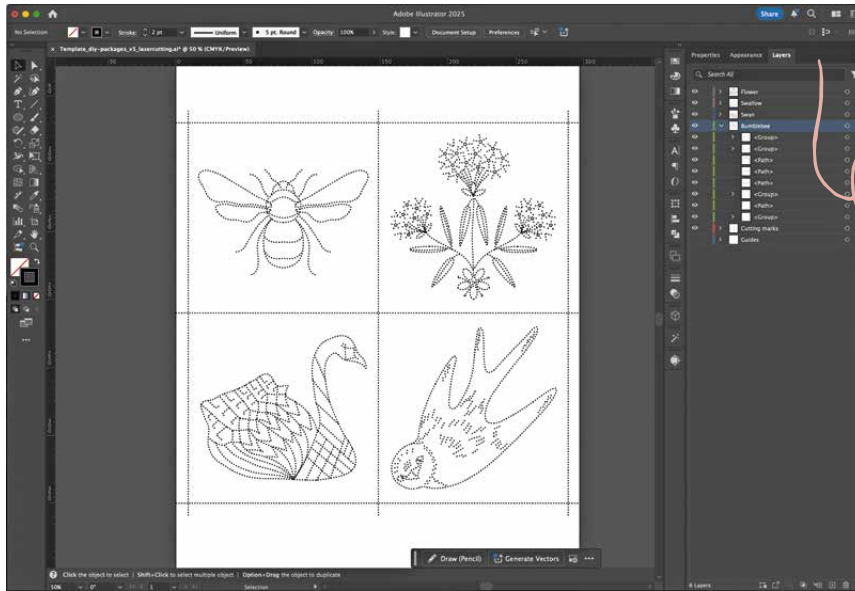

Case 3 – Wool material charts

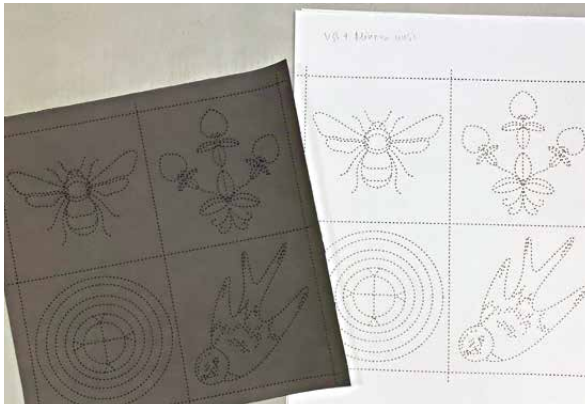
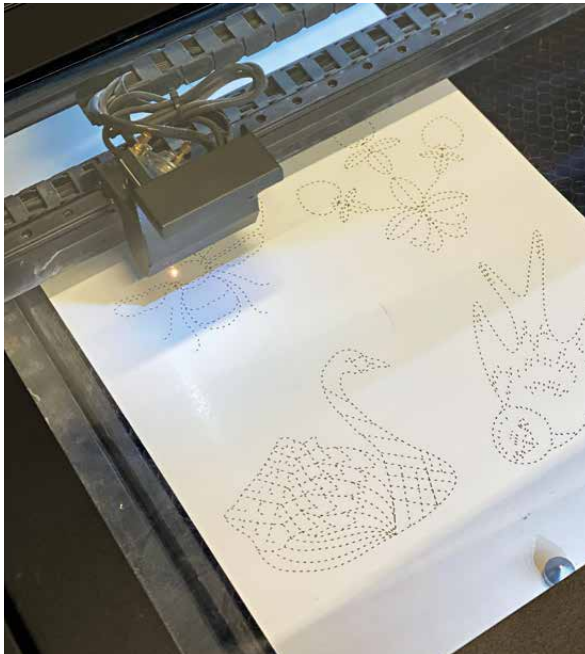
A smaller but pedagogically relevant application was the production of material charts for VillaInno's final seminar and workshop. Laser-cut from thin birch plywood, the charts allowed seminar participants to assemble their own sample sets from Finnish wool yarns collected during the project (Figure 9). Functioning simultaneously as promotional material and as an educational tool, the charts supported sensory engagement with different sheep breeds and their wool. Later, the material charts were also utilised by Kovero and Moen for creating a wool sample section to the Art and Design Faculty's material library (Figure 10).

▲ **FIGURE 10.** *The laser-cut material charts utilised for the faculty's material library. Assembly of the wool samples made by Kovero and Moen.* Photograph: Elina Luiro, 2026.

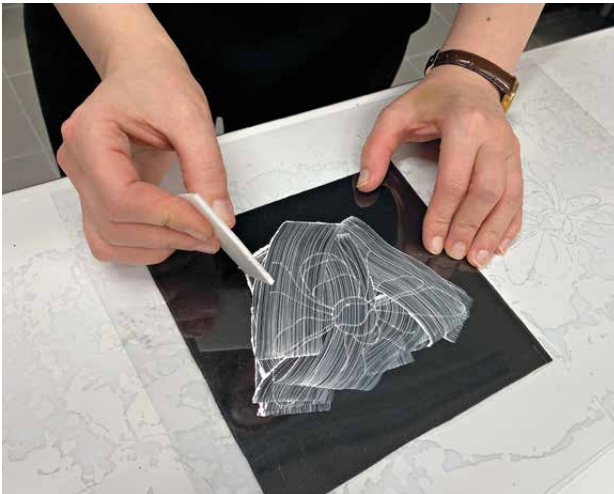
◀ **FIGURE 11.** The prototyping process of transforming the embroidery motifs into stencils in Adobe Illustrator and testing with laser to find the suitable perforation of the motifs. First stencils cut on cardboard and faux leather. Screen capture and photographs: Elina Luiro, 2025.

Case 4 – Stencils for embroidery DIY kits

In the DIY embroidery kits, digital fabrication functioned less as a visible aesthetic feature and more as an enabling tool in the design process. Laser cutting was used to produce stencils for transferring embroidery motifs onto wool fabric in Luiro's, Kravtsov's, Kovero's and Hernández Cervantes's DIY-kit designs (Figure 11). The stencil patterns were first cut out of cardboard materials for fast prototyping, and laser-suitable faux leather was also tested, before the final versions were produced on a washable and reusable screen-printing plastic film in collaboration with a laser cutting company, KainorDesign.

The main challenge lay in defining a perforation density and sizing of the stencil holes that would allow textile paint to effortlessly pass through the stencil while maintaining the accuracy of the pattern (Figure 12). Because the embroidery designs also continued to evolve through testing and feedback, the stencil-making process became iterative in parallel with the visual development of the patterns themselves. This case demonstrates how digital fabrication can support craft revitalisation indirectly, yet agilely and vitally, by enabling the translation of heritage-inspired craft and motifs into accessible DIY formats (Figure 13).

▲ **FIGURE 12.** Testing the perforation and usability of plastic-film stencils with printing the embroidery motifs on wool. Photographs: Minna Kovero (left), Elina Luiro (right), 2025.

► **FIGURE 13.** Example of a finalized DIY embroidery package: the embroidery template with leaflet, yarns, needle, and a picture of the embroidery. Photograph: Elina Luiro, 2026.

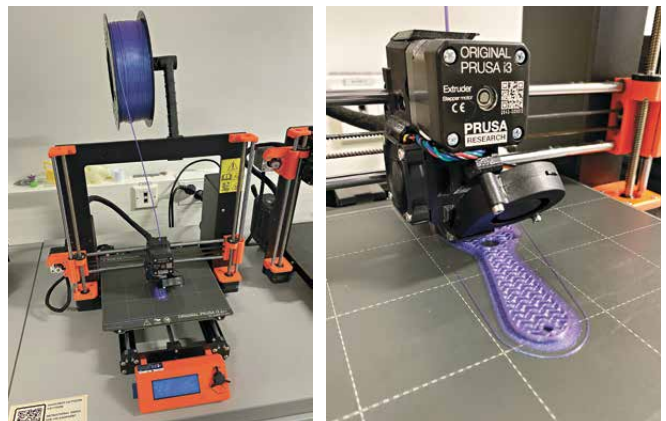

Case 5 – Lucets for cord making

The revitalisation of wool craft tools was also explored through 3D printing. Luiro designed and manufactured simplified lucet models by using accessible modelling environments and desktop-scale 3D printers (Figure 14). In addition, selected open-source lucet models were reviewed as reference points. These experiments highlighted both the potential and limits of additive manufacturing for heritage tools.

3D printing allows fast prototyping, local production, and the possibility of replacing broken or missing parts in old craft equipment. At the same time, however, sustainability depends strongly on design decisions, print settings and material choices. Some more decorative lucet models required excessive support structures and resulted in unnecessary material waste. For this reason, simpler and structurally efficient models seemed more suitable (Figure 15).

PLA filament was used in the tests as it is widely available, easy to print with, and commonly described as a bio-based filament produced from

▲ **FIGURE 14.** Filament – the thermoplastic string is fed into the 3D printer's hotend, melted, and extruded layer by layer to create a three-dimensional object. Photographs: Elina Luiro, 2025.

Lessons learned – Digital fabrication as support, translation and transformation

Across the VillaInno cases, digital fabrication supported product development by fast prototyping as well as by opening specific directions for design. It made possible the precise shaping of tools, the repetition needed for workshops and educational settings, and the transformation of heritage-inspired ideas into accessible contemporary formats. At the same time the process showed that digital fabrication requires more than technical access to machines. As Rylander in Kohtala et al. (2024) emphasises, digital fabrication in art, design and craft should be understood in relation to both its capabilities and its limitations. It demands iterative testing, sensitivity to software and digital workflows, and close understanding of material behaviour. Failed attempts, test versions, and repeated refinements are not peripheral to the process, but central to learning through making.

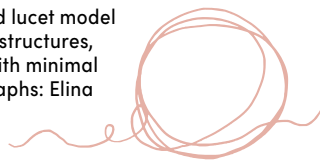
In the context of heritage revitalisation, it is especially relevant to understand that digital fabrication does not preserve tradition by reproducing old artefacts unchanged. Rather, it can facilitate the continuation of tradition by enabling new tools and new forms of participation. In this sense, digital fabrication will not replace handcraft but extend the conditions through which handcraft can be learned, practiced, shared and renewed.

When digital fabrication is applied to the heritage craft, the use of materials is also relevant as the materials become part of the argument – not just a production process. In laser-cut products, the surface of the light plywood and the dark cut edge created by the laser become visible contrasting elements of the final aesthetics. Likewise, the limits of the technique shape the form: what can be cut, engraved, perforated, or assembled affects the visual design of the object. In the VillaInno prototypes, the natural appearance of birch plywood was considered compatible with natural tones of wool, creating a material dialogue between contemporary fabrication and locally rooted craft traditions.

These observations also connect to broader discussions in Arctic and northern design, where sustainability is often approached through material sensitivity, long-lasting functionality and respect for

▲ **FIGURE 15.** 3D-printed lucet model with removable support structures, and simplified models with minimal material waste. Photographs: Elina Luiro, 2025.

renewable materials such as corn or sugarcane starch. However, its environmental value should not be overstated: while PLA is often presented as biodegradable, in practice it requires industrial level composting conditions rather than decomposing effectively in ordinary home composts. Even if a material is marketed as biodegradable, the ecological impacts of its use depend on the entire production, use and recycling chain. In terms of sustainable heritage revitalisation, this broader perspective is important.

fragile environments (Häkkinä & Johansson, 2018). Combining technological development together with thoughtful material and design choices, and an understanding of user experience, can contribute to the process of change towards more sustainable futures (Kirjavainen et al., 2023; Häkkinä & Johansson, 2018).

Final reflections – Towards sustainable craft futures

For artists, designers and crafters, digital fabrication opens a productive field between hand-making, design thinking and technological exploration. In heritage contexts, its significance lies not only in enabling new objects to be made, but that it expands who can make, test, adapt and share them. This democratising potential matters for wool craft revitalisation: tools can be produced for workshops and educational kits, for individual use, small-scale entrepreneurial production, or for artistic purposes, whilst heritage practices also become more approachable to new generations of makers.

Greater accessibility, however, does not automatically guarantee sustainability. The ecological value of digital fabrication depends on how thoughtfully it is applied: what materials are chosen, how much iteration is needed, whether objects are designed for repair or disposal, and whether the technology supports long-term engagement with local resources and craft cultures.

At its best, digital fabrication can contribute to more sustainable and resilient futures by helping craft traditions remain active, teachable and relevant. In relation to wool craft heritage, it also offers a means of connecting local materials and contemporary production methods in ways that are both critical and hopeful. In this sense, heritage revitalisation and technological exploration should not be seen as opposites. When approached mindfully, they can support one another.

References

Häkkinä, J., & Johansson, M. K. (2018). Arctic design for a sustainable, technological future. In T. Jokela, & C. Glen (Eds.), *Relate North: Art & Design for Education and Sustainability* (pp. 32–51). Lapland University Press. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63607>

Further possibilities

Beyond the cases presented here, digital fabrication also offers possibilities for producing a wide range of wool-related tools, such as drop spindles, niddy-noddies, or small looms, and creating replacement parts for older equipment like bobbins for spinning wheels. Open-source platforms and maker communities such as Thingiverse.com, Printables.com and MakerWorld.com provide access to such files – look for svg-files for laser cutting and stl-files for 3D-printing. Etsy.com is also a global platform for small-scale crafters and makers to sell their fabrication designs. Emerging experiments such as wool-based 3D-printing with robotic fabrication suggest that fibre-based making may also expand beyond textile applications in the future (see more in MaterialDistrict, 2025).

Kirjavainen, E., Johansson, M., & Häkkinä, J. (2023). Material Experience: The future of material selection for product design. In K. Vaes, & J. Verlinden (Eds.), *Connectivity and Creativity in times of Conflict: Cumulus Conference Proceedings Antwerp 2023* (pp. 77–81). Academia Press. <https://doi.org/10.26530/9789401496476>

Kohtala, C., Manninen, A., Rylander, S., & Fernaeus, Y. (2024). Digital Fabrication and Sustainability: Beyond the Borders of Art, Design and Craft. In T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Eds.), *Relate North: New Genre Arctic Art Education Beyond Borders* (pp. 156–178). InSEA Publications. https://www.insea.org/wp-content/uploads/2024/12/RN2024_WEB.pdf

MaterialDistrict. (2025). *World first: 3d printing robot uses rotterdam wool*. <https://materialdistrict.com/article/world-first-3d-printing-robot-uses-rotterdam-wool/>

◀ **FIGURE 1.** *My Local Plant* in the exhibition. Photograph: Elina Luiro, 2024.

Natural Dyeing of Wool

Reviving Connections to Land, History and Heritage

*Fabiola Hernández Cervantes, Maria Huhmarniemi,
Tatiana Kravtsov, Minna Kovero and Elina Luiro*

Natural dyeing of wool reconnects textile practice with Land, heritage, and ecological responsibility. Rooted in local ecologies yet open to global material flows, plant-based natural dyeing becomes a form of ecocultural learning that links craft and sustainability. Through shared practices and situated experimentation, natural dyes revive relationships between people, places, histories, and living environments.

Traditionally, wool yarns have been dyed using natural colour sources such as plants, mushrooms, bark, leaves, and roots. Across cultures, natural dyeing has been embedded in local ecologies, seasonal rhythms, and everyday life. Engaging in natural dyeing today offers a way to reconnect with Land,

place, and cultural memory, reflecting reciprocal relationships between craft traditions and ecological systems.

In the VillaInno context, wool dyeing is approached both as a material practice and as situated, land-based learning (Hernández Cervantes, 2025). Dyeing sessions combine the study of historical dye sources and methods with hands-on experimentation (Hernández Cervantes & Huhmarniemi, 2023). Practices alternate between collaborative and individual work, with results shared collectively; this exchange of experiences and outcomes is central to the process.

The work primarily uses locally available colour sources – flowers, leaves, roots, and mushrooms – collected with ecological care. Contemporary materials such as avocado peels, stones, and black beans are also included, acknowledging the global circulation of everyday resources. Edible materials are not wasted, and rare species are avoided. Through these choices, natural dyeing becomes a practice of

FIGURE 2.
Samples of the
naturally dyed wool
and whipcord braiding
technique. Photographs:
Minna Kovero, 2024 (left);
Fabiola Hernández
Cervantes, 2024
(right).

environmental responsibility, cultural awareness, and collective care.

Ecocultural practices like natural dyeing are dynamic and respond to environmental change and growing ecological awareness (Huhmarniemi, forthcoming). Climate change and biodiversity loss increasingly limit access to traditional dye plants and fungi, requiring the discontinuation of some historical sources. Likewise, minerals and acids that were once commonly used are now avoided due to environmental and health concerns. A wide range of hues is achieved by dyeing various wool qualities in the same dye bath and reusing it multiple times. This highlights how colour variation emerges through material interaction, while supporting sustainable methods by maximising each dye bath and reducing waste. Thus, sustainability concerns the revitalisation of natural dyeing.

My Local Plant

Four designers, Fabiola Hernández Cervantes, Tatiana Kravtsov, Minna Kovero and Elina Luiro,

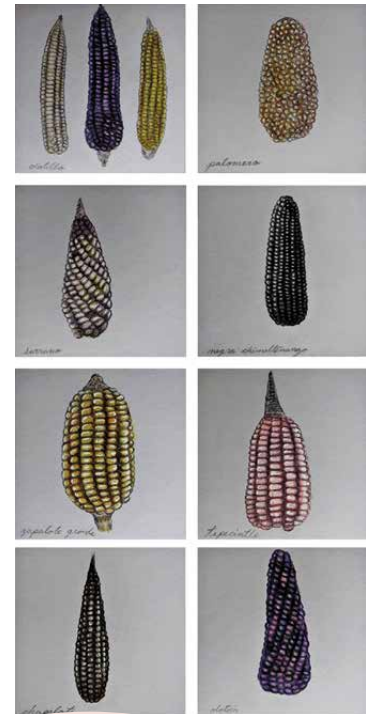
explored wool dyeing as a way to revive and re-establish connections to Land and ecocultures through plant-based colour sources. Each dye material carried distinct cultural and ecological meanings.

Purple corn, rooted in Indigenous American heritage, represents ancient agricultural knowledge and continuity. Madder root evokes one of the most historically significant red dyes in European textile traditions. Birch bark, widely used in Northern cultures as a source of tannins, provides muted brown, yellow, and grey tones in wool, leather, and other everyday textiles. Tansy, known for its vivid yellow hues and potent scent, connects Eurasian traditions and ancient Mediterranean herbal medicine. Together, these dyeing processes highlight the coexistence of multiple cultural narratives and demonstrate the potential of craft in renewing relationships with the places and ecocultures we inhabit.

During the autumn of 2024, the designers collaborated on a craft-based artwork titled *My Local Plant* (Figure 1–2). It was created in situ as a collective work within the art exhibition *Relate North 2024: New Genre Arctic Art Education*, showcasing selected natural colours and dyeing processes through posters, dye baths, and hand-dyed wool yarns. One woollen piece was created using the whipcord braid technique. The wools were dyed with four plant sources from various parts of the world – corn, madder root, birch bark, and tansy –

▲ **FIGURE 2.** Colouring wool with native purple corn and corn drawings. Photographs and drawings: Fabiola Hernández Cervantes, 2018–2024.

and the braiding itself brought these diverse ecocultural lineages into dialogue through material practice.

The artwork interprets the idea of local plants through a multicultural and situated perspective. Rather than defining locality as a fixed geographical category, the process reconnects each designer to the cultural and ecological heritage embedded in their places of origin. The work unfolded through interconnected stages: background research, ethical gathering of dye materials, experimentation with dyeing methods, careful documentation, and, finally, the textile process itself.

Corn

Dyeing wool with native corn was a ritual of heritage and rootedness for Cervantes (Figure 2). Corn is an ancestral treasure for Mexican cultures; an integral plant in the history and culture of Mexico and its peoples for millennia. For Cervantes, the use of ancestral corn in dye wool fibres establishes

“Native plants are crucial for ecosystems as they have co-evolved for thousands (if not millions) of years, working together with other species to sustain life. We wear plants, and we eat plants; they represent food, medicine, beauty, and life. Early humans relied on their knowledge of plants not only for sustenance but also for medicinal purposes and spiritual practices. There is a whole spectrum of people-plant interactions that we take for granted in this fast-paced contemporary living.”

– Lola Cervantes, IG post, Nov. 2024

a personal dialogue that connects the ancient rituals of the Mesoamerican *milpa* with the modern right for humans to exist in harmony with the earth that sustains us. The corn-colouring experiments led Cervantes to obtain various shades of purple and light grey. Through these colouring processes, she reclaims the language of the plants that nourished her ancestors. From the Maya to the Aztecs, to contemporary cultures, corn has been, and always will be, sacred, thereby transforming the act of colouring wool into a revitalisation practice that revives ancestral knowledge.

▲ **FIGURE 3.** Experimental dyeing process in fermented tannin bath made with birch bark and ash lye, wool yarn dyed in the tannin bath. Photographs: Tatiana Kravtsov, 2024.

Birch bark

While working with birch bark as a weaving material, Kravtsov encountered the term *barking*, which led her to begin dyeing experiments (Figure 3). Historically, in Arctic and sub-Arctic fishing communities, tannin-rich barking baths were used to dye and strengthen textiles and nets, protecting them from water, sun, and decay. Barking was also used to tan seal skins for boots and to darken coats. Vajanto's (2016) research further inspired this exploration, featuring bark materials, including silver birch bark, as a local dye source in Finland for fermented tannin baths. Producing reddish-brown tones, tannin baths were often symbolically associated with blood. Tannins strengthened the yarns, which was important for warp-weighted loom weaving. Approaching dyeing as an open-ended experiment, Kravtsov used dried birch bark and ash lye in a room-temperature fermentation process. The dyeing results were soft beige and subtle pink tones. The exploration sought to reconnect material practice with northern traditions.

► **FIGURE 4.** Tansy dyeing process carried out outdoors to ensure ventilation, and protective gloves used when handling the plant. Photographs: Elina Luiro, 2024.

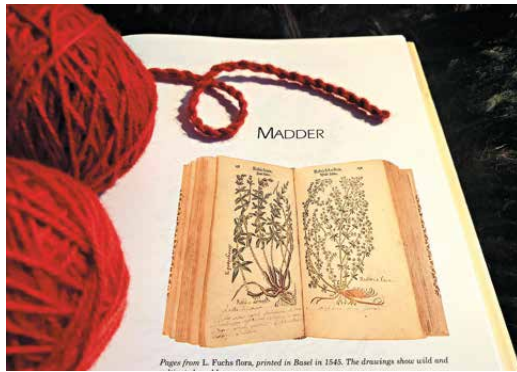
Tansy

Tansy, *Tanacetum vulgare*, is a widely distributed Eurasian plant historically used as spice, medicine and for decorations. It has a strong scent and is also known to repel insects, making it useful for protecting stored foods. As a dye source, tansy produces brilliant yellow and yellow-green tones with excellent lightfastness, but its toxicity from *thujone* requires careful handling and good ventilation during dyeing. Growing plentifully close to Luiro's home, tansy has become her local dye plant (Figure 4). For the craft-based artwork created with the VillalInno team, she gathered an abundance of flower clusters and experimented with them to dye natural white to medium grey wool. The results were vibrant yellow shades and a range of subtle green variations.

Madder

Karelian roots inspired Kovero to explore the region's traditional colours. The inquiry began with a simple question: *What is the original red in Karelian käspaikka ritual towel embroideries?* Seeking answers led to a deeper engagement with European cultural history and the traditional use of natural dyes, complemented by Kovero's own experimental dyeing with madder root. Madder red is common in Karelian folk costumes and embroidery. Dyes were derived from local bedstraw roots – northern bedstraw (*Galium boreale*) and lady's bedstraw (*Galium verum*) – as well as *Rubia tinctorum*

rum, imported dyer's madder (Räisänen, 2006). In Northern Europe, its use reflects medieval Central European traditions, where dyer's madder was the primary red dye. Originating in the eastern Mediterranean and Central Asia, and possibly first used in Persia, madder dyeing spread widely across the Middle East and Eastern Europe (Sandberg, 1997). Textile crafts in Slavic and Eastern European regions are often closely associated with the red of madder: this vibrant hue appears on many textiles, particularly in embroidered works. *Rubia tinctorum* is the most widely cultivated and used madder, and it contains the richest dyes. It produces multiple pigments – red, yellow, and blue – creating complex hues. As Finlay (2002) notes, a magnified piece of madder appears orange and blue and red, like a kingfisher's wings. Kovero's dyeing experiments aimed for bright red; the closest result was achieved with dyer's madder by simmering alum-mordanted wool yarn with madder root pieces below 60°C. The whole process was deeply inspiring, as reflecting on the past through madder revealed an insightful perspective on cultural history and its connection to our contemporary use of colour (Figure 5).

◀ **FIGURE 5.** The process with madder included studying from books and conducting experiments. Photographs: Minna Kovero, 2024.

The four distinct dyeing processes, along with the collaborative process of creating the *My Local Plant* piece, demonstrate how natural dyeing and textile techniques travel across cultures whilst remaining rooted in specific ecologies. The work positions craft as a space for ecological awareness, cultural memory, and relational making, where diverse traditions coexist and give rise to new forms of ecocultural understanding.

References

- Hernández Cervantes, F. (2025). Embodied Mushroom Learnscapes: Fostering the Use of Wool in Artistic Craft. In M. Huhmarniemi, K. Burnett, & A. O'Grady (Eds.), *Relate North: Lessons of the Land* (pp. 166–189). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2025-RNLL>
- Hernández Cervantes, F., & Huhmarniemi, M. (2023). Stitching for material sensitivity: From traditional to activist embroidery. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, 20. <https://doi.org/10.22501/ruu.1927154>
- Huhmarniemi, M. (Forthcoming 2026). Dyeing ecoculture and embroidering transculturalism. In E. Fitzpatrick, R. Rosemary, W. Ying & N. Pears-Scown (Eds.), *The handbook of craft as method: Making as knowing, decolonising and connecting in arts-based research*. Routledge.
- Finlay, V. (2002). *Colour: Travels through the paintbox*. Sceptre.
- Räsänen, R. (2006). Colours and dyes in Karelian embroidered textiles. In A.-L. Rauma, S. Pöllänen, & P. Seitamaa-Hakkarainen (Eds.), *Human perspectives on sustainable future* (pp. 170–176). Joensuun yliopisto.
- Sandberg, G. (1997). *The red dyes: Cochineal, madder, and murex purple: A world tour of textile techniques* (E. M. Matteson, Trans.). Lark Books.
- Vajanto, K. (2016). *Dyes and dyeing methods in late Iron Age Finland: Värit ja värjäysmenetelmät Suomessa rautakauden lopulla* [Doctoral dissertation, University of Helsinki]. Helda. <http://hdl.handle.net/10138/159210>

Villa elävänä perintönä

käsityön ja ekokulttuurin elvyttäminen

Valokuva: Minna Kovero, 2023.

Maria Huhmarniemi

Perinnevillan käyttö voi päättyä, mikäli siihen liittyvät tiedot, taidot ja merkitykset eivät siirry sukupolvelta toiselle. Sen vastavoimana perinteitä voidaan elvyttää. Revitalisaatio ymmärretään aktiivisena ja ajassa muuntuvana prosessina, jossa perinnettä tulkitaan uudelleen suhteessa nykyhetken tarpeisiin, arvoihin ja ympäristöihin. Tässä luvussa jäsennetään revitalisaatiota tarpeiden, materiaalin, toiminnan ja vaikutusten välisenä dynamiikkana ja tarkastellaan osallistavien käytäntöjen, nykyaikaisen koulutuksen ja luovien alojen roolia perinteen uudistamisessa. Eettiset lähestymistavat korostuvat. Vaikka ekokulttuuriseen ja teknologiseen revitalisaatioon voi liittyä jännitteitä, teknologiat voivat tukea perinteen jatkumista. Villaekosysteemin revitalisaation tarkastelu havainnollistaa luonnon, kulttuurin ja talouden kietoutumista toisiinsa sekä perinteen merkitystä identiteetin, yhteisöllisyyden ja kestävyysrakentamisessa.

Kulttuuriperintö on vaarassa kadota, kun käsityötaitojen osaajat ikääntyvät eivätkä tieto, taidot ja niihin liittyvät merkitykset siirry nuoremmille sukupolville. Katkos voi syntyä, jos perinteitä ei opita, jatketa tai uudisteta muuttuvissa olosuhteissa ja käsityön tarpeissa. Käsityöperintö pysyy elävänä silloin, kun se muuntuu ajan kuluessa ja muovautuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan ja ympäristön muutosten kanssa. VillaInno-hankkeen tavoitteena oli elvyttää villakäsityöhön liittyviä perinteitä niitä samalla uudistaen. Ymmärrys tällaisesta prosessista syveni hankkeen aikana.

Revitalisaatio tarkoittaa perinteen tietoista uudelleenaktivointia. Perinne ei palaudu täysin historiaa vastaavana, vaan sopeutuu nykyisyyteen. Mäori-tutkija Matahaere-Atariki (2017) kuvaa revitalisaatiota kulttuurin tulkintana ja perinteen transformaationa. Erityisesti kielten elvyttämistä on toteutettu tavoitteellisesti ja tarkasteltu laajasti tutkimuksessa (ks. esim. Knuuttila, 2019; Echeverria & Sparling, 2024; Wager & Berriz, 2023). Elvyttäminen voi kuitenkin kohdistua myös kulttuurin eri muotoihin ja käsityöhön (Fetzer, 2025; Wang ym., 2023). Onnistuneena esimerkkinä voidaan mainita taiteilija Outi Pieskin ja arkeologi Eeva-Kristiina Harlinin työ saamelaisen sarvilakkiperinteen elvyttämiseksi (Lakkala ym., 2017).

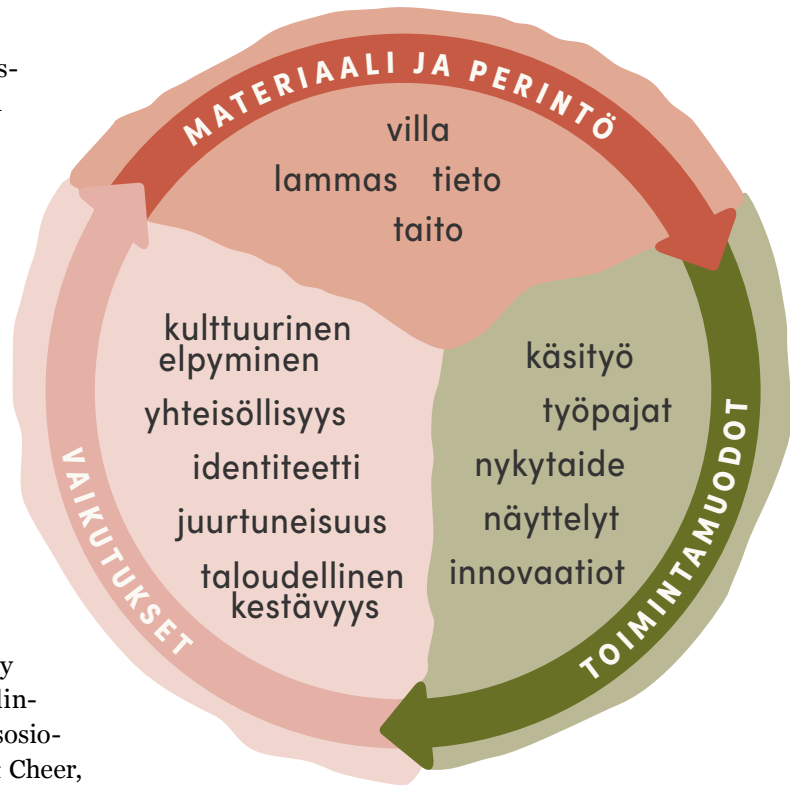
Revitalisaatiota toteutetaan alkuperäiskansojen yhteisöissä mutta myös muiden kansojen kontesteissa. Esimerkiksi inuitien kulttuurillista ylpeyttä on edistetty perinteisten taitojen ja tarinoiden oppimisen kautta (Cunsolo ym., 2017). Japanissa revitalisaatiota on tarkasteltu keinona uudistaa yhteys menneisyyteen alkuperäiskansojen ja muiden kansojen välisen keskinäisen kunnioituksen edistämiseksi (Uzawa, 2019).

Taiteella, taideperustaisilla menetelmillä ja taidetapahtumilla nähdään merkittäviä mahdollisuuksia elvyttämisprosesseissa, ja käsityöperinteitä on elvytetty nykyaiteen konteksteissa (Huhmarniemi, 2021; Härkönen ym., 2018). Esimerkiksi taidetapahtumilla on pyritty elvyttämään maaseutuyhteisöjä, joiden elinvoimaisuutta väestökato, ikääntyminen ja sosio-ekonominen taantuminen uhkaavat (Qu & Cheer, 2021). Taidetapahtumien on esitetty voivan vahvistaa elinvoimaa, yhteisöllisyyttä ja kiinnostusta maaseutualueita kohtaan (Qu & Cheer, 2021).

Ilmasto- ja ympäristökriisit lisäävät kiinnostusta sellaisen henkisen perinnön ja luontosuhteen elvyttämiseen, jossa ihminen nähdään osana luonnonympäristöä ja holistista elämän verkostoa. Tällaisen henkisen perinteen elvyttäminen voi vahvistaa vastuullisuuden ja kestävyysarvoja (Valkama, 2016). Tällaiseen lähtökohtaan kiinnittyy myös niin sanotun villaekosysteemin elvyttäminen. Villaekosysteemillä tarkoitamme villaan liittyvää dynaamista verkostoa, jossa lampaat, ihmiset, ympäristö, materiaali prosessit, käsityötekniikat ja kulttuuriset merkitykset muodostavat keskinäisriippuvaisen kokonaisuuden. Se kattaa villan koko elinkaaren sekä siihen liittyvät tiedot, käytännöt ja arvot.

Taitojen, merkitysten ja materiaalistensuhteiden uudistamista

Käsityöperinteen elvyttämisen kontekstissa elvyttäminen merkitsee taitojen, merkitysten, materiaalistensuhteiden ja käsityön kielen uudelleentulkintaa ja uudelleen merkityksellistämistä nykyhetkessä. Elvyttäminen ei ole menneen toisintamista sellaisenaan vaan aktiivista suhteen

KUVA 1. Revitalisaatio materiaalin, toiminnan ja vaikutuksen välisenä dynamiikkana.

rakentamista perinteeseen ja sen tuomista osaksi nykyajan elämää. Käsityön kielen elvyttäminen voi tarkoittaa esimerkiksi yhteyden kokemista kulttuurisiin symboleihin, koristekuvioihin ja merkitysjärjestelmiin sekä niiden ottamista uudelleen käyttöön ja tulkitsemista nykykonteksteissa.

Kulttuurista elvyttämistä voidaan tehdä niin kouluissa ja oppilaitoksissa kuin harrastetoiminnassa ja elinkeinoelämässä. Kansalaisopistot, yhdistykset, työpajat ja koulut voivat ylläpitää ja välittää käsityötaitoja, kun taas opettajat, taiteilijat, kulttuuritoimijat ja sosiaalisen median vaikuttajat voivat tehdä perinteitä näkyviksi ja innostaa niiden jatkamiseen ja uudistamiseen. Myös elinkeinot, kuten kulttuurimatkaileminen ja käsityöyrittäjyys, voivat tarjota konkreettisia syitä ja mahdollisuuksia käsityöperinnön jatkamiseen, jakamiseen ja soveltamiseen uusissa yhteyksissä (Kilpimaa ym., 2021). Perinnön soveltamisen tulee kuitenkin olla kulttuurisensitiivistä ja eettistä: esimerkiksi alkuperäiskansojen käsityön omiminen ei ole hyväksyttävää, vaikka sille olisi kaupallista kysyntää.

Käsityömateriaalista tai -perinteestä käynnistyvä revitalisaatio voi toteutua eri keinoin ja tuottaa erilaisia vaikutuksia identiteetin vahvistumisesta aina taloudellisiin vaikutuksiin (kuva 1). Nyky- ja yhteisötaide muodostavat yhden keskeisen kulttuurisen elvyttämisen foorumin. Ne tarjoavat tilan, jossa perinteitä voidaan tarkastella, tulkita ja aktivoida tämän ajan yhteiskunnallisten, ekologisten ja identiteettipoliittisten keskustelujen kontekstissa. Taide voi näin toimia sekä muistamisen että innovoimisen tilana. Arktinen taide – johon sisältyvät muun muassa kuvataide, nykytaide, käsityö ja muotoilu – sisältää usein käsityöperinteen jatkamisen ja uudelleen tulkittamisen muotoja. Taidekasvatuksessa kehitetään pedagogisia lähestymistapoja, joissa perinteitä elvytetään tavoitteellisesti ja kytketään nykyajan sosiopoliittisiin ja ekologisiin keskusteluihin ja kestävyysorientaatioon (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Hiltunen, 2024).

Perinteen jatkuminen nähdään kulttuurisena rikautena ja kestävyden ilmentymänä. Samalla oletetaan, että ihmisten omakohtaisen juurtuneisuuden ja kulttuuriin kuulumisen kokemus vaikuttaa heidän vastuullisuuden tunteeseensa ja sitä kautta myös kestäväan elämäntavan omaksumiseen. Irrallisuuden kokemus historiasta ja kulttuuriperinnöstä voi johtaa yksilöiden ja yhteisöjen välinpitämättömyyteen, kun taas kokemus vastuullisuudesta ja oman toiminnan merkityksellisyydestä vahvistaa kestävyysorientaatiota (Salonen & Salonen, 2023). Käsityöperinteen elvyttämisen yhteiskunnallisen tarve liittyy tällaiseen juurtuneisuuden kokemuksen merkitykseen. Käsityöperinteen jatkaminen tukee vahvistaa yksilön kokemusta kiinnittymisestä, vastuusta sekä suhteesta menneisiin ja tuleviin sukupolviin ja kulttuuriyhteisöön.

Aineettoman kulttuuriperinnön ja käsityöperinnön elvyttäminen on tutkimusaihe, joka kiinnostaa kansainvälisesti. Esimerkiksi Wang ym. (2023) ovat tutkineet näyttelysuunnittelua keinona tuoda perinteiset käsityöt osaksi nykypäivää, lisätä kiinnostusta perinteeseen tai käsityöperintöön. Heidän mukaansa onnistunut revitalisaatio edellyttää kulttuuristen elementtien luovaa käyttöä, vuorovaikutteisuutta, teknologian hyödyntämistä ja eri toimijoiden yhteistyötä. Myös Fetzerin (2025) mukaan käsityöperinnön arvostaminen, maineen rakenta-

minen ja siirtäminen uusiin toimintaympäristöihin tukevat perinnekäsityön jatkuvuutta, muutosta ja luovuutta.

Fetzer (2025) esittää kolme perinnekäsityön revitalisaation strategiaa: säilyttämisen, eriyttämisen ja yhdistämisen. Säilyttäminen tarkoittaa perinteen vaalimista mahdollisimman muuttumattomana, jolloin käsityöläiset pyrkivät ylläpitämään alkuperäisiä materiaaleja, tekniikoita, estetiikkaa ja merkityksiä ja autenttisuus ja jatkuvuus korostuvat. Eriyttäminen viittaa siihen, että perinne ja uudistuminen pidetään erillään eri konteksteissa. Sama toimija voi siis esimerkiksi tuottaa perinteisiä tuotteita yhdelle yleisölle ja kokeilevampia, nykyaikaisempia tuotteita toiselle ilman, että nämä sekoittuvat keskenään. Yhdistämisen strategia puolestaan tarkoittaa luovaa prosessia, jossa perinteisiä tekniikoita, materiaaleja tai merkityksiä yhdistetään uusiin muotoihin, käyttötarkoituksiin tai estetiikkaan, jolloin syntyy jotain samanaikaisesti juurtunutta ja innovatiivista (Fetzer, 2025). Tässä Villan Inno-hankkeessa tuotettu revitalisaation malli painottuu yhdistämisen strategiaan.

Lapin yliopistossa on aiemmin tutkittu käsityöperinnön elvyttämistä nykytaiteen ja arktisen taiteen foorumeilla (Huhmarniemi, 2021; Huhmarniemi & Jokela, 2020; Härkönen ym., 2018). Paikallisen ja alueellisen kulttuurin arvostaminen ja elvyttäminen on nähty kulttuurisen kolonialismin vastavoimana (Jokela & Huhmarniemi, 2021). Huomiota on kiinnitetty myös pohjoisten toimintaympäristöjen kulttuuriseen moninaistumiseen ja sen arvoon (Huhmarniemi & Hiltunen, 2022) sekä perinnekäsityöhön yhdistävänä kokemuksena (Kovero & Kravtsov, 2024). Perinnekäsityö on liitetty myös osaksi laajempaa elämäntavan ja ekokulttuurin elvyttämistä (Huhmarniemi ym., 2024; Stöckell, 2021). Villakäsityöperinnön elvyttämiseen liittyy niin alueellisuuden ja monikulttuurisuuden kuin ekokulttuurin ulottuvuuksia.

Ekokulttuurinen ja teknologinen revitalisaatio

Osa perinteisistä käsityötavoista ja -työkaluista muuntuu nykyisten materiaalien ja teknologioiden myötä. Digitaaliset suunnitteluvälineet, 3D-tulostus ja laserleikkaus voivat toimia esimerkiksi apuvä-

VAIHE 5: VAIKUTUS JA JUURTUMINEN

VAIHE 4: JAKAMINEN JA NÄKYVYYS

VAIHE 3: UUELLEENTULKINTA JA INNOVAATIO

VAIHE 2: AKTIVOINTI

VAIHE 1: PERINTÖ JA MATERIAALINEN TIETO

Paikallinen raaka-aine (esim. villa)

Hiljainen tieto, perinteet, teknikat

Historiallinen ja kulttuurinen merkitys

Työpajat ja osallistavat prosessit • Yhteisölliset kokeilut

Nykytaide, arktinen taide

Muotoilu, soveltava taide ja taideperustaiset palvelut • Fuusiokulttuuriset lähestymistavat

Teknologiset ratkaisut (esim. 3D-neulonta, työkalujen 3D-tulostus ja laserleikkaus)

Näyttelyt • Myynti- ja osuuskuntamallit

Vastuulliset kulttuuri- ja luontomatkailupalvelut • Sosiaalinen media

Kulttuuri-identiteetin vahvistuminen

Uusien toimijoiden mukautulo • Taloudellinen kestävyys

Sukupolvien välinen tiedon ja taidon omaksuminen

Esimerkiksi villan kasvi- ja sienivärjäyksen elvyttäminen kulttuurisena käytäntönä uusintaa tapaa olla vuorovaikutteisessa suhteessa maahan. Kyse on ekokulttuurisesta elvyttämisestä eli kulttuurin ja luonnonympäristön yhteen kietoutuneisuuden jatkamisesta (Huhmarniemi & Jokela, 2020; Huhmarniemi ym. tulossa). Myös hidastaminen, vastaakohtana käsityön tehostamiselle ja nopeuttamiselle, voi olla kulttuurinen ja ekologinen kannanotto. Kun kiihtyvä kuluttaminen ja jatkuva kiire kuluttavat luonnonvaroja yhä nopeammin, hitauden harjoittamiselle on ekologisista ja kulttuurisista perusteista.

KUVA 2. Kulttuurisen revitalisaation kiertokulku.

taaliset ohjeet eivät kuitenkaan voi täysin korvata ihmisten välisiä kohtaamisia ja ruumiillista yhdessä oppimista. Opettajan kädestä pitäen antama ohjaus ja mahdollisuus ohjattuun materiaalisensitiivisyyden harjaannuttamiseen edellyttävät fyysistä ja vuorovaikutteista läsnäoloa.

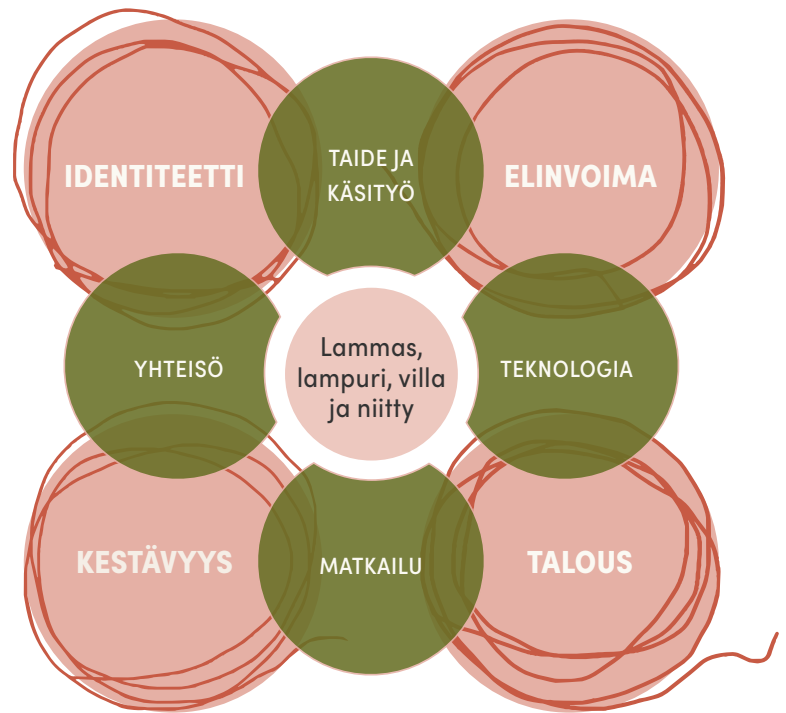
Perinne­kä­si­työt voi­daan mieltää paikallisi­ksi ja ajat­to­mi­ksi ilmiöiksi. Neulemallit, kirjontakuviot ja kansallispuvut toimivatkin monin tavoin alueellisi­na ja paikallisi­na identiteettisymboleina, sillä ne kertovat kä­si­työn tekijän tai kantajan asuin­pai­kasta ja kuulumisesta yhteisöön. Samalla perinne­kä­si­työt eivät kuitenkaan ole syntyneet tyhjiössä. Ne ovat muotoutuneet vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa.

Kulttuurienvälisyys (*interculturalism*) viittaa kulttuurien välisiin kohtaamisiin ja vaikutteiden vaihtoon (Lasonen ym. 2009; Loh, 2022). Perinnekäsityksissä tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten tekniikat, kuviot tai materiaalit ovat kulkeutuneet alueelta toiselle kaupan, muuttoliikkeen tai käsityöläisten liikkumisen myötä. Vaikka käsityöperinne olisi vahvasti sidoksissa tiettyyn alueeseen, sen taustalla voi olla monikerroksinen historia, jossa paikallinen ja vieras kietoutuvat yhteen.

Transkulttuurisuus puolestaan kuvaa ilmiöitä, joissa kulttuuriset rajat hämärtyvät ja perinteet muotoutuvat toisiinsa sulautumalla (Dagnino, 2012; Juneja, 2019). Transkulttuurisessa tarkastelussa käsityö ei edusta vain yhtä kulttuuria, vaan se syntyy useiden kulttuuristen virtausten risteyksissä. Esimerkiksi kansallispuvut voivat näyttäytyä vahvoina kansallisen identiteetin symboleina, vaikka niiden leikkaukset, värimaailmat tai koristelut pohjautuvat laajempiin eurooppalaisiin muotivirtauksiin tai historiallisesti jaettuihin estetiikkoihin. Kun ihmisten identiteetit ovat lisääntyvästi transkulttuurisia, käsityöt voivat heijastaa niitä.

Kun eri kulttuuriset vaikutteet yhdistyvät luovasti, voidaan puhua kulttuurisista fuusioista tai hybreistä (Bhabha, 1994). Tällaisessa kulttuurisessa muutoksessa perinne ei katoa, vaan se saa uusia muotoja. Käsityöläiset, suunnittelijat ja yhteisöt voivat tietoisesti yhdistää paikallista perinnettä, uusia materiaaleja ja globaaleja vaikutteita tavalla, joka kunnioittaa alkuperää mutta avaa tilaa uudelle. Tällaiset fuusiot voivat synnyttää sekä nykykäsityötä että uusia tapoja ilmaista alueellista identiteettiä. Fuusiot voivat kuitenkin herättää yhteisössä ristiriitoja tilanteissa, joissa käsityöperinteeseen sisältyy identiteettipoliittisia merkityksiä.

Perinnekäsityöt ovat yhtä aikaa paikallisia ja liikkuvia, juurtuneita, muuntuvia ja tunteita herättäviä. Ne rakentavat alueellista omaleimaisuutta mutta kertovat myös kulttuurisista kohtaamisista ja yhteyksistä. Näin tarkasteltuina käsityöperin-

KUVA 3. Villaekosysteemi Villalinnossa.

teet ovat uudistuva osa kulttuuria, jossa identiteetti, paikallishistoria ja kansainvälinen liikkuvuus vaikutteineen kietoutuvat toisiinsa. VillaInno-hankkeessa tarkasteltiin tällaista kulttuuristen vaikutteiden ja perinteiden kulkeutumista ja sulautumista käsityössä (Hernández Cervantes, 2025; Huhmar-niemi ym. 2025; Kovero & Kravtsov, 2024).

Perinnevillan käyttöä ja villakäsityöperinnettä revitalisoimassa

Perinnevillan käytön ja villakäsityöperinteen kulttuurinen revitalisaatio kytkeytyy erityisesti alueellisiin elinkeinoihin, maisemiin ja ekologisiin rytmeihin, toisin sanoen villan alkuperään, luonnonvärjäyksen materiaaleihin, käsin tekemisen hitauteen ja yhteisölliseen tiedonvälitykseen. Revitalisaatio tuo esiin villan aseman sekä arjen materiaalina että kulttuurisena merkitysten kantajana ja mahdollistaa perinteisten tekniikoiden ja symboliikan elpymisen osana nykyistä taiteellista, pedagogista ja kestävästä käsityökulttuurista. Näin käsityöperinne säilyy elävänä, muuntuvana ja merkityksellisenä osana nyky-yhteiskuntaa (Kuva 2).

Villan erityisyys liittyy myös sen materiaalisuu-

teen. Se on lämmin, hengittävä, muovautuva ja pitkäikäinen kuitu, joka soveltuu paikalliseen pien-tuotantoon. Parhaimmillaan villa kantaa tietoa alkuperästään eli lampaan rodusta, laidunalueesta, hoivasta ja käsittelyketjusta. Siksi sen käytön revitalisaatio tarkoittaa kokonaisen ekokulttuurisen järjestelmän uudelleen aktivoimista ja kestävyys-ten ulottuvuuksien punnitsemista. Villan käyttö voi tukea alueellista omavaraisuutta, pienyrittäjyyttä ja kiertotaloutta. Samalla se tarjoaa vastavoiman kertakäyttökulttuurille ja synteettisille materiaaleille.

Revitalisaation tarve on ilmeinen, kun villan arvo on monin paikoin heikentynyt teollisen tuotannon ja globaalien markkinoiden paineessa. Monilla alueilla raakavillaa ei enää kannata koota ja jalostaa, ja osa perinteisestä osaamisesta on kadonnut. Jopa puolet suomalaisten lampoloiden villasta päätyy ongelmajätteeksi (Piironen, 2024). Taustalla on monia historiallisia ja yhteiskunnallisia muutoksia, kuten teollistuminen, kaupungistuminen ja halvan ulkomaisen villan maahantuonti (Vertainen, 2018). Monet pienyrittäjät ja käsityöläiset toimivat kestävämmän villan puolesta (Hernández Cervantes, 2023).

Villaekosysteemin revitalisaatio

Villa on konkreettinen esimerkki luonnon ja kulttuurin yhteen kietoutumisesta. Se alkaa eläimestä – lampaasta – jonka hyvinvointi kiinnittyy lampurin toimintaan. Laiduntava lammas puolestaan muokkaa maisemaa siten, että se ylläpitää perinnebiotooppeja, ehkäisee umpeenkasvua ja vaikuttaa biodiversiteettiin. Näin villa kytkeytyy perinnemaiseen ja ekologiseen kestävyYTEEN.

Kun villa keritään, pestään, karstataan, kehrätään ja neulotaan tai kudotaan, materiaali, ihmisen työ, taito ja ruumiillinen tieto asettuvat vuorovaikutteiseen suhteeseen. Materiaali siirtyy käsityöläisen käsiin, ja tämä prosessi tekee näkyväksi riippuvuussuhteen luonnon ja ihmisen välillä. Luonnonvärjäyksessä yhteys syvenee, kun kasvit, sienet ja mineraalit sitovat maiseman kirjaimellisesti osaksi värjättyä villaa.

Villan kautta ekologinen rytmi – laidunnus, kerintäkausi ja värjäyskasvien keruu – liittyy kulttuuriseen rytmiin ja käsityöperinteen. Villa ilmenee niin talven kaulureissa ja villamyssyissä kuin juh-

lapäivinä puetuissa kansallispukujen kankaissa tai lapsiperheen elämänvaiheen huovutetuissa kesto-vaipoissa. Siksi perinnevillan käytön revitalisaatio voi toimia ekokulttuurisena elvyttämisenä: se vahvistaa ymmärrystä luonnon ja kulttuurin keskinäisestä riippuvuudesta samoin kuin kokemusta kiinnittymisestä luonnonperintöön ja kulttuuriperintöön. Villaekosysteemillä on merkitystä kulttuuriselle ja alueelliselle identiteetille, elinvoimalle, kestävyydelle ja taloudelle (Kuva 3).

Mikä on villan kulttuurinen symboliarvo?

Villainno-hankkeessa on koettu, että villa on lämpimyyden, suojan ja huolenpidon symboli. Se liittyy arkeen, selviytymiseen ja pohjoisissa olosuhteissa elämiseen. Villavaatteet ja -tekstiilit, kuten sukat, neuleet, huovat ja seinätekstiilit, kantavat mukanaan muistoja, paikallisia kuvioita ja sukupolvien välistä tietoa. Ne voivat toimia sekä yksilöllisen että kollektiivisen identiteetin ilmentäjinä.

Arktisessa ja pohjoisessa kontekstissa villa symboloi myös sopeutumista ilmastoon ja paikallisiin olosuhteisiin. Se kertoo kyvystä elää kylmässä ympäristössä ja hyödyntää eläinperäisiä materiaaleja kestävästi. Samalla villa on osa laajempaa käsityökulttuuria, jossa hitaus, huolellisuus ja pitkäikäisyys ovat keskeisiä arvoja.

Nykykontekstissa villan symboliarvo voi laajentua. Se voi edustaa ekologista vastuullisuutta, paikallisuutta ja vastarintaa pikamuotia vastaan. Se voi toimia merkinä tietoisesta kuluttamisesta ja halusta sitoutua materiaaliin, joka vanhenee arvokkaasti ja kestää aikaa. Perinnevillan käytön ja villakäsityön elvyttäminen onkin siis merkitysten, suhteiden ja arvojen uudelleen rakentamista ja aktivoimista.

Lähteet

- Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. Routledge.
- Cunsolo, A., Shiwak, I., Wood, M., & The IlikKuset-Ilingannet Team. (2017). "You need to be a well-rounded cultural person": Youth mentorship programs for cultural preservation, promotion, and sustainability in the Nunatsiavut region of Labrador. Teoksessa G. Fondahl & G. N. Wilson (Toim.), *Northern sustainabilities: Understanding and addressing change in the Circumpolar world* (s. 285–316). Springer Polar Sciences.

Käsityöperinnön revitalisaation käytännöllisiä periaatteita

- Tutustu omiin juuriisi sekä synnyin- ja asuinalueesi kulttuuriperintöön.

Paikallinen tuntemus luo pohjan merkitykselliselle ja vastuulliselle toiminnalle.

- Tee yhteistyötä paikallisten tiedonhaltijoiden ja yhteisöjen kanssa.

Kunnioita elävää tietoa ja taitoa ja varmista, että perinnettä tulkitaan dialogissa, ei ulkopuolelta määritellen.

- Harjoita materiaalisensitiivisyyttä.

Tunnustele, haistele, kokeile ja havainnoi. Materiaalin ymmärtäminen alkaa kehollisesta kokemuksesta.

- Tunnista materiaalin alkuperä ja sen kytkökset laajempaan systeemiin.

Pohdi, miten maatalous, eläinten hyvinvointi, työntekijöiden oikeudet, tuotantoketjut ja kauppa liittyvät materiaaliin.

- Tee näkyväksi perinteen tarina.

Avaa muotoilutuotteesi tai välittämäsi käsityön taustat, merkitykset ja juuret: kerro, mistä materiaali ja mallit tulevat.

- Huomioi kulttuuriset oikeudet ja eettisyys.

Älä omi alkuperäiskansojen tai muiden yhteisöjen tietoa, taitoja tai symboleja ilman lupaa ja asianmukaista yhteistyötä.

- Dokumentoi ja välitä osaamista eteenpäin.

Tallenna prosesseja ja tue oppimisen jatkuvuutta tuleville sukupolville.

- Uudista ansaintalogiikkaa.

Taloudellinen kestävyys mahdollistaa jatkuvuuden. Pohdi, voitko ansaita kestävämmän käsityön tekijänä, opettajana tai palveluja tarjoavana yrittäjänä.

- Jaa taloudellinen hyöty oikeudenmukaisesti.

Huolehdi, että paikallisyhteisö, tiedonhaltijat ja tekijät hyötyvät toiminnasta.

- Salli muuntuminen, vältä museointia.

Revitalisaatio ei tarkoita perinteen jähmettämistä vaan sen elävää ja ajassa liikkuvaa jatkamista.

Dagnino, A. (2012). Transculturalism and transcultural literature in the 21st century. *Transcultural Studies*, 8(1), 1–14. <https://doi.org/10.1163/2375160600801001>

Echeverria, B., & Sparling, H. (2024). Heritage language revitalisation and music. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 45(1), 1–8. <https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2157006>

Fetzer, G. T. (2025). Days of future past: The tradition–novelty paradox and the endurance of heritage crafts. *Organization Studies*, 46(4), 471–497. <https://doi.org/10.1177/01708406251317267>

Hernández Cervantes, F. (2023). Arctic Wool: Perspectives on Sustainable Craft Practices. *Research in Arts and Education*, 2023(2), 85–98. <https://doi.org/10.54916/rae.131750>

Hernández Cervantes, F. (2025). Weaving wisdom: Community learning through wool crafts. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, 22. <https://doi.org/10.22501/ruu.2410897>

Hernández Cervantes, F., & Huhmarniemi, M. (2023). Stitching for material sensitivity: From traditional to activist embroidery. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, 20. <https://doi.org/10.22501/ruu.1927154>

Huhmarniemi, M. (2021). Arctic craftivism and revitalisation of crafting. *Invisibilidades*, 15, 54–63. <https://doi.org/10.24981/16470508.15.6>

Huhmarniemi, M., Cervantes, L., Kravtsov, T., Kovero, M., & Luiro, E. (2024). Embroidered stances as craftivism and ecoculture. Teoksessa T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (toim.), *Mapping the new genre Arctic art education* (s. 122–125). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024120599976>

Huhmarniemi, M., Hernández Cervantes, F. & Ahmadi H. (2025). Felted futures: Crafting transformative learning experiences in the Arctic. *Education in the North*, 32(3). <https://doi.org/10.26203/ehk3-1b93>

Huhmarniemi, M., & Hiltunen, M. (2022). New genre Arctic art in the city of Rovaniemi: Promotion of de-Arctification and pluralism. Teoksessa S. Miettinen, E. Mikkonen, M. C. Loschiavo dos Santos, & M. Sarantou (Toim.), *Artistic cartography and design explorations towards the pluriverse* (s. 64–73). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003285175-7>

Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the Northernmost Europe. Teoksessa L. Heininen, H. Exner-Pirot, & J. Barnes (toim.), *Arctic yearbook 2020: Climate change and the Arctic: Global origins, regional responsibilities?* <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2020/2020-scholarly-papers/350-arctic-art-and-material-culture-northern-knowledge-and-cultural-resilience-in-northernmost-europe>

- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2025). Kuvataidekasvatus kestävyiden vipuvoimana. *Research in Arts and Education*, 2025(1), 140–164. <https://doi.org/10.54916/rae.145623>
- Huhmarniemi, M., Jokela, T., & Luostarinen, N. (tulossa). Taideperustaista ekokulttuurista innostamista.
- Härkönen, E., Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2018). Crafting sustainability: Handcraft in contemporary art and cultural sustainability in the Finnish Lapland. *Sustainability*, 10(6), 1907. <https://doi.org/10.3390/su10061907>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024). New genre Arctic art education as a way of knowing with the North. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 12–37). InSEA Publications.
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2021). Stories transmitted through art for the revitalization and decolonization of the Arctic. Teoksessa R. Sørly, T. Ghaye, & B. Kårtveit (Toim.), *Stories of change and sustainability in the Arctic regions* (s. 57–71). Routledge.
- Juneja, M. (2019). ‘A very civil idea...’: Art history and world-making—with and beyond the nation. Teoksessa L. Abu-Er-Rub, C. Brosius, S. Meurer, D. Panagiotopoulos, S. Richter (Toim.), *Engaging transculturality: Concepts, key terms, case studies* (s. 293–316). Routledge.
- Kilpimaa, P., Kugapi, O., & Laivamaa, L. (toim.). (2021). *Käsityömatkailun polulla: Miten teet luovuudesta elämyksen?* Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-262-7>
- Knuuttila, S. (2019). Karjalan kielen revitalisaatio: Ruohonjuuritason elvytystä kielipolitiikan raameissa. Teoksessa P. Suutari & O. Davydova-Minguet (Toim.), *Joustavat etnisyydet: Identiteettiprosessit Venäjän Karjalassa*. Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Kovero, M., & Kravtsov, T. (2024). Stitching through boundary lines: Collaborative art for connectedness. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 114–135). InSEA Publications.
- Lasonen, J., Halonen, M., Kemppainen, R. P., & Teräs, M. (2009). Monikulttuurisuus, kulttuurienvälisyys ja osaamisen tunnustuksen tarve. Teoksessa J. Lasonen, & M. Halonen (Toim.), *Kulttuurienvälinen osaaminen koulutuksessa ja työelämässä* (s. 9–21). Suomen kasvatustieteellinen seura. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7411-20-9>
- Lakkala, A., West, H., & Torikka, X. (2017). Saamelaisnaisten muinainen, mahdollisesti syntisenä kielletty sarvilakki halutaan jälleen käyttöön. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-9743691>
- Loh, S. H. (2022). The continued relevance of multiculturalism: Dissecting interculturalism and transnationalism. *Ethnic and racial studies*, 45(3), 385–406. <https://doi.org/10.1080/01419870.2021.1963459>
- Matahaere-Atariki, D. (2017). Cultural revitalisation and the making of identity within Aotearoa New Zealand. Te Puni Kōkiri. <https://www.tpk.govt.nz/en/mo-te-puni-kokiri/corporate-documents/o-ma-tou-mohiotanga/maori-language-culture/cultural-revitalisation-and-the-making-of-identity>
- Piironen, S. (2024). Suomalainen villalanka voisi olla maailmanluokan megatrendi – esteenä raha ja tahtotila. *Kotiliesi*. <https://kotiliesi.fi/kasityo/suomalaisen-villalanka-2/>
- Qu, M., & Cheer, J. M. (2021). Community art festivals and sustainable rural revitalisation. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(11–12), 1756–1775. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1856858>
- Salonen, A., & Salonen, E. (2023). Systeeminen ymmärrys – avain kestävään tulevaisuuteen. Teoksessa P. Uusikylä & H. Jalonen (toim.), *Epävarmuuden aika: Kuinka ymmärtää systeemistä muutosta?* (s. 254–274). Into.
- Stöckell, A. (2021). Puulusikat retkinuotion äärellä: Metsä, käsityö ja taide dialogin virittäjinä. Teoksessa T. Jokela, M. Kovero, & M. Huhmarniemi (Toim.), *Taide avartaa matkailualaa Lapissa* (s. 22–33). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-300-6>
- Uzawa, K. (2019). What does Ainu cultural revitalisation mean to Ainu and Wajin youth in the 21st century?: Case study of Urespa as a place to learn Ainu culture in the city of Sapporo, Japan. *AlterNative : an international journal of Indigenous peoples*, 15(2), 168–179. <https://doi.org/10.1177/1177180119846665>
- Valkama, J. (2016). Msit no’kmaq – Kaikki yhteytemme: Henkinen perinne mi’kmaq-intiaanien ympäristösuhteessa. *Uskonnotutkija*, 5(1). <https://journal.fi/uskonnotutkija/article/view/64625>
- Vertainen, K. (2018). Suomalaisen lampaan lähihistoria. *Lammas & vuohi 4/2018*, 22–29.
- Wager, A. C., & Berriz, B. R. (2023). *Art as a way of listening: Centering student and community voices in language learning and cultural revitalization*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003302186>
- Wang, S., Zhang, L., & Zhao, J. (2023). Research on the strategy of promoting the revitalization of traditional crafts by personalized design in intangible cultural heritage exhibition. *SHS Web of Conferences*, 162, 01023. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316201023>

Wool Mapping: VillalInno Networks

Fabiola Hernández Cervantes

The VillalInno project, while rooted at the heart of Lapland and based in Rovaniemi, extends far beyond the Lapland area. Over the course of the 3-year project, we have cultivated meaningful collaborations and relationships and have been able to network with farmers, crafters, wool experts and industry stakeholders. In the following map, we present this visual directory of those

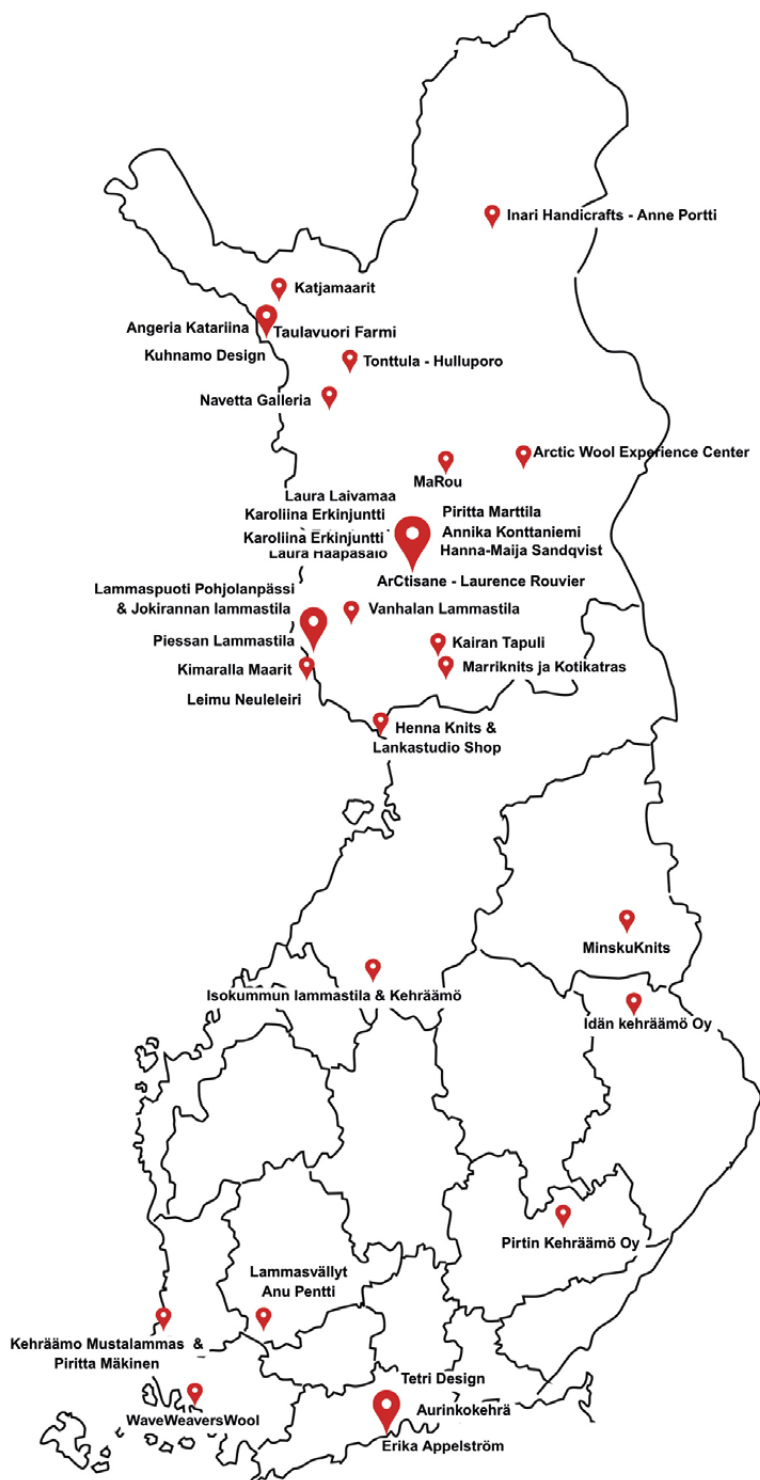
partnerships and collaborations, hoping to encourage new connections and anticipating that our network will remain strong and active in the future. In addition, we invite you to explore the interactive map (digital publication), where you can find contact information about the mapped collaborators.

Collaborators, Farms and Wool Providers

- Aurinkokehrä - Anna Vasko
- Isokummun lammastila ja kehräämö
- Kairan Tapuli
- Katjamaarit
- Kehreämo Mustalammas & Piritta Mäkinen
- Lammaspuoti Pohjolanpääsi & Jokirannan lammastila
- Lammasvällyt Anu Pentti
- Navetta Galleria - Lea Kaulanen
- Piessan Lammastila
- Pirtin Kehreämo Oy
- Taito Lappi
- Tonttula, Hulluporo
- Vanhalan Lammastila
- WaveWeaversWool - Hannele Köngäs

Other stakeholders, crafters

- Arctic Wool Experience Center
- Appelström, Erika
- ArCtisane - Laurence Rouvier
- Erkinjuntti, Karoliina
- Haapasalo, Laura
- Henna Knits & Lankastudio Shop
- Idän kehräämö Oy
- Inari Handicrafts - Anne Portti
- Kimaralla Maarit & Shop
- Konttaniemi, Annika
- Kuhnamo Design - Meri Linna
- Laivamaa, Laura
- Leimu Neuleleiri
- MaRou
- Marriknits ja Kotikratras
- Marttila, Pirita
- MinskuKnits
- Sandqvist, Hanna-Maija
- Taulavuori Farmi
- Tetri Design - Anna-Karoliina Tetri

Mielikki-flaijeri

Minna Kovero ja Tatiana Kravtsov

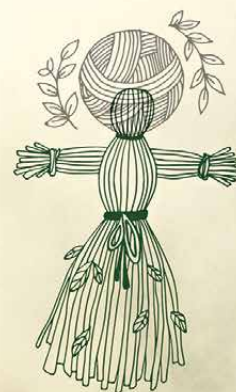
HALTIJANUKKE-TYÖPAJA

**Tervetuloa käsityön pariin,
teemme yhdessä haltijanukkeja
villasta ja metsän antimista.**

Kansanperinteemme Mielikki on metsiemme kuningatar, joka on kauniisti pukeutunut ja koristautunut. Hän pitää runoista, joissa ihastellaan metsän taideteoksellisuutta. Hän on itsekin kuin metsä, yhtä runsas ja täynnä paradokseja: "Syömättä lihava, peseytymättä puhdas".

Metsän suojelijana hän on metsässä kaikkialla läsnä, hän ja metsä ovat yhtä. Hän hoitaa eläimiä ja tarkkailee mustikkasatoa, vaatii vastavuoroisuutta ja kunnioitusta. Hän on myös metsäneläinten valtiatar, joka johdattelee eläimiä, "nostaa oravat esille ja kahlitsee karhut pihlajaisella pannalla".

Mielikki on luonnolla parantaja, metsän rentouttava voima, ja metsän rohdot ja luonnontuotteiden hyvää tekevät ominaisuudet ovatkin Mielikin lahjoja meille. Hänelle kannattaa sienestäjän ja marjastajan lausua: "Siniviitta, viidan eukko, mieluinen metsän emäntä! Anna tie, avaa portti, minun metsällä käydessäni."

MIELIKKI Haltijanukan teko-ohje

1. Valikoin materiaalit: kourallinen villaa ja pala maarianheinää, kerä lähilampaan luonnollisen väristä ja tuoksuista villalankaa, muutama halausväli värikästä lankaa ja sinua kutsuva palanen luontoa.
2. Hieron huovutettavaa villaa ja pienen palasen maarianheinää käsieni välissä pyöryläksi ja mietin jotain Mielikin ominaisuutta. Olen nyt tehnyt Mielikin mielen.
3. Kieputan tukipalasen lyhyemmän reitin ympärille nukan kädet: kierrän lankaa 9 kertaa ja irrotan hellästi pöydälle.
4. Kieputan tukipalasen pidemmän reitin ympärille nukan helmallisen kehon: kierrän lankaa 27 kertaa ja irrotan hellästi.
5. Laitan kädet kehon sisään ja solmin ne kiinni, värikkäällä langalla ympäri kehon, kainaloiden välistä ja kaulakorun kohdalta.
6. Pyörittelen vielä Mielikin mieltä ja asettelen sen pään lankojen sisälle topakasti, mutta lempeästi.
7. Jaan kädenhapsut kolmeen osaan ja letitän, sidon käsien päät rannekorun kohdasta värikkäällä langalla.
8. Koristelen, puen Mielikin koruihin luonnon palasilla ja tuoksuilla.
9. Metsättäreni on valmis. Otan hänet vielä syliini ihmeteltäväksi. Suljen silmäni ja tunnustelen villan pehmeysä ja luonnon tuoksuja, mietin hänen luonnettaan ja hengitän syvään.

VillaInno

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

LAPIN LIITTO

Euroopan unionin
osarahoittama

Rova-neuleohje

Elina Luiro

Rova-tuubihuivi

Rova-tuubihuivi on kuudella värillä neulottava kirjoneulehuivi, jossa toistuvat Rovaniemen naisten kansallispuvun hamekankaan juhlat savyt sekä rakkamaiden rytmit. Tuubihuivi neulotaan suljettuna neuleena, ja kaaviossa on vain muutamalla rivillä pitkiä langanjuoksuja, mikä tekee siitä helpon neulottavan myös aloittelevalle kirjoneulojalle. Kuviota voi myös soveltaa esimerkiksi villapaidan tai -takin helmaan ja hihansuihin.

Malli, ohje ja kuvat: Elina Luiro

Valmiin neuleen mitat:

Tuubihuivin ympärys: 60 cm

Korkeus: n. 22 cm

Langat ja menekki:

PV: Ístex Léttlopi -lanka (100 % islantilaista villaa, 50 g = 100 m), 55 g värissä Navy Blue

KV:t: Lammaspuoti Pohjolanpässi -karstalanka 180 tex x3 (100 % gotlanninlampaan villaa, 100 g = 180 m) seuraavissa väreissä:

KV1: 15 g Pumpkin Orange

KV2: 10 g Scarlet

KV3: 5 g Fire Red

KV4: 5 g Sky Blue

KV5: 10 g Emerald

Léttlopin korvaavaksi kotimaiseksi langaksi sopivat esimerkiksi Vuonue Manta, Tukuwool DK tai Pirtin Kehräämö 180 tex x3 (tai lanka, jolla pääset ohjeessa annettuun tiheyteen). Myös Pohjolanpässi 180 tex x3 sävyssä Navy Blue käy, mikäli haluat neuloa koko huivin vain gotlanninlampaan villasta.

Puikot:

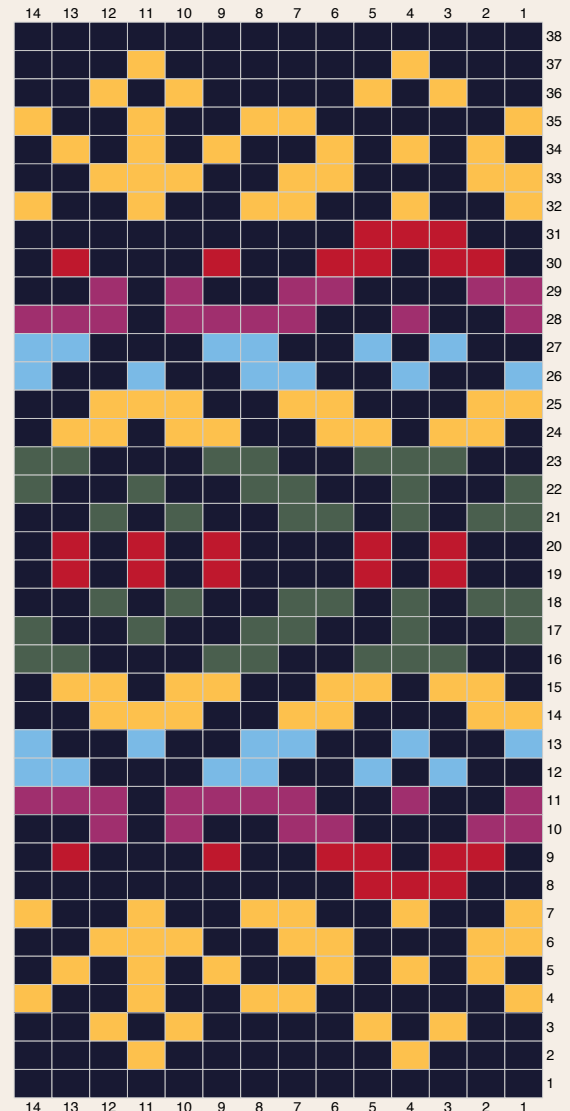
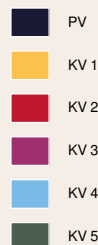
3,5 mm:n pyöröpuikot (60 cm) jousinneuleeseen, 4 mm:n pyöröpuikot (60 cm) kirjoneuleeseen. Tai käsialan mukaan.

Muut tarvikkeet:

silmukkamerkki, päättelyneula

Sileän neuleen tiheys:

10 x 10 cm = 19 s ja 21 krs

Ohje

Luo PV:llä ja 3,5 mm:n puikoilla löyhästi 112 s. Yhdistä pyöröneuleeksi ja aseta silmukkamerkki osoittamaan krs:n vaihtumiskohtaa. Varmista, että aloitus ei kieri yhdistäessä. Neulo 1 o 1 n -joustinneuletta 3 cm. Vaihda työhön 4 mm:n puikko ja neulo 1 krs sileää oikeaa neuletta. Aloita kirjoneule kaavion mukaan (kaaviota luetaan alhaalta ylös, oikealta vasemmalle). Kaavion jälkeen neulo 1 krs o PV:llä. Vaihda sitten 3,5 mm:n puikkoon ja neulo 1 o 1 n -joustinneuletta 3 cm. Päättele silmukat löyhästi. (Voit myös käyttää aloitukseen ja lopetukseen joustavia tekniikoita. Varaa tätä varten PV:tä hie-
man enemmän.)

Päättele kaikki langanpäät. Viimeistele neule kevyesti kastelemalla tai höyryttämällä ja kuivaamalla vaakatasossa.

Ohjeessa käytetyt lyhenteet:

PV = pääväri

KV = kuvioväri

s = silmukka

krs = kierros

o = oikein neulottu silmukka

1 o 1 n = 1 oikein 1 nurin -joustinneule

Kotokäärme-neulekuvio näyttelyssä

Minna Kovero

KOTOKÄÄRME

MINNA KOVERO

Kuosini nimi tulee kansanperinteen elättikäärmeestä, rantakäärmeestä, jota pidettiin kodinsuojelijana. Neuleeni käärmeet liekehtivät Äitimaan mullassa ja kuvaavat maadoittuneita energiavirtauksia. Yhdistelmä strukturoitua ja orgaanista ornamenttia kertoo kokonaisvaltaisen tasapainon hakemisesta. Kuvio on myös yhteydessä luonnonlääkintään ja voimautumiseen: käärme liitetään vahvasti uudistumisen symboliikkaan ja on tunnettu parantajien apueläimenä.

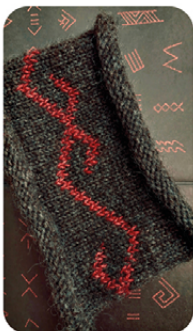
TEKNIKKANI

Rentouduin neulomalla pyöröpuikoilla hahtuvalangasta tuubihuivin kokoista palasta, jonka luonnostaan käärölle menevä reuna alkoi muistuttaa rantakäärmettä. Tätä palasta kuvioin käärmekuosin aihioilla, kirjoitin mukaillen silmukoita ja lopulta huovutin koko palasen. Samalla teemalla suunnittelin isomman kuosin, jonka sovitin enontekiöläisen käsityöläisen Katjamaaritin kauluriohjeeseen ja lähetin hänelle neulottavaksi. Tekniikkakokeiluni olivat siis hahtuvalankaneulonnasta kirjontaan, virkkauksesta konehuovutukseen sekä kirjoneulesuunnittelua karstalangoille sovittaen kuosin valmiskaavaan.

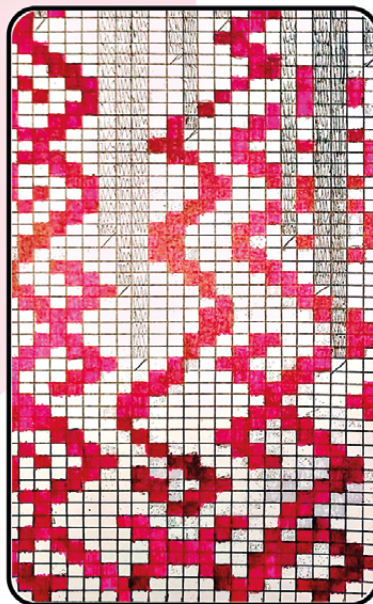
LANKANI JA VÄRINI

Prosessini lähti liikkeelle lähilankojen etsimisellä. Villalankani onkin Lapin lampailta, torniolaisilta ja muonioilaisilta. Kaulurin luonnonmusta karstalanka on Taulavuorifarmin kainuunharmaskankaa ja punainen on Pohjolanpässin oman tilan itse värjäämää kainuunharmaslankaa. Säilyttimen luonnonmusta hahtuvalanka on Piessan lammastilan ja punainen Pohjolanpässin suomenlampaista. Kirjontaan on käytetty Pohjolanpässin gotlanninlampaan lankaa. Minulle värit ovat rantakäärmeen ruskeanharmaamusta ja nykykarjalanpunainen.

KUOSINI KÄYTTÖKOHEET

Käärmekuosi toimii runsaassa kaulurissa tai poncho-tyyppisessä viitassa, ja se voi olla sovitettavissa muihin leveneviin feminiinisyyttä korostaviin vaatteisiin ja asusteisiin. Kohdat käärmekuosista toimivat kirjontakuvioina pienehköille esineille: luonnonlääkepussukoille, rituaalialustoille ja maarianheinäsäilyttimille.

TARINANI

Neulospinnan kautta tutkin käärmeen olemusta ja sen positiivista symboliikkaa sekä yhteyttä feminiiniin voimiin ja parantajuuteen. Se on myös tutkimusta juuristani ja kulttuurien sekoittumisesta. Matkallani Latviaan tutustuin heidän käärme-symboliikkaan ja löysin yhteistä perinnettä, jonka jälkeen olen etsinyt käärme kuvioita ja siihen liittyvää symboliikkaa lähempääkin. Kuosillani etsin perinnemallien ja vapauden-luovuuden välisiä muotoja löytääkseni tähän hetkeen, aikaan ja paikkaan, henkilökohtaisen, ehkä yhteisenkin, luonnonviisautta kantavan käärmesymbolin.

VillalInno: Connecting through Workshops, Presentations, and Exhibitions

Tatiana Kravtsov, Minna Kovero and Elina Luiro

The VillalInno team engaged in a wide range of events, presenting the project, exhibiting artworks, and organising wool craft workshops. Activities were primarily based in Finnish Lapland, while also extending to southern Finland and internationally to Sweden, Norway, and the Faroe Islands. Networking was a central component of the project. Engagement across both academic and non-academic contexts—including conferences, symposia, art exhibitions, local village gatherings, craft markets, wool camps and

festivals, and sheep farm visits—supported the development of meaningful connections within the wool community. Project activities were also actively communicated through social media to reach wider audiences. In autumn 2025, VillalInno organised a concluding seminar and a series of exhibitions to present selected project outcomes. The seminar was held both on-site and online, bringing together wool practitioners, enthusiasts, and invited speakers from the field.

▼ **FIGURE 1.** VillalInno at Neulefestarit (Knit Fest) in Aine Museum, Tornio: exhibition of artworks by the Embroidered Stances collective, and a lecture on the revitalisation of craft traditions by Maria Huhmarniemi. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2023.

▲ **FIGURE 2.** Wool jewellery workshop at Muonion suvaitsevaisuus- ja yhdenvertaisuusviikko (Muonio Tolerance and Equality Week). Photograph: Minna Kovero, 2023.

▲ **FIGURE 3.** Minna Kovero participating in the Kädentaidot & Käsityöperinteet (Handicraft Skills & Craft Traditions) event in Perunkajärvi. Photograph: Tatiana Kravtsov, 2024.

▲ **FIGURE 4.** Tatiana Kravtsov, Elina Luiro, and Minna Kovero invited to exhibit Embroidered Stances artworks and organise a wool embroidery workshop at Idän Villafestarit (East Finland Wool Festival) in Nurmes. Photograph: Anniina Nykänen, 2024.

▲ **FIGURE 6.** Kirjotut kannat – Embroidered Stances exhibition at Gallery Valo, Arktikum, Rovaniemi. Photograph: Minna Kovero, 2024.

▲ **FIGURE 7.** Tatiana Kravtsov and Minna Kovero presenting Villainno and piloting wool embroidery DIY kits at Leimu Neuleleiri (Leimu Wool Camp), Svefi, Haparanda, Sweden. Photographs: Maarit Lehto, 2025 (1); Minna Kovero, 2025 (2).

▲ **FIGURE 8.** Maria Huhmarniemi presenting the paper "Human-Sheep Relations to Foster Sustainability in the Arctic" at a congress in Bodø, Norway. Photograph: Elina Luiro, 2024.

◀ **FIGURE 5.** Maria Huhmarniemi and Fabiola Hernández Cervantes participating in Taitava Lappi Christmas Market, Rovaniemi. Photograph: Fabiola Hernández Cervantes, 2024.

▲ **FIGURE 9.** Kirjotut kannat – Embroidered Stances exhibition at the Craft Museum of Finland, Jyväskylä. Photograph: Minna Kovero, 2024.

▲ **FIGURE 10.** Villainno team at Rovaniemen Wanhät Markkinat (Rovaniemi Old Market) presenting the project and distributing flyers inviting people to participate in the seminar and exhibition. Photographs: Minna Kovero, 2025.

Villalno: Connecting through Workshops, Presentations, and Exhibitions continues...

► **FIGURE 12.** Maria Huhmarniemi giving the opening speech at the Villalno Seminar; Minna Kovero hosting a panel discussion with invited speakers; Woo!Box weaving workshop led by Chia-Chen Chang. Photographs: Fabiola Hernández Cervantes, 2025 (1); Tatiana Kravtsov, 2025 (2, 3).

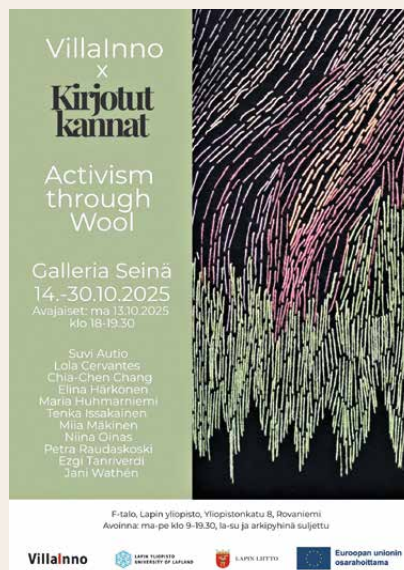
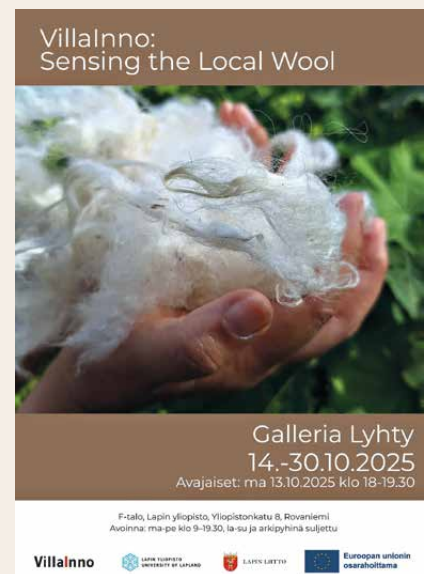
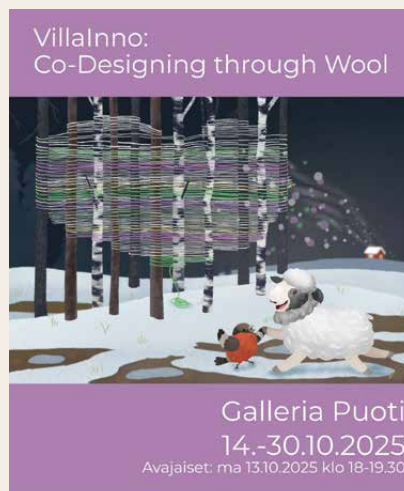
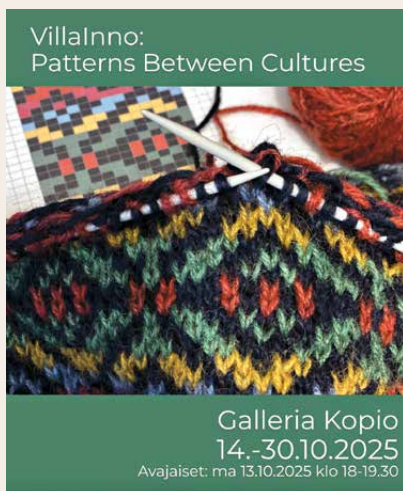

▼ **FIGURE 13.** At the Villalno exhibition opening. Photograph: Minna Kovero, 2025.

◀ **FIGURE 14.** Opening slide of the VillalInno Seminar. Illustration from the storybook *The Woven Whisper* by Chia-Chen Chang 2025.

▲ **FIGURE 15.** Posters for the VillalInno exhibitions, co-designed by the VillalInno team.

Kiitokset

Villalnon tiimi kiittää hankkeen partnereita, ohjausryhmän jäseniä, työpajojen kouluttajia ja osallistujia sekä kaikkia hankkeen toimintaan osallistuneita käsityöalan yrittäjiä, harrastajia, taiteilijoita ja opiskelijoita. Kiitämme myös villa- ja käsityöalan tapahtumajärjestäjiä, jotka mahdollistivat hankkeen verkostoitumisen ja näkyvyyden. Hanke on saanut runsaasti huomiota niin alan tapahtumissa kuin lehdistä ja sosiaalisen median yhteisöissä. Erityiskiitos kuuluu lampaille ja lampureille, jotka ovat johdattaneet meitä villan ymmärtämisessä.

Tämän julkaisun tekstien kääntämisessä ja toimittamisessa on hyödynnetty tekoälyä ilmaisujen sujuvoittamiseen ja oikolukuun. Kirjoittajat ja toimittajat vastaavat sisällöstä kokonaisuudessaan.

Villalno-hanke on saanut osarahoitusta Euroopan unionilta Lapin liiton myöntämänä. Euroopan unionin rahoituksen kokonaismäärä on 321 699 euroa.

Acknowledgements

The Villalno team would like to thank the project partners, members of the steering committee, workshop trainers and participants, as well as all crafters, artists, and students involved in the project. We also thank the organisers of wool and craft events, who enabled networking and visibility for the project. The project has received significant attention at events, in industry publications, and within social media communities. Special thanks go to the sheep and shepherds that provided us with guidance in understanding wool.

Artificial intelligence was used in the translation and editing of this publication to refine expressions and assist with proofreading. The authors and editors remain fully responsible for the content.

The Villalno project has received co-funding from the European Union through the Lapland Regional Council, with EU funding totalling €321,699.

- *muistintäpanoja / notes* -

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines on a light gray background.

- *muistiinpanoja / notes* -

***VillalInno: Perinnevillan uusi aika** -julkaisu kokoaa yhteen **VillalInno: Villakäsityöperinteen uudistaminen** -hankkeen keskeiset opit, kokeilut ja innovaatiot sekä tekee näkyviksi kestävän, paikallisen villa-alan mahdollisuuksia. Se toimii käsikirjana ja inspiraation lähteenä käsityön, muotoilun ja kulttuurin toimijoille samoin kuin kaikille aiheesta kiinnostuneille. Julkaisussa yhdistyvät kokemukset, prosessikuvaukset ja esimerkit laajempiin näkökulmiin perinteen uudistamisesta ja kestävydestä. Kirja kuljettaa lukijan hankkeen taustoista toteutukseen, kokeiluihin, oivalluksiin ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Kaksikielinen teos heijastaa alan kansainvälisyyttä ja kutsuu mukaan yhteiseen keskusteluun siitä, miten taiteeseen ja muotoiluun perustuva innovaatiotoiminta voi tukea perinnevillan käyttöä.*

*This **Wool Innovation** publication brings together the WoollInno-project's key insights, experiments, and innovations, highlighting the potential of a sustainable, local wool sector. It serves as a practical guide and a source of inspiration for practitioners in craft, design, and culture, as well as anyone interested in the field. Combining hands-on knowledge, process descriptions, and real-world examples with broader perspectives on renewing tradition and sustainability, the book takes the reader from background and implementation to experiments, reflections, and future possibilities. Published partly in Finnish and English, it reflects the international nature of the field and invites readers into a shared conversation on how art and design-based innovation can support the use of heritage wool.*

ISBN 978-952-337-541-3

**Euroopan unionin
osarahoittama**

VillalInno

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

LAPIN LIITTO